



Broj 1/2010.

SLUŽBENI VJESNIK

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE



SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik
Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik
Don Ivan Kovač
biskupov tajnik

Odgovorni urednik
Msgr. Tomo Vukšić
generalni vikar

Grafička obrada
Crkva na kamenu

Tisak
Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici
Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zadnjoj korici
Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

BISKUPOVA USKRSNA ČESTITKA	
Dokazi uskrsnuća	5
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	7
Maloljetni selioci i izbjeglice	8
Papin Božićni nagovor uz blagoslov <i>Urbi et orbi</i>	9
Ako želiš njegovati mir, čuvaj stvoreno	10
Iskustvo bolesti i trpljenja može postati škola nade	16
Božja se pravednost očitovala po vjeri u Isusa Krista	18
Svećenik i pastoral u digitalnom svijetu: Novi mediji u službi riječi	20
Pismo Kongregacije za Istočne Crkve	22
Pismo kardinala Tarcisia Bertonea biskupu Ratku Periću	23
II. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	
BISKUPSKA KONFERENCIJA BIH	25
Nema ustavnog utemeljenja zahtjevati od Hrvata s državljanstvom RH i BiH izbor	26
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	29
Ljudsko dostojanstvo zahtijeva zaštitu života	30
Prigodom adventske Nedjelje caritasa	32
IV. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	35
Bula pape Benedikta XVI.	36
Biskupsko ređenje u Mostaru	38
Grb novoga nadbiskupa	40
Pozdrav mjesnoga biskupa u katedrali	41
Homilija kardinala Tarcisia Bertonea, državnoga tajnika	42
Riječi zahvale mons. Petra Rajića na kraju mise ređenja	44
Govor mons. Petra Rajića na početku objeda	45
Pozdrav kardinala Vinka Puljića	46
Govor kardinala Tarcisia Bertonea, državnoga tajnika	47
Čestitka nadbiskupu Rajiću u ime profesora Vrhbosanske teologije	48
Posjeti zahvalnosti nadbiskupu Rajiću	49
Biskupove čestitke novim dijecezanskim biskupima	50
Biskupova sućut u povodu smrti zadarskoga nadbiskupa Ivana Prendje	51
Novo vodstvo Provincije	51
Biskupova čestitka novoj Provincijalnoj upravi	51
IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA	52
POZDRAVI - HOMILIE - NAGOVORI - POZIVI	53
Pozdrav generalnoga vikara na Božićnom čestitanju	53
Na božićnoj Polnoćki u katedrali	54
Na blagoslovu kapelice u Sveučilišnoj kliničkoj bolnici u Mostaru	56

Poziv na prikupljanje pomoći za Haiti	57
Nagovor pastoralnoga vikara svećeničkim kandidatima	58
Razmatranje generalnoga vikara svećenicima na Čistu srijedu	60
Deseta obljetnica smrti biskupa Žanića	64
 ŽUPNIČKA IZVJEŠĆA	65
Župni ured Dračevo	65
Župni ured Široki Brijeg	68
 Izvješće o stanju u Svećeničkom domu za 2009. godinu	72
Godišnji izvještaj rad u Crkvi na kamenu za 2009.	73
Biskupijski caritas	73
Izvještaj bolničke kapelanije u Mostaru za 2009. godinu	80
Teološki institut Mostar	82
Katehetski ured	85
 VIJESTI KATOLIČKOG INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR (KIUM)	87
Duhovni seminar hrvatskim časnicima	87
Caritasova prijateljska večer	88
Stvoreni - pali - otkupljeni	90
Stanje Katoličke Crkve u u Kini	91
Blagoslov kapelice Gospodinova Preobraženja u mostarskoj bolnici na Bijelom Brijegu	93
Susret s roditeljima svećeničkih kandidata	94
Božićno čestitanje	94
Božićna Misa poldanja i primanje	95
Sveti Stjepan u Raskrižju	95
Sveti Ivan u Centru	96
Sveta obitelj u katedrali	97
Kako se otkriva duhovno zvanje	97
Božićna čestitka pravoslavnima	98
Zaručnički tečajevi	99
Čista srijeda u mostarskoj katedrali	100
 RAZMIŠLJANJA	101
Sveti Augustin iz drugoga kuta	101
Razgovor s dr. Zdravkom Tomcem	104
 MEĐUGORSKI FENOMEN	111
U povodu posjeta kard. Schönborna Međugorju	111
Kardinal Schönborn odgovorio biskupu Periću	113
Duhovna zvana "međugorskih vidjelaca"	114
 BISKUPOVA KRATKA KRONIKA	123

BISKUPOVA USKRSNA ČESTITKA

DOKAZI USKRSNUĆA

Ni za koga se od nas ljudi na ovom krugu zemaljskom ne može reći da su mu riječi i djela identična, tj. da sve svoje birane riječi potvrđuje biranim dobrim djelima. Uvijek ima raskoraka, ponekada povelika razmaka, između obećanja i ostvarenja, kao što i narodna poslovica sažeto kaže: od riječi do čina trista "aršina"!

Samo je Gospodin Isus imao savršenu istovjetnost između velikih riječi i velikih djela. On je svoje božanske riječi potvrđivao veličanstvenim djelima. Središnja točka njegova nauka, koju niti drugi nije u svome životu ni isticao ni dokazivao, jest uskrsnuće. Uskrsnuće tijela, od mrtvih, iz groba - *resurrectio mortuorum* ili *carnis*, kako crkveno učiteljstvo i koncilsko vjerovanje naučava i obvezuje. On je došao na svijet i protumačio nam da Božji plan o čovjeku nije gotov. Nije sve dovršeno Božjim stvaranjem u početku, a pogotovo nije stavljena točka nakon čovjekova iskonskoga pada, nego će ovo ljudsko tijelo, koje je zbog grijeha osuđeno na smrt, jednoga dana iz zemlje uskrsnuti: nepravednici "u muku vječnu, a pravednici u život vječni" (Mt 25,46). Za te svoje riječi o uskrsnuću tijela Isus je pružio nekoliko vidljivih dokaza, i to sve jači od jačega, pred očima svojih suvremenika.

1. **dokaz - uskrisenje Jairove kćeri.** Predstojnik sinagoge, ugledni Židov u Galileji, imenom Jair, imao je kćer koja se u 12. godini na smrt razboljela. Roditelji su se u tom krajnjem slučaju utekli Isusu za pomoć. Jair se pojavio pred Gospodinom i ponizno ga zamolio da mu dođe izlijeciti kćer. Ali dok je Isus rješavao problem jedne žene iz puka, koja je isto tako 12 godina bolovala od krvarenja, prispjela je tužna vijest da je mala Jairova preminula. I da ne treba mučiti Učitelja. Ali Učitelj u tom trenutku ohrabri Jaira da "samo vjeruje" (Mk 5,36) i da će sve biti u najboljem redu. Došavši pred kuću, Isus ukori svirače i narikače što tako buče i plaču, jer djevojčica "spa-

va". I podje u sobu s roditeljima i trojicom učenika "probuditi" usnulu. Dozvao je malu iz mrtvila, iz "sna": "Dijete, ustani!" - *Talitā kum!* (Lk 8,54), na začuđenje svih nazočnih. I sve Galileje i Dekapolisa. Možda je mala bila klinički mrtva već dva-tri sata. Jaire, vjeruješ li u uskrsnuće?

2. **dokaz - uskrisenje sina iz Naina.** Isus se uputio u galilejski grad Nain sa svojim učenicima i silnim svijetom, i putem susreo sprovodnu povorku. Jučer je mladić preminuo, a danas mu, eto, sprovoda. Za njim ide tužna mati u crnom, udovica sina jedinca. Isus se sažali nad majkom i zaustavi povorku. Pristupi nosilima i dozove mladića iz mrtvila, iz "sna": "Mladiću, kažem ti, ustani!" - *Talyā kum!* (Lk 7,14). Mladić se probudi, ustade s nosila i Isus ga predade njegovoj majci. Na začuđenje svega svijeta ne samo u Nainu nego i u svoj Galileji i okolici, sv. Luka veli: i Judeji!

3. **dokaz - uskrisenje Lazara iz Betanije.** Iako su sestre Marta i Marija na vrijeme poručile Isusu da je njegov prijatelj Lazar teško bolestan, on se javio tek četvrti dan nakon Lazarove smrti odnosno pokopa. Došao je izraziti sućut sestrama, i još više. Marta, Marta, uskrsnut će tvoj brat. Znam da će uskrsnuti - o Sudnjem danu, odgovara uplakana Marta. Upita Isus gdje su ga položili. Dovedoše ga do groba. I on jakim glasom dozva Lazaru prijatelja od mrtvih, iz groba: "Lazare, hajde van!" (Iv 11,43). Sva se Betanija stresla od čuda nad čudima, i Jeruzalem s njom. Ali neprijatelji Isusova djela odlučiše ubiti ne samo Isusa, nego i Lazara!

4. **dokaz - vlastito uskrsnuće.** Isusova moć nije se očitovala samo u uskrišenju drugih nego je i sam uskrsnuo, odnosno Otac ga je uskrisio - svejedno, i to treći dan iz groba. USKRSNU KAKO REČE! (Mt 28,6). Vlastite je riječi potvrdio vlastitim uskrsnućem. A ovo je uskrsnuće - prvo ovakve vrste na ovome svijetu - na uskrsnuće pravdnih. Preobraženo Isusovo tijelo nije više bilo

podložno smrti, kao što je bilo podložno smrti tijelo male Jairove kćeri, i mladića iz Naina, i Lazara iz Betanije. Oni su ponovno umrli. Imali su još jedan sprovod. I raspali se u grobu gdje im suhe kosti čekaju Dan uskrsnuća.

I još je jedna osoba preobražena kao Gospodin Isus, a to je njegova Presveta Majka Marija. Crkva nije odredila kao vjersku istinu je li Gospa "usnula" pa se probudila na novi život ili je pravo umrla i pokopana pa iz groba dozvana tijelom na život vječni, ali je vjerska činjenica da je ona, zajedno sa svojim Sinom, dušom i tijelom, u nebeskoj slavi.

Eto kako je Isus neosporive dokaze o uskrsnuću pružao ljudima svoga vremena i nama preko svetih Evanđelja, Predaje i Učiteljstva. On ima moć vratiti u život svakoga mrtvoga u svakom trenutku. Ako je uskrisio Jairovu malu istoga dana kad je umrla, pa možda ljudi pomislili da ju je on samo probudio iz komatozna stanja, evo

još većega čuda kada je sutradan nakon pokojnikove smrti probudio mladića iz Naina u njegovu sprovodu. Ako je i tu bilo sumnjivaca koji nisu vjerovali u čin uskrsnuća, nego držali da je čovjek samo zamro i ljudi ga živa zamotali u mrtvačku košulju, Isus je uskrisio mladića Lazara četvrti dan nakon smrti. U to su se uvjerili i Isusovi neprijatelji, jer, ne mogavši ništa drugo, odlučiše ubiti i Lazara. Jesu li ubili i Lazara, ne znamo. Ali Isusa jesu. A Isus je dokazao da je jači od smrti, i tuđe i vlastite, i od svake mržnje, ljudske i đavolske, i od svakoga koplja i noža, i od svačije nevjere. Uskrsnuo je zauvijek. Kao što je bila činjenica da se u Betlehemu rodio - *Natus est*, tako je sada činjenica da je na Kalvariji uskrsnuo - *Resurrexit*.

Svim svećenicima, redovnicima, redovnicama i svemu puku Božjemu sretan Isusov Uskrs, u vjeri i nadi našega budućeg uskrsnuća na život vječni!

Ratko Perić, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

MALOLJETNI SELIOCI I IZBJEGLICE

Za Svjetski dan selilaca i izbjeglica 2010.

Draga braćo i sestre, proslava Svjetskog dana selilaca i izbjeglica iznova mi pruža priliku izraziti stalnu brigu koju Crkva gaji prema onima koji, na različite načine, iskusili život u iseljeništvu. Riječ je o pojavi koja, kao što sam napisao o enciklici *Caritas in veritate*, impresionira zbog broja osoba koji su njome pogodene, zbog društvenih, ekonomskih, političkih, kulturnih i religijskih problema koje pokreće kao i zbog dramatičnih izazova koje postavlja pred nacionalnu i međunarodnu zajednicu. Selilac je čovjek s neotuđivim temeljnim pravima koje moraju poštivati svi i u svim okolnostima (usp. 62).

Tema ove godine, "Maloljetni selioci i izbjeglice", dotiče vidik kojem kršćani pridaju posebnu pozornost, spominjući se Kristove opomene, koji će na posljednjem суду sve ono što je učinjeno ili nije učinjeno "jednomu od ove moje najmanje braće" (usp. Mt 25,40.45) smatrati učinjenim sebi samom. A zar možemo "najmanjima" ne smatrati također maloljetne selioce i izbjeglice? Sam je Isus kao dijete iskusio iskustvo selioca jer je, kako prenosi evanđelje, da bi izbjegao Herodove prijetnje, morao zajedno s Josipom i Marijom pobjeći u Egipat (usp. Mt 2,14).

Premda Povelja o pravima djeteta jasno kaže da se mora uvijek štititi interes maloljetnika (usp. Čl. 3), kojem se moraju priznati temeljna prava osobe jednako kao i odraslima, to nažalost u praksi nije uvijek slučaj. Dok u javnome mnijenju raste svijest o nužnosti poduzimanja točno određenih i učinkovitih akcija u cilju zaštite maloljetnika, u stvarnosti su mnogi od njih napušteni i, na razne načine, izloženi opasnosti izrabljivanja. Na dramatično stanje u kojem se nalaze upozorio je još moj časni prethodnika Ivan Pavao II. u poruci upućenoj 22. rujna 1990. generalnom tajniku Ujedinjenih naroda povodom sastanka na vrhu o djeci: "Svjedok sam - pisao je on - bolnoga stanja u kojem se nalaze milijuni djece sa svih kontinenata. Oni su najranjiviji jer im je mnogo

teže postići da se čuje njihov glas" (Insegnamenti XIII, 2, 1990., str. 672). Toplo se nadam da će se posvetiti dolična pozornost maloljetnim seliocima, koji trebaju društvenu sredinu koja omogućuje i pridonosi njihovu tjelesnom, kulturnom, duhovnom i moralnom razvoju. Živjeti u stranoj zemlji bez stvarnih referentnih točaka stvara im, osobito onima koji žive bez potpore obitelji, bezbrojne a katkad i silne nevolje i poteškoće.

Tipični aspekt maloljetničke migracije predstavlja situacija u kojoj se nalaze maloljetnici rođeni u zemljama odredišta odnosno djeca koja ne žive s roditeljima emigrantima od svoga rođenja, već im se pridružuju naknadno. Ti adolescenti pripadaju dvjema kulturama s prednostima i problematikama vezanim uz njihovu dvostruku pripadnost. Ipak, to im stanje može pružiti mogućnost iskusiti bogatstvo susreta različitih kulturnih tradicija. Važno je pružiti im mogućnost školovanja i kasnijeg uključivanja u svijet rada te olakšati njihovo uključivanje u društvo putem obrazovnih i društvenih struktura. Ne smije se nikada smetnuti s uma da adolescencija predstavlja temeljnu etapu za oblikovanje ljudskog bića. Posebnu kategoriju maloljetnika predstavljaju izbjeglice koji traže azil, koji, iz različitih razloga, bježe iz svoje zemlje, gdje im nije pružena prikladna zaštita. Statistike pokazuju da je njihov broj u porastu. Riječ je, dakle, o pojavi koju treba pomno istražiti i koja zahtijeva poduzeti koordinirane akcije kao i prikladne mjere prevencije, zaštite i prihvatanja, sukladno onome što predviđa također sama Povelja o pravima djeteta (usp. čl. 22).

Obraćam se sada osobito župama i mnogobrojnim katoličkim udruženjima koja, nadahнута duhom vjere i ljubavi, čine velike napore kako bi izašli ususret potrebama te naše braće i sestara. Dok izražavam zahvalnost za sve ono što se čini s velikom velikodušnošću, htio bih pozvati sve kršćane da postanu svjesni društvenog i pastoral-

nog izazova koji predstavlja položaj maloljetnih selilaca i izbjeglica.

U našem srcu odjekuju Isusove riječi: "Bijah putnik, i primiste me" (Mt 25,35), kao i glavna zapovijed koju nam je On ostavio: ljubiti Boga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svim umom svojim, ali ujedno ljubiti i bližnjega (usp. Mt 22,37-39). To nas potiče da shvatimo kako se svaki naš konkretni pothvat mora nadahnjivati prije svega na vjeri u djelovanje milosti i Božje providnosti. Na taj način i prihvatanje i solidarnost prema strancu, osobito ako je riječ o djeci, postaje navještaj evanđelja solidarnosti. Crkva to evanđelje naviješta kada širi svoje ruke i zau-

zima se za poštivanje prava selilaca i izbjeglica, potičući vođe naroda kao i čelne ljude u tijelima i međunarodnim institucijama da promiču prikladne inicijative kojima će se tim osobama pružiti potrebna pomoć i potpora.

Neka nad nama bdi Blažena Djevica Marija i pomogne nam shvatiti teškoće s kojima se susreću oni koji su daleko od vlastite domovine. Svima onima koji su uključeni u golemi svijet selilaca i izbjeglica jamčim svoju molitvu i od srca udjeljujem apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 16. listopada 2009.

Papa Benedikt XVI.

PAPIN BOŽIĆNI NAGOVOR UZ BLAGOSLOV URBI ET ORBI

Draga braćo i sestre u Rimu i cijelome svijetu, i svi vi muškarci i žene miljenici Gospodnji!

"*Lux fulgebit hodie super nos, quia natus est nobis Dominus.*

- Danas će nad nama zasjati svjetlost, jer rodio nam se Gospodin"
(Rimski misal, Rođenje Gospodinovo, Misa zornica, Ulazna antifona).

Liturgija mise zornice podsjetila nas je da je noć već prošla, a dan nastupio; svjetlo koje izbija iz betlehemske špilje sjaji nad nama.

Ipak, Biblija i liturgija ne govore nam o prirodnom svjetlu, nego o drukčijem svjetlu, posebnom, koje je na neki način usmjereno i orijentirano prema "nama", onom istom "nama" za koje je betlehemska Djetešće "rođeno". To "mi" jest Crkva, velika sveopća obitelj Kristovih vjernika koji su s nadom iščekivali novo rođenje Spasitelja te danas u otajstvu slave trajnu aktualnost toga događaja.

Na početku, oko jasli u Betlehemu, to "mi" bilo je gotovo nevidljivo ljudskim očima. Kako nas izvješćuje Evanđelje prema svetom Luki, "mi" je tada obuhvačalo, osim Marije i Josipa, nekoliku poniznih pastira koji su stigli do špilje nakon što su ih anđeli uputili. Svjetlo prvoga Božića bilo je poput plamena zapaljena u noći. Sve je uokolo bilo u mraku, dok je špilja isijavala istinskim svjetлом "koje obasjava svakog čovjeka" (Iv 1,9). Pa ipak, sve se događa u jednostavnosti i skrovitosti, na način na koji Bog djeluje kroz cijelu povijest

spasenja. Bog voli zapaliti ograničena svjetlica koja će daleko doseći svojim zrakama. Istina, kao i Ljubav, koje su sadržaj toga svjetla, pale se ondje gdje je svjetlo prihvaćeno, šireći se potom u koncentričnim krugovima, gotovo dodirom, u srcima i umovima svih koji se slobodno otvore njegovu sjaju, te sami postaju izvori svjetla. Povijest Crkve započinje svoj hod u siromašnoj betlehemskoj špilji i kroz stoljeća postaje narod i izvor svjetla za čovječanstvo. I danas, po onima koji idu ususret tome Djetetu, Bog nastavlja paliti plamenove u noći svijeta ne bi li pozvao ljude da prepoznaju u Isusu "znak" njegove spasosne i osloboditeljske prisutnosti, te prošire "mi" onih koji vjeruju u Krista na čitavo čovječanstvo. Gdje god postoji "mi" koje prihvata Božju ljubav, ondje sjaji svjetlo Kristovo, pa i u najtežim situacijama. Crkva, poput Djevice Marije, nudi svjetlu Isusa, Sina, kojega je ona sama primila na dar i koji je došao osloboditi čovjeka od ropstva grijehu. Poput Marije, Crkva se ne boji, jer to je Djetešće njezina snaga. No, ona ga ne zadržava za sebe: nudi ga svima koji ga traže iskrena srca, po-

niznim na zemlji i pogođenima, žrtvama nasilja, svima koji žude za dobrom mira. I danas, ljudskoj obitelji koja je duboko obilježena teškom gospodarskom krizom, a još prije i onom moralnom, kao i bolnim ranama ratova i sukoba, na način solidarnosti i vjernosti čovjeku, Crkva ponavlja s pastirima: "Podimo u Betlehem" (Lk 2,15), ondje ćemo naći svoju nadu.

"Mi" Crkve živi ondje gdje je rođen Isus, u Svetoj zemlji, da bi pozvao njezine stanovnike da napuste svaku logiku nasilja i osvete, te se uzmu novom snagom i velikodušnošću u hodu prema mirnom suživotu.

"Mi" Crkve prisutno je i u drugim zemljama Bliskoga istoka. Kako se ne sjetiti teškoga stanja u Iraku i onoga malenoga stada kršćana koje živi u tom području? Ono ponekad trpi nasilje i nepravdu, ali uvjek nastoji pružiti vlastiti prilog izgradnji civiliziranog suživota suprotnog logici sukoba i odbacivanja bližnjega. "Mi" Crkve djeluje u Šri Lanki, na Korejskom poluotoku, na Filipinima, kao i u drugim azijskim zemljama, poput kvasca pomirenja i mira. Na Afričkom kontinentu ne prestaje podizati svoj glas prema Bogu kako bi se izmolio kraj svakog nasilja u Demokratskoj Republici Kongo; poziva građane Gvineje i Nigera na poštovanje ljudskih prava svake osobe i na dijalog; od stanovnika Madagaskara traži da nadiđu međusobne podjele i da se međusobno prihvataju; sve podsjeća da su pozvani na nadu, unatoč tragedijama, iskušenjima i teškoćama koje ih neprestance pogađaju. U Europi i Sjever-

noj Americi, "mi" Crkve potiče na nadilaženje egoističnog i tehnicističkog mentaliteta, na promicanje općeg dobra i na poštovanje najslabijih osoba, počevši od onih još nerođenih. U Hondurasu pomaže oko ponovne uspostave institucija; u cijeloj Latinskoj Americi "mi" Crkve čimbenik je identiteta, punina istine i ljubavi koju nijedna ideologija ne može zamijeniti, poziv je na poštovanje neotuđivih prava svake osobe i na njezin integralni razvoj, navještaj je prave i bratstva, izvor jedinstva.

Vjerna poslanju svoga Uteteljitelja, Crkva je solidarna s onima koji su pogođeni prirodnim nepogodama i siromaštvom, pa i u bogatim društvima. Pred izlaskom onih koji napuštaju svoju zemlju te su pokrenuti glađu, netolerantnošću ili uništenjem okoliša, Crkva je prisutnost koja poziva na prihvatanje. Jednom riječju, Crkva navješćuje posvuda Evanđelje Kristovo unatoč progonima, diskriminacijama, napadima i ponekad neprijateljskoj nezainteresiranosti, što joj zapravo omogućava da podijeli sudbinu svoga Učitelja i Gospodina. Draga braćo i sestre, kako li je velik dar biti dijelom zajedništva koje je za sve! To je zajedništvo Presvetoga Trojstva, iz čijega je srca sišao u svijet Emanuel, Isus, S nama Bog. Poput pastira u Betlehemu, puni divljenja i zahvalnosti promotrimo ovo otajstvo ljubavi i svjetla! Svima sretan Božić!

Vatikan, Božić 2009.

Papa Benedikt XVI.

AKO ŽELIŠ NJEGOVATI MIR, ČUVAJ STVORENO

Za proslavu Svjetskoga dana mira, 1. siječnja 2010.

1. U prigodi početka nove godine, svim kršćanskim zajednicama, odgovornima nacija, muškarcima i ženama dobre volje cijelog svijeta želim uputiti najtoplje želje za mir. Za ovaj XLIII. svjetski dan mira izabrao sam temu: Ako želiš njegovati mir, čuvaj stvoreno. Poštivanje stvorenoga od velike je važnosti, također zato što je "stvaranje

početak i temelj svih djela Božjih"¹ i njegovo očuvanje danas postaje bitno za mirni suživot čovječanstva. Zapravo, ako su zbog okrutnosti čovjeka nad čovjekom brojne prijetnje koje se nadvijaju nad mir i istinski cjeloviti ljudski razvoj - ratovi, međunarodni i regionalni sukobi, teroristička djela i kršenja ljudskih prava - manje ne brinu

¹ Katekizam Katoličke Crkve, 198.

niti prijetnje do kojih je došlo zbog nebrige - ako čak ne i zloporabe - u odnosu na zemlju i prirodna dobra što ih je Bog obilno darivao. Zbog tog razloga nužno je da čovječanstvo obnovi i ojača "onaj savez između ljudskog bića i okoliša koji mora biti odraz stvarateljske ljubavi Boga, od kojega potječemo i prema kojemu idemo".²

2. U enciklici *Caritas in veritate* pokazao sam da je cijeloviti ljudski razvoj tjesno povezan s obvezama koje proistječu iz čovjekova odnosa s prirodnim okolišem, kojega se smatra Božjim darom svima, čije korištenje sa sobom nosi zajedničku odgovornost prema cijelome čovječanstvu, osobito prema siromašnima i budućim naraštajima. Osim toga, primjetio sam da kada se priroda i - na prvome mjestu - ljudsko biće shvaćaju jednostavno kao plod slučaja ili evolucijskoga determinizma, postoji opasnost da se u savjestima oslabi svijest o odgovornosti.³ Međutim, sve stvoreno smatrati Božjim darom čovječanstvu pomaže nam shvatiti čovjekov poziv i vrijednost. Zapravo, prepuni čuđenja s psalmistom možemo navještati: "Gledam ti nebesa, djelo prstiju tvojih, mjesec i zvijezde što ih učvrsti - pa što je čovjek da ga se spominješ, sin čovječji te ga pohodiš?" (Ps 8, 4-5). Razmatrati ljepotu stvorenoga poticaj je na priznavanje ljubavi Stvoritelja, one Ljubavi koja "pokreće sunce i druge zvijezde".⁴

3. Već je proteklo dvadeset godina kako je papa Ivan Pavao II., posvećujući Poruku za Svjetski dan mira temi Mir s Bogom stvoriteljem, mir sa svim stvorenim, skrenuo pozornost na odnos što ga mi, kao Božja stvorenja, imamo s univerzumom koji nas okružuje. "U naše se dane primjećuje - pisao je - sve veća svijest da je svjetski mir ugrožen... i nedostatkom dužnoga poštivanja prema prirodi." I dodao je kako se ekološka svijest "ne smije umrtviti, nego štoviše poticati tako da se razvija i sazrijeva pronalazeći pravo očitovanje u konkretnim programima i poduhvatima".⁵ Već su moji prethodnici ukazivali na postojeći odnos između čovjeka i okoliša. Na primjer, godine 1971. u

prigodi osamdesete obljetnice enciklike *Rerum novarum* Lava XIII, Pavao VI. istaknuo je da bi "nesmotrenim iskoristavanjem prirode (čovjek) bi je lako mogao razoriti, te i sam postati žrtvom njezina srozavanja". I dodao je kako u tom slučaju ne samo "čovjekov materijalni okoliš postaje izvorom stalnih prijetnji kao što su zagađenje i otpaci, nove bolesti, sveobuhvatna razorna moć; ali ne samo to: čovjeku pače izmiče vlast nad vlastitim ljudskim krajolikom, on stvara sebi za sutra okolinu koja će mu možda biti nepodnošljiva: ovo je socijalni problem golemih razmjera koji se tiče svekolike ljudske obitelji".⁶

4. Premda izbjegava zadiranje u sama specifična tehnička rješenja, Crkva, "stručnjakinja u čovječnosti", skrbi se da bi snažno svratila pozornost na odnos između Stvoritelja, ljudskoga bića i stvorenoga. Ivan Pavao II. govorio je godine 1990. o "ekološkoj krizi" i ističući kako ona ima pretežito etičko obilježe ukazivao je na "hitnu moralnu potrebu nove solidarnosti".⁷ Taj poziv još je hitniji danas, pred sve većim pokazateljima krize koju bi bilo neodgovorno ne uzeti u ozbiljno razmišljanje. Kako ostati ravnodušni pred problematikama što proizlaze iz pojave kao što su klimatske promjene, pretvaranje tla u pustinje, urušavanje i gubitak proizvodnosti velikih poljoprivrednih područja, zagađenje rijeka i vodenih pojaseva, gubitak bioraznolikosti, povećanje ekstremnih prirodnih nepogoda, krčenje šuma na ekvatorskim i tropskim područjima? Kako zanemariti rastuću pojavu takozvanih "izbjeglica zbog okoliša": osoba koje zbog propadanja okoliša u kojemu žive moraju ga napustiti - često zajedno sa svojim dobrima - kako bi se suočili s opasnostima i nepoznanicama prisilnoga preseljavanja? Kako ne reagirati pred sukobima koji već traju i pred potencijalima, povezanimi s pristupom prirodnim bogatstvima? Sve su to pitanja koja imaju dubok utjecaj na ostvarivanje ljudskih prava, kao što je na primjer pravo na život, na prehranu, na zdravlje, na razvoj.

² BENEDIKT XVI., *Poruka za svjetski dan mira 2008.*, 7.

³ Usp. br. 48.

⁴ DANTE ALIGHIERI, *Božanstvena komedija*, Raj, XXXIII, 145.

⁵ *Poruka za svjetski dan mira 1990.*, 1.

⁶ Apostolsko pismo *Octogesima adveniens*, 21.

⁷ *Poruka za svjetski dan mira 1990.*, 10.

5. Ipak, valja u obzir uzeti da se ekološka kriza ne može procjenjivati odvojeno od pitanja koja su s njom povezana, budući da je snažno povezana sa samim shvaćanjem razvoja i viđenjem čovjeka i njegovih odnosa sa sebi sličnima i sa stvorenim. Stoga je mudro provesti duboku i dalekovidnu reviziju modela razvoja, kao i razmišljati o smislu ekonomije i njezinih svrha kako bi se ispravile njezine disfunkcije i iskriviljenja. To zahtjeva ekološko zdravstveno stanje planete; to traži i nadasve kulturna i moralna kriza čovjeka, čiji simptomi su već dugo vremena očigledni u svim dijelovima svijeta.⁸ Čovječanstvo treba duboku kulturnu obnovu; treba ponovno otkriti one vrijednosti koje predstavljaju čvrsti temelj na kojem graditi bolju budućnost za sve. Krizne situacije kroz koje ono prolazi u ovome trenutku - bilo da su one gospodarskog, prehrambenog, okolišnog ili društvenoga obilježja - u biti su također međusobno povezane moralne krize. One obvezuju na ponovno planiranje zajedničkoga puta ljudi. One osobito obvezuju na način života usmjeren trijeznosti i solidarnosti, s novim pravilima i oblicima obvezivanja pozivajući se s povjerenjem i hrabrošću na postignuta pozitivna iskustva, te odlučno odbacujući ona negativna. Samo tako sadašnja kriza postaje prigoda za rasuđivanje i za novo planiranje.

6. Nije li možda istina da je na početku onoga što u kozmičkome smislu zovemo "priroda" "plan ljubavi i istine"? Svijet nije "proizvod kakve god nužnosti, slijepo sudbine ili slučaja... svijet proizlazi iz slobodne Božje volje jer je Bog želio da stvorenja imaju udjela u njegovu bitku, u njegovoj mudrosti i u njegovoj dobroti".⁹ Knjiga Postanka na svojim prvim stranicama vraća nas na mudro planiranje kozmosa, koje je plod Božje misli na čijem su vrhu smješteni muškarac i žena stvoreni na sliku i priliku Stvoritelja da "napune zemlju" i da "njome vladaju" kao "upravitelji" samoga Boga (usp. Post 1,28). Sklad između Stvoritelja, čovječanstva i stvorenoga što ga opisuje Sвето pismo,

prekinut je grijehom Adama i Eve, muškarca i žene koji su žudili za zauzimanjem Božjega mesta, odbivši se priznati njegovim stvorenjima. Posljedica je takva da se iskrivila i zadaća "vladanja" zemljom, "da je obrađuju i čuvaju", te je između njih i ostalog stvorenog došlo do sukoba (usp. Post 3,17-19). Ljudsko biće prepustilo se prevlasti sebičnosti, gubeći smisao za Božji mandat te se u odnosu sa stvorenim ponašalo kao izrabljivač, hoteći imati apsolutno gospodstvo nad njime. No, pravo značenje početne Božje zapovijedi, koje je vrlo očito u Knjizi Postanka nije se sastojalo u jednostavnome davanju vlasti, već daleko više u pozivu na odgovornost. Osim toga, mudrost starih prepoznala je da nam je priroda na raspolaganju ne kao "hrpa slučajno odbačenih otpadaka",¹⁰ dok nam je biblijska Objava dala da shvatimo kako je priroda dar Stvoritelja koji joj je uredio unutarnji poredak, kako bi čovjek iz njega mogao izvući obvezne smjernice da bi je "obrađivao i čuvao" (usp. Post 2,15).¹¹ Sve što postoji pripada Bogu koji je (stvoren) povjerio ljudima, ali ne da bi njime raspolažali samovoljno. A kada se čovjek, umjesto da vrši svoju ulogu Božjega suradnika stavљa na mjesto Boga onda to izaziva pobunu prirode, "koju više tiranizira nego njome vlada".¹² Čovjek, dakle, ima dužnost odgovorno vladati stvorenjem, čuvajući ga i obrađujući.¹³

7. Nažalost, mora se utvrditi da mnoštvo osoba u raznim zemljama i područjima planete proživljava sve veće poteškoće zbog toga što su mnogi nemarni ili odbijaju odgovorno upravljati okolišem. Drugi vatikanski koncil podsjetio je da je "Bog zemlju i sve što ona sadrži namijenio za uporabu svim ljudima i narodima".¹⁴ Stoga baština stvorenoga pripada cijelome čovječanstvu. Međutim, sadašnji ritam iskorištavanja u ozbiljnu opasnost dovodi raspoloživost nekih prirodnih bogatstava ne samo za sadašnji naraštaj, nego nadasve za one buduće.¹⁵ Zato nije teško utvrditi da je uništavanje okoliša često rezultat nedostatka dugoročnih političkih projekata ili pak kratkovidnog

⁸ Usp. BENEDIKT XVI., enciklika *Caritas in veritate*, 32.

⁹ *Katekizam Katoličke Crkve*, 295.

¹⁰ HERAKLIT EFEŠKI (oko 535. pr. Kr. - oko 475. pr. Kr.), Fragment 22B124, u: H. DIELS - W. KRANZ, *Die Fragmente der Vorsokratiker*, Weidmann, Berlin, 1952.

¹¹ Usp. BENEDIKT XVI., enciklika *Caritas in veritate*, 48.

¹² IVAN PAVAO II., enciklika *Centesimus annus*, 37.

¹³ Usp. BENEDIKT XVI., enciklika *Caritas in veritate*, 50.

¹⁴ Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, 69.

¹⁵ Usp. IVAN PAVAO II., enciklika *Sollicitudo rei socialis*, 34.

slijedenja ekonomskih interesa koji se na žalost pretvaraju u ozbiljnu prijetnju stvorenome. Da bi se suprotstavili toj pojavi, ne temelju činjenice da "svaka odluka vezana uz ekonomiju ima moralne posljedice",¹⁶ ekonomsko djelovanje treba također više poštovati okoliš. Kada se koriste prirodna bogatstva, potrebno se brinuti za njihovo očuvanje, predviđajući i trošak - vodeći računa o okolišu i društvu - kojega treba procijeniti kao bitan čimbenik samih troškova ekonomske aktivnosti. Na međunarodnoj je zajednici i nacionalnim vladama da daju ispravne signale za učinkovito suprotstavljanje onim načinima korištenja okoliša koji su za njega štetni. Da bi se zaštitio okoliš, da bi se očuvala bogatstva i klima s jedne je strane potrebno djelovati poštujući dobro definirane norme i s pravnoga i ekonomskoga stajališta, a s druge strane voditi računa o obveznoj solidarnosti s onima koji žive na najsiromašnijim područjima zemlje i s budućim naraštajima.

8. Zapravo, nužnom se čini postizanje čestite međugeneracijske solidarnosti. Troškovi što proizlaze iz korištenja zajedničkih bogatstava okoliša ne mogu biti na teret budućih naraštaja: "Budući da smo baštinici prošlih generacija i korisnici rada naših suvremenika, mi imamo obaveza prema svima i ne možemo se oslobođiti brige za one koji dolaze poslije nas da uvećaju krug ljudske obitelji. Univerzalna solidarnost koja je činjenica, za nas je ne samo dobrobit nego i dužnost. Riječ je o odgovornosti koju sadašnji naraštaji imaju prema budućim naraštajima, odgovornosti koja pripada također pojedinim državama i međunarodnoj zajednici".¹⁷ Korištenje bi prirodnih bogatstava moralo biti takvo da neposredne prednosti ne dovedu do negativnih posljedica za živa bića, za ljudska i koja to nisu, sadašnja i ona buduća; da zaštita privatnoga vlasništva ne sprječava opću namjenu dobara;¹⁸ da čovjekov zahvat ne dovede u pogibelj plodnost zemlje, na dobro danas i na dobro sutra. Osim čestite međugeneracijske solidarnosti, potrebno je istaknuti hitnu moralnu potrebu za obnovljenom unutar-generacijskom solidarnošću, osobito u odnosima među zemljama

u razvoju i onih koje su visoko industrijalizirane: "Neodgodiva je zadaća međunarodne zajednice iznaći institucionalne putove za reguliranje iskoristavanja neobnovljivih izvora, također uz sudjelovanje siromašnih zemalja i na način zajedničkog planiranja budućnosti".¹⁹ Ekološka kriza pokazuje nužnost solidarnosti koja će se protegnuti kroz prostor i vrijeme. Naime, među uzrocima sadašnje ekološke krize važno je priznati povijesnu odgovornost industrijaliziranih zemalja. Manje razvijene zemlje i osobito one koje se tek razvijaju nisu ipak oslobođene vlastite odgovornosti u odnosu na stvoreno, jer svima pripada obveza da postupno usvoje učinkovite mjere i politike za zaštitu okoliša. To bi se moglo lakše ostvariti kada bi računice u pomaganju, u prenošenju znanja i poštenijih tehnologija bile manje sebične.

9. Nesumnjivo, jedan od glavnih problema s kojim se mora suočiti međunarodna zajednica je pitanje energetskih izvora, pri čemu mora iznaći zajedničke i održive strategije kako bi se zadovoljile potrebe za energijom sadašnjeg naraštaja i onih budućih. U tu svrhu potrebno je da tehnološki napredna društva budu spremna poticati trijezna ponašanja, smanjujući vlastite potrebe za energijom i poboljšavajući uvjete njezinoga korištenja. Istodobno je potrebno promicati otkrivanje i primjenu energija s manjim utjecajem na okoliš te "svjetsku preraspodjelu energetskih izvora kako bi im se i one zemlje koje su ih lišene, mogle približiti".²⁰ Ekološka kriza, znači, pruža povijesnu priliku za pripremu zajedničkoga odgovora usmjerenog na primjenu modela globalnoga razvoja u smjeru koji će pokazivati više poštovanja u odnosu na stvoreno i na cijelokupni ljudski razvoj, nadahnut vrijednostima koje su svojstvene ljubavi u istini. Zato priželjkujem prihvatanje modela razvoja kojemu će u središtu biti ljudsko biće, koji će se temeljiti na promicanju i raspodjeli općega dobra, na odgovornosti, na svijesti o nužnoj promjeni životnih stilova i na razboritosti, kreposti koja pokazuje što treba učiniti danas, predviđajući ono što se može dogoditi sutra.²¹

¹⁶ BENEDIKT XVI., enciklika *Caritas in veritate*, 37.

¹⁷ PAPINSKO VIJEĆE PRAVDA I MIR, *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, 467; usp. PAVAO VI., enciklika *Populorum progressio*, 17.

¹⁸ Usp. IVAN PAVAO II., enciklika *Centesimus annus*, 30-31,43.

¹⁹ BENEDIKT XVI., enciklika *Caritas in veritate*, 49.

²⁰ ISTO.

²¹ Usp. SVETI TOMA AKVINSKI, S. Th., II-II, q. 49, 5.

10. Da bi čovječanstvo vodio prema sveukupno održivome upravljanju okolišem i bogatstvima planete, čovjek je pozvan upotrijebiti svoju inteligenciju na području znanstvenoga i tehnološkog istraživanja i u primjeni otkrića što proizlaze iz njih. "Nova solidarnost" što ju je Ivan Pavao II. predložio u Poruci za Svjetski dan mira 1990.²² i "globalna solidarnost" na koju sam i ja podsjetio u Poruci za Svjetski dan mira 2009.²³ stajališta su od temeljne važnosti za usmjeravanje napora oko očuvanja stvorenoga, preko bolje koordiniranog sustava upravljanja bogatstvima zemlje na međunarodnoj razini, nadasve u trenutku u kojem se na sve očigledniji način pokazuje snažna međusobna povezanost koja postoji između borbe protiv uništavanja okoliša i promicanja cijelovitoga ljudskoga razvoja. Riječ je o nužnoj dinamici jer "se integralni razvoj čovjeka ne može ostvariti bez solidarnog razvoja čovječanstva".²⁴ Danas su brojne znanstvene prigode i mogući inovativni putovi zahvaljujući kojima je moguće pružiti zadovoljavajuća i skladna rješenja za odnose između čovjeka i okoliša. Na primjer, potrebno je potaknuti istraživanja namijenjena otkrivanju učinkovitijih načina za iskorištavanje velikih potencijala sunčeve energije. Isto takvu pozornost treba potom dati sada već planetarnom pitanju vode i globalnoga hidrogeološkoga sustava, čiji je ciklus od prvotne važnosti za život na zemljii i čija stabilnost je u opasnosti zbog snažne prijetnje klimatskih promjena. Isto se tako trebaju istražiti prikladne strategije ruralnoga razvoja usredotočene na male poljoprivrednike i njihove obitelji, kao što je također potrebno pripremiti prikladne politike za upravljanje šumama, za recikliranje otpada, za vrednovanje postojećih sinergija između suprotstavljanja klimatskim promjenama i borbe protiv siromaštva. Nužne su ambiciozne nacionalne politike, upotpunjene potrebnim međunarodnim naporom koji će donijeti važne dobrobiti, posebno kratkoročno i dugoročno. Naposljetku, potrebno je izaći iz logike pukoga trošenja i promicati one oblike poljoprivredne i industrijske proizvodnje koje poštuju poredak stvaranja i koje su zadovoljavajuće za primarne potrebe sviju. S ekološkim se pitanjem ne treba sučeljavati samo zbog zastrašujućih per-

spektiva što ih na obzoru ocrtava uništavanje okoliša; to pitanje nadasve mora biti motivirano traganjem za istinskom solidarnošću na svjetskoj razini, nadahnutom vrijednostima ljubavi, pravde i općega dobra. Osim toga, kao što sam već imao prilike podsjetiti, "tehnika nikada nije samo tehnika. Ona otkriva čovjeka i njegovo nastojanje ka razvoju te izražava težnju ljudskoga duha za postupnim nadilaženjem određenih materijalnih uvjetovanosti. Stoga tehniku valja uklopiti u zapovijed 'obrađivanja i čuvanja zemlje' (usp. Post 2,15), koju je Bog dao čovjeku, i krijeputi onaj savez između ljudskoga bića i okoliša koji mora biti odraz stvaralačke Božje ljubavi".²⁵

11. Sve se jasnije pokazuje kako se tema uništavanja okoliša tiče ponašanja svakoga od nas, životnih stilova i trenutno prevladavajućih načina potrošnje i proizvodnje koji su često neodrživi s društvenoga stajališta, sa stajališta okoliša pa čak i s ekonomskoga stajališta. Sad je već doista nužna stvarna promjena mentaliteta koja bi sve navela na prihvatanje novih životnih stilova "u kojima traženje istinitog, i lijepog, i dobrog i zajedništvo s drugim ljudima u svrhu zajedničkog rasta budu elementi koji će vladati izborom potrošnje, štednje i investicija".²⁶ Sve se više treba odgajati na izgradnju mira polazeći od širokogrudnih odluka na osobnoj i obiteljskoj razini kao i na razini zajednice i politike. Svi smo odgovorni za zaštitu i skrb o stvorenome. Takva odgovornost ne poznae granice. Prema načelu supersidijarnosti važno je da se svatko zauzme na razini koja mu pripada, djelujući kako bi se nadvladala prevlast partikularnih interesa. Uloga senzibiliziranja i formacije osobito pripada raznim subjektima civilnoga društva i nevladinim organizacijama koje se odlučno i velikodušno uzimaju za širenje ekološke odgovornosti koja bi se sve više morala oslanjati na poštivanje "humane ekologije". Osim toga, potrebno je podsjetiti na odgovornost medija na tom području, predlažući pozitivne modele na kojima se valja nadahnjivati. Zapravo, baviti se okolišem zahtjeva široki i globalni pogled na svijet; zajednički i odgovorni napor da se s logike usredotočene na sebični nacionalistički interes prijeđe na viđenje koje će uvijek obuhvaćati potrebe svih naroda. Ne može se ostati

²² Usp. br. 9.

²³ Usp. br. 8.

²⁴ PAVAO VI., enciklika *Populorum progressio*, 43.

²⁵ Enciklika *Caritas in veritate*, 69.

²⁶ IVAN PAVAO II., enciklika *Centesimus annus*, 36.

ravnodušni pred onime što se događa oko nas, jer bi propadanje bilo kojeg dijela planeta palo na leđa svima. Veze među osobama, društvenim skupinama i državama, kao i one između čovjeka i okoliša trebaju poprimiti stil poštivanja i "ljubavi u istini". U tako širokom kontekstu, više je nego poželjno da učinkoviti i međusobno suglasni budu napori međunarodne zajednice usmjereni postizanju postupnoga razoružanja i svijeta lišenoga nuklearnih oružja, čija sama prisutnost prijeti životu planete i procesu cijelovitoga razvoja sadašnjega i budućega čovječanstva.

12. Crkva ima odgovornost za stvoreno i osjeća da je mora iskazivati pa i u javnome prostoru kako bi štitila zemlju, vodu i zrak, darove Boga Stvoritelja za sve, a nadasve da bi zaštitila čovjeka od opasnosti samouništenja. Propadanje prirode zapravo je tjesno povezano s kulturom koja oblikuje ljudski suživot, zbog čega "poštivanje 'humane ekologije' u društvu ide u prilog i ekologiji okoliša".²⁷ Ne može se od mladih tražiti da poštuju okoliš, ako im se u obitelji i u društvu ne pomaže da poštuju sebe same: knjiga prirode je jedinstvena, kako na području okoliša tako i na području osobne, obiteljske i društvene etike.²⁸ Obvezne prema okolišu proizlaze iz obveza prema osobi kao takvoj i u odnosu prema drugima. Zbog toga rado potičem odgoj za ekološku odgovornost koja bi - kako sam uputio u enciklici *Caritas in veritate* - očuvala istinsku "humanu ekologiju" i stoga s obnovljenim uvjerenjem potvrdila nedodirljivost ljudskoga života u svakoj njegovoj fazi i u svim njegovim okolnostima, dostojanstvo osobe i nezamjenjivo poslanje obitelji u kojoj se odgaja na ljubav prema bližnjemu i na poštivanje prirode.²⁹ Potrebno je očuvati ljudsku baštinu društva. Ta baština vrijednosti ima svoj izvor i upisana je u naravni moralni zakon koji je temelj poštivanja ljudske osobe i stvorenoga.

13. Na kraju, ne treba zaboraviti činjenicu koja je izrazito indikativna, da brojni ljudi pronalaže spokoj i mir, da osjećaju kako su se obnovili i osnažili kada su u tijesnom dodiru s ljepotom i skladom prirode. Zato i postoji neka vrsta uzajamnosti: u brizi za stvorenog utvrđujemo da se Bog,

preko stvorenoga, brine o nama. S druge strane, ispravno shvaćanje odnosa čovjeka s okolišem ne dovodi do apsolutiziranja prirode ni do toga da bi je se držalo važnijom od same osobe. Ako crkveno Učiteljstvo izražava zbumjenost pred shvaćanjem okoliša nadahnutim ekocentrizmom i biocentrizmom, onda je to stoga što takvo shvaćanje isključuje ontološku i aksiološku razliku između ljudske osobe i ostalih živih bića. Na taj se način zapravo uklanja identitet i superiorna uloga čovjeka, favorizirajući egalitarističko viđenje "dostojanstva" svih živih bića. Tako se daje pristup novome panteizmu s novopoganskim naglascima koji smatraju da spasenje čovjeka dolazi samo od prirode, shvaćene u čisto naturalističkom smislu. No, Crkva poziva da se to pitanje postavi na uravnoteženi način, u poštivanju "gramatike" što ju je Stvoritelj upisao u svoje djelo, povjeravajući čovjeku ulogu čuvara i odgovornoga upravitelja stvorenoga, ulogu koju zasigurno ne smije zloupotrijebiti, no od koje ne može niti odstupiti. Naiime, i suprotno stajalište apsolutiziranja tehnike i ljudske moći pretvara se u težak napad ne samo na prirodu, nego i na samo ljudsko dostojanstvo.³⁰

14. Ako želiš njegovati mir, čuvaj stvorenog. Traganje za mirom svih ljudi dobre volje bit će jamačno olakšano zajedničkim priznavanjem nerazdvojnoga odnosa koji postoji između Boga, ljudskih bića i svega stvorenoga. Prosvijećeni božanskom Objavom i slijedeći Predaju Crkve, kršćani daju svoj doprinos. Oni kozmos i njegova čudesna promatraju u svjetlu stvarateljskoga djela Oca i otkupiteljskoga djela Krista koji je svojom smrću i uskrsnućem s Bogom izmirio "sa sobom sve, bilo na zemlji, bilo na nebesima" (Kol 1,20). Krist, raspeti i uskrsli, čovječanstvu je dao dar svoga Duha posvetitelja, koji vodi put povijesti u iščekivanju dana u kojemu će slavnim povratkom Gospodinovim započeti "nova nebesa i zemlja nova" (2 Pt 3,13), u kojoj će zauvijek prebivati pravednost i mir. Zato je zaštita prirodnog okoliša da bi se izgradio svijet mira obveza svake osobe. Eto nam hitnoga izazova s kojim se treba suočiti s obnovljenim i zbornim naporom; evo providonosne prigode da se novim naraštajima podari perspektiva bolje budućnosti za sve. Neka toga budu

²⁷ BENEDIKT XVI., enciklica *Caritas in veritate*, 51.

²⁸ Usp. ISTO, 15,51.

²⁹ Usp. ISTO, 28,51,61; IVAN PAVAO II., enciklica *Centesimus annus*, 38-39.

³⁰ Usp. BENEDIKT XVI., enciklica *Caritas in veritate*, 70.

svjesni odgovorni za nacije i svi oni, na bilo kojoj razini, kojima je u srcu sudbina čovječanstva: zaštita stvorenoga i ostvarenje mira stvarnosti su koje su međusobno povezane iznutra! Zbog toga pozivam sve vjernike da uzdignu svoju žarku

molitvu Bogu, svemogućem Stvoritelju i milosrdnome Ocu da u srcu svakoga muškarca i žene odjekne, bude prihvaćen i zaživi hitni poziv: Ako želiš njegovati mir, čuvaj stvoreno.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2009.

Papa Benedikt XVI.

ISKUSTVO BOLESTI I TRPLJENJA MOŽE POSTATI ŠKOLA NADE

Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan bolesnika 2010.

Draga braćo i sestre!

Dana 11. veljače, na liturgijski spomen Blažene Djevice Marije Lurdske, u vatikanskoj će se bazilici proslaviti 18. svjetski dan bolesnika. Zgodna podudarnost s 25. obljetnicom osnutka Papinskog vijeća za dušobrižništvo zdravstvenih djelatnika predstavlja još jedan razlog za zahvaliti Bogu na do sada priјedenom putu na području pastoralna zdravlja. Želim od srca da ta obljetnica bude prigoda za velikodušniji apostolski žar u službi bolesnika i svih onih koji se posvećuju njihovoј skrbi.

Godišnjom proslavom Dana bolesnika Crkva, zapravo, želi probuditi snažnu svijest u crkvenoj zajednici o važnosti pastoralne službe u velikom svijetu zdravlja, koja je sastavni dio njezina poslanja, jer je na tragu samog Kristova spasenjskog poslanja. On, božanski liječnik, "prošao (je) čineći dobro i ozdravljujući sve kojima bijaše ovlađao đavao" (Dj 10,38). U tajni njegove muke, smrti i uskrsnuća, ljudsko trpljenje crpi smisao i puni svjetla. U apostolskom pismu *Salvifici doloris*, sluga Božji Ivan Pavao II. ovako objašnjava tu zbilju: "Ljudsko trpljenje - pisao je - dostiglo je svoj vrhunac u Kristovoj muci. I istodobno ono je ušla u potpuno novu dimenziju i u novi red: vezano je uz ljubav..., uz onu ljubav koja stvara dobro, koja izvlači dobro također iz zla preko trpljenja, kao što je najviše dobro otkupljenja svijeta pote-

klo od Kristova križa i neprestano iz njega izvire. Kristov je križ postao izvor, iz kojeg izviru rijeke žive vode".¹

Gospodin Isus na Posljednjoj večeri, prije nego će se vratiti Ocu, prignuo se da opere noge apostolima, anticipirajući najviši čin ljubavi na križu. S tom je gestom pozvao svoje učenike da uđu u istu njegovu logiku ljubavi koja se daje osobito najmanjima i najpotrebitijima (usp. Iv 13,12-17). Slijedeći njegov primjer, svaki je kršćanin pozvan, u različitim i uvijek novim okolnostima, u vlastitom životu provoditi u djelu prispopodbu o dobrom Samarijancu, koji, prolazeći pored nekog čovjeka kojeg su razbojnici ostavili polumrtva uz put, "vidje ga, sažali se. Pristupi mu, opra mu rane uljem i vinom i zavi ih. Zatim ga stavi na svoje kljuse, odvede u gostionicu i preuze za nj brigu. Sutradan izvadi dva denara i dade ih gostioničaru: 'Brini se za nj - reče mu - pa ako što više potrošiš, ja ču ti na povratku platiti'" (Lk 10,33-35). Na kraju prispopodobe Isus kaže: "Idi pa i ti čini tako" (Lk 10,37). S tim se riječima obraća i nama. Potiče nas pragnuti se nad rane tijela i duše to-like naše braće i sestara koje susrećemo na putovima svijeta; pomaže nam shvatiti da, Božjom milošću koju se prihvata i živi u svakodnevnom životu, iskustvo bolesti i trpljenja može postati škola nade. I doista, kao što sam istaknuo u enciklici *Spe salvi*, "ne ozdravlja čovjeka izbjegavanje trpljenja, bijeg od boli, već sposobnost prihvatiti

¹ IVAN PAVAO II., *Salvifici doloris*, 18.

nevole i sazrijevati u njoj, naći smisao po sjedjenju s Kristom, koji je patnje podnosio s beskrajnom ljubavlju".²

Već je Drugi vatikanski koncil podsjetio na važnu zadaću Crkve da skrbi za one koji trpe. U dogmatskoj konstituciji *Lumen gentium* čitamo da je "Otc poslao Krista 'naviještati Radosnu vijest siromasima,... ozdravljati one koji su skršena srca' (Lk 4,18), 'tražiti i spasiti ono što je izgubljeno' (Lk 19,10); na sličan način Crkva okružuje ljubavlju sve koji su pogodeni ljudskom slabošću, što više, u siromasima i patnicima prepoznaje sliku svojega siromašnog i patničkog Utjemeljitelja te se trsi ukloniti njihovu nevolju i nastoji u njima služiti Kristu".³ Taj čovjekoljubni i duhovni rad crkvene zajednice s bolesnicima i onima koji trpe u tijeku stoljeća izražavan je u mnogim oblicima i zdravstvenim strukturama, od kojih su neki imali i institucionalni karakter. Htio bih ovdje spomenuti one koji su izravno vodile biskupije kao i one koji su plod velikodušnosti raznih redovničkih ustanova. Riječ je o dragocjenoj "baštini" koja odgovara na činjenicu da "ljubav ima također potrebu za organiziranošću kako bi predstavljala uređeni oblik služenja".⁴ Osnivanje Papinskog vijeća za dušobrižništvo zdravstvenih djelatnika prije dvadeset i pet godina, ulazi u tu skrb Crkve za svijet zdravlja. I stalo mi je dodati da se u sadašnjem povijesno-kulturnom trenutku zamjećuje potreba za pozornom i kapilarnom prisutnošću Crkve pored bolesnika, kao i prisutnost u društvu koja je kadra prenijeti na djelotvoran način evanđeoske vrijednosti u cilju zaštite ljudskoga života, od njegova začeća pa do naravne smrti. Želio bih

ovdje podsjetiti na Poruku siromašnima, bolesnima i svima onima koji trpe, koju su koncilski oci uputili svijetu na završetku Drugoga vatikanskog koncila: "Vi svi koji teže osjećate teret križa - rekli su - ... vi koji plačete... vi neznani patnici, budite hrabri: vi ste miljenici Božjega kraljevstva, kraljevstva nade, sreće i života; vi ste braća trpećeg Krista; i s njim, ako to želite, vi spašavate svijet!"⁵ Zahvaljujem od srca osobama koje, svakodnevno, "služe bolesnima i onima koji trpe", čineći da "apostolat Božjeg milosrđa, u koji su uključeni, odgovara uvijek sve bolje na nove zahtjeve".⁶ U ovoj Svećeničkoj godini svoju misao upućujem osobito vama, dragi svećenici, "poslužiteljima bolesnika", znaku i oruđu Kristova suošćenja, koji mora doći do svakog čovjeka koji trpi. Pozivam vas, dragi prezbiteri, da se ne štedite u skrbi i pružanju utjehe tim osobama. Vrijeme provedeno uz onoga koji je u kušnji rađa plodovima milosti za sve ostale dimenzije pastoralna. Obraćam se na kraju vama, dragi bolesnici, i molim vas da molite i prinosite svoja trpljenja za svećenike, da uzmognu biti vjerni svojem pozivu i da njihova služba bude bogata duhovnim plodovima, na dobrobit čitave Crkve.

S tim osjećajima zazivam na bolesnike, kao i na sve one koji im pomažu, majčinsku zaštitu Marije *Salus Infirmorum* i svima od srca udjeljujem apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 22. studenoga 2009., na svetkovinu Našega Gospodina Isusa Krista, Kralja svega stvorenja.

Papa Benedikt XVI.

² BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, 37.

³ *Lumen gentium*, 8.

⁴ Enciklika *Deus caritas est*, 20.

⁵ Ench. Vat., I., br. 523, str. 313.

⁶ IVAN PAVAO II., ap. konst. *Pastor Bonus*, čl. 152.

BOŽJA SE PRAVEDNOST OČITOVALA PO VJERI U ISUSA KRISTA (usp. Rim 3,21-22)

Za korizmu 2010.

Draga braćo i sestre, svake godine, prigodom korizme, Crkva nas poziva na iskreno preispitivanje našega života u svjetlu evanđeoskih učenja. Ove bih vam godine htio predložiti neka razmišljanja o velikoj temi pravednosti, polazeći od Pavlovih riječi: Božja se pravednost očitovala po vjeri u Isusa Krista (usp. Rim 3,21-22).

Pravednost: "dare cuique suum"

Zaustaviti će se ovdje u prvom redu na značenju izraza "pravednost", koji u običnom govoru znači "dati svakome njegovo - dare cuique suum", prema poznatu izrazu koji je skovao Ulpijan, rimski pravnik iz trećeg stoljeća. Međutim, ta klasična definicija, zapravo, ne precizira u čemu se sastoji to njegovo što treba osigurati svakom pojedincu. Ono što čovjek treba, ne može mu se zajamčiti zakonom. Da bi osoba uživala život u punini, nužno je nešto dublje, što joj može pripasti samo besplatno: mogli bismo reći da čovjek živi od one ljubavi koju jedino Bog može saopćiti, budući da ga je on stvorio na svoju sliku i priliku. Materijalna su dobra jamačno korisna i nužna - uostalom sâm se Isus pobrinuo da ozdravi bolesne, da nahrani gladno mnoštvo koje je išlo za njim i sigurno je osuđivao ravnodušnost, koja i danas prisiljava stotine milijuna ljudskih bića na umiranje zbog nedostatka hrane, vode i lijekova, ali "razdiobna" pravednost ne daje ljudskom biću sve ono "njegovo" na koje polaže pravo. Ono, naime, treba Boga kao što treba kruh i više od toga. Sveti Augustin primjećuje: ako je "pravednost krepost koja daje svakom njegovo ... nije nipošto čovjekova pravednost to što oduzima čovjeka pravom Bogu" (*De civitate Dei*, XIX, 21).

Odakle dolazi nepravda?

Evangelist Marko prenosi sljedeće Isusove riječi, kojima se Isus uključio u tadašnju raspravu o tomu što je čisto, a što nečisto: "Ništa što izvana ulazi u čovjeka ne može ga onečistiti, nego što iz čovjeka izlazi - to ga onečišćuje... Što iz čovjeka

izlazi, te onečišćuje čovjeka. Ta iznutra, iz srca čovječjega, izlaze zle namisli." (Mk 7,15.20-21) Osim sama pitanja vezana uz hranu, u reakciji fajze možemo primijetiti jednu trajnu čovjekovu napast: tvrditi da zlo ima neki izvanjski uzrok. Mnoge suvremene ideologije, ako dobro pogledamo, polaze od te pretpostavke: da nepravda dolazi "izvana", da bi zavladala pravda dovoljno je ukloniti izvanjske uzroke koje priječe njezino ostvarenje. Taj način razmišljanja - opominje Isus - naivan je i kratkovidan. Nepravda, plod zla, nema isključivo izvanjske korijene; njezin uzrok leži u ljudskom srcu, gdje se nalaze klice jednoga tajanstvena suživota sa zlom. Prepoznaje to s gorčinom psalmist: "Evo, grešan sam već rođen, u grijehu me zače majka moja." (Ps 51,7) Da, čovjeka je učinilo slabim nešto duboko u njemu, što ga onesposobljava ući u zajedništvo s drugim. Otvoren po svojoj naravi slobodnoj bujici dioništva s drugim, primjećuje u sebi neku čudnu privlačnu silu, koja ga tjera zatvoriti se u sama sebe, postavljati se iznad i afirmirati se nauštrb drugih: to je egoizam, posljedica istočnoga grijeha. Adam i Eva, zavedeni Sotoninom laži, ubravši tajanstveni plod unatoč Božjoj zapovijedi, zamijenili su logiku pouzdavanja u Ljubav logikom dvojbe i natjecanja; logiku primanja, povjerljiva iščekivanja Drugoga, nemirnom logikom u kojoj se grabi samo sebi i čini sve vlastitim silama (usp. Post 3,1-6), kušajući, kao posljedicu, osjećaj nemira i nesigurnosti. Kako se čovjek može oslobođiti tog sebična nagnuća i otvoriti se ljubavi?

Pravednost i Sedaqah

U srcu Izraelove mudrosti nalazimo duboku vezu između vjere u Boga, koji "iz gliba vadi siromaha" (Ps 113,7) i pravednosti prema bližnjemu. Sama riječ kojom se na hebrejskome označava krepost pravednosti, sedaqah, dobro to izražava. Sedaqah naime znači s jedne strane puno prihvaćanje volje Boga Izraela, a s druge, pravičnost u odnosima prema bližnjima (usp. Izl 20,12-17), navlastito prema siromasima, strancima, siročadi i udovi-

cama (usp. Pnz 10,18-19). Ali ta su dva značenja povezana, jer kada daje siromahu, Izraelac ne čini ništa drugo već uzvraća Bogu, koji se smilovao nad bijedom svojeg naroda. Nije slučajno da se darivanje pločâ Zakona Mojsiju, na brdu Sinaj, zbilo nakon prelaska Crvenog mora. Slušanje Zakona naime prepostavlja vjeru u Boga, koji je prvi ‘čuo vapaj’ svojeg naroda te je “sišao da ga izbavi iz vlasti Egipta” (usp. Izl 3,8). Bog je pozoran na vapaj bijednika i zauzvrat traži da ga se sluša: traži pravednost prema siromahu (usp. Sir 4,4-5,8-9), pridošlici (usp. Izl 22,20), robu (usp. Pnz 15,12-18). Da bi se stupilo na put pravednosti, nužno je stoga izaći iz one opsjene samodostatnosti, iz onoga dubokog stanja zatvorenosti, koje predstavlja sâm uzrok nepravde. Potreban je, drugim riječima, dublji “izlazak” od onoga što ga je Bog učinio s Mojsijem, oslobođenje srca, koje sâmo slovo zakona ne može ostvariti. Postoji li dakle za čovjeka nuda pravednosti?

Krist, Božja pravednost

Kršćanski navještaj pozitivno odgovara na čovjekovu žed' za pravednošću, kao što kaže apostol Pavao u Poslanici Rimljanim: “Sada se pak izvan Zakona očitovala pravednost Božja ... po vjeri Isusa Krista, prema svima koji vjeruju. Ne, nema razlike! Svi su zaista sagriješili i potrebna im je slava Božja; opravdani su besplatno, njegovom milošću po otkupljenju u Kristu Isusu. Njega je Bog izložio da krvlju svojom bude Pomiriliše po vjeri.” (3,21-25)

Koja je dakle Kristova pravednost? To je prije svega pravednost koja dolazi od milosti, gdje nije čovjek taj koji daje zadovoljštinu, koji ozdravlja sama sebe i druge. Činjenica da se “okajanje” događa u Isusovoj “krvi” znači da nisu čovjekove žrtve te koje ga oslobođaju od tereta grijeha, već gesta ljubavi Boga koji se otvara sve do kraja, sve dotle da pušta da u nj uđe “prokletstvo” koje pripada čovjeku, da bi ovomu zauzvrat prenijeo “blagoslov” koji pripada Bogu (usp. Gal 3,13-14). Ali to odmah pokreće jedan prigovor: kakva je to pravednost u kojoj pravednik umire za krivca a

krivac prima zauzvrat blagoslov koji pripada pravedniku? Ne prima li tako svaki od njih upravo suprotno od onoga što mu pripada? No upravo ovdje se, zapravo, razotkriva Božja pravednost, koja se stubokom razlikuje od ljudske. Bog je платio za nas u svojem Sinu doista neizmjernu cijenu otkupljenja. Čovjek se može čak i buniti zbog te pravednosti križa, jer ona iznosi na vidjelo da čovjek nije neko samodostatno biće, već treba Drugoga da bi bio potpuno to što jest. Obratiti se Kristu, vjerovati evanđelju, znači u bîti upravo ovo: izaći iz opsjene o samodostatnosti te otkriti i prihvati vlastitu bijedu - siromaštvo drugih i Božje siromaštvo, potrebu za njegovim oproštenjem i njegovim prijateljstvom.

Tako se može shvatiti da je vjera sve drugo samo ne neka jednostavna, lagodna, obična zbilja: potrebna je poniznost da bi se prihvatio da trebam Drugoga koji će me oslobiti onoga “mogeg”, da bi mi dao “svoje”. To se osobito događa u sakramentima pokore i euharistije. Zahvaljujući Kristovu djelovanju, otvaraju nam se vrata “veće” pravednosti, a to je pravednost ljubavi (usp. Rim 13,8-10), pravednost onoga koji se u svakom slučaju osjeća sve više dužnikom no vjerovnikom, jer je primio više no što je mogao očekivati.

Upravo osnaženi tim iskustvom, vjernici čute u sebi neki nutarnji poticaj pridonijeti oblikovanju pravednih društava, gdje svi primaju ono što im je potrebno da bi živjeli sukladno dostoјanstvu vlastitom ljudima i gdje je pravednost oživljena ljubavlju.

Draga braćo i sestre, korizma ima svoj vrhunac u Vazmenom trodnevlju, u kojem ćemo i ove godine slaviti Božju pravednost, koja je punina ljubavi, dara, spasenja. Neka ovo vrijeme pokore bude za sve vjernike vrijeme istinskog obraćenja i intenzivna upoznavanja otajstva Krista, koji je došao ispuniti svaku pravednost. S tim osjećajima, podjeljujem svima od srca apostolski blagoslov.

U Vatikanu, 30. listopada 2009.

Papa Benedikt XVI.

SVEĆENIK I PASTORAL U DIGITALNOM SVIJETU: NOVI MEDIJI U SLUŽBI RIJEČI

Za Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija, 16. svibnja 2010.

Draga braćo i sestre,

tema ovogodišnjeg Svjetskog dana sredstava društvenih komunikacija "Svećenik i pastoral u digitalnom svijetu: novi mediji u službi Riječi" zgodno se uklapa u crkvenu proslavu Svećeničke godine. Ona u prvi plan stavlja razmišljanje o širokom i osjetljivom pastoralnom polju komunikacije i digitalnog svijeta, u kojem se svećeniku pružaju nove mogućnosti ostvarivanja vlastitoga služenja Riječi i vršenja službe Riječi. Crkvene su se zajednice oduvijek služile suvremenim medijima kako bi ojačale komunikaciju, prisutnost u društvu i kako bi, vrlo često, poticale dijalog na široj razini. No zbog njihova nezaustavljivog širenja kao i njihova znatnog društvenog utjecaja mediji postaju sve važniji i korisniji za plodonošno vršenje svećeničke službe.

Prvi je svećenikov zadatak naviještati Krista, utjelovljenu Božju riječ i priopćavati drugima mnogoliku Božju milost koja posredstvom sakramenata donosi spasenje. Okupljena i pozvana od Riječi, Crkva se postavlja kao znak i oruđe zajedništva koje Bog uspostavlja sa svakim čovjekom i koje je svaki svećenik pozvan izgrađivati u Kristu i s Kristom. U tome se krije dostojanstvo i ljepota svećeničkog poslanja, u kojem se na povlašten način ostvaruje ono što kaže sveti Pavao: "Jer veli Pismo: Tko god u nj vjeruje, neće se postidjeti... Jer: Tko god prizove ime Gospodnje, bit će spašen. Ali kako da prizovu onoga u koga ne povjerovaše? A kako da povjeruju u onoga koga nisu čuli? Kako pak da čuju bez propovjednika? A kako propovijedati bez poslanja?" (Rim 10, 11.13-15).

Da bismo dali primjerene odgovore na ta pitanja usred velikih kulturnih promjena, na koje su osobito osjetljivi mladi, moramo se služiti suvremenim komunikacijskim tehnologijama. Naime, digitalni svijet, stavljajući nam na raspolaganje sredstva koja posjeduju gotovo bezgraničnu moć izražavanja, otvara mnogobrojne perspektive i mogućnosti te nas potiče još više cijeniti Pavlovu opomenu: "Jao meni ako evanđelja ne navješćujem" (1 Kor 9,16). Sve veća dostupnost novih tehnologija zahtijeva i veću odgovornost onih koji

su pozvani naviještati Riječ, ali isto tako traži od njih da budu sve više motivirani i učinkoviti u svom djelovanju. Svećenik se nalazi na pragu novog doba, jer, koliko više suvremene tehnologije budu stvarale sve dublje odnose na velikim udaljenostima a digitalni svijet širio svoje granice, toliko će više biti pozvan odgovoriti na taj izazov u svojem pastoralnom radu, proširujući opseg svoga djelovanja kako bi medije sve djelotvornije stavio u službu Riječi.

Međutim, širenje multimedijskih komunikacija i raznolikost "izbornika opcija" iste te komunikacije mogu za sobom povlačiti opasnost da pomislimo kako je dovoljno jednostavno biti prisutan na webu i pogrešno ga smatrati isključivo prostorom koji je potrebno ispuniti. Od prezbitera se, naprotiv, s pravom traži sposobnost da bude prisutan u digitalnom svijetu u stalnoj vjernosti evanđeoskoj poruci, kako bi izvršio svoju ulogu voditelja zajednica koje se danas sve češće izražavaju mnogim "glasovima" koje pruža digitalni svijet. Pozvani su zato u naviještanju evanđelje koristiti se ne samo tradicionalnim, već i novim audio-vizualnim sredstvima (fotografija, video, animacije, blog, web stranice), koja mogu otvoriti nove, šire vidike za uspostavu dijaloga s drugima i biti korisna sredstva također za evangelizaciju i katehezu.

Uz pomoć suvremenih sredstava komunikacije, svećenik će moći upoznati ljude sa životom Crkve i pomoći našim suvremenicima otkriti Kristovo lice. Oni će ponajbolje postići taj cilj ako nauče, tijekom svoga školovanja, znalački i pravilno se služiti tim sredstvima te steknu solidnu teološku naobrazbu i izgrade snažnu svećeničku duhovnost, koja ima svoj oslonac u stalnom razgovoru s Gospodinom. Ipak, prisutnost svećenika u digitalnom svijetu mora manje biti u znaku umješnog rukovanja medijima a više u znaku njegove posvećenosti Bogu i njegove bliskosti s Kristom. To će ne samo oživjeti njegovo pastoralno djelovanje, već će također "udahnuti dušu" neprekidnom komunikacijskom toku koji se odvija na "mreži".

I u digitalnom svijetu mora jasno izaći na vijelo kako Božja brižna ljubav prema svim ljudi-

ma koja se očitovala u Kristu nije niti nešto što pripada prošlosti niti neka učena teorija, već sa svim konkretna, aktualna i privlačna zbilja. Naša pastoralna prisutnost u digitalnom svijetu mora tako služiti tome da pokaže našim suvremenicima, osobito onima koji se osjećaju nesigurnima i izbunjenima, da je "Bog blizu; da u Kristu pripadamo jedni drugima" (Benedikt XVI., Obraćanje članovima Rimske kurije prigodom božićnog čestitana, *L'Osservatore Romano*, 21.-22. prosinca 2009., str. 6).

Zar može itko bolje od svećenika, kao Božjeg čovjeka ospozobljena za rad s današnjim digitalnim tehnologijama, razviti i provoditi u djelo pastoral koji Boga konkretno uprisutnjuje u današnjem svijetu i predstavlja vjersku mudrost prošlosti kao bogatstvo na kojem se možemo nadahnjivati u svojem nastojanju da živimo dostojanstveno u sadašnjosti i ispravno izgrađujemo bolju budućnost? Posvećene osobe koje rade u medijima imaju posebnu odgovornost utrti put novim oblicima susreta, trajno jamčiti kvalitetu ljudskog susreta i pokazati brigu za osobe i njihove duhovne potrebe. One tako mogu pomoći muškarcima i ženama našeg "digitalnog" doba osjetiti Gospodinovu prisutnost, rasti u očekivanju i nadi i približiti se Božjoj riječi koja nudi spasenje i potiče cjeleviti čovjekov razvoj. Ova će se potonja na taj način moći otisnuti na nepreglednu pučinu koju tvori gusta mreža "autoputova" kojima je premrežen kibernetički prostor (*cyberspace*) i pokazati da Bog ima svoje opravdano mjesto u svakom dobu, pa tako i u ovom našem. Tako će, zahvaljujući novim komunikacijskim medijima, Gospodin moći koračati ulicama naših gradova i zastati pred pragom domova i naših srca te još jednom reći: "Evo, na vratima stojim i kucam; posluša li tko glas moj i otvorí mi vrata, unići će k njemu i večerati s njim i on sa mnom" (Otk 3,20).

U prošlogodišnjoj poruci potaknuo sam sve odgovorne za komunikacijske procese da promiču kulturu poštivanja dostojanstva i vrijednosti osobe. To je jedan od načina na koji je Crkva pozvana vršiti "diakoniju kulture" u današnjem "digitalnom svijetu". S evanđeljem u rukama i u srcu, moramo ponovno potvrditi potrebu da se nastavi pripravljati putove koji vode Božjoj riječi, posvećujući istodobno stalnu pozornost onima koji traže; štoviše, kao prvi korak evangelizacije,

moramo poticati njihovo traganje. Pastoral u svijetu digitalne komunikacije, budući da nam nova sredstva komunikacije omogućuju stupiti u dodir sa sljedbenicima drugih religija, kao i nevjernicima te ljudima svih kultura, zahtjeva osjetljivost prema onima koji ne vjeruju, koji su klonuli i onima koji imaju u srcu duboku, neizgovorenu želju za apsolutnim i neprolaznim istinama. Zar ne bismo i mi, poput prorok Izaja koji je imao pred očima sliku doma molitve za sve narode (usp. Iz 56,7), mogli zamisliti web kao prostor - poput "predvorja pogana" iz Jeruzalemskog hrama - u kojem možemo naći one koji još uvijek ne poznaju Boga?

Razvoj novih tehnologija i digitalni svijet u cjelini predstavljaju veliko bogatstvo za čitavo čovječanstvo i za čovjeka pojedinca a može dje-lovati i kao poticaj na susret i dijalog. No njihov razvoj jednako tako pruža veliku priliku vjernicima. Ništa se ne može i ne smije ispriječiti na putu onome koji se, u ime Krista uskrsloga, trudi biti uvijek bližnji drugom čovjeku. Novi mediji, stoga, pružaju nadasve prezbiterima uvijek nove i, s pastoralnoga gledišta, bezgranične mogućnosti te ih potiču prepoznati vrijednost opće Crkve i u tome smislu izgrađivati veliku i stvarnu zajednicu kao i svjedočiti, u današnjem svijetu, uvijek novi život koji se rađa iz slušanja evanđelja Isusa Krista, vječnoga Sina koji je došao među nas radi našega spasenja. Ne smije se, međutim, zaboraviti kako plodnost svećeničke službe izvire prije svega iz osobnoga susreta s Kristom, čiju se riječ osluškuje u molitvi, kojega se naviješta i svjedoči vlastitim životom, upoznaje, ljubi i slavi u sakramentima, navlastito u sakramantu Presvete euharistije i pomirenja.

Vas, dragi svećenici, iznova pozivam da se mudro okoristite jedinstvenim mogućnostima što ih pružaju suvremene komunikacije. Neka vas Gospodin učini oduševljenim navjestiteljima Radosne vijesti takoder u novom prostoru što ga nude sadašnja sredstva komunikacije.

S tim željama, zazivam na vas zaštitu Majke Božje i svetoga arškog župnika i svakome od vas od srca podjeljujem apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 24. siječnja 2010., blagdan sv. Franje Saleškoga

Papa Benedikt XVI.



CONGREGATIO
PRO ECCLESIIS ORIENTALIBUS

17 novembre 2009

00193 Roma
Via della Conciliazione, 34
Indirizzo postale: 00120 Città del Vaticano

Prot. N. 1/2009

Eccellenza Reverendissima,

E' pervenuta a questo Dicastero la somma di € 31.630,63 quale offerta raccolta nell'anno 2009 nella Diocesi di Mostar-Duvno Trebinje-Mrkan per la Terra Santa.

Desidero ringraziare vivamente Lei, i Sacerdoti, i Religiosi e le Religiose, e tutti i fedeli per aver contribuito generosamente a sostenere la Comunità cristiana che vive in quella Terra benedetta e che ha bisogno permanente della nostra solidarietà. Le opere pastorali, sociali, educative, sanitarie e caritative avviate dalla Comunità cattolica a vantaggio dei più poveri potranno grazie alla Colletta pro Terra Sancta realizzare le tanto benefiche finalità.

Sono onorato, soprattutto, di rinnovare alle chiese particolari la gratitudine di Papa Benedetto XVI. Nello storico pellegrinaggio in Terra Santa, che ho avuto la gioia di condividere come Prefetto della Congregazione per le Chiese Orientali, il Santo Padre ha elevato a Dio la preghiera riconoscente per quanti consentono alla comunità ecclesiale di rimanere ed operare in nome di Cristo là dove è risuonato per la prima volta il Vangelo della salvezza.

Voglia accogliere il mio cordiale ossequio ed augurio di bene nel Signore Gesù.

Suo dev.mo

Leonardo Card. Sandri
Prefetto

+ Gr. Pant. A

✠ Cyril Vasil', S.I.

Arcivescovo Segretario

A Sua Eccellenza Reverendissima
Mons. Ratko PERIĆ
Vescovo di Mostar-Duvno
Amministratore Apostolico di Trebinje-Mrkan
Biskupski Ordinariat, Nadbiskupa Čule BB, PP. 54
88000 MOSTAR, Bosna i Hercegovina



SEZIONE
PER GLI AFFARI GENERALI

Vatikan, 4. veljače 2010.

Br. 135.011

Preuzvišeni gospodine,

po završetku mog posjeta Mostaru, Bosna i Hercegovina, 23. prošloga siječnja, prigodom biskupskog ređenja Preuzvišenog gospodina Mons. Petra Rabića, naslovnoga nadbiskupa sarsenterumskoga i apostolskog nuncija, slavljenog u mostarskoj Katedrali, Vama i Vašim suradnicima želim izraziti posebnu zahvalnost za vrijednu i cijenjenu suradnju koju ste pružili tijekom pripreme i ostvarenja moga kratkog, ali intenzivnog posjeta Mostaru. U mislima i srcu još mi je uvijek živo sjećanje na srdačan doček i gostoprimstvo te izvrsno liturgijsko pjevanje Zbora Katedrale, koje je odvijanje svetog obreda učinilo još svečanijim, kao i odano svjedočanstvo vjere i ljubavi za Svetoga Oca koju je iskazala ova mjesna Crkva.

Dok Vam jamčim poseban spomen u molitvama Gospodinu da svojim blagoslovom i pomoći prati Vaše pastirske služenje, s osobitim poštovanjem Vas pozdravljam.

Odani u Kristu Isusu

kardinal Tarcisio Bertone

Državni tajnik Njegove Svetosti

Preuzvišeni gospodin
Mons. Ratko PERIĆ
Biskup mostarko-duvanjski i
Apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanjski
Nadbiskupa Čule bb, pp. 54

BiH-88000 MOSTAR

II.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

BISKUPSKA KONFERENCIJA BIH

NEMA USTAVNOG UTEMELJENJA ZAHTIJEVATI OD HRVATA S DRŽAVLJANSTVOM RH I BIH IZBOR

Izjava komisija Iustitia et pax biskupske konferencije Hrvatske i BiH u povodu rasprave u Hrvatskom saboru o Prijedlogu zakona o prebivalištu i boravištu 16. veljače 2010. godine

U ime načela pravde i mira, onima koji su najodgovorniji u donošenju konačnog teksta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu i boravištu građana, želimo skrenuti pozornost na moguće posljedice njihovih odluka i ponuditi neke elemente za promišljanje ovog važnog pitanja.

Odluka Vlade Republike Hrvatske da se u saborsku proceduru uputi Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu i boravištu građana unijela je s razlogom nemir među Hrvate u Bosni i Hercegovini, jer bi usvajanje predloženog nacrta zakona moglo imati dalekosežne posljedice na daljnju sudbinu ovoga naroda, koji je u vrijeme prošloga rata teško stradao, protjeran iz svoje domovine, da bi se i nakon rata najviše iseljavao, zbog diskriminacije koja traje. To bi dovelo do mogućih novih nestabilnosti u čitavoj ovoj regiji. Imajući u vidu važnost ovog zakonskog akta za Hrvate u Bosni i Hercegovini ali i za sve građane Republike Hrvatske naše dvije Komisije izjavljuju sljedeće:

1. Stečena prava. Komisije polaze od činjenice da velik broj europskih zemalja priznaje ili tolerira dvojno državljanstvo svojih građana. Komisije ističu, da dodjela državljanstva Republike Hrvatske bosansko-hercegovačkim građanima i državljanima, koji su se deklarirali kao etnički Hrvati, tijekom protekla dva desetljeća, spada danas u tzv. stečena prava. Ovu činjenicu nema smisla stavljati u pitanje, ili osporavati. Isto tako nema smisla, niti bi bilo pravedno osporavati druga njihova stečena prava u Republici Hrvatskoj, navlastito socijalna i obrazovna, premda treba finansijski teret nekih od tih prava i obveza dijeliti s institucijama Bosne i Hercegovine, pa o tome ostvariti dogovor s tim institucijama.

2. Novi egzodus bosansko-hercegovačkih Hrvata. Ono što je od prvenstvene važnosti u sadašnjim raspravama i odlukama, koje iz njih imaju proizići na zakonotvornoj razini, hrvatskoj i bosansko-hercegovačkoj, jest ne samo ne učiniti ništa što bi moglo potaknuti novi egzodus bosansko-hercegovačkih Hrvata, nego upravo obrnuto, olakšati njihov povratak u zavičaj, u domovinu i državu Bosnu i Hercegovinu. Pravo na dom i na domovinu - kao pravo slobode bivanja i kretanja, dolaska i odlaska - spada među osnovna ljudska prava, pa to pravo trebaju ne samo priznati i jamčiti bosansko-hercegovačkim Hrvatima obje države, Bosna i Hercegovina i Republika Hrvatska, nego i međunarodna zajednica. Nije teško uvidjeti i složiti se da bez hrvatske sastavnice, Bosna i Hercegovina ne može opstati, što znači da može ponovno postati, u mnogo opasnijem obliku, žarište nemira i sukoba nepredvidivih razmjera.

3. Biračko pravo hrvatskih državljana. Biračko pravo hrvatskih državljana vezano je uz hrvatsko državljanstvo i njega ne treba osporavati jer se time osporavaju osnovna građanska i demokratska prava. Pored toga, Komisije drže da bi bilo poželjno da hrvatski državljeni koji nemaju stalnog prebivališta u Republici Hrvatskoj budu zastupljeni i u Ekonomskom i socijalnom vijeću RH s pravom glasa u svim pitanjima koja su od materijalnog i moralnog interesa za takve državljane.

4. Diskriminacija Hrvata. U sadašnjem društvenom trenutku zakonsko rješenje koje je predloženo Hrvatskom saboru je naizgled objektivno i pravno neutralno, no *de facto* riječ je o pristrenom, diskriminacijskom zakonu koji nejednakostretira etničke skupine i u ovom slučaju obespre-

vljuje etničke Hrvate. Malo je naime poznato i rijetko se spominje da "privilegij" dvostrukog glasovanja i druga prava državljana Republike Hrvatske uživa i otrprilike 100.000 izbjeglica iz Hrvatske koji su etnički Srbi. Pravedno bi bilo da ni jedna etnička skupina ne bude niti privilegirana ali niti diskriminirana.

5. Zakonska rješenja drugih europskih naroda o istom pitanju. Govoreći o "nužnosti" ovakvoga zakonskoga rješenja, da se Hrvatima koji imaju dvostruko državljanstvo uskrati dvostruko prebivalište a time i druga građanska i socijalna prava, valja uzeti u obzir praksu drugih naroda u Europi, pa i u Hrvatskoj. Tako primjerice Tali-jani, koji imaju dvojno državljanstvo mogu imati prebivalište u Hrvatskoj i u Italiji. Još čvršće veze s pripadnicima svoga naroda imaju Mađari, kao na primjer pripadnici mađarske manjine u Rumunjskoj. Dakle postoje prakse koje nisu protivne sadašnjem rješenju. Republika Hrvatska ima ustavnu obvezu pomagati hrvatski narod u Bosni i Hercegovini - koji tamo nije ni nacionalna manjina, ni dijaspora nego autohton narod koji tamo živi već 14 stoljeća - te mu pomoći da ostane u Bosni i Hercegovini i pridonosi razvoju ove napačene ali perspektivne i na mnogim područjima bogate zemlje. To, što se dio hrvatskih državljana iz Bosne i Hercegovine koristi socijalnom pomoći Republike Hrvatske neće ni za 300 godina doseći cifru od 35 milijardi eura, koliko se procjenjuje ratna šteta koju je Hrvatska pretrpjela zbog srpske agresije, a mi vjerujemo da će vrijedni bosansko-hercegovački Hrvati ubrzo stati na svoje noge i živjeti od svoga rada, a ne od pomoći RH. Ako je svrha ovoga zakona onemogućavanje zlorabe socijalnih prava, moguće je na drugi način to sprječavati, te selektivnim pristupom i zauzetim radom državnih tijela i službi onemogućiti neopravданo korištenje socijalne pomoći, a da se time ne ulazi u odluke koje sa sobom nose mnogo teže posljedice. Znamo da je ekonomska kriza u svijetu i da je svima teško. No ima i onih, i to u našoj blizini koji su potrebniji od nas, kako u Hrvatskoj, tako i u Bosni i Hercegovini, a i drugdje u svijetu. Zbog toga naše Komisije ne žele da se ukidaju prava ni etničkim Srbima, izbjeglicama iz Hrvatske. Ove Komisije se odlučno zalažu za pravo svih da se vrati u svoje domovine i da se uključe u njihov razvoj i obnovu, kao što žele da i Hrvati iz Bosne i Hercegovine ne budu zakinuti u stečenim pravima. Potreban nam je razvoj u ljubavi i istini. Treba nam jedno i drugo i jedno

bez drugoga ne ide, kako na to upozorava papa Benedikt XVI. u svojoj novoj socijalnoj enciklici *Caritas in veritate*.

6. Uskladiti zakonodavstva RH i BiH obzirom na pitanje prebivališta. Naše komisije drže da u sklopu prilagodbe Ustava Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine europskim integracijama treba pokrenuti inicijativu da Hrvatski sabor i Parlament Bosne i Hercegovine donesu usklađene zakone o prebivalištu i boravištu, kojim bi se na razborit način i s podijeljenom odgovornošću i razmernim materijalnim troškovima zajamčilo ostvarivanje prava svih građana s dvostrukim državljanstvom, te tako omogućilo pravo na opravdano sudjelovanje u političkom, gospodarskom i kulturnom životu, u skladu s najboljim europskim demokratskim postignućima. To nipošto ne bi bio uvod u anakrone balkanske asocijacije, već minimum civiliziranog odnosa svih država prema svojim građanima čiji su identiteti bili tako često nasilno definirani. Time bi se, upravo obratno, iz individualnih ljudskih nezastarivih prava na zavičaj, kulturni identitet, kao i na vlasništvo, stvorile zakonske pretpostavke za ispravljanje nepravdi prema stotinama tisuća Hrvata koji su bilo progonom, bilo izbjeglištvom, bilo perfidnom političkom, ideoškom, medijskom kampanjom i diskriminacijom u minulom stoljeću, od 24% udjela u pučanstvu Bosne i Hercegovine (1924) došli na rub manjine, te kulturološkog i psihološkog iskorjenjenja iz svoje domovine Bosne i Hercegovine.

Ukoliko se usvoji predloženi Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prebivalištu i boravištu građana, nije moguće isključiti veliki val novih emigranata u Hrvatsku do kojega bi došlo ne samo zbog diskriminacije, nego i zbog perspektive ulaska Hrvatske u Europsku uniju. To moguće novo stanje donijelo bi silnih teškoća ne samo nesretnim izbjeglicama, nego i Republici Hrvatskoj, jer bi se socijalna izdvajanja - koja su, po sugestijama medijske kampanje, jedan od glavnih uzroka predlaganja ovakva restriktivnog zakona - ovime samo značajno povećala, i to u vrijeme još neprevladane ekonomske i socijalne krize.

Naše komisije apeliraju stoga, na sve odgovorne političare i narodne zastupnike u Republici Hrvatskoj da u procesu donošenja ključnih odlu-

Hrvatska BK i Biskupska konferencija BiH

ka koje se tiču bosansko-hercegovačkih Hrvata postupaju odgovorno i sukladno obvezama koje proistječu iz europskih demokratskih standarda kao i Ustava Republike Hrvatske. Naše komisije smatraju da nema nikakva ustavnog utemeljenja zahtijevati od Hrvata s državljanstvom RH i BiH izbor, po kojemu bi se morali odreći ili svojih prava zagarantiranih Ustavom Bosne i Hercegovine, ili prava koja im ravnopravno jamči Ustav Republike Hrvatske.

Nadamo se da odlučujuće političke elite u Republici Hrvatskoj neće podržati rješenja koja će potpomoći iseljavanje, diskriminaciju i dalju eroziju

ljudskih, političkih, građanskih i socijalnih prava Hrvata u Bosni i Hercegovini.

S poštovanjem i molitvom za razboritost i budan osjećaj za pravednost, želimo mir i blagoslov onima koji odlučuju kao i onima o kojima se odlučuje.

U Zagrebu, 16. veljače 2010.

Za Komisiju Iustitia et pax Hrvatske biskupske konferencije

Predsjednik mons. dr. Vlado Košić

Za Komisiju Iustitia et pax Biskupske konferencije BiH

Predsjednik mons. dr. Pero Sudar

III.

BISKUPSKA KONFERENCIJA

BOSNE I HERCEGOVINE

Vijeće za obitelji pri BK BiH

LJUDSKO DOSTOJANSTVO ZAHTIJEVA ZAŠTITU ŽIVOTA

Prigodom Dana života 2010.

I ove godine Katolička Crkva u našoj zemlji obilježava prve nedjelje u mjesecu veljači (7.2.) Dan života. Želimo svoja razmišljanja, a onda i molitve, te konkretna djela usredotočiti na ljudski život - od njegova začeća do prirodne smrti. U zemlji, koja još uvijek s velikim naporima lijeći prebolne rane nedavnog rata, koji je uništio ili ugrozio ogromni broj života naših sugrađana, svi smo mi pozvani pokazati svoje pravo lice, to jest u kojoj smo mjeri i s kojom odlučnošću u obrani, zaštiti i u promoviranju ljudskog života.

Kao vjernici i suradnici utjelovljenog Boga pozvani smo javno i jasno na djelu pokazati svoju vjerodostojnost. Ako nam je sam Bog Stvoritelj utjelovljenjem svoga Sina jasno pokazao koliko mu je stalo do "njegove slike i prilike" (Post 1,27) tj. do čovjeka, onda smo i mi zaduženi zalažati se za zaštitu i pomoći svakog života kada god bi i u kojem god bi obliku i mjeri on bio ugrožen. Jer čovjekova bogolikost, njegovo izvanredno dostojanstvo ima kao svoju nužnu posljedicu potrebu i nužnost zaštite i pomoći njegovu životu.

Ako se mi, kao članovi Crkve, zalažemo za život, za pravo na život koji je dostojan čovjeka, ne činimo time ništa posebno, jer se nalazimo na istoj univerzalnoj razini na kojoj se nalaze i svi drugi ljudi. Pravo na život nije pitanje samo jedne određene ideologije, jednog određenog svjetonozora niti je to pravo jedne vjerske zajednice. To je pravo čovjeka. To je njegovo najbitnije, najosnovnije pravo! Bog zapovijeda čovjeku: "Ne ubij!" (Izl 20,13). Ta je Božja zapovijed ujedno temeljni princip i norma moralnog zakona, koji je upisan u savjest svakog čovjeka. Mjerilo jedne civilizacijske sredine, jednog društva, koje je ujedno univerzalno, trajno mjerilo i obuhvaća sva vremena i sve kulture, sastoji se u odnosu te sredine prema životu. Društvo, sredina, država gdje se ne uvažava čovjek i njegovo pravo na dostojanstven ži-

vot, nego se prezire i zanemaruje čovjek i njegova neotudiva prava, takvo društvo i takva sredina zavrjeđuju da ih se naziva barbarским, pa makar imala velike uspjehe na području privrede, tehnike, znanosti i umjetnosti.

Crkva, vjerna svome poslanju, kojeg je dobila od svoga božanskog Utemeljitelja Isusa Krista - unatoč slabostima i nevjeri mnogih svojih sinova i kćeri - uporno i ustrajno je sijala i unosila istinu o ljubavi prema čovjeku, prema ljudskom životu. Ona se trudila i trudi oko ublažavanja društvenih, etničkih i rasnih napetosti i trivenja među ljudima i narodima. Ona se zauzimala i zauzima za nerođene i rođene, za bolesne, napuštene, ostarjele, osamljene, nezbrinute, prognanike i izbjeglice, gurnute na rub društva i obespravljene svake vrste.

Crkva je učila i uči, i riječju i konkretnim djelima, najprije svoje članove, a onda i sve ljude dobre volje u sredini u kojoj djeluje, da ni jedan čovjek ne smije biti ni "počišćen", ni "očišćen", ni ubijen prije rođenja niti protjeran iz mjesta svog rođenja niti isključen iz svoje životne sredine, iz ljudske zajednice i gurnut na rub društva. Ona se zalaže i zalaže za svaki ljudski život od samog njegova začeća pod srcem majke, a zalaže i za svaki život dokle god on postoji, u svim njegovim fazama i okolnostima. Zalaže za utemeljenje i očuvanje zdravog braka i zdravih obitelji kao dragocjennih kolijevki za rađanje, očuvanje i podupiranje ljudskog života. Na razne načine bodri i pomaže i bračne parove i obitelji da budu otvoreni životu. Crkva ima srca i načina da pomogne mnogim samohranim majkama da začeto dijete pod svojim srcem, kao bogoliko stvorenje, vrlo često uz ne male poteškoće pa i prave drame donesu na svijet i s dodatnom ljubavlju podižu i odgajaju.

I naša domovinska Crkva, vjerna poslanju cijele Crkve, preko svojih duhovnih pastira dizala

je i diže glas bodrenja, potpore i solidarnosti u korist rođenih i nerođenih ljudskih života, a poduzima u pojedinim svojim biskupijama i konkretnе akcije materijalne pomoći i zbrinjavanja ugroženih života. Osobito se zauzimala i zauzima za mnogobrojne obespravljene svoje članove kao i druge ljude u sličnoj situaciji, kojima je zakonom jačega i drskijega oduzeto pravo na neka neupitna, osnovna ljudska prava, kao npr. pravo na rodno mjesto i život dostojan čovjeka u koljevcu njihova dolaska na svijet. Ne manje odlučno je dizala svoj upozoravajući glas u obranu i pravo nerođenog života, tražeći od aktualnih vlasti da pronadu i otvore nužne uvjete mladim ljudima da stupaju u bračne zajednice i rađaju nove živote.

Poznate su riječi velikog proroka suvremenog svijeta Sluge Božjeg Ivana Pavla II.: "Narod i država koji ubijaju svoju vlastitu djecu jesu narod i država bez budućnosti!" Svjedoci smo već dugi niz ratnih i poratnih godina u našoj zemlji dramatične borbe između civilizacije života i civilizacije smrti. Ta borba traje i danas. Za nas kršćane, ali i sve druge istinoljubive čovjekoljupce je izuzetno važno da izgrađujemo i širimo 'kulturu života', da iznalazimo kulturna djela i modele koji će propagirati i širiti veličinu i dostojanstvo ljudskog života, da gradimo i uspostavljamo znanstvene i odgojne ustanove koje će promicati pravu istinu i istiniti pogled o ljudskoj osobi, o bračnom i obiteljskom životu i vrijednosti. Potrebno je stvoriti udruge, organizacije i područja u kojima će se moći prakticirati u svakodnevlu milosrdna ljubav prema slabima, bolesnima, siromašnima i nerođenima.

Potrebne su nam udruge katoličkih muževa i žena, katoličkih bračnih parova i katoličkih obitelji te udruge katoličkih liječnika i medicinskih radnika, koje će u svojim statutima imati jasno izražene zadaće i ciljeve: proučavati i propagirati Evandelje života, bogolikost čovjeka, ljudsko dostojanstvo i ljudska prava. Stavljanje svojih snaga u službu života ne smije se promatrati niti doživljavati tek kao neku privatnu stvar, nego kao temeljnu potrebu i zahtjev jednog pravednog i normalnog društva.

Napor u korist života moraju se očitovati na svim područjima dušobrižničkog djelovanja naših biskupijskih i župnih zajednica. Ljudski život, i rođeni i onaj koji se po planu Boga Stvoritelja treba tek roditi, ima pravo očekivati od nas Kristovih učenika da ga podržavamo, da ga hranimo i pravilno usmjeravamo prema njegovom konačnom cilju - sretnoj budućnosti. Svi ćemo, bez iznimke, odgovarati pred Božanskim Sucem kako smo se ponašali prema svakom ljudskom životu, prema svakom od njegove najmanje braće (usp. Mt 25,40).

Ovom prigodom u ime svih katoličkih biskupa Bosne i Hercegovine upućujem iskrenu zahvalnost svima vama, svećenicima i drugima oko vas, koji se na razne načine trudite oko izgradnje "kulture života".

Posebno zahvaljujem i izražavam veliko poštovanje svima onima u našoj Domovini koji s velikom sviješću odgovornosti prema Bogu, prema svojoj savjeti i prema svome narodu štite ljudski život i visoko cijene dostojanstvo braka i obitelji.

Zahvaljujem svim pomagačima zaklade "Da životu", koju smo ustanovili prije više godina, a koja pomaže naše hrabre bračne drugove, koji su spremni imati više djece.

Zahvaljujem i raznim karitativnim i molitvenim skupinama koje se mnogo trude oko pružanja pomoći mladim bračnim parovima kao i siromašnjim obiteljima.

Zahvaljujem također svim liječnicima i bolničkim osobama, kao i članovima obitelji koji su se istakli u spašavanju nerođenih života.

Sve Vas molim: bdijte i dalje nad svakim ljudskim životom! Branite i štitite i ubuduće ljudski život u njegovoj sveobuhvatnosti! To je veliki zadatak i veliko poslanje za sve nas koje nam je povjeroio sam Bog, Životvorac!

Neka Vas On nagradi svojim blagoslovom i svojim mirom!

Banja Luka, 28. siječnja 2010.

Mons. Franjo Komarica, biskup banjolučki
i predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH

Caritas BK BiH

PRIGODOM ADVENTSKE NEDJELJE CARITASA

Već je postala redovna praksa da uz Nedjelju Caritasa dobijete poruku koju šaljem kao predsjednik caritasa BK BiH. Tom porukom želimo animirati našu kršćansku i katoličku javnost u toj bitnoj odrednici pastoralne djelatnosti u našim župama i u našim biskupijama. Tako i ove godine šaljemo našoj javnosti ovu poruku nadahnutu ovom svećeničkom godinom i bitnom pastoralnom djelatnosti a to je karitativna djelatnost i zauzetost.

Ta siromaha svagda imate uza se

Kad govorimo o naravi svećeničkog poslanja i službe, majka Crkva nas jasno upućuje na to da je svećenik u prvom redu pastir, posvetitelj te učitelj vjere i morala. Za to je osposobljen i za to je poslan i povjeren narodu Božjem. No, iskustvo rada u Gospodnjem vinogradu pokazuje uvijek iznova da pored ove tri navedene službe postoji i ona četvrta, koja se počesto cijelom silom društvenih prilika i neprilika promeće u gorući i vrlo moguće u najzahtjevnu svećeničku zadaću. Ovdje se svakako misli na karitativnu službu. Usprkos svom društvenom, kulturnom i tehničkom napretku, kao i dugom povijesnom odmaku, živi smo svjedoci istinitosti i aktualnosti onih upozoravajućih Isusovih riječi, upućenih njegovim učenicima: "Ta siromaha svagda imate uza se i kad god hoćete možete im dobro učiniti..." (Mk 14,7)!

Isus - Mesija siromaha

Svijet u kojem živimo je prošaran različitim kulturama i mentalitetima; u njemu egzistiraju manje i više napredna ljudska društva. No, siromaha ipak svugdje ima. Bez obzira da li se radilo o nekom velegradu Zapada ili o sušnim afričkim bespućima, svugdje ima onih, koji na ovaj ili onaj način oskudijevaju i koji ako već otvoreno i ne

traže, barem stidljivo očekuju pomoć. Također, teško je ne primijetiti da se siromasi uvijek rado obraćaju katoličkim svećenicima za pomoć: i župljeni i ne župljeni, i kršćani i nekršćani, vjernici i nevjernici ... svi oni rado i puni nade kucaju na vrata naših župnih ureda. Možda su upravo u ovom smislu osobito zanimljiva neka iskustva naših svećenika sa siromašnim inovjercima. Kad ih se upita zašto se ne obrate svojim vjerskim službenicima za pomoć, oni počesto nehajno odmahnu rukom, to jest, učine nešto što bi se moglo protumačiti kao: "Niti bi ih pitao, niti bi oni što dali". Ali, kad se ovi nađu pred vratima naših župnih ureda, onda i pitaju i nadaju se. Svećenika svakako ovakva "pažnja" siromaha može pomalo iritirati, pa čak ponekad i uvrijediti. On se pita i razmišlja: "Pa zašto mi stalno dodijavaju; pa ja sam svećenik, a ne socijalni radnik"? Pita se ovačko, jer možda počesto i sam zaboravlja da iz njega zrači Krist - prijatelj i Mesija siromaha. Da, iz njega zrači Onaj, koji nije bio od ovoga svijeta, a Njega su uvijek i ljubili ponajviše oni odbačeni i zaboravljeni, upravo oni koji se od ovoga svijeta više nisu imali čemu nadati. Njima je Isus bio jedina nada i oni su istovremeno u Njemu vidjeli svoju jedinu šansu.

Složenost problema

Kako se svećenik gotovo uvijek nalazi u situaciji da objektivno ne može pomoći svima onima koji pomoć potražuju, on tako mora silom prilika primjenjivati određene kriterije te vršiti stanovitu selekciju među potonjima. Ovdje se susrećemo s vrlo teškim pitanjima. Nije lako odlučiti tko je od koga potrebniji, ili još teže: tko je pomoć zasluzio, a tko ne? Ovo drugo pitanje je osobito izazovno i bremenito, jer nas izravno vodi prema jednom još težem pitanju, a ono glasi: Da li je siromah možda sam sebi ponajviše kriv zbog svog bijednog

stanja? U ljudskom racionalizmu ovo će pitanje gotovo uvijek pronaći potvrđan odgovor: "Da, kriv je i zato mu ne treba pomoći"! Vrlo je lako pri tome zaključiti: da je malo više učio i radio, ili da je znao bolje iskoristiti šanse koje su mu se pružale, ili opet, da se na vrijeme počeo liječiti od svojih problema, ova mu se bijeda svakako ne bi dogodila! Problem ovog pitanja nije u tome što bi ono eventualno bilo besmisленo ili neutemeljeno, već naprotiv, mogli bi smo na paradoksalan način izreći da njegova opasnost upravo leži u njegovoj racionalnoj smislenosti i utemeljenosti. Navedeno pitanje -kako rekosmo- vodi neminovno prema zaključku "da, kriv je", ali nije li to samo "otkrivanje tople vode"? Pa normalno da je kriv, odnosno, pa zar postoji ljudsko stvorenje pod svodom nebeskim, a da nešto nekom i zbog nečega nije krivo i dužno? Krivica se lako pronalazi, no, na kraju ostaje pitanje kako se treba prema njoj odnositi. Ovdje se svakako moramo prisjetiti da u korijenu kršćanstva ne стоји vjera u vlastitu zasluznost i savršenstvo, nego vjera u čudesnu Božju ljubav, koja je u stanju prigrliti i ono bijedno, mizerno i nedostojno. Ta nije li Isus upravo došao radi onih kojima svijet više nije mogao ili barem nije htio pomoći? Ne druži li se on rado sa odbačenima i nečistima i nije li on liječnik bolesnih, a ne zdra-vih (usp. Mt 9,10-13)?

Premda netko može u to posumnjati, Isus u svojoj radikalnoj spasiteljskoj ljubavi nije bio ni malo neracionalan ili nelogičan. Naime, ljubav je u suštini vrlo logična i racionalna stvarnost, s tim da se ovdje radi o jednoj višoj logici i jednoj višoj racionalnosti, koje običnom čovjeku mogu izgledati nejasno, pa čak i suludo. Pođimo ovdje od jedne jednostavne i lako shvatljive prepostavke. Pojedinac ne može biti sretan, ukoliko cijelo društvo nije sretno i jednakoto tome samo obratno: društvo ne može biti u potpunosti sretno, ukoliko u njemu egzistiraju nesretni pojedinci! Kako dugo uživati u sreći, ako se u tvojoj blizini gomila-ju nezadovoljstvo, gnjev i srdžba? Zapravo je više upitno, kako uopće čovjeku može pasti na pamet, da će biti sretan, ukoliko svoj mali svijet sakrije i izolira od problema i nevolja drugih ljudi? Kažu da je povijest učiteljica života, a ona nam upravo na više mjesta priповijeda o malim zaboravljenim ljudima, koji jednog dana odlučiše na najbolniji mogući način -kroz bune i ratove- podsjetiti one velike, bogate i bezbrižne da su oni još uvijek tu i da su zapravo vrlo jaki i snažni, iako se takvima nisu činili. Zato jedna djelatna karitativna ljubav

nije ni ludost, a još manje luksuz. Ona je temelj mira i jedinstva u ljudskom društvu, a ovi opet predstavljaju temelje sretnog čovjekovog života i opstanka.

Svakako, djelatna kršćanska ljubav ne treba i ne smije tražiti svoje utemeljenje i opravdanje samo u potrebi socijalnog mira i sigurnosti. Ovdje dolazimo do same naravi božanske ljubavi, koja se u osobi Isusa Krista utjelovila na jedinstven i neponovljiv način. Ova ljubav svjedoči da naš Bog nije božanstvo, nego upravo jedini i pravi Bog, koji kraljuje i bdi nad svime i nad svima. Isus se tako nije pokušao obraćati samo određenim krugovima ljudi. Naprotiv, on u svom javnom poslanju pokazuje da su mu svi važni i da svi zaslužuju šansu spasenja. Svi su mu bili važni, jer je u njemu upravo prebivala ona neizmjerna ljubav prema svakom čovjeku. A ovo uvelike nadilazi ograničene kapacitete ljudske ljubavi, koja je redovito usmjerena na samo određene ljude i stvari. Tako bismo mogli reći da je osnovni smisao kršćanske djelatne ljubavi: u ime Božje ljubavi pružiti šansu svakom čovjeku; šansu za normalan i dostojan život, liječenje i obrazovanje.

Svi su pozvani i sve treba pozivati na djelatnu ljubav

O ljubavi je svakako lakše govoriti, nego je živjeti. Ta mi ovdje i ne pokušavamo govoriti o nekoj apstraktnoj pjesničkoj ljubavi, već o onoj živoj i djelatnoj. Također, mi ne pokušavamo govoriti ovdje o nekoj naravnoj putenoj ljubavi, koja je svakom čovjeku već po prirodi dana i samim tim dobro znana, a ne želimo govoriti niti o ljudskim simpatijama prema svojim srodnicima, prijateljima i istomišljenicima. Tome naprotiv, kako smo već naglasili, mi pokušavamo ovdje govoriti o onoj nadnaravnoj božanskoj ljubavi, koja milostivo pristupa ljudskoj bijedi i napuštenosti. Zato svakako ostaje veliko pitanje, kako jednu takvu čudesnu ljubav bolje sprovoditi u našoj svećeničkoj, ali i uopće kršćanskoj praksi? Svećenik bi pri tome izgledno trebao držati na umu uvijek dvije stvari. S jedne strane, on je svakako pozvan već snagom i naravi same svoje službe da se brine o siromašnima i s toga svakako nema pravo reći da ga se to uopće ne tiče i da mu to nije u opisu ravnog mjesta. S druge strane, on opet mora znati da ta briga nije, niti smije biti samo njegova briga. Svijet ne smije ostati na tome, da djelatna ljubav bude samo nekakva vježba te izazov savršenstva

za Bogu posvećene osobe! Bila bi to uistinu tragedija. Ovdje upravo dolazimo do točke gdje se karitativna služba povezuje i duboko prožima sa pastirskom, posvetiteljskom i naučiteljskom službom Crkve i njezinih svećenika. Oni su pozvani da pozivaju. Oni su pozvani da otvaraju oči i srca stisnuta. Oni ljubav moraju prihvati, ali također, trebaju je znati učiniti izazovom za sve ljudе. Siromaštvo i jest u konačnici jedan vrlo složen problem, koji zahtjeva angažman cijelog ljudskog društva. Ono se ponekad javlja kao posljedica političkih problema u društvu, ponekad kao posljedica ekonomskih problema, po katkad kao posljedica lošeg obrazovanja ili opet kao posljedica obiteljskih i osobnih čovjekovih problema itd. Naravno, u praksi se ono javlja uglavnom kao kombinacija različitih i međusobno povezanih faktora. Upravo zato i kažemo da je ovdje potrebna jedna šira i trajna društvena akcija. Ako sagledamo stvari u ovom malo širem kontekstu, lako ćemo primjetiti da svaki svećenik može puno toga učiniti u navedenom smislu. On ima priliku koja se ne pruža svakome: u crkvi on go-

vori redovito pred većim brojem ljudi, a kao javna i službena osoba može sebi lako upriličiti razgovore s drugim javnim i službenim osobama. Normalno, bit će još bolje ako uz govor bude i nešto konkretno činio, jer dobra djela su često snažnija nego stotine dobrih riječi. Na kraju krajeva, ako se on sam nije u stanju odreći luksuza i suviška u korist malenih i siromašnih, zašto bi to netko drugi trebao činiti?

Želim svima kroz ovu karitativnu animaciju dobru pripravu za rođenje Isusa Krista u našim dušama, u našim obiteljima, kao i u cijeloj našoj javnosti. Neka Isusovo rođenje bude izvor nade i radosti vjere u našem životu. U tom duhu neka vam je čestit Božić i blagoslovljeno mlado 2010. ljeto.

Sarajevo, na sv. Andriju, apostola 2009.

*Vinko kardinal Puljić, nadbiskup metropolit
vrhbosanski - predsjednik Caritasa BK BiH
Mons. Bosiljko Rajić, direktor Caritasa BK BiH*

IV.
**MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA**

BENEDICTUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

dilecto filio Petro Rajići, presbitero dioecesis Tribuniensis - Marcanensis. Praelato Nostro honoratio atque Consiliario Nuntiaturae, nominato Nuntio Apostolico in Cuvaito, Baharina Insula, Iemen. Qua rata et in Phylarchis Arabicis Unitis atque Delegato Apostolico in Peninsula Arabica itemque Archiepiscopo constituto titulo Sarsenetenensi, salutem et Apostolicam Benedictionem Quasdam in Notiones, quacum mentio est facta, Legatum Nostrum mittere volentes de te, dilecte filii, cogitamus qui humanis excellitis et christianis virtutibus, iuris canonici peritia et erga Ecclesiam electione. Et familia Croata Coroninam uehem commorante natus, optimam acceperisti tum in Canada tum in Bosnia et Herzegovina institutionem Presbiteri die XXIX mensis Junii anno MCMLXXVII ordinatus, mox pastorali coepisti explesa ministerium. Dubiose deinde pro Sancta Sede operam navasti, praesertim apud Legationes Pontificias in Lietuana, Lithuania, ac deinde in Decretario Status nec non in Praefectura Pontificalis Domus in quibus Vosmet Ipsi saepe tuum agendi modum tuamque humanitatem aestimate potuimus. Quam ob tem nunc maioris momenti opus ibi concedere decernimus. Summa igitur Nostra aueroritate, harum Litreacum virtute, re Apostolicum constituum Nuntium in Cuvaito, Baharina Insula, Iemen, Quatara et in Phylarchis Arabicis Unitis atque Delegatum Apostolicum in Peninsula Arabica, itemque Archiepiscopum titulo Sarsenetenensem te renuntiamus, debitis datis ueibus congruisque impositis obligationibus. Quod ad episcopalem tuam pertinet ordinationem, libentes concedimus ut eam die XXIII proximi mensis Januarii in cathedrali templo Mandriensi a Venerabili Sacra Nostro Cardinale Thaddeo Bertone, Decretario Status atque S.R.C. Camerario, servatis liturgicis piaescutionibus, suscipias. Tuum prius eis fidei professionem facete atque ius iurandum fidelitatis eisq; Nostrorumque Successores date, secundum sacerdotum canonum normas. Quod celiq; est, dilecte fili, re Virginis Mariae Matris Dei, sanctorum Joseph et Petri apostoli, Michaelis Archangeli, Martini Canadensem et beati Aloisii Stepinac intercessioni commendamus, quos pie ecclios, dum vehementer te hortamur ut episcopalis tuae sententiae Christus Dominus nos liberavit - ex Gal 5, 1 - memor, prudenter muniatibi concedita exerceas, nec non patres Nostros et huius Apostolicae Dedis sapienter expreas. Datum Ronae, apud S. Petrum, die secundo mensis Decembris, anno Domini bismillesimo nono, Pontificatus Vostri quinto.

Hanciam n. 6.

Franziscus Mi. Felicis, Prot. Aparat.



BENEDIKT BISKUP, SLUGA SLUGU BOŽJIH, ljubljenomu sinu PETRU RAJIČU, prezbiteru Trebinjsko-mrkanske biskupije, počasnomu Prelatu Našemu i savjetniku Nuncijature, imenovanom Apostolskom nunciju u Kuvajtu, Bahreinu, Jemenu, Kataru i u Ujedinjenim Arapskim Emiratima te Apostolskom delegatu na Arapskom poluotoku kao i naslovnому Nadbiskupu Sarsenterskomu, pozdrav i Apostolski blagoslov.

Želeći poslati Našega Legata u neke Države koje su spomenute, mislimo na Tebe, ljubljeni sine, koji se odlikuješ ljudskim i kršćanskim krjepostima, upućenošću u kanonsko pravo i ljubavlju prema Crkvi. Rođen u hrvatskoj obitelji koja je doselila u grad Toronto, izvrstan si primio odgoj i u Kanadi i u Bosni i Hercegovini. Nakon ređenja za prezbitera 29. lipnja 1987. uskoro si počeo obavljati pastoralnu službu. Marljivo si zatim radio za Svetu Stolicu, osobito u Papinskim predstavnanstvima u Iranu, Litvi i potom u Državnom tajništvu kao i u Prefekturi Papinskoga doma, gdje smo i Sami često mogli cijeniti Tvoje ponašanje i ljudskost.

Stoga smo odlučili Tebi povjeriti službu veće važnosti. Svojom dakle vrhovnom vlašću, snagom ovoga Pisma, postavljamo te za Apostolskoga nuncija u Kuvajtu, Bahreinu, Jemenu, Kataru i u Ujedinjenim Arapskim Emiratima, te Apostolskim delegatom na Arapskom poluotoku, i isto tako imenujemo Te Nadbiskupom s naslovom Sarsenterskim, dajući potrebna prava i nalažući odgovarajuće obveze. A što se Tvoga biskupskog ređenja tiče, rado dopuštamo da ga primiš dana 23. sljedećega siječnja u katedrali u Mostaru od časnoga brata Našega kardinala Tarcizija Bertonea, Državnoga tajnika i Svete Rimske Crkve Komornika, uz opsluživanje liturgijskih propisa. Dužnost Ti je, prije toga, položiti isповijest vjere i dati prisegu vjernosti prema Nama i Našim Nasljednicima, po odredbama svetih kanona.

Napokon, preporučujemo Te, ljubljeni sine, zagovoru Marije Djevice Bogorodice, sv. Josipa i sv. Petra apostola, Mihovila arkandela, Kanadskih mučenika i blaženoga Alojzija Stepinca, koje pobožno štuješ, dok Te žarko potičemo da, imajući pred očima svoje biskupsko geslo *Christus Dominus nos liberavit* (usp. Gal 5,1), razborito svoje vršiš zadaće, koje su Ti povjerene, te da mudro obavљаш poslove Naše i ove Apostolske Stolice.

Dano u Rimu, kod sv. Petra, dana 2. mjeseca prosinca, godine Gospodnje 2009. Pete Našega Pontifikata.

PAPA BENEDIKT XVI.

BISKUPSKO REĐENJE U MOSTARU

Papa Benedikt XVI. imenovao je 2. prosinca 2009. msgr. Petra Rajića, svećenika Trebinjske biskupije, naslovnim sarsenterskim nadbiskupom i apostolskim nuncijem u zemljama Kuvajtu, Bahreinu, Kataru, Jemenu i Arapskim Ujedinjenim Emiratima te apostolskim delegatom za Arapski poluotok. Nakon što je novoimenovani nadbiskup odredio dan svoga biskupskoga ređenja, 23. siječnja 2010., dogovoreno je s Biskupskim ordinarijatom da ređenje bude u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve. U istoj je stolnici đakona Petra, s još četvoricom njegovih kolega, 1987. godine, zaredio za prezbitera biskup Pavao Žanić. Ordinariat je preuzeo svu pripremu za ređenje u dogовору с don Petrom, dosadašnjim službenikom Državnoga tajništva i Papinskoga doma u Vatikanu. Javljeno je da će glavni reditelj biti kard. Tarcisio Bertone, Državni tajnik Njegove Svetosti.

Osnovan je Organizacijski odbor s članovima za pojedina područja pripreme ređenja. Uključeni su svi biskupovi suradnici, članovi Ordinarijata: don Tomo Vukšić, generalni vikar; don Ivan Štironja, pastoralni vikar; don Ante Luburić, kancelar; don Ivan Kovač, sudski vikar i tajnik; Mario Glibić, službenik, te katedralni župnik msgr. Luka Pavlović. A odgovorni za pojedina područja uzimali su svoje pomoćnike, svećenike i laike uglavnom iz Mostara. Bila su uključena i dvojica dijecezanskih svećenika u Rimu: don Željko Majić, vicerektor Hrvatskoga zavoda sv. Jeronima, i don Dražen Kutleša, službenik Kongregacije za biskupe. Svako je područje imalo svoj zaseban plan i program, i bilo je u stalnoj vezi s drugima.

Iako je od početka naglašavano da je pohod kardinala Državnoga tajnika Mostaru privatnoga karaktera radi crkvenoga ređenja don Petra, državne su vlasti željele da to bude na najvišoj razini i dočeka i sigurnosti, kao za primanje premijera jedne države. Održano je više pripremnih sjedni-

ca i samoga Organizacijskog odbora i kontakata s crkvenim i državnim vlastima.

Odvijanje posjeta. U petak popodne počeli su stizati gosti koji su smješteni u hotelu "Ero". Za doček su bili zaduženi don Ante Komadina, ravnatelj Biskupijskoga caritasa, i don Krešo Puljić, župnik sv. Ivana, apostola i evanđelista, u gradu.

U subotu ujutro, 23. siječnja, malo prije 9,30 u mostarsku je zračnu luku sletio zrakoplov koji je dovezao osmočlanu delegaciju Svetе Stolice na čelu s kardinalom Bertoneom. U dočeku su sudjelovali s crkvene strane kardinal Vinko Puljić, sarajevski nadbiskup i predsjednik BK BiH, apostolski nuncij Alessandro D'Errico sa savjetnikom nuncijature Stanislavom Waldemarom Sommertagom, te mjesni mostarski biskup Ratko Perić. Vatikanska delegacija susrela se u salonu zračne luke s državnim predstavnicima: Nerkezom Arifhodžićem, izaslanikom Željka Komšića, predsjedavajućega u Predsjedništvu BiH, Dragom Vrankićem, izaslanikom Vijeća ministara, i veleposlanicom BiH pri Svetoj Stolici Jasnom Krivošić Prpić.

Kolona službenih automobila stigla je oko 10,00 pred Biskupsku rezidenciju dočekana zvukovima katedralnih zvona. Kardinal se pred zgradom pozdravio s nazоčnim političarima iz Mostara, Sarajeva i Banje Luke; s pravoslavnim i islamskim predstavnicima, te s diplomatima: veleposlanicima i konzulima. U predvorju rezidencije kard. Bertonea pozdravili su roditelji msgr. Rajića, Liberan i Dominika, brat Viktor i sestra Marija sa svojim obiteljima. Na prvom katu bio je pohod Presvetomu u kapelici Duha Svetoga i pozdrav s ostalim članovima BK BiH: Franjom Komaricom iz Banje Luke i Perom Sudarom iz Sarajeva, te kardinalom Josipom Bozanićem, zagrebačkim nadbiskupom, Marinom Srakićem, nadbiskupom đakovačko-osječkim i predsjednikom Hrvatske biskupske konferencije, i Zefom Gašijem, nadbiskupom barskim.

Silazak u katedralu. Petnaest minuta prije 11,00 kardinali, nadbiskupi i biskupi sišli su u katedralu. U kripti sv. Josipa kardinal Državni tajnik pozdravio se sa svim nadbiskupima i biskupima. Procesija s glavnim voditeljem slavlja i zarediteljem kardinalom Bertoneom stupila je na vrata katedrale u 11 sati. S desne strane u pokrajnjem prostoru izvješen je grb novoga nadbiskupa. Pred katedralom bio je veliki televizijski ekran na kojem su vjernici, koji nisu mogli ući u crkvu, pratili Misu ređenja. Misni obred ređenja na izravnom televizijskom prijenosu pratilo je don Ante Pavlović, predstojnik Teološkoga instituta u Mostaru. U crkvi je učinjen raspored sudionika: koncelebranata nad/biskupa i svećenika, te svih ostalih: bogoslova, sjemeništaraca, časnih sestara, raznih predstavnika i novoređenikove bliže rodbine.

Misa ređenja. Sv. Misa bila je na latinskom jeziku, a neki su dijelovi bili na hrvatskom. Asistirali su sarajevski bogoslovi. Nakon kađenja oltara i pozdrava predvoditelja kardinala, mjesni je biskup izrazio dobrodošlicu svima nazočnima. Katedralni zbor pjevalo je misu "de Angelis", a druge pjesme pod misom pratio je Simfonijski orkestar Mostar, pod ravnanjem maestra don Dragana Filipovića. Svi su vjernici mogli pratiti misno i ređeničko slavlje iz liturgijskoga vodiča za narod, a biskupi koncelebranti iz posebno opremljena vodiča. Dvojica župnika, kolega s prezbiteralskoga ređenja, don Vinko Raguž iz Aladinića i fra Miljenko Mika Stojić iz Čitluka, pratila su novoređenika pod Misom. Poslije evanđelja otpjevan je zaziv *O dođi, Stvorče Duše Svet* i predstavljen je narodu novi izabranik. Nakon što je apostolsku bulu imenovanja pročitao msgr. Ante Brajko, nekadašnji don Petrov profesor u Sarajevu, kardinal predvoditelj održao je prigodnu homiliju, u kojoj je govorio o crkvenom poslanju biskupa i nuncijsa. Uz glavnoga reditelja bili su suzaređitelji vrhbosanski nadbiskup-kardinal kao metropolita, i mjesni biskup. Na devet upita Izabranik je izrekao svoja obećanja koja se odnose na njegovu buduću službu! Nakon glavnoga reditelja i suzaređitelja,

svečani čin polaganja ruku obavili su svi nazočni biskupi. Novom je zaređenom nadbiskupu glavni zareditelj kardinal, nakon što mu je sv. krizmom pomazao glavu, predao, uz popratne molitve, evanđelistar i biskupsko znakovlje: prsten, mitru i štap. Na svršetku sv. Mise, dok je pjevan himan *Tebe Boga hvalimo*, Novoređenik je išao kroz crkvu i izšao pred katedralu blagoslovljajući nazočne vjernike, a potom održao pozdravni govor. Nakon misnoga slavlja, koje je završilo oko 13,30 sati, kardinala Bertonea pozdravili su u katedralnoj kripti biskupski delegati i provincijali.

Dolazak u hotel. U 2 sata popodne gosti su se našli u hotelu "Ero", gdje ih je dočekao direktor Zvonko Raguž. Ručak, na kojem se okupilo oko 600 uzvanika, otvoren je kratkim pozdravom Novozaređenoga i blagoslovom nad jelom kardinala Bertonea. Za vrijeme objeda nazočne je pozdravio kard. Vinko Puljić, a oko 16,00 sati svojim se govorom oprostio kard. Bertone, koji je zajedno sa svojim suradnicima oko 17,30 ispraćen u zračnoj luci istim crkvenim i državnim sastavom, koji ga je bio dočekao prije podne.

Sutradan, u nedjelju, 24. siječnja u 8,00 sati sv. Misu predvodio je novozaređeni nadbiskup msgr. Rajić i održao kratku propovijed. Dok je novoređeni nadbiskup Petar silazio u sakristiju, župnik don Luka reče da će danas u katedrali biti kršten jedan mali Rajić koji nosi ime Petar. Bilo sretno i nadbiskupu novoređeniku Petru i novokršteniku Petru!

Na sv. Misi u 8 sati sudjelovala je rimska skupina od 42 uzvanika koji su istoga dana pod stručnim vodstvom Emilija Marina, veleposlanika Republike Hrvatske pri Svetoj Stolici, razgledali rimsku Naronu kod Metkovića. Rimskoj je skupini od početka do kraja bio na usluzi don Ivan Perić, župnik sv. Mateja u Mostaru.

Novoređeni nadbiskup i nuncij Petar poslije podne u 15,00 slavio je sv. Misu u crkvi Velike Gospe u Dračevu, župi svojih roditelja.

Sve je proteklo uredno, skladno i dostojno. Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našemu!

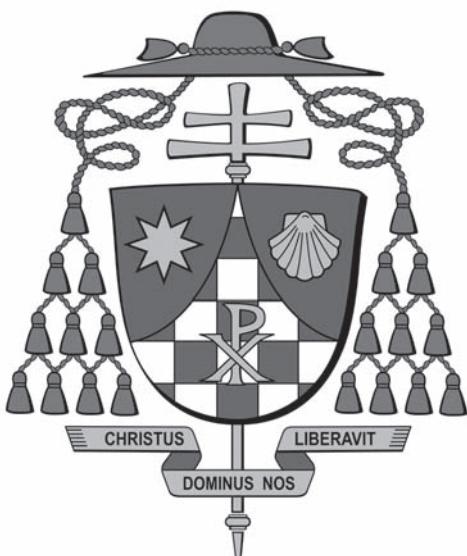
GRB NOVOGA NADBISKUPA

Biskupski je grb u obliku kaleža i sličan je na crtlu grba sadašnjega Pape Benedikta XVI. Crvena dominantna boja simbolizira žarku ljubav Božju prema čovjeku i svijetu. Dva crvena polja koja se šire na desno i na lijevo podsjećaju na kanadsku zastavu koja ima dva crvena polja na rubovima. U središnjem polju стоји i hrvatski grb. U pozadini su dakle zemlje rođenja i narodnosti, Kanada i Hrvatska. Svi su simboli grba u zlatnoj boji. U samoj sredini nalazi se Kristogram, prva dva slova imena Kristova na grčkom jeziku, koja označuju Krista kao središte naše vjere i cilj. U gornjem lijevom polju stoji osmokraka zvijezda koja simbolizira Blaženu Djericu Mariju, Majku Isusovu i duhovnu Majku našu, koja se naziva i Zvijezda jutarnja, a u desnom polju školjka u obliku srca, koja podsjeća da smo hodočasnici kroz ovaj život na putu prema Srcu, odnosno prema vječnosti.

Na tom hodočasničkom putovanju moji su roditelji napustili svoju rodnu Hercegovinu i otišli u Kanadu da bi osnovali svoju obitelj u slobodi.

Njihova su imena s malom igrom riječi prisutna u biskupskom geslu koje je uzeto iz poslanice svetoga Pavla Galačanima 5,1: "Za slobodu nas Krist oslobođi". Na latinskom: *Christus Dominus nos liberavit*. *Christus*: Krist je izvor, središte i vrhunac; On je *Dominus*: tj. Gospodin, (majčino ime je **Dominika**); On nas za slobodu oslobođi: *nos liberavit* (očevo ime je **Liberan**).

Ovim se geslom želi izraziti ono što bi svaki čovjek u dubini duše htio ostvariti u svome životu - odgovornu slobodu! Sloboda na duhovnom području, da ne bude pod utjecajem ikakva zla, počevši od grijeha, pa i svega što bi moglo čovjeka odvesti u duhovno ili tjelesno ropstvo. Za ovaku slobodu Krist nas je oslobođio svojom žrtvom na križu i ospособio nas da živimo kao slobodna djeca Božja, da mu "služimo bez straha" (Lk 1,74), u radosti i odanosti, njemu vjerni i do kraja života zahvalni za veliki dar spasenja koji "od punine njegove svi mi primismo" (Iv 1,16).



POZDRAV MJESENOGA BISKUPA U KATEDRALI

Mostar, 23. siječnja 2010.

Uzoriti gospodine kardinale, Tarcisio **Bertone**, Državni tajniče Njegove Svetosti, dobro došli u Mostar, grad mostova, koji su bili svi srušeni u ratu a nedavno svi obnovljeni. Dobro došli u ime Gospodnje u Mostarsko-duvanjsku biskupiju i u ovu katedralu Presvete Marije, Majke Crkve, koja ove godine slavi 30. obljetnicu, i ona polurazorena i danas u obnovi. Iskreno Vam zahvaljujemo, uzoriti gospodine, što ste došli podijeliti biskupsko ređenje našemu svećeniku msgr. Petru Rajiću, jednomu od Vaših suradnika, koji je imenovan Apostolskim nuncijem. Osjećajte se, Uzoriti, ugodno okruženi svojim kolegama iz Kardinalskoga zbora, Vinkom **Puljićem**, nadbiskupom vrhbosanskim, i Josipom **Bozanićem**, nadbiskupom zagrebačkim; ovdje su i Vaši suradnici u službi Svetе Stolice, nadbiskupi: James **Harvey**, Prefekt Papinskoga doma; Nikola **Eterović**, generalni tajnik Biskupske sinode; Nadbiskupi apostolski nunciji: Erwin Jozef **Ender**, Luigi **Travaglino**, Alessandro **D'Errico** u Bosni i Hercegovini, Miguel **Maury Buendia** u Kazahstanu; biskupi ove zemlje: Franjo **Komarica** iz Banjaluke i Pero **Sudar**, pomoćni vrhbosanski; rezidencijalni nadbiskupi: Zef **Gashi** iz Bara, Marin **Barišić** iz Splita, Ivan **Devčić** iz Rijeke, Marin **Srakić** iz Đakova, Ivan **Prenda** iz Zadra, Ante **Jurić**, umirovljeni iz Splita; dijecezanski biskupi: Ivan **Penzeš** iz Subotice, Želimir **Puljić** iz Dubrovnika, Ilija **Janjić** iz Kotora, Ante **Ivas** iz Šibenika, Juraj **Jezerinac**, vojni ordinarij Republike Hrvatske, Antun **Škvorčević** iz Požege, Ivan **Milovan** iz Poreča, Mile **Bogović** iz Gospića, Đura **Džudžar**, apostolski egzarh iz Novoga Sada, Đuro **Gašparović** iz Petrovaradina, Đuro **Hranić**, pomoćni iz Đakova, Vjekoslav **Huzjak**, novoimenovani iz

Bjelovara-Križevaca. Svim nadbiskupima i biskupima, svećenicima koncelebrantima naša srdačna i bratska dobrodošlica.

Iskren pozdrav izaslanicima svećenicima Zahumsko-hercegovačke eparhije; predstavnicima islamske religije; predstavnicima državnih vlasti na svim razinama; ambasadorima i konzulima; roditeljima našega novoređenika, i svoj njegovoj rodbini; svim nazočnim vjernicima, uzvanicima, slušateljima i gledateljima ovoga dvostrukoga sakramentalnog slavlja: euharistijskoga i biskupsko-ređeničkoga.

Zahvaljujemo svemu Bogu koji je htio izabratи našega Petra da bude zaređen za svećenika Trebinjske biskupije u ovoj istoj katedrali 1987. godine, povjeravao mu kao dobromu sluzi darove i zadaće i u Torontu i u službi Apostolske Stolice. Papa **BENEDIKT XVI.** nedavno ga je imenovao Apostolskim nuncijem u pet država i Apostolskim delegatom u drugim dvjema, sve na Arapskom poluotočju, s oko 56 milijuna stanovnika, od toga oko milijun i pol kršćana. Zahvaljujemo Svetom Ocu što je novomu Nunciju dodijelio naslovnu povjesnu biskupiju Sarsenterum koja je - prema glasu stručnjaka - imala svoje sjedište još u 6. stoljeću u današnjem gradu Stocu.

Danas će Ti, don Petre, Kardinal zareditelj polaganjem ruku, zajedno sa suzarediteljima, udijeliti *Spiritum principalem* - Duha vodstva, da mudro, hrabro i s ljubavlju obavljaš povjerenu Ti zadaću: *Ad multos et faustos annos - Na mnogaja i blagaja ljeta!*

Uzoriti kardinale, molim Vas u ime svih nazočnih, da nas vodite u molitvi u ovoj svečanoj koncelebraciji i biskupskom ređenju!

+ Ratko Perić, biskup

HOMILIJA KARDINALA TARCISIA BERTONEA, DRŽAVNOGA TAJNIKA

Mostar, 23. siječnja 2010.

Gospodo kardinali,
poštovana braćo u biskupstvu,
predragi mons. Petre Rajiću,
uvaženi predstavnici vlasti,
drugi svećenici, redovnici i redovnice, braćo i
sestre!

Biblijска čitanja koja smo čuli govore nam o misteriju poziva i poslanja, kao i o darovima Duha Svetoga u Crkvi. Prorok Izajia predstavlja vlastitu investituru kao iskustvo Boga, osobno i izvanredno iskustvo njegove slave. Ta činjenica nam već nudi polaznu točku osnovnoga razmišljanja: kaže nam se da je poslanik Božji čovjek koji je Njega na neki način "vidio", upoznao Ga - "moje su oči vidjele kralja" (Iz 6,5), kaže prorok - i On ga je očistio, tako da je bio spreman govoriti i djelovati u njegovo ime. Izajjin poziv je prizvan u pamet prije svega kao teofanija. U početku je čovjek posvema u drugom planu, pojavljuje se samo Gospodin, kao što navješćuju serafini: "Svet, svet, svet Gospodin Bog vojska! / Sva je zemlja puna njegove slave" (Iz 6,3). U tom času, kao svjetlo s druge strane u odnosu na toliki sjaj, čovjek postaje svjestan svoje nedostojnosti, i misli da bi trebao umrijeti. I ustvari tako bi bilo, da sam Bog nije htio učiniti mu milost u smislu poslanja: zato ga oslobađa krivnje i potiče njegovu raspoloživost. Bog je apsolutni protagonist: On se objavljuje, On čisti, On šalje. Ali tu je i čovjek, sa svim svojim dostojanstvom i odgovornošću: razmatra, prima oprost, nudi se za poslanje. Pravi Bog ne uništava čovjeka, dapače, njegova slava maksimalno mu potencira sposobnosti. U tome Izajjinu iskustvu možemo promatrati sličnosti s pozivom Saula na put u Damask. I to je također objava slave Božje, u Kristu uskrsnomu, koji preoblikuje čovjeka i pripravlja ga na poslanje za koje je bio izabran.

Prijedimo sada na odlomak iz Markova evanđelja. I ovo je priča o pozivu, ali koliko različita! U toj razlici možemo mjeriti raspon Utjelovljenja: tajnu Boga tri puta svetoga koji se u osobi svoga Sina razodjenuo od svoje slave - onoga beskrajnoga "plašta" koji je ispunjavao Hram (usp. Iz 6,1) - i "došao da se nastani među nama" (Iv 1,14). Kamo ide Isus da poziva svoje apostole? Na obalu Galilejskoga jezera, na mjesto njihova svakodnevnoga posla ribara. Vidi ih, poziva ih imenom i poziva ih da ga slijede: "Učinit ću vas ribarima ljudi" (Mk 1,17). Slava Božja je skrivena, ali ne gubi autoritet, snagu poziva koja navodi četiri zrela čovjeka da ostave posao i obitelj, da bi pošli za onim kojega je Ivan Krstitelj naznačio kao Mesiju (usp. Iv 1,29.35-36). Upravo Krstitelj, čija je figura prizvana na početku današnjega odlomka, spominjući njegovo hapšenje, jest Božji čovjek, "serafin", novi Ilija koji je prepoznao Isusa iz Nazareta kao Sina Božjega i, nakon što je pročistio neke od vlastitih učenika krštenjem pokore, postavio ih je na Njegov trag, pravog Učitelja, očekivanoga Zaručnika, posljednju i konačnu Riječ.

Draga braće i sestre! Koliko je velika radost slušati ovu Riječ Božju u okolnosti kao što je ova koja nas je okupila ovdje u Mostaru: danas će naš ljubljeni mons. Petar Rajić bit posvećen za biskupa, a za njega se ovaj Riječ aktualizira, obnavljujući misterij božanskoga poziva i crkvenoga poslanja. Srdačno pozdravljam prisutnu gospodu kardinale; posebnu misao upućujem preuzvišenom gospodinu Ratku Periću, revnom biskupu ove biskupije; proširujem svoj pozdrav na druge biskupe, prelate koji su došli iz Rima, poštovane predstavnike vlasti, kao i na svećenike, redovnike i redovnici, brojne vjernike, na poseban način rodbinu i prijatelje Ređenika. Predragi mons. Petre, u ovom času Gospodin ponavlja svoj poziv:

“Koga ču poslati i tko će ići za nas?” A ti odgovaraš: “Evo mene, pošalji mene” (usp. Iz 6,8). U ovom dijalogu između Boga i proroka nalazi se i cijeli tvoj život. Tu je početak tvoga svećeničkog poziva, u Torontu, kada si, pun mladenačkoga entuzijazma, prihvatio Gospodinov poziv da ga slijediš izbližega. Pisao si onda biskupu Mostara, koji te je prihvatio u Bogosloviju kao kandidata za Trebinjsku biskupiju, Crkvu podrijetla tvojih roditelja. Svećeničko ređenje je bilo 29. lipnja 1987., u ovoj istoj katedrali. Za svoje svećeništvo izabrao si moto: “Evo, dolazim Gospodine, vršiti volju twoju” (Ps 40,8). Dakle, upravo jedan “evo mene”, jedno “da” kao ono Izajijino, u koje se zatim 1991. godine upisao poziv u Papinsku crkvenu akademiju, radi službe Svetoj Stolici: specifično poslanje za koje si se zauzeto pripravljao i koje si obavljao kao tajnik Nuncijature a zatim, od 1998. do 2007. godine, u Državnom tajništvu. Od 2003. godine obnašao si službu prelata predsoblja Njegove Svetosti, prihvaćajući u papinsku kuću biskupe i uglednike a u posljednje dvije godine bio si suradnik u Prefekturi papinskog doma. Upravo dok si bio zauzet ovim svojim poslom, Gospodin je prošao ponovno, kao na obali Galilejskoga jezera; opet je bacio svoj pogled na tebe i izgovorio twoje ime. Pozvao te je na puninu svećeništva radi novoga poslanja, predstavnika Papina u nekim zemljama Srednjeg istoka: apostolskoga nuncija u Kuvajtu, Bahreinu, Kataru, Arapskim Emiratima i Jemu, te apostolskoga delegata na Arapskom poluotoku. Sve ovo, dragi mons. Petre, sadržano je u onom “da”, koje ćeš ti također u ovoj svečanoj liturgiji ređenja domalo ponoviti čak devet puta, očitujući javno svoju zauzetost da čuvaš vjeru i vršiš biskupsку službu.

Tko daje snagu jednom mladiću da svojim “evo mene” odgovori Bogu koji ga poziva na svećeništvo? Tko mu daje snagu da ga ponavlja u različitim fazama svoga života, sve do prihvaćanja odgovornosti biskupstva? To je Duh Kristov, Duh Sveti. O njemu nam je danas govorilo drugo čitanje, preuzeto iz *Prve poslanice Korinćanima* svetoga Pavla. Pišući jednoj zajednici punoj karizmi, to jest duhovnih darova, Apostol dugo insistira na činjenici da su sve one važne i sve usmjerene na izgradnju jedinoga tijela Kristova koje je Crkva, koje oživjava jedini Duh (usp. 1 Kor 12,4-5). “Različite su karizme, ali jedan je Duh; različite su službe, ali samo je jedan Gospodin; različita su djelovanja, ali jedan je Bog, koji čini sve u svima” (1 Kor 12,4-5). Može se lako uočiti trinitar-

na shema, koja navodi da mislimo na Crkvu koja je sva okružena prisutnošću i djelovanjem Boga Oca, Gospodina Isusa i Duha Svetoga. Slika koja iz toga izvire je ona o Zajednici prepunoj života ali ne nesređena, jer svaki dar dolazi od Boga i doprinosi, zajedno s drugima, “općem dobru”. Sada, jedan od “ministerija”, o kojima govori Pavao, upravo je onaj biskupski. Ovdje, u velikom govoru o karizmama, on nije specifično obrađen, i stoga jer smo upravo na početku Crkve a hijerarhija je još, da tako kažemo, u embrionalnoj fazi. Naglasak je stavljen na temu jedinstva u različitosti, a to će ostati uvijek za tebe, dragi mons. Rajiću, kao znakovito sjećanje, i kao predaja za tvoje biskupstvo. Po ovom tekstu svetoga Pavla, ustvari, Gospodin ti kaže: gledaj moju Crkvu! Divi se njezinoj ljepoti, bogatstvu darova kojima je obasipam! Evo, ja te postavljam kao upravitelja ovoga bogatstva. Budi uvijek vjeran sluga jedinstva moga Naroda u različitosti duhovnih darova. Ne gasi Duha, poštuj i vrednuj svaku karizmu, i čini da svatko doprinosi dobru svih; gaji zajedništvo, odgajaj za njega i bdij nad njim, jer žrtva Bogu ugodna jest jedinstvo njegovih sinova. Ne jednoobličnost, nego zajedništvo braće koji se vole i poštuju u svojoj različitosti. To je lijep program za tvoj ministerij!

Tvoje ređenje, dragi mons. Petre, biva u srcu Svećeničke godine, u 150. obljetnici smrti svetoga Ivana Marije Vianneya. Ovo je dodatna milost koju ti prihvacaš sa zahvalnošću. Ako je biskupstvo punina svećeništva, danas mi molimo Duha Svetoga za zagovor svetoga Župnika iz Ars, da bi u tebi dovršio suoblikovanje Kristu svećeniku i pastiru, koje si primio sa svećeničkim ređenjem, i onaj oblik apostolskoga života koji si onda zapčeо. Danas se u tebi događa važna promjena, ali tvoje srce je uvijek isto: ono jednoga svećenika po Srcu Kristovu. Neka uzmogneš postati biskup po Njegovu srcu.

Na kraju, htio bih se ukratko zaustaviti na poslanju koje je povjerenio mons. Rajiću. To je zadaća - kao što sam maloprije naznačio - koja se tiče odnosa Svetе Stolice s neki srednjoistočnim zemljama: u Kuvajtu, Jemu, Bahreinu, Kataru i Arapskim Emiratima on je apostolski nuncij; na Arapskom poluotoku je apostolski delegat. Općenito, apostolski delegat predstavlja Svetog Oca kod određene mjesne Crkve, u okviru na primjer jedne države, ili jednoga zemljopisnog područja. Papinski predstavnik je živi izraz brige koju nasljednik Petrov ima prema vjernicima te zaje-

dnice. Apostolski delegat, iako nema *status diplomate*, predstavlja Vrhovnoga Svećenika također u prostoru civilnoga života i politike zemlje. Naspram tomu, apostolski nuncij, osim uloge apostolskoga delegata, predstavlja odnose između Svetе Stolice i jedne posebne države, na službenoj razini, to jest na diplomatskoj razini, s rangom veleposlanika. U tome smislu, misao spontano ide na preuzvišenoga gospodina mons. Alessadra D'Errica, koji obnaša službu u ovoj zemlji. Srdačno ga pozdravljam i zahvalujem mu za marljivu službu i zauzimanje kojim je pripravio ovaj moj posjet. Prošlo je svega deset godina otkako papinski predstavnik rezidira na Arapskom poluočoku, sa sjedištem u Kuvajt City-u. U onom času samo dvije zemlje Arapskoga poluočoka imale su diplomatske odnose sa Svetom Stolicom: Kuvajt (od 1968.) i Jemen (od 1998.). Kasnije, ti odnosi su uspostavljeni s Kraljevinom Bahrein (od 2000.), Državom Katar (od 2003.) i Ujedinjenim Arapskim Emiratima (od 2007.). Koristim priliku da zahvalim prvoj dvojici papinskih predstavnika koji su rezidirali u Kuvajtu, preuzvišenim

mons. De Andrei i El-Hachemu, koji su pohvalno unapređivali odnose Svete Stolice s vjernicima i narodima Arapskoga poluočoka. U svojoj ulozi apostolskoga delegata na Arapskom poluočoku, mons. Rajić će surađivati s dvojicom apostolskih vikara koji su prisutni na istom području, kojima je povjerena pastoralna briga za vjernike: preuzvišenom gospodom mons. Paulom Hinderom i mons. Camillom Ballinom. Predragi mons. Petre, u ovome tvom poslanju vrlo važan će biti dijalog, kako na religioznom planu, tako na civilnom i ljudskom. Stoga, u svjetlu riječi svetoga Pavla o karizmama i službama, htio bih od Duga Svetoga zazvati za tebe dodatnu podršku, kako bi ti tvoje već odlične vrline ljubavnosti i dijaloga, osnažene božanskom milošću, omogućile da obaviš mirno i plodno poslanje. Ovu molitvu povjeravamo zagovoru presvete Marije, Majke Crkve, kojoj je naslovljena ova katedrala. S njezinom majčinskom pomoći, da mogneš postati, dragi i časni brate, biskup po srcu Kristovu i dostojan predstavnik Petra nasljednika. Neka tako bude!

RIJEČI ZAHVALE MONS. PETRA RAJIĆA NA KRAJU MISE REĐENJA

Stojim danas pred vama, braćo i sestre, ne bez uzbuđenja, ali ispunjen osjećajima istinske zahvalnosti i sinovske odanosti Bogu za njegova veličajna djela. Zato uzimam kao svoje psalmstove riječi: "Što da uzvratim Gospodinu za sve što mi je učinio? Uzet ću času spasenja i zazvati ime Gospodnje!" (Ps 116,12-13). Sve što jesam i što imam, ponizno i zahvalno priznajem, Božji je to dar: ponajprije život preko mojih roditelja; milost vjere po krštenju i ostalim sakramenatima Crkve koje sam primio posredstvom svećenika i biskupa; napose dar svećeničkoga reda koji sam primio polaganjem ruku biskupa Pavla Žanića u ovoj istoj katedrali Marije Majke Crkve prije 23 godine zajedno sa svojim kolegama.

Svjestan sam da nikada ne ću moći dostatno Bogu nazahvaljivati za tolike primljene darove i milosti. I u ovom svečanom trenutku užvraćam srdačnom zahvalnošću Bogu. Podižući kalež spa-

senja u svetoj Euharistiji i zazivajući ime Gospodnje, i opet s psalmistom kličem: "Ne nama, Gospodine, ne nama, već svom imenu slavu daj zbog ljubavi i vjernosti svoje!" (Ps 115,1).

Neka ovaj današnji sakramentalni događaj punine svetoga reda bude na slavu Boga Oca, Sina i Duha Svetoga! Neka u ovoj "Svećeničkoj godini" bude zajednički glas naše molitve "Gospodaru žetve" za duhovna zvana u ovoj mjesnoj i cijeloj partikularnoj Crkvi. Neka bude izraz povezanosti naših današnjih hercegovačkih biskupija s onom povijesnom u Sarsenterumu, kao i cijele Crkve u Hrvata, domovinske i inozemne, s općom Crkvom oko Pape Benedikta XVI., Kristova namjesnika na zemlji, i Petra nasljednika slavno vladajućega, koji mi je dobrohotno iskazao veliko povjerenje ovim imenovanjem na kojemu sam mu duboko zahvalan. Molite za me i sa mnom da ponizno i potpuno izvršim ovu odgovornu crkvenu službu.

Ringrazio sentitamente Sua Eminenza il Cardinale Tarcisio Bertone, Segretario di Stato di Sua Santità, il quale ha voluto essere presente oggi a Mostar per conferirmi l'Ordinazione episcopale. La sua presenza, Eminenza Reverendissima, onora la nostra Chiesa locale come anche l'intera Chiesa di tutto il popolo Croato. I Vescovi, i sacerdoti, le persone consacrate e i fedeli laici qui presenti chiedono a Vostra Eminenza di voler trasmettere al Santo Padre le espressioni più sincere della nostra filiale devozione e del nostro profondo affetto.

Zahvaljujem dijecezanskom biskupu Ratku Periću, kao i braći svećenicima naših hercegovačkih biskupija, redovnicima i redovnicama, vjernicima, kao i svim ljudima dobre volje koji su se velikodušno stavili na raspolaganje da bi današnje slavlje bilo što dostoјnije i svečanije.

Zahvaljujem i svima vama, braće i sestre, koji ste izbliza i onima koji su došli izdaleka, za vaše sudjelovanje, prijateljstvo i za molitvenu potporu.

A moja je iskrena želja i molitva da današnja crkvena svečanost bude poticaj i poziv svakomu

od nas na još veće zajedništvo u ljubavi s Bogom koji nas ujedinjuje; na solidarnost i bratsku povezanost u brizi za opće dobro svih, što je odraz čovjekoljublja; i na nesebičnu suradnju i zalaganje za procvat pravde i mira u društvu, što je oznaka pravoga domoljublja.

Krist nas je oslobođio svojom žrtvom na križu i uskrsnućem od mrtvih za odgovornu slobodu, i osposobio nas da kao slobodna djeca Božja, živimo "dostojno poziva" kojim smo pozvani (Ef 4,1), da mu "služimo bez straha" (Lk 1,74), u radosti i odanosti, da nas zateče i budne u molitvi i raspjevane njemu na slavu. Pratio nas sve obilan Božji blagoslov!

Zahvaljujem od srca kardinalu Tarciziju Bertoneu, Državnom tajniku Njegove Svetosti, što je rado prihvatio danas doći u Mostar da bi meni podijelio biskupski red i koji je svojom nazočnošću počastio našu mjesnu Crkvu, kao i cijelu Crkvu u Hrvata danas ovdje predstavljenu u svojim biskupima, svećenicima i u narodu Božjem. Ujedno molim Uzoritoga kardinala, da prenese Svetom Ocu izraze naše sinovske odanosti i ljubavi.

GOVOR MONS. PETRA RAJIĆA NA POČETKU OBJEDA

Hotel Ero - Mostar, 23. siječnja 2010.

Došli ste, braće i sestre, iz više gradova i mesta iz Domovine i inozemstva. Ovdje su okupljene Bogu posvećene osobe i svjetovnjaci. Među nama su predstavnici državnih civilnih vlasti, kao i veleposlanici i konzuli raznih zemalja. Tu su predstavnici i drugih vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini. Mogli bismo reći da je ovaj današnji skup zapravo jedan oku ugodan mozaik sastavljen od više dragih kamenčića iz cijelog svijeta koji su se danas našli u ovom hercegovačkom gradu Mostaru!

Počašćen sam nazočnošću trojice uzoritih kardinala, brojnih nadbiskupa i biskupa, tolikih svećenika, redovnika i redovnica, mnoštvom vjernika i uzvanika, obitelji i rodbine. Dok - i u ime domaćina biskupa - izražavam iskrenu dobrodošlicu svima, od srca vam zahvaljujem što ste došli podijeliti današnju svečanost sa mnom i s ovom mjesnom Crkvom.

Okupljeni smo ovdje kao jedna velika obitelj, svaki od nas sa svojim darovima i dužnostima, sa svojim identitetom i podrijetlom, svojim jezikom i kulturom. Ono što nas ujedinjuje jest naša vjera u Boga, zato je ova današnja svečanost zapravo događaj Crkve, skup naroda Božjega koji štuje i slavi Boga, koja živi u zajedništvu ljubavi i međusobnom poštovanju i koji nesebično služe jedni drugima. Gospodin nas je okupio, najprije na molitvu i sada oko ovoga stola. A tamo gdje je Gospodin, tu se osjećamo u svome domu i moja je želja da se tako svi osjećamo danas u Mostaru.

Zamolio bih sada kardinala Bertonea da blagoslovi jelo koje ćemo blagovati po darežljivosti Božjoj... Eminenza...

POZDRAV KARDINALA VINKA PULJIĆA

Hotel Ero - Mostar, 23. siječnja 2010.

U ovom svečanom trenutku želim uputiti najiskrenije pozdrave u ime Biskupske Konferencije BiH, kao i u svoje osobno ime svima i svakom prisutnom na ovom svečanom slavlju.

Vrlo smo počašćeni, u prvom redu ova biskupija, kao i naša metropolija, te ovaj grad i ova zemlja Vašim pohodom kardinale Tarcizije Bertone, državni tajniče njegove Svetosti. Zato Vas najsrdačnije pozdravljam i zahvaljujem Vam na Vašem dolasku ali i na ovom daru u ime Svetog Oca, što ste obavili biskupsko ređenje jednog sina ove zemlje i ove biskupije. Vas najljubaznije molimo da prenesete iskrene pozdrave i odanost Svetom Ocu. Uz Vas pozdravljam sve naše drage goste iz Vatikana koji su došli s Vama. Vaš dolazak je pozitivna poruka javnosti, ohrabrenje za ovu krajevnu Crkvu kao i za ovu zemlju na putu reformi i evropskih integracija.

Ovdje pozdravljam sina našeg hrvatskog naroda koji služi Svetoj Stolici svojim poslanjem, to je mons. Nikola Eterović, generalni tajnik Biskupske sinode.

Ovdje je s nama i dijeli s nama naše brige i naše nade i našu zauzetost kao ispružena ruka svetog Oca u BiH, apostolski Nuncij mons. Alessandro D'Ericco kojega srdačno pozdravljam kao i njegovog suradnika mons. Waldemara Sommertaga.

S posebnim osjećajima srdačno pozdravljam kardinala Josipa Bozanića, zagrebačkog nadbiskupa i metropolitu. U osobi mons. Marina Srakića, đakovačko-osječkog nadbiskupa i metropolite i predsjednika HBK, pozdravljam i sve nadbiskupe i biskupe te Biskupske konferencije, te se nadam u svibnju zajedničkom zasjedanju u istom ovom gradu.

Pozdrav i dobrodošlica i predsjedniku Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda sa sjedištem u Begoradu mons. Stanislavu Hočevaru, članu te BK a sinu našeg kraja mons. Iliju Janjiću kao i svim drugim nadbiskupima i biskupima.

Pozdravljam sve druge goste iz državnih, entetskih, županijskih i općinskih struktura i zahvaljujem na vašoj prisutnosti.

Iskreni pozdrav svim diplomatima koji su došli svojom prisutnošću izraziti zajedništvo ovog slavlja i pozdraviti ovdje Državnog tajnika njegove Svetosti kardinala Bertone i novozaređenog nadbiskupa mons. Petra Rajića.

Sada želim s posebnim osjećajima i radošću pozdraviti novozaređenog nadbiskupa mons. Petra Rajića te mu uputiti najiskrenije čestitke i dobrodošlicu u apostolski zbor biskupa. Ponosni smo na Vas. Vaša osoba je povezala mnoge ljude i mnoge krajeve. Zato posebno želim pozdraviti Vaše roditelje i najužu rodbinu te i njima čestitati ovaj dan i ovo slavlje. Vaši roditelji su pošli u ona teška vremena iz ovog kršnog rodnog kraja u Kanadu gdje su se presadili ali se nisu iskorijenili. Ponijeli su vjeru i duh svog hrvatskog naroda. Tamo je rođen novozaređeni nadbiskup i apostolski nuncij, današnji slavljenik. Iz Kanade je došao na svoje korijene u ovaj grad Mostar, te u Sarajevo, da bi završio u Vatikanu. Sada ga Sveti Otac šalje u zemlje istoka. Dragi novozaređeni nadbiskupe Petre, dok čestitamo i izražavamo radost i ponos, osjećamo potrebu jamčiti Vam svoju molitvu podrške u toj povjerenoj službi.

Danas je veliki dan i veliki događaj u ovom gradu, u ovoj biskupiji i u ovoj zemlji. Zahvaljujemo Bogu za tu milost. Zahvaljujemo Vašim roditeljima da su Vas dali na ovaj svijet te poklonili Crkvi. Zahvaljujemo Bogu za milost s kojom ste vjernički suradivali i u svećeničkom zvanju rasli. Zahvaljujemo Svetom Ocu koji Vas je uvrstio među svoje bliže suradnike. Zahvaljujemo Vama kardinale Bertone na Vašoj prisutnosti i ovom svečanom činu ređenja. Zahvaljujemo domaćinu biskupu Ratku Periću i Crkvi kojoj predsjeda za sve pripravljeno i s ljubavlju učinjeno.

Neka i ovo slavlje i ova svečanost bude ohrabrenje nade i radosna poruka života u Crkvi i za Crkvu i u ovoj zemlji i svim prostorima ovog podneblja.

GOVOR KARDINALA TARCISIA BERTONEA, DRŽAVNOGA TAJNIKA

Hotel Ero, Mostar, 23. siječnja 2010.

Uzorita gospodo kardinali
Preuzvišeni mons. Periću,
Preuzvišeni mons. Apostolski nuncije,
Dragi gosti preuzvišenoga Petra Rajića,

Ovaj dan, pun milosti za biskupiju Mostarsko-duvanjsku, obilježen je dvama važnim događajima. Prvi, koji se dogodio u katedrali Marije Majke Crkve i Kraljice svijeta, bio je povlašteni trenutak susreta, sakramentalnoga i u ljubavi, Boga sa svojim vjernicima. Za vrijeme euharistiskoga slavlja, preuzvišeni gospodin Petar Rajić je primio puninu Svetoga reda, što je velik dar Božje milosti; dar koji sa sobom nosi obvezu, odgovornost, vjerno služenje stvari Boga koji je ljubav; stvari koju promiče i svjedoči posebice Petrov nasljednik, Benedikt XVI., čiji će Petar Rajić biti nuncij kod dalekih naroda.

Drugi radostan trenutak, kojim nas je Bog danas obasuo, jest ova gozba na koju smo se okupili. Ovi stolovi, koji okupljaju prijatelje i poznanike novoga Nuncija, na bratsku agape, prilika su istinskoga zajedništva među nama. Mons. Rajić nas je pozvao, i mi smo došli; netko izbliza a netko također izdaleka. Svi smo odgovorili na poziv da bismo pokazali svoje prijateljstvo i svoju ljubav.

Dà, dragi mons. Rajić, velikodušno ti nudimo svoje prijateljstvo, i obećavamo ti svoju podršku zazivajući zagovor Presvete Marije i blagoslov

Boga na sve dane Tvoga života i Tvoje službe Crkvi Kristovoj.

Služba biskupa uvijek je u funkciji jedinstva naroda Božjega i sloge među narodima. Tebi, novom biskupu, želimo da budeš glasnik mira i jedinstva.

Ne možemo propustiti zahvalu biskupu ove Crkve, preuzvišenom Ratku Periću, što nam je ponudio priliku da jutros doživimo, ovdje u Mostaru, vrlo lijepo i svečano liturgijsko slavlje, a zatim da se ponovno nađemo na gozben način u tako lijepom i ugodnom hotelu.

S iskrenim izrazima zahvalnosti, molimo dobroga Boga da i ova Crkva Mostara, složno uklopljena u zajedništvo Crkava Bosne i Hercegovine i u puno zajedništvo s Petrovom stolicom, mogne sve više rasti u jedinstvu i svetosti. Što više bude vjerna svom katoličkom biću i apostolskom predanju, čega je biskup garant, utoliko će više rasti u vlastitom unutrašnjem jedinstvu i znat će doprinisiti izgradnji sloge među različitim vjerskim, etničkim i kulturnim sastojnicama složenoga društva u kojem je Providnost pozvala da živi i da djelu u skladu s evanđeoskim nalogom.

Budući da smo već stigli do trenutka odlaska, od srca vam zahvaljujemo i pozdravljamo vas sigurni u vaše svjedočenje i propovijedanje Evanđelja, u vaše biti ujedinjena Crkva, i u vaš doprinos zajedničkom dobru društva.

ČESTITKA NADBISKUPU RAJIĆU U IME PROFESORA VRHBOSANSKE TEOLOGIJE

Dragi novoposvećeni biskupe Pero, Perini roditelji Liberane i Dominika, kardinali Bertone, Bozanić i Puljić,oci biskupi i predstavnici građanskih vlasti, braćo svećenici i ostali gosti!

U ime odgojitelja i profesora Vrhbosanske teologije, na kojoj je Pero studirao od listopada 1982. do lipnja 1987. želim izraziti radost i podršku novoposvećenom biskupu koji će služiti kao diplomata Sv. Stolice. On se s ponosom predstavlja kao kanadski Hrvat. Nakon završetka studija urbanistike u Torontu, odlučio se za svećeništvo, i to studirati teologiju u domovini svojih roditelja kao kandidat hercegovačkih biskupija. Zato je u proljeće 1982. došao u Vrhbosansku bogosloviju da se upozna s poglavarima, budućim kolegama i programom. Dr. Želimir Puljić bio je tada profesor i prefekt studija pa mi je kao rektoru savjetovalo da na kraju pastoralnog radnog ljeta na jednoj župi u New Yorku pohodim hrvatsku župu u Torontu te upoznam njegove roditelje, sestru Mariju i brata Viktora kako bismo ga kao odgojitelji mogli uspješnije pratiti. To sam učinio potrudivši se da kod roditelja ostavim Peri slobodu za izlazak, ako ustanovi da svećeništvo nije za njega. Liberan mi je na rastanku s radošću rekao da sam video gdje je Pero odrastao; oni kao roditelji daju svoj blagoslov za odlazak u bogosloviju, a ako iskrnsu nepremostive teškoće, vrata su mu otvorena.

Teškoća je bilo, ali je Pero ustrajao, primio svećeničko ređenje 29. lipnja 1987. u Mostaru. Poslije dvije godine kapelanskog služenja u Torontu

pristao na prijedlog biskupa da studira crkveno pravo. To mu je bio dobar put za diplomatsku službu u Crkvi. Nakon dostačnog sazrijevanja u različitim službama Sv. Stolice, Papa ga je imenovao nuncijem i nadbiskupom. Jedna od nuncijevih zadaća su izvidni postupci o kandidatima za biskupe te predlaganje Sv. Stolici imenâ kandidata za konkretnu biskupiju. Time oni iščitavaju potrebe mjesnih Crkava i uvezuju pojedine biskupije u zajedništvo sveopće Crkve koja je jedna, sveta, katolička i apostolska.

U vrijeme Perina studiranja u Sarajevu promjenila su se tri rektora (M. Z., T. Jozic, Ž. Puljić) a od profesora koji su tada predavali živi smo nas trinaestorica. Trojica su u međuvremenu imenovani biskupima - dr. F. Komarica u Banja Luci, dr. Ž. Puljić u Dubrovniku, dr. P. Sudar pomoćni u Sarajevu. Pero Rajić je drugi moj bivši student koji je imenovan na službu biskupa u Crkvi. U novom broju *Katoličkog tjednika* objavljen je opširan intervju s Perom u kojem uz svoje gledanje na službu nuncija govori i o svome studiju u Sarajevu. Mi bivši poglavari i profesori iz vremena Perina studija čestitamo njemu, njegovim roditeljima, rodbini i biskupiji Trebinjsko-mrkanskoj u koju je inkardiniran. Želimo Božji blagoslov u biskupskom i diplomatskom djelovanju uz unutarnju duhovnu radost pri obavljanju postavljenih zadataka - kroz 25 plodnih godina koje predstoje. Ad multos annos!

Mostar, 23. siječnja 2010.

Dr. Mato Zovkić

POSJETI ZAHVALNOSTI NADBISKUPA RAJIĆA

(26.1.2010.) - Na svršetku svoga tjednog boravka u Mostaru, gdje je u subotu 23. siječnja 2010. u katedrali, po rukama Državnoga tajnika Njegove Svetosti kard. Tarcisia Bertonea, primio biskupsko posvećenje, msgr. Petar Rajić, naslovni nadbiskup sarsenterski, apostolski nuncij za pet država i apostolski delegat za druge dvije na Arapskom poluotoku, danas je, s kancelarom Biskupskoga ordinarijata don Antonom Luburićem, učinio nekoliko kurtoaznih pohoda civilnim i vjerskim predstavnicima u Mostaru.

Ljubo Bešlić, gradonačelnik Mostara, primio je nadbiskupa Rajića u svome uredu zajedno s gosp. **Božom Čorićem**, načelnikom Odjela za društvene djelatnosti Gradske uprave. U polusatnom razgovoru domaćin je obnovio uspomene koje kao sudionik slavlja nosi sa sobom, a sama je svečanost od velikoga značenja ne samo za ovaj grad nego i za cijelu Hercegovinu, napose za katoličke vjernike.

Mons. Rajić posebno je zahvalio gradonačelniku na susretljivosti i pomoći koju su gradske službe i ustanove pokazale i za ovu priliku pružile.

Srećko Boras, predsjednik Vlade Hercegovačko-neretvanske županije, izrazio je dobrodošlicu msgr. Rajiću u svom uredu, zajedno s gosp. **Zoranom Krešićem**, ministrom unutarnjih poslova u Vladi Županije. Županijski MUP, zajedno s Policijskom postajom u Mostaru, dao je velik doprinos da gradske pripreme i osiguranje biskupskoga ređenja, na koje su pristigli mnogi gosti i uglednici iz političkoga i diplomatskoga svijeta, proteku u najboljem redu. Premijer Boras i ministar Krešić istaknuli su radost i zadovoljstvo što su i sa svoje razine mogli doprinijeti da ova svečanost bude ne samo izraz dobra vanjskog osiguranja odgovarajućih službi nego i slika svima izvan Mostara koji su na bilo koji način sudjelovali u ovome slavlju.

Msgr. Rajić zahvalio je svima koji su na oštroj mostarskoj siječanjskoj buri požrtvovno osiguravali sudionicima ovoga događaja sva kretanja u gradu.

Glavna misao u oba susreta s političkim vlastima bila je u uvjerenju domaćina da je ovih dana iz Mostara otišla slika ne samo o prvorazrednu crkvenom činu, nego i zdrava poruka o potrebnoj suradnji i slozi u osiguranju cijelogog događaja koji je značajan za sve nas.

Seid ef. Smajkić, muftija mostarskoga muftijstva, primio je novoimenovanoga nuncija Rajića na Musali u svome službenom sjedištu, zajedno s gosp. **Nazifom Garibom**, sekretarom.

Msgr. Rajić izrazio je svoju zahvalnost gosp. muftiji za nazočnost na obredu biskupskoga ređenja. A muftija je u razgovoru rekao da se nimalo nisu dvoumili hoće li odgovoriti pozivu i sudjelovati na ovom slavlju, koje je, kako je istaknuo, od posebne važnosti za ovu zemlju, za ovaj grad, a posebno za katolike u Hercegovini. Svojim sudjelovanjem na ovom slavlju nismo postali manje muslimani, dodao je muftija, nego se potvrdio identitet u uzajamnu poštovanju. Domaćin se zanimalo za nuncijevu buduće djelovanje. I sam je studirao šerijatsko pravo i arapski jezik u Bagdadu, u Iraku, pa su mu poznate i zemlje budućega djelovanja msgra Rajića. Novi nadbiskup i apostolski nuncij rekao je gospodinu muftiji da će mu biti vrlo draga, kad ga put nanese i u one arapske zemlje, susresti se s njime i u tom dijelu svijeta.

Otar **Danilo Pavlović**, arhimandrit manastira Blagovještenja Presvete Bogorodice u Žitomisliću, zajedno sa svojim **manastirskim bratstvom**, primio je visokoga gosta msgr. Rajića, i njegove pratitelje: kancelara Luburića i biskupova tajnika don Ivana Kovača, pred manastirskom crkvom. Nadbiskupa Rajića pozdravio je arhimandrit uza zvuke crkvenoga zvona. Zajedno su pohodili obnovljenu crkvu, ostavši u tihoj molitvi, nakon koje je o. iguman ukratko prikazao povijest crkve i manastira. Ugodan razgovor bio je u manastirskoj dvorani. Msgr. Rajić izrazio je o. igumanu zahvalnost za dolazak četveročlane pravoslavne delegacije s njime na čelu, koja je nazočila obredu biskupskoga ređenja u katedrali kao i na sudjelovanju na svečanom objedu u hotelu "Ero". O. iguman u razgovoru je posebno iskazao svoju zahvalnost zbog nuncijeva pohoda manastiru i bratstvu. Bilo je govora i o upravo obavljenom izboru i ustoličenju novoga Patrijarha Srpske Pravoslavne Crkve u Beogradu.

O. iguman Danilo darovao je nunciju Petru ikonu Bogorodice Marije i jedan prnsni križ vrijedne izrade.

Nuncij Petar sve je svoje domaćine i njihove suradnike obdario upravo izrađenim DVD-snima kama svoga biskupskoga ređenja u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

BISKUPOVE ČESTITKE NOVIM DIJECEZANSKIM BISKUPIMA

Preuzvišeni gospodin
Msgr. dr. VLADO KOŠIĆ
novoimenovani biskup sisački
Zagreb

Dragi Vlado, biskupe!

Primi moje iskrene i bratske čestitke prigodom imenovanja kojim Te Sveti Otac postavlja prvim biskupom novoutemeljene biskupije sa sjedištem u Sisku.

Gospodin pratio Tvoje korake i pothvate, osobito u postavljanju svekolike infrastrukture nove dijeceze, a obilno blagoslovio Tebe, sav kler i sve vjernike nove biskupije!

Bila Ti sretna priprema za Božićne dane, kao i svi Božićni i novogodišnji blagdani!
Srdačan pozdrav
Mostar, 7. prosinca 2009.

+ Ratko, biskup

Msgr. dr. VJEKOSLAV HUZJAK
novoimenovani biskup
bjelovarsko-križevački
Zagreb

Dragi Vjekoslave!

Moja iskrena radost i bratska čestitka da Te Sveti Otac izabrao za prvoga biskupa novouspostavljene biskupije bjelovarsko-križevačke. Moraš početi iz temelja, pa kad stigneš do tornja.

Pratit će Te molitve svećenstva, ne samo u misnom mementu, nego i inače, kao i svega vjerništva s obzirom na Tvoju odgovornu službu.

A i ja, koji sam rođen na području Tvoje današnje dijeceze, i boravio s roditeljima dvije godine u župi Rovišće (veljača 1944.- lipanj 1946.), rado ću preporučivati Tvoju službu Gospodinu.

Bili Ti sretni dani pripreme za Božić, a osobito Božićni blagdani i svi dani u novoj 2010. godini.
Srdačno Te pozdravljam
Mostar, 7. prosinca 2009.

+ Ratko, biskup

BISKUPOVA SUĆUT U POVODU SMRTI ZADARSKOGA NADBISKUPA IVANA PRENĐE

Velečasni gospodin
Don Josip Lenkić
kancelar
Zadarske nadbiskupije

Dragi don Josipe!

Potresen tužnom viješću, u povodu smrti nadbiskupa Ivana, upućujem, i u ime naših hercegovačkih biskupija, Tebi i svemu svećenstvu, redovništvu i vjerništvu Zadarske nadbiskupije iskrene izraze suošjećanja.

Čim sam jučer čuo za nenadanu vijest, pomolio sam se Bogu, a sinoć sam slavio sv. Misu za pokoj Nadbiskupove duše. Bog mu dao vječni mir.

Bili smo dobri prijatelji. Hvala mu za sve prijateljstvo!

On je u subotu bio ovdje u Mostaru na biskupskom ređenju msgr. Rajiča. Hvala mu!

Nadam se da će biti sa svojim suradnikom na sv. Misi zadušnici u subotu u sv. Stošiji.

Srdačan pozdrav Tebi i svima u Nadbiskupiji!

Mostar, 26. siječnja 2010.

+ Ratko Perić, biskup

NOVO VODSTVO PROVINCIJE

U samostanu sestara u Bijelome Polju (Potoci) od 3. do 7. veljače 2010. godine zasjedao je redoviti Provincijski radni i izborni kapitol Školskih sestara franjevaka Krista Kralja. Dana 6. veljače Izbornim kapitulom predsjedala je vrhovna predstojnica s. Natalija Palac i izabrana je nova provincijska Uprava za naredno šestogodište:

s. Franka Bagarić, provincijska predstojnica
s. Zdenka Kozina, provincijska zamjenica i prva savjetnica
s. Robertina Barbarić, druga savjetnica
s. Leopoldina Kovačević, treća savjetnica
s. Mila Sesar, četvrta savjetnica

BISKUPOVA ČESTITKA NOVOJ PROVINCIJALNOJ UPRAVI

Novoizabranom vodstvu Provincije Sвете Обителји Školskih sestara franjevaka Krista Kralja sa sestrom Frankom Bagarić, provincijskom predstojnicom, na čelu, zazivam Božju pomoć u odgovornu vršenju službe i nebeski blagoslov u svakom dobru na slavu Božju i na korist redovničke zajednice i cijele Crkve!

Sve sestre s poštovanjem pozdravljam

Mostar, 8. veljače 2010.

+ Ratko Perić, biskup

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima biskupa i apostolskoga upravitelja mons. Ratka Perić, izvršena su sljedeća imenovanja i razrješenja:

- don Stipe Gale razriješen je službe bilježnika na Crkvenom sudu u Mostaru, br. 1536/2009., od 14. prosinca 2009.

- Mario Glibić imenovan je bilježnikom na Crkvenom sudu u Mostaru, br. 1537/2009., od 14. prosinca 2009.

- Ivan Bijakšić, bogoslov, primljen je među kandidate za svećeništvo Mostarsko-duvanjske biskupije, br. 1595/2009., od 23. prosinca 2009.

- Damir Pažin, bogoslov, primljen je među kandidate za svećeništvo Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 1596/2009., od 23. prosinca 2009.

- fra Slaven Brekalo, đakon, na prijedlog Provincijalne uprave upućen je na đakonski practicum u Međugorje, br. 1604/2009., od 28. prosinca 2009.

- fra Stipan Klarić, đakon, na prijedlog Provincijalne uprave upućen je na đakonski practicum u

župu sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 1605/2009., od 28. prosinca 2009.

- don Ivici Stankoviću, župnom vikaru u Čapljini, oduzeta ovlast vršenja svećeničkih čina na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije na tri mjeseca, dok se drukčije ne odredi, od 28. prosinca 2009.

- don Mladen Šutalo imenovan je povjerenikom za mlade u biskupijama Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj, br. 173/2010., od 26. veljače 2010.

Dekretom biskupa i apostolskoga upravitelja msgr. Ratka Perića podijeljena je kanonska misija za predavanje vjeronauka u osnovnim i srednjim školama:

- Ivani Rodin, diplomiranoj katehistici, u Osnovnoj školi fra Didaka Buntića u Čitluku, do premještaja ili opoziva, br. 11/2010., od 7. siječnja 2010.

POZDRAVI - HOMILIJE - NAGOVORI - POZIVI

POZDRAV GENERALNOGA VIKARA NA BOŽIĆNOM ČESTITANJU

Preuzvišeni gospodine Biskupe!

Draga braćo svećenici i časne sestre!

Već se ustalio ovaj pohvalan običaj da se svećenici, redovnici i redovnice neposredno prije Božića okupe ovdje u Biskupskoj rezidenciji. Prilika je to da Nadpastiru ove Crkve izrazimo božićne čestitke, da razmijenimo radost zbog približavanja božićne svetkovine koju proslavljamo kao događaj koji se zbio radi našega otkupljenja, ali i da jedni drugima uputimo prigodne čestitke.

Zahvalan sam Gospodinu, i vama svima naračno, za ovu priliku da u ime svih vas mogu izreći ovu čestitku i pozdrav ocu Biskupu.

Raduje ovakva vrsta sastanaka, koji okupljaju svu različitost duhovnih zvanja prisutnih u Biskupiji. Istovremeno je to svjedočenje naše međusobne povezanosti ali i neka vrsta preslika naše različitosti čiju brojnost, s obzirom na način naslijedovanja Krista i različitih karizma, posebice ako promatramo neke druge partikularne Crkve, očito treba nastaviti proširivati. Jer ono što je blagoslov i sreća za opću Crkvu, to mora biti blagoslov i za Crkvu u Hercegovini.

Ovo današnje zajedništvo naznačuje također postojeći stupanj našega jedinstva. Čini nas radosnima zbog toga i potiče da ga još više izgrađujemo. Učinit ćemo to najbolje šireći uzajamno poštivanje, pronoseći dobar glas jedni o drugima, radujući se svakom uspjehu jer se radi o uspjehu Crkve, a time o uspjehu svakoga pojedinoga njezina člana i svake naše zajednice.

U godini koja je na razini cijele Crkve posvećena svećenicima, njihovoj duhovnosti i službi, imamo mnogo razloga da se radujemo. Sve su naše župe i samostani popunjeni dostatnim brojem svećenika, odnosno članova. Trebamo zato biti beskrajno Bogu zahvalni! No bili bismo nedgovorni, ako ne bismo bili svjesni da prosječan broj dobi svećenika, redovnika i redovnica stalno raste, to jest da mi starimo a da se broj svećeni-

čkih i redovničkih prinova stalno smanjuje. Stoga je samo pitanje vremena, ako se ovaj proces nastavi, kada će započeti i opadanje našega ukupnog broja.

Treba se toga sjetiti posebice ove godine kad više naših zajednica obilježava značajne obljetnice. U ovoj godini završena je 800. obljetnica uteviljenja Franjevačkoga pokreta. Sestre Služavke Malog Isusa upravo ove godine obilježavaju 40. godišnjicu uteviljenja svoje Provincije a dogodine 120 godina postojanja Družbe. Školske sestre sv. Franje su ove godine napunile 110 godina od svoga dolaska u Mostar. Upravo se navršilo 60 godina otkako su sestre Milosrdnice morale prisilno napustiti Mostar i zatvoriti svoj samostan. Teče 160. godina otkako je uteviljiteljica sestra Službenica milosrđa osnovala prvu Pobožnu udrugu. Dogodine je 20. obljetnica djelovanja sestara Karmelićanki u Gabeli Polju. I možda još poneka obljetnica koje se nisam sjetio. A sve one podsjećaju na tolike koji su svojim djelovanjem posređovali duhovno Kristovo rođenje u svojim župljanima, učenicima, bolesnicima, siromasima - i u sebi samima.

Sjećajući se svega toga, preuzvišeni gospodine Biskupe, zahvaljujemo Gospodinu za darovanu milost izgradnje Njegove Crkve, čija je osnovna zadaća i svrha učiniti da se Bog stalno rađa u životima svih ljudi. Hvala mu! I molimo Ga da se vjerna i slavna prošlost naših zajednica, pod Vašim vodstvom, nastavi u jednakom brojnom članstvu i bogatoj budućnosti crkvene raznolikosti i vjernosti.

Pozdravljujući Vas izrazima najvećega poštovanja, u ime svih ovdje okupljenih, a posebice u ime mnogopoštovanoga oca Provincijala i poštovane sestre Provincijalke, želim Vam sretne i blagoslovljene božićne i novogodišnje blagdane!

Mostar, 21. prosinca 2009.

Don Tomo Vuksic

NA BOŽIĆNOJ POLNOĆKI U KATEDRALI

Božić je poziv na pomirenje i zajedništvo /Lk 2,1-14/

Braćo svećenici, poštovani i bogoljubni vjerinci!

Slava i mir. Smisao ove svete Božićne noći, pa zato i glavna misao ove naše homilije, jest ona uzvišena anđeoska rečenica koju smo čuli na početku misnoga himna kao i na svršetku odlomka noćašnjega Evangelija: "Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima, miljenicima njegovim" (Lk 2,14). Anđeli prenose skromnim betlehemskim pastirima, "miljenicima Božjim", "veliku radost za sav narod": Rodio se Spasitelj - Krist, Gospodin. Pobožni pastiri to na svoj način razumiju, a osobito u to vjeruju, te prvi dohrliše pokloniti se novorođenomu Spasitelju. Dvije su, dakle, nebeske vrijednosti stavljene usporedno u ovom spasonosnom događaju "za sav narod": slava i mir. Slava Bogu, a mir ljudima. Stvorena su dužna iskazivati slavu Bogu na visini, a ljudi neizostavno trebaju mir, kao Božji dar, ovdje na zemaljskoj nizini.

Slava se i hvala s naše stvorene naravi duguje Bogu za njegov čin stvaranja svega vidljivoga i nevidljivoga, za nedokučivo otajstvo utjelovljenja i rođenja Sina Božjega koji se poistovjetio s nama ljudima u svemu osim u grijehu; za njegovo djelo otkupljenja roda ljudskoga po smrti i uskršnjuću, za usrećenje stvorenih bića životom vječnim u nebu. I to slava na visinama. Ne kažu anđeli: Slava Bogu na nebu ili na nebeskoj visini nego na nedostupnim božanskim visinama kamo ni anđeli Božji ne mogu dosegnuti. Na djelu je Božja uzvišenost koja nadvisuje sve stvoreno i ograničeno.

Kristov mir. A između Božjih darova, koji su svim ljudima najpotrebniji, nije toliko ni tjelesno zdravlje, ni materijalno blagostanje, ni visoke škole, ni unosan posao, nego ponuđeni mir ove svete Noći, dar ovoga Novorođenčeta: mir na zemlji među ljudima, mir pravedni i konstruktivni, mir trajni i višestrukih dimenzija, koji se očituje u odnosu na Boga, na druge, ali i u čovjeku samome. Zato Evangelijem odjekuje riječ "mir" od prvoga do posljednjega poglavlja.

Isus od početka svoga javnog djelovanja i povijedanja, čudesnih ozdravljenja i božansko-ga praštanja ljudskih grijeha, otpušta bolesnike i grješnike utješnim riječima "Idi u miru!" (Mk 5,34; Lk 7,50; 8,48). On svojim učenicima daje

svoj mir, onaj božanski, a ne mir kakav svijet daje (Iv 14,27). Krist od svojih sljedbenika traži: Imajte mir među sobom (Mk 9,50). On naređuje svojim učenicima da svakoj obitelji u koju ulaze zaželete mir (Mt 10,14). Oni koji su toga mira doстожni, mir će Božji ostati kod njih. Isus je i u svoja Blaženstva uključio mir, povezan s mirotvorcima, osobama koje se svojski zauzimaju, žrtvuju i bore da dođe do pravedna mira u duši, u kući, u Crkvi, u društvu i narodu. I koji će se kao takvi "sino-vima Božjim zvati" (Mt 5,9). Krist je "Mir naš!" (Ef 2,14), reći će veliki Pavao, apostol naroda. Taj mir, koji Bog nudi i zahtijeva, jest i nama dar i naša odgovornost!

Sve ovo o Kristovu miru možemo očito pokazati iz pozdrava i molitava pod svakom sv. Misom, Isusovom nekrvnom žrtvom.

- Počinjemo sv. Misu Isusovim pozdravom na zočnima: "Mir vama!" Ili: "Milost vam i mir od Boga Oca..."

- U Slavi pjevamo u prvoj retku: "I na zemlji mir ljudima dobre volje".

- U euharistijskoj molitvi (1.) prije Podizanja molimo za Crkvu: "U miru je čuvaj, ujedini i ravnaj po svemu krugu zemaljskom".

- A nakon Podizanja molimo: "Obdari naše dane svojim mirom".

- Tu također molimo za pokojne da im Bog daruje "mjesto osvježenja, svjetlosti i mira".

- Kako se približavamo sv. Pričesti, sve žarče spominjemo mir i molimo "daj milostivo mir u naše dane", bez obzira kakvi ti dani bili, ratni ili neratni!

- Potom ponavljamo Isusove riječi: "mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem".

- Ponovno molimo za jedinstvo Crkve: "smiri je, molimo i saberi u jedno".

- I odmah pozdravljamo puk Božji: "Mir Gospodnji bio vazda s vama",

- potičući i podsjećajući vjernike na simboliku pomirenja: "Pružite mir jedni drugima".

- A u trostrukom zazivu Sina Božjega jednom kažemo: "Jaganje Božji..., daruj nam mir".

- I završavamo sv. Misu otpuštajući narod: "Idite u miru!"

Tko nas može obdariti takvim mirom? Samo Bog jedini. Ako u svojoj duši osjećamo nemir,

to znači da nas nije zahvatio lahor Božjega mira. Zato nam je Isus ostavio sakrament pomirenja, svetu isповјед, da nas, grješne putnike, pomiri sa sobom i potakne na mir s drugima. Novorođeni Krist dolazi iz Svetе Obitelji i donosi mir. Njegov je mir posebno upućen obiteljima, koje su toliko puta pogodene unutarnjim neredima, trzavicama, rastavama, preljubima, nasiljima, krivim odlukama koje donose još gora životna rješenja. Tu je njegov mir osobito potreban.

Crkveni mir. Gledano u okviru Kristova mira među vjernicima i svećenicima, ne možemo ne izraziti zahvalnost Bogu da u ovoj našoj mjesnoj Crkvi postoji određeni mir do kojega se došlo ustrajnom molitvom i provedbom crkvenih zakona. Istina, uvijek se nađe, tu i tamo, i nemira onih koji ne žele živjeti i djelovati u crkvenom jedinstvu i opsluživati crkvene odredbe, koji se odvajaju i vode svoje zasebne skupine, uzrokujući nered, a, koliko je do nas, želimo biti u miru "sa svim ljudima" (Rim 12,18).

Društveni mir. Hebrejska poslovica kaže da je "mir u svijetu" kao "kvasac u tjestu". Pa i jest tako. Koja je uloga i snaga mira, najjasnije doživljavamo kada se izreknu suprotni pojmovi: nemir, bitka, neprijateljstvo, rat. Mir je moć koja uklanja svađe, dokida borbe, ruši antagonizme, nered pretvara u red, a sukob u susret. Gdje se ljudi zauzimaju za mir, tu nestaje svađe, borbe, neprijateljstva. Mir nekada uspijeva povezati i neprijatelje i omogućuje da i različiti narodi žive zajedno.

Mir je suodnosan pojam: mi možemo zadobiti i imati mir u sebi samo ako mir dajemo drugima. I obratno: ako drugi traže od nas pomirenje, dužni smo pružiti ruku pomirnicu. To se nerijetko događa u obiteljima, i to upravo u okružju Božićnoga mira. Jer mir rađa mir, a nasilje rađa nasilje!

Ljudi odaju počasti herojima koji su pobijedili neprijatelje domovine, ali treba dati priznanje i onima koji su mirnim putem izgladili svađe, pobijedili neprijateljstva i doveli do pravedna i trajna mira na bilo kojem dijelu svijeta.

Postoji i lažni mir, koji ima privid mira, a ispod toga tinja nepravda, nered, vrije osveta. Dođe se, doduše, do prestanka rata, ali ne do pravedna mira. Došlo se pobjede, ali izgubljene pobjede! Kako to?

Poznata je iz grčko-rimske povijesti i postala poslovica jedna takva "pobjeda". Epirski kralj Pir u Grčkoj (318.-273., kralj: 306.-302.; 297.-273. prije Krista) pobijedio je Rimljane kod Herakleje /Taranto/ u južnoj Italiji 280. godine. Rimljani su

izgubili 7.000 vojnika i brojne zarobljenike, a Pir je osvojio i sam rimski tabor i izgubio 4.000 vojnika. Godinu dana kasnije kod današnjega mjesta Ascoli Satriano došlo je ponovo do žestoka sukoba. Opet je pobijedio epirski suveren. Ali su mu gubitci bili brojniji nego prije, a on ranjen u rame: kad su mu čestitali na uspjehu, on je samo bolno uzdahnuo: "Još jedna ovakva pobjeda i mi smo posve izgubili." Odatle je nastala fraza: "Pirova pobjeda", tj. zapovjednik ostane na životu, a sva mu vojska ostane na bojnom polju.

Ne možemo se ne radovati društvenom miru među ljudima, koji u svome djelovanju pokazuju dobru volju, jer Božji mir obuhvaća "sav narod", sve ljude na ovome svijetu. Ne možemo ne pozdraviti nedavno rješenje dugotrajne krize oko izbora gradonačelnika u Mostaru. I želimo uspjeh i mir i gradonačelniku i gradskom vijeću. I iskreno želimo da se nagomilani problemi uspješno rješavaju na dobro svih građana ovoga grada. Mjesna Crkva također očekuje da se i neki crkveni problemi pozitivno riješe.

Jednako bismo pozdravili kao plod i rezultat pravoga mira kad bi se političke stranke složile oko bitnih ljudskih i narodnih vrijednosti. Samo njihovom uzajamnom sloganom i graditeljskim mirom bila bi omogućena i zajednička pomoć, pa bi onda i one gradske ustanove - televizijske, radijske, kazališne i brojne druge - koje svojom kulturom i porukom mira nadilaze gradsku sredinu, izašle ne samo iz zone ugroženosti, nego bi doživjele i pravi preporod i procvat. Ovako nam se može dogoditi ona gubitnička Pirova pobjeda: zapovjednici nastavljaju borbu, a pristaše napuštaju i jedne i druge. Pobijedila stranka, a narod izgubio i svoje mehanizme obrane narodnih vrijednota, i svoj narodni entitet i svoj identitet. Zar se može i zamisliti, a kamoli pomiriti s time, kao da je ljudima, pogotovo vjernicima, više stalo do naslova vlastite pobjede, makar i pod Pirovom zastavom, negoli do naslova "mirotvoraca, koji će se sinovima Božjim zvati"?

Hrvatski narod, u kojem djeluje Katolička Crkva u ovoj zemlji, ne želi, kao uostalom ni drugi narodi, biti ničiji privjesak niti izručivati svoja prava i slobode drugima. Želi živjeti u miru sa svima, na temeljima pravde i ravnopravnosti, sa svojim pravima i dužnostima, sa svojom slobodom, identitetom i dostojanstvom, koje pripada svakomu čovjeku i narodu. A svaki je čovjek stvoren na sliku Božju i u toj se slici temelji njegovo dostojanstvo.

O mali Bože, veliki naš Božiću, Mirotvorče u betlehemskoj štalici rođeni, koji se ne zoveš, nego jesi Sin Božji, pogledaj na ovaj naš grad Mostar, na ove naše hercegovačke biskupije i cio narod u ovoj zemlji da "ova žrtva našega pomirenja bude za mir i na spasenje svega svijeta". Daj da nas Tvije pobjede raduju, jer one nisu nikada prividne, uzaludne ili gubitničke ni u našim dušama, ni u našim domovima. Pa i kada nam se čini da si izgubio, kao ono u Betlehemu bijegom u Egipat, kao ono u Jeruzalemu raspećem na Kalvariji, Ti

si tada, na Golgoti, donio najveću pobjedu koja je ikada viđena na ovome svijetu: pobjedu trajnoga i čvrstoga uskrsloga mira za one koji žele živjeti od toga Tvoga mira. Neka nam kod Tvoga božanskog prijestolja u svemu pomogne Tvoja bezgrješna Mati, Kraljica poželjnoga i potrebnoga mira, i sv. Josip, Tvoj očinski skrbnik, da se i mi kao današnji mirotvorci u svojim obiteljima, službama i mjestima jednom možemo sinovima Božjim zvati i vječno s Tobom radovati. Amen.

+ Ratko, biskup

NA BLAGOSLOVU KAPELICE U SVEUČILIŠNOJ KLINIČKOJ BOLNICI U MOSTARU

Preobraženje

Od uvođenja pune slobode u javni život, slobodno se po bolnicama kreće i katolički svećenik, već gotovo dvadeset godina. Bogu hvala! Prije deset godina Biskupski je ordinarijat imenovao određenoga svećenika za bolničku službu u Mostaru, i samo za tu službu, u osobi don Radoslava Zovke, koji do sada revno obavlja svoju zadaću, ne samo redovitim pohodima bolesnicima, dijeljenjem sv. sakramenata, nego i pisanjem po knjigama i po novinama.

Ugovor. Danas je, međutim, nova faza u našim odnosima sa Sveučilišnom kliničkom bolnicom u ovome gradu. Prije tjedan dana potpisani je Ugovor između Biskupskoga ordinarijata i Sveučilišne kliničke bolnice u Mostaru, kojim se reguliraju odnosi: prava i obveze s jedne i druge strane, a danas ovim zazivom Božjega blagoslova svečano otvaramo ovu bolničku kapelicu, zahvaljujući razumijevanju bolničkoga vodstva s dr. Antonom Kvesićem na čelu.

Zdravlje. Narodna je poslovica da je zdravlje najveće bogatstvo. Odmah nakon života. To kažu bolesni, a zdravi to obično niti kažu niti osjećaju. Više puta misle da im je zdravlje najnormalnija prirodna pojava, štoviše, dug prirode, pa onda i dug Božji. Kad si zdrav, sve ti nedostaje; a kad si bolestan, samo zdravlje! Mi vjernici smatramo da je zdravlje Božji dar koji se prima i upotrebljava sa zahvalnošću i na njega se uzvraća iskrenim uzdajem opsluživanja svega Božjega reda i zakona.

Preobraženje. Želja nam je da ovu kapelicu blagoslovimo u slavu Isusova Preobraženja, sla-

vnoga događaja koji je Gospodin Isus doživio jednoga proljetnoga dana u Galileji (Mk 9,2-10). Bilo je to ovako. Isus je poveo sa sobom trojicu učenika: Petra, koji je malo prije toga isповjedio vjeru u Isusovo mesijanstvo, te braću Ivana i Jakova, koji su pristali da će piti iz gorkoga kaleža što će ga Isus dati. Poveo ih na goru visoku, a ta bi gora mogla biti Tabor, neki galilejski Bijeli Brijeg. I najednom, bez ikakve najave i uvoda, ukaže se veličanstvena promjena na Isusovu licu. Stari hrvatski izraz za Preobraženje i jest upravo "Lice Božje". I preobrazi se pred njima. Zabljesnu ih slava njegova božanstva. Neviđeni doživljaj ne samo za učenike nego i za samoga Isusa čovjeka. Čak mu i haljine postadoše sjajne, bijele kao snijeg. Sv. Marko dodaje: bijele da ih nijedan bjelilac na zemlji ne bi mogao tako ubijeliti.

Dok su izabrani apostoli - zatečeni i preneraženi - gledali Isusovu nebesku slavu na zemlji, začu se razgovor trojice velikana. Pojavise se dva značajna predstavnika Staroga Zavjeta: Mojsije - zakonodavac, i Ilija - prorok nad prorocima. Njihove pojave jesu potpuna potvrda Isusova kriestovstva ili mesijanstva. Mojsijev lik znači da Isus ispunja sav Zakon, a Ilijin lik znači da se o Isusu i u Isusu ispunjuju sva proroštva.

Petrova malo naivna intervencija da se načine tri sjenice: jedna Isusu, jedna Mojsiju i jedna Ilijom samo je iskren izraz i jasan dokaz koliko učenici, pa i oni ponajbolji, moraju učiti, razmišljati i u vjeri rasti da uzmognu pročitati i prihvati osnovnu Isusovu abecedu životnoga javnog puta od

krštenja u Jordanu do onoga krvavoga na Golgoti. Potkraj neobičnoga događaja začu se Očev glas: "Ovo je Sin moj, Ljubljeni. Slušajte ga!" Ovo se već drugi put ukazuje Presveto Trojstvo u Isusovu javnom djelovanju: prvi put u krštenju i, evo, sada u preobraženju:

- Sin koji je ovdje čudesno preobražen,
- Otac kojega se jasni glas čuje i koji nam po-ručuje da budemo odani i poslušni njegovu Sinu,
- Duh Sveti koji je predstavljen u doista nevi-đenu svjetlu, slavi Božjoj.

Osim toga, poruka je Preobraženja i u tome što Bog ne želi ostaviti svoje učenike nepoučene, nego im pruža dokaze svoje ljubavi i znakove božanstva. Nadoći će tužni dani Velikoga tjedna, ali će biti obasjani suncem Velikoga Uskrsa, kao što se činjenicom Preobraženja osvjetljuju nevolje i kušnje na koje čovjek nailazi u životu. Riječ koja se u grčkom evanđeoskom tekstu upotrebljava za Preobraženje jest *metamorfoza*. Taj isti izraz upotrebljava i sv. Pavao kada govori o kršćanima, ljudima koji su odsjev slave Božje i koji prelaze iz ove u punu slavu: "Zaista svi mi, koji otkrivenim licem odrazujemo slavu Gospodnju, po Duhu se Gospodnjem preobražavamo u istu sliku - iz slave u slavu" (2 Kor 3,18). Preobraženje Isusovo jest i nama poruka: isplati se trpjeti i mrijeti jer nas čeka takva utjeha i slava kakvu oko ljudsko nije vidjelo, uho nije čulo i srce ljudsko nije osjetilo.

Krist je imao svoj križni put od betlehemske štalice do kalvarijske grobnice. Na tom putu imao

je sjajnih doživljaja koji nadilaze sve poteškoće i ljudska podmetanja. Među tim doživljajima Preobraženje je vrhunac. I naš je život satkan od različitih niti: zdravlja i bolesti, žalosti i radosti; od raznih boja: crnih i bijelih, infracrvenih i ultra-ljubičastih. Kroz život valja ići držeći se one mudre narodne: "U dobru se ne ponesi, a u zlu se ne ponisti!" Ima, doduše, teških poniženja, ali ima i divnih uzvišenja. Ima groznih grijesenja, ali ima i skrušenih kajanja. Ima opasnih bolesti, ali ima i uspješnih operacija i terapija. Mnogima je i ova bolnica jedna od životnih postaja. Netko se ovdje rodio, netko liječio i izlijječio, a netko i umro. Ne-tko se i rodio i umro!

Predajući ovim crkvenim obredom Božjega blagoslova ovu kapelicu Preobraženja Gospodnjega u javnu uporabu, od srca želimo i molimo da svi oni koji u nju budu zalazili da se, u zadihanosti posla i zahuktlosti dana, u molitvi smiruju, da svetim sakramentima pristupaju, osobito svetoj Misi, i neka istinski doživljavaju svojevrsno preobraženje, duhovnu metamorfozu. Jer, bolest nas može preobraziti u nove ljude, da budemo još odaniji volji Božjoj, i vraćajući se posve zdravi u svoje obitelji ali i uviјek spremni prijeći iz ove pro-lazne zemaljske slave u neprolaznu nebesku slavu! Neka Božji blagoslov prati sve liječnike i bolničko osoblje, sve bolesnike i dobrotvore, da ova "bijela golubica" na Bijelome Brijegu bude znak pravoga preobraženja i u gradu i u cijelom društvu.

+ Ratko, biskup

POZIV NA PRIKUPLJANJE POMOĆI ZA HAITI

Posljednjih mjeseci u našim su domaćim sredstvima priopćavanja prevladavale vijesti o katastrofama - potresima, povodnjima, prometnim nesrećama i u zemlji i u inozemstvu. Ali među svima na ovom Globusu najviše je pozornosti privukao tragični potres u Republici Haiti u Srednjoj Americi, 12. siječnja ove godine.

Otočku je zemlju otkrio Cristoforo Colombo, 1492. Moglo je tada biti oko 300.000 domoroda-ca. Otoku je promijenjen tadašnji naziv u *Hispaniola* (mala Španjolska). Tijekom vremena otok je kristijaniziran. Španjolci i Francuzi dogovorili su 1697. i politički podijelili otok. Francuski je dio bio bogat šećerom. Oni su doveli stotine ti-suća crnaca-robova iz Afrike da rade u proizvo-

dnji šećera. Španjolci su prepustili Francuzima svoj dio ugovorom iz 1795. godine. Potkraj 18. stoljeća robovi su se pobunili i nakon 15-godišnje revolucije konačno 1804. zadobili slobodu i državu, ponovno nazvanu Haiti (zemlja visokih planina): prva država koja je zadobila slobodu i nezavisnost s većinskim crnačkim stanovništvom (27.500 km^2). Službeni je jezik francuski, uz domaći haitčanski kreolski.

Danas Republika Haiti ima, prema *Annuario Pontificio 2009.*, tj. prema izvješćima mjesne Crkve, svega stanovništva oko 11 milijuna, od toga 7.205.000 katolika raspoređenih u deset biskupija u kojima djeluje deset dijecezanskih biskupa, dva pomoćna i pet umirovljenih. Haiti je danas

jedna od najsirošnjih zemalja na svijetu (godišnji bruto dohodak 790 dolara, ili 2 dolara po osobi na dan!). Potres je 12. siječnja pogodio otok i do sada, 14. siječnja, registrirano je oko 50.000 poginulih i mnoštvo nestalih. Pod razvalinama biskupskega ordinarijata u glavnem gradu Port-au-Princeu, prema katoličkoj agenciji Zenitu, poginuo je i nadbiskup Joseph S. Miot (koji je od 1997. do 2008. bio koadjutor, a onda preuzeo upravu nadbiskupije s 2.850.000 katolika). Kažu da je i katedrala u ruševinama. Nakon potresa nastao je opći kaos. Mnogi su ostali bez igdje ičega, i trebaju doslovno sve.

Evo prigode da se evanđeoski pokažemo kršćanima prema unesrećenima i da pomognemo koliko možemo, kao što smo učinili i u drugim sličnim situacijama (Kosovo, Šri Lanka, Kina itd.)

i kao što i sami očekujemo kada i nas pogodi bič rata ili potresa.

Ovim, dakle, molim sve župnike hercegovačkih župa da u nedjelju, 24. siječnja, provedu sabirnu akciju na svim sv. Misama. I svi milodari koji se prikupe u župnim crkvama, na filijalama ili u župnim uredima neka se dostave Biskupijskom caritasu u Mostaru, koji će nastojati što prije sigurnim putem dostaviti svu kolektu na pravu adresu za potrebe stanovništva odnosno Crkve na Haitiju.

Unaprijed zahvaljujem na suradnji u ovom djelu milosrđa i na sve darovatelje zazivam osobit Božji blagoslov

Mostar, 15. siječnja 2010.

+ Ratko, biskup

NAGOVOR PASTORALNOGA VIKARA SVEĆENIČKIM KANDIDATIMA

Svetlo svijeta!

Ovaj odlomak iz prvog poglavlja Ivanova evanđelja (1,1-18) imali smo prigodu čuti i na danjoj Božićnoj Misi. Slušamo ga i na II. nedjelju po Božiću. Evo ga i danas, na ovaj VII. dan Božićne osmine.

Riječ. U prvih pet redaka sv. Ivan, što direktno, što indirektno sedam puta spominje svjetlo. Gledano gramatički, riječ je glas ili skup glasova. Prema Hrvatskom enciklopedijskom rječniku to je najmanja cjelovita grafička i jezična jedinica. Može biti i znak a upotrebljava se kao sinonim za govor, izlaganje, izjavu ili pak obećanje.

Sv. Ivan u svomu evanđelju "riječi" daje jedno novo značenje i novu snagu. Kada Riječ dolazi od Boga ona je Bog. I u našem bogoslužju riječ predstavlja govor Božji a time nam uprisutnjuje i samoga Boga. Služba riječi kao dio svete Mise znak je prisutnosti živoga Boga koji progovara svojoj djeci.

Život. Knjiga postanka zorno donosi snagu Božje riječi: *Neka bude! I bi tako.* Bog po riječi očituje svoju stvarateljsku snagu. I sam sv. Ivan kaže da: *Sve postade po njoj i bez nje ne postade ništa.* Očito Riječ Božja u sebi nosi život ili bolje rečeno ona je život. U svom, slobodno možemo

reći, hvalospjevu Riječi evanđelist kaže: *Svemu što postade u njoj bijaše život, i život bijaše ljudima svjetlo.* Tako joj pridaje još jednu osobinu. Riječ je i svjetlo.

Svetlo. Riječ u sebi nosi svjetlo koje obasjava, koje daje jasnoću, novu dimenziju, novi smisao i značenje zemaljskoga, novu sliku ovoga svijeta. Svjetlo ima svoju posebnu ulogu: *Svetlo u tami svjetli i tama ga ne obuze.*

Jasno nam je da sv. Ivan govori o obećanom Mesiji, Kristu Bogu našemu kojega nam stavlja kao Riječ, Život i Svjetlo a on će nam se osobno predstaviti kao Put, Istina i Život. Puno pridjeva Svetog pisma donosi kao osobine Sina Božjega ali za nas je ljude najvažnija vijest: *Riječ tijelom postade i nastani se među nama.*

Otajstvo. Ovo je zapravo razlog zašto se na samu svetkovinu Božića uzima upravo ovo Evanđelje koje opisuje najveće otajstvo koje će se razviti u misterij našega otkupljenja. Bog je ušao u našu ljudsku povijest, postao je nama jednak u svemu osim u grijehu; On je boli naše na sebe uzeo.

Božićna pjesma *O pastiri čudo novo* u svojoj trećoj kitici to vrlo zorno oslikava: *Ljubav Božja prevelika primi pravu put čovjeka; s neba siđe dolje*

radi grješnika, rodi se u štali radi čovjeka. Krist, odraz Božje ljubavi jest govor, izlaganje, objašnjenje, izjava, obećanje, objava Očeve ljubavi prema čovjeku. Koje li radosti i nebeskog dara, Kristovim smo rođenjem postali prijatelji Božji, a njegovom smrću i uskrsnućem građani neba. Ne kaže li nam: *Vas sam nazvao prijateljima jer vam priopćih sve što sam čuo od Oca svoga* (Iv 15,15).

Evangelist donosi dvije stvarnosti ili sudbine koje doživljava utjelovljena Božja Riječ. Prva je tužna i žalosna: *K svojima dođe, i njegovi ga ne primiše.* Ove riječi oslikavaju i naše vrijeme, moj i tvoj svijet, a nerijetko i stanje moga i tvoga srca. Da je to tako potvrđuju naši grijesi koje činimo mišiju, riječju, djelom i propustom.

No, Riječ se Božja utjelovila radi grješnika. Ona u sebi nosi neobičnu snagu koja je kadra mijenjati, prepričati. I ona to zaista čini kod svih onih koji je prihvate, odnosno koji joj povjeruju. Ona nas može učiniti svjedocima poput Ivana Preteče. Druga stvarnost koju doživljava Riječ izražena je u primjeru toga velikoga sveca koji je prihvatio Riječ, pristao je biti svjedokom. On je *poslan od Boga... On dođe kao svjedok da posvjeđeni za Svjetlo, da svi vjeruju po njemu. Ne bijaše on Svjetlo, nego, da posvjeđeni za Svjetlo.* Nije li to ohrabrenje i poticaj svima nama. Ne samo da se može prihvati Riječ nego od nje i po njoj živjeti.

Dakle, u središtu Božićnog razmišljanja стоји otajstvo Božjega rođenja, odnosno Božjega dolaska među nas ljudi. Današnja *Zborna molitva rođenje Kristovo naziva početkom i savršenstvom svega bogoslužja.* Znači da bi prvotni izraz čovjekove radosti, i ujedno čovjekov odgovor na događaj rođenja, trebao biti klanjanje Božićnomu Otajstvu. Svečana božićna pjesma *Radujte se narodi* poziva upravo na to klanjateljsko pristupanje jaslicama uz radosnu pjesmu: *Vidi Božje otajstvo u podrtoj štalici...*

Tu u štalici nalazi se onaj, kako ga najavljuje sv. Ivan Krstitelj, koji bijaše prije mene iako za mnom dolazi; nalazi se onaj kojemu nisam dostojan odriješiti obuće na nogama. Crkva će poslije to Otajstvo pretočiti u isповijest vjere koje opetuje "radi nas ljudi i radi našega spašenja siđe s nebesa i utjelovi se po Duhu Svetom od Marije Djevice i postade čovjekom". Ovo Božje otajstvo krije u sebi istinu o Bogu ali isto tako i istinu o čovjeku. Čovjek je ljubljeno Božje dijete koje je sklono lutanju. Ali Božja milost ga ne napušta, spremna ga je ugrabitit zlu iz

kandža i ponovno vratiti na put vječne sreće. Riječ ne čeka da čovjek do nje dođe nego Ona prva čini korak. Dolazi, pristupa čovjeku sa svim svojim sadržajima i stavlja se na raspolaganje. Sveti pisac kaže: *Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina jedinorođenca...* (Iv 3,16).

Sve nas ovo poziva na ozbiljno opredjeljenje i obraćenje. Opredjeliti se za Isusa, obratiti se i biti potpuno njegov. Pripadati samo Njemu, biti svjedok poput sv. Ivana Krstitelja.

Sv. Ivan Krstitelj ne samo da je svjedok nego i prijatelj Isusov. Prisjetimo se samo čudesnog susreta dviju rođakinja, njegove majke Elizabete i Isusove majke Marije. Igrao je od radosti zbog blizine Kristove. Kad je postao svjestan svoje proročke službe znamo kako je odano i vjerno upućivao na Mesiju koji ima doći. Uspio je uzdrmati ondašnji svijet koji je grnuo za njim samo zato jer je bio autentični navjestitelj. Svjesno je umanjivao sebe, da bi Isusa uzvisio; hrabro je i odvažno govorio o Isusu a ne o sebi; proučavao je Pisma da bi što autentičnije naviještalo mudrost Božju a ne svoju; postio je i činio pokoru kako bi sačuvao Kristovu liniju. Sve ga je to činilo posebnim Mesianim prijateljem i hrabriло da vlastitu krv proljeje za Isusa. Da, upravo to prijateljstvo i potpuna odanost Kristu, najboljem prijatelju, učinilo ga je drugačijim i zato prvim novozavjetnim prorokom.

Vrijeme Došašća kao i Božićno podsjeća nas na to veliko prijateljstvo između Isusa i Ivana. O tom razmišljamo, to istražujemo. No, to prijateljstvo samo istraživati nema smisla ako nam ono neće postati život. Bog nam je dao uši da možemo čuti Riječ, dao nam je oči da možemo prepoznati Svjetlo, dao nam je srce da se možemo oduševiti za Život. Uz besmrtnu dušu darovao nam je um i razum da sve to možemo shvatiti, prihvati i živjeti. Bilo bi tragično i za nas pogibeljno kad Božji Logos sa svojom Riječi, Svjetлом i Životom ne bi postao dio našega života a ne samo tema našega razgovora. To bi označilo ponovnu odbačenost u ovomu tvomu i momu vremenu.

Sv. Otac Benedikt XVI. u nagovoru svećenicima prije nešto više od godinu dana reče: Krist neka bude tema našega razmišljanja, argument našega govora, motiv našega življenja. Dragi bogoslovi i sjemeništarci, pozvani ste biti svjedocima. Tek ako Krist postane prepoznatljiv po našem životu, bit ćemo pravi novozavjetni proroci i svjedoci Kristove ljubavi. To je zapravo predviđjet da nas ljudi poslušaju i da nam povjeruju.

Sv. Augustin reče: *Ne ljubi se ono što se ne poznaje.* Draga braćo, vama je pružena šansa i zadaća, da svojim umom i razumom, intelektualno, što bolje upoznate utjelovljenu Riječ, Svjetlo, Život. Što je bolje upoznate, to ćete bolje otkriti smisao svoga života, uopće postojanja, a isto tako lakše ćete hoditi u vjeri i lakše se oduprijeti tami koja je prisutna na svakom koraku pa i tamo gdje vam se čini da je odlično svjetlo. No uz taj intelektualni rast pozvani ste i na duhovni rast. Pozvani ste ritam svoga srca usklađivati s onim Božanskim, to jest radovati se zbog blizine Njegove. Pozvani ste svoju dušu zračiti čistim zrakom Božjega milosrđa i milosti po sakramentu svete isповijedi te ju hraniti Kruhom nebeskim.

Želim vam da budete poput olovke koja znade lijepo pisati samo zato jer se dade rukom voditi,

jer se dade oštriti, jer želi svoju nutrinu ispravno koristiti i upotrijebiti. Kao takva ne samo da lijepo piše nego i pogrješke ispravlja, pa i onda kada ju se pokuša zbuniti, omalovažiti ili spriječiti.

Ovih dana slušat ćemo želje za uspješnu Novu Godinu. Bit ćeš uspješan ako dopustiš da te Bog vodi. Tako ćeš moći biti i putokaz drugima. Oštrit će te razne poteškoće, ali to će ti koristiti jer će te kao osobu ojačati i osposobiti za popravljanje pogrješaka svojih i tuđih.

Naslonjeni na Otajstvo Božića, iz jaslica crpeći Riječ, Svjetlo i Život, budite dobra pisaljka Božje ljubavi u svom sjemeništu i bogosloviji, u svojoj obitelji, u svomu narodu i Crkvi Božjoj.

Don Ivan Štironja

RAZMATRANJE GENERALNOGA VIKARA SVEĆENICIMA NA ČISTU SRIJEDU

Duhovna obnova svećenika radi snažnijeg i prodornijeg svjedočenja Evandjelja

- Papa Benedikt XVI. 19. lipnja 2009. proglašio je "Svećeničku godinu". Povod je bila 150. obljetnica smrti sv. Jean-Baptiste Marie Vianneya. Odnosno, kako je napisao Papa, u povodu "rođenja za nebo" toga zaštitnika svih župnika, kako ga je 1929. proglašio Pio XI.

- "Svećenička godina" započela je na svetkovinu Presvetoga Srca Isusova 2009. i završit će na istu svetkovinu ove godine.

- U povodu "Svećeničke godine", Papa je svim svećenicima uputio posebno pismo kojemu je dao naslov: **SVEĆENICI - NEPROCJENJIVI DAR ZA CRKVU I ČOVJEČANSTVO.**

- Za temu vodilju ove duhovne obnove uzepta je rečenica iz uvoda u to Pismo koja glasi: "Ta godina (...) želi potaknuti snažniju zauzetost za duhovnu obnovu svih svećenika u cilju njihova snažnijeg i prodornijeg svjedočenja evandjelja u današnjem svijetu."

- Svoje razmatranje Papa započinje citirajući jednu od tri misli sv. Ivana Vianneya koje je preuzeo još Katekizam Katoličke Crkve u poglavlju o sakramentu Reda. Prema KKC, sveti Arški župnik je jednom rekao: "Svećenik nastavlja otkupiteljsko

djelo na zemlji." Drugi put: "*Kad bi čovjek potpuno shvatio svećenikovo mjesto na zemlji, umro bi ne od straha nego od ljubavi.*" A treći: "*Svećeništvo je ljubav Isusova srca.*"

- Sve tri spomenute misli župnika iz Arsa citirane su također u Papinu pismu svećenicima. Ali upravo ovu posljednju Vianneyevu misao - "*Svećeništvo je ljubav Isusova srca*" - preuzeo je Papa odmah na početku kao vodilju svoga Pisma. Stoga nije isključeno da je upravo ta misao razlog zašto je odredio da "Svećenička godina" traje od jedne do druge svetkovine Srca Isusova. I nastavlja Papa:

* "Taj dirljivi izraz omogućuje nam prije svega s nježnošću i zahvalnošću spomenuti se **neprocjenjivog dara kojeg svećenici predstavljaju ne samo za Crkvu, već i za samo čovječanstvo.** Mislim na sve one prezbitere koji vjernicima i čitavome svijetu ponizno i svakodnevno nude Kristove riječi i geste, nastojeći se sjediniti s Njim u svojim mislima, volji, osjećajima i čitavim svojim životom. Kako im ne odati priznanje za njihove apostolske napore, njihovo neumorno i samozačitljivo služenje, njihovu ljubav kojom teže zagrliti

sve? I kako ne pohvaliti vjernu odvažnost tolikih svećenika koji usprkos svim poteškoćama i nera-zumijevanjima ostaju vjerni svojem pozivu biti "Kristovi prijatelji", koje je on po imenu pozvao, sebi odabrao i poslao?"

* "Ali spomenuti izraz, koji koristi sveti Župnik, doziva u svijest **također probodeno Kristovo srce i trnovu krunu** kojom je ono obavljeno. Pred mojim su očima, stoga, i bezbrojne patnje kroz koje prolaze svećenici, bilo zato što su dionici ljudskih iskustava боли i trpljenja u raznoraznim njihovim očitovanjima, bilo zato što su neshvaćeni od strane onih kojima služe. Kako ne spomenuti također tolike svećenike čije se do-stojanstvo gazi, koje se sprječava da vrše svoje poslanje i katkad progoni, čak do te mjere da daju najviše svjedočanstvo prolijene krvi za Krista?"

* Ima, nažalost, također **žaljenja vrijednih situacija, u kojima sama Crkva trpi zbog nevjernosti nekih svojih službenika.** Razlog je to *zbog kojeg se svijet sablažnjava i okreće leđa Crkvi.* Sjetimo se samo medijski izvikanih slučajeva u Americi, Austriji, Irskoj, Njemačkoj... koji su postali globalne sablazni... U vezi s takvim pojavama Papa veli: "Ono što ponajviše može koristiti u tim slučajevima Crkvi nije toliko potrebno otkrivanje svih slabosti svojih službenika, koliko obnovljena i radosna svijest o veličini Božjega dara, konkre-tiziranog u izvanrednim primjerima velikodušnih pastira, redovnika koji izgaraju od ljubavi prema Bogu i dušama te mudrih i strpljivih duhovnika."

- Uz ovo, što je nabrojao Papa, a budući da se radi o duhovnoj obnovi, mi bismo mogli nadodati još jednu "nevjernost", prepoznatljivu i među hrvatskim katoličkim klerom! Radi se **manjkavu međusobnom povjerenju svećenika** koje se ponekad susreće u raznim **crkvenim staležima, strukturama i redovima.** Nekako je to uzajamno među različitim slojevima klera, i među pripadnicima različitih kleričkih zajednica! Ne radi se toliko o osobnom nerazumijevanju među svećenicima već o strukturalnom pitanju... Čini mi se da se očituje prije svega kao **nedovoljno međusobno poštivanje tuđe svećeničke službe i rada.** Tu pojavu ne bih nazvao onim što je poznato kao *invidia clericalis* jer se često uopće ne radi o osobama. Vrlo često na djelu je neka vrsta cehovskoga, vrlo paušalnoga i najčešće neutemeljenoga, "omalovažavanju" ili "precjenjivanja" neke druge grupe, službe... Npr. kler biskupe često kritizira na način kao da se radi o nekim stranim tijelima... Česta je uzrečica svećenika: Nema krize za

biskupska zvanja, već za duhovna... Ni provincijali ne prolaze bolje... Posao svećenika u upravnim središnjim i obrazovnim ustanovama nerijetko je komentiran gotovo kao "besposličarenje"... Ni pastoralni radnici nisu toga pošteđeni... Biskup: Što vi župnici radite!? - Župnik: Ja radim sve što vas desetorica u Ordinarijatu: vrtlar, tajnik, portir, vozač, kuhar, zvonar, čistač, pralja, vjeroučitelj, zidar... - Pitanje je: "Što je u ljudima tako tužno, da vire u tuđe živote!?"

- Došao je u Ars, seoce od 230 stanovnika. Biskup ga je unaprijed upozorio da se ondje do vjere malo drži. **"U toj župi nema mnogo Božje ljubavi, ali ćete je vi ondje donijeti."** Bio je, stoga, potpuno svjestan da odlazi tamo utjeloviti Kristovu prisutnost i svjedočiti njegovu spasenjsku nježnost: "*Bože moj, udijeli mi obraćenje moje župe; voljan sam trpjeti sve što hoćeš, čitav svoj život!*", tom je molitvom započeo svoje poslanje. U obraćenje svoje župe sveti je župnik uložio sve svoje snage, uvijek mu je na prvome mjestu bio odgoj kršćanskog puka koji mu je povjeren.

- U ovoj "Svećeničkoj godini pozvani smo moliti Gospodina Isusa milost da i mi uzmognemo usvojiti **pastoralnu metodu svetog Ivana Marije Vianneya!** U prvom redu moramo naučiti **PO-TPUNO SE POISTOVJETITI SA SVOJOM SLUŽBOM. U Isusu, osoba i poslanje teže tome da budu jedno:** cjelokupno njegovo spasenjsko djelovanje bilo je i jest izraz njegove "sinovske svijesti" da, od vječnosti, stoji pred Ocem u stavu pokoravanja njegovoj volji s ljubavlju. **Svećenik također mora - ponizno i zbiljski - težiti tom poistovjećivanju.** To zacijelo ne znači zaboraviti da je bitna učinkovitost službenika neovisna o svetosti njegove službe; ali ne smije se također smetnuti s uma izvanrednu plodnost koju ima susret između stvarne svetosti službe i osobne svetosti poslužitelja. Arški je župnik odmah prionuo toj poniznoj i strpljivoj zadaći usklajivanja svoga života poslužitelja sa svetošću povjerene mu službe.

- Sveti župnik je znao također **AKTIVNO "PRE-BIVATI" NA ČITAVOM PODRUČJU SVOJE ŽUPE:** redovito je pohodio bolesnike i obitelji; organizirao je pučke misije i proslave zaštitnika župe; prikupljao je i raspolažao novcem za karitativna i misjonarska djela; krečio je svoju crkvu i opskrbljivao je crkvenim namještajem; brinuo se za siromašne djevojke i odgajateljice iz ustanove koju je sam osnovao ("Providence"); brinuo za obrazovanje djece; osnivao bratovštine i pozivao laike da surađuju s njim. Takav njegov primjer nas nekako

sam od sebe potiče da istaknemo **prostore suradnje koje treba sve više proširivati na vjernike laike**, s kojima prezbiteri čine jedan svećenički narod i usred kojeg se, snagom ministerijalnog svećeništva, nalaze "da sve vode k jedinstvu ljubavi 'po tome što se svi uzajamno ljube bratskom ljubavlju i idu ususret jednim drugima s poštovanjem' (Rim 12,10)" (*Presbyterorum ordinis*, 9). U vezi s tim treba podsjetiti na topli poziv kojim Drugi vatikanski koncil potiče prezbiterе da "iskreno priznaju i promiču dostojanstvo laikâ i poseban udio koji laici imaju u poslanju Crkve... Rado neka slušaju laike i bratski promatralju njihove želje, priznavajući njihovo iskustvo i mjerodavnost na raznim poljima ljudske djelatnosti, da bi tako mogli zajedno s njima razabirati znakove vremena" (*Presbyterorum ordinis*, 9).

- U DUBOKOJ OSOBNOJ POISTOVJEĆENOSTI SA ŽRTVOM KRIŽA S JEDNAKIM JE DUHOVNIM POLETOM SLAVIO I MISU NA OLTARU I ISPOVIJEDAO POKORNIKE. Svećenici se ne bi smjeli nikada pomiriti s praznim ispovjetaonicama ili prividnom ravnodušnošću vjernika prema tome sakramantu. U doba svetog župnika, u Francuskoj ispovijed nije bila ni lakša, niti joj se češće pristupalo no u naše dane, jer je revolucionarni vihor dugo vremena zatirao vjersku praksu. Ali on je na svaki način, propovijedu i uvjeravanjima, pokušavao pomoći svojim vjernicima da ponovno otkriju značenje i ljepotu sakramenta pokore, predstavljajući je kao duboki zahtjev euharistijske prisutnosti. Stvorio je tako kreposni krug. (...) Kasnije je počelo dolaziti sve veće mnoštvo pokornika iz cijele Francuske zbog čega je u ispovjetaonici znao boraviti i po 16 sati dnevno. Govorilo se tada da je Ars postao "velika bolnica dušâ".

- I današnjem svijetu, kao i u teškim vremenima u kojima je živio Arški župnik, potrebno je DA SE PREZBITERI U SVOM ŽIVOTU I DJELOVANJU ISTIČU ODLUČNIM SVJEDOČENJEM EVANĐELJA. S pravom primjećuje Pavao VI.: "Suvremeni čovjek radije sluša svjedočanstvo učitelja, i ako sluša učitelje čini to jer su svjedoci" (*Evangelii nuntiandi*, 41). (...) Kao što je Isus pozvao dvanaestoricu da budu s njim (usp. Mk 3,14) a tek kasnije ih poslao propovijedati, tako su i u našim danima svećenici pozvani prigriliti taj "novi način života" koji je uveo Gospodin Isus i kojeg su usvojili apostoli.

- Papa Ivan XXIII. u enciklici "Sacerdotii nostri primordia", koja je objavljena 1959. godine, na 100. obljetnicu smrti Ivana Marije Vianneya, predstavio ga je kao isposnika s POSEBNIM OSVR-

TOM NA "TRI EVANĐEOSKA SAVJETA", koje Papa smatra nužnim također za prezbiterе. "Premda svećenici zbog kleričkog staleža nisu dužni prigriliti evanđeoske savjete, oni im se ipak nude, kao i svim ostalim vjernicima, kao redoviti put kršćanskog posvećenja." Arški je župnik znao živjeti "evanđeoske savjete" na način primjeren svom prezbiterskom zvanju.

* **Njegovo siromaštvo**, naime, nije bilo siromaštvo jednog redovnika ili monaha, već siromaštvo koje se traži od svećenika: premda je raspolagao s mnogo novca (budući da su imućniji hodočasnici davali izdašna sredstva za njegova karitativna djela), znao je da je sve darovano njegovoj crkvi, njegovim siromasima, njegovoj siročadi, djevojkama iz njegove "Providence", obiteljima koje su najviše oskudijevale. Zato je on "bio bogat kada je trebalo davati drugima, a vrlo siromašan prema sebi". Ovako bi to tumačio: "Moja je tajna jednostavna: sve dati i ništa ne zadržati." Kada ne bi imao novca, siromašnima koji su mu se obraćali govorio je zadovoljan: "Danas sam siromašan kao i vi, jedan sam od vas." Tako je, na kraju života, potpuno mirno mogao reći: "Nemam više ništa. Dobri Bog me sada može pozvati kada hoće!"

* I **njegova je čistoća** bila čistoća koja se traži od svećenika za njegovu službu. Može se reći da je to bila čistoća koja priliči onome koji mora svakoga dana doticati euharistiju i koji je svakoga dana gleda sa svim zanosom srca i s istim je zanosom daje svojim vjernicima. O njemu su govorili da je "čistoća zračila iz njegova pogleda"; vjernici su to opažali kada bi gledao svetohranište zaljubljenim pogledom.

* I **poslušnost** svetog Ivana Marije Vianneya, na kraju, našla je svoj puni izraz u svjesnom prihvaćanju svakodnevnih zahtjeva njegove službe. Poznato je koliko ga je mučilo da je neprikladan za župnu službu i želja da pobegne i "negdje u osami plače čitav život". Samo poslušnost i velika ljubav prema dušama uspjeli su ga uvjeriti da ostane na svome mjestu. Samom sebi i svojim vjernicima je tumačio: "Ne postoji dva dobra načina da se služi Bogu, već samo jedan: služiti mu kako on želi da mu se služi." Njegovo zlatno pravilo za život u poslušnosti glasilo je: "Čini samo ono što se može prinijeti dobrom Bogu."

- Ovo naše vrijeme davno je prepoznato po tome što je obilježeno **poplavom mnoštva riječi**. No je jednak često primjećena **velika disproporcija između bujica i poplave riječi**, s jedne,

i nedostatka djela, s druge strane. Mogli bismo i govornike ovoga svijeta prozivati zbog toga. No, ostat ćemo samo kod nas svećenika. "Kiša riječi" - izgovaranih i pisanih - opteretila je i život svećenika. "Bombardirani" smo svakodnevno "kišom riječi", kišom ispisanih papira. Ali, i pre-tjerano opterećujemo druge ponekada, zar ne?... To ponekada izgleda kao da samo o našem govoru ovisi sudbina Kristove Crkve? A s druge strane: Tko od nas može reći da ima savršenu dosljednost između svoga života i Riječi koju prenosi? A Gospodin nas, usprkos tomu, ipak poziva da govorimo! Možda će nekome pomoći misao Grgura Velikoga: "Dicam, dicam ut verbi Dei gladium per memet ipsum ad configendum cor proximi transeat." (Govorim, govorim ne bi li mač Riječi Božje prošao kroz mene radi probijanja srca bližnjega.) - Da bi dakle dirnula srce drugoga, potrebno je prema tome da Riječ Božja prije toga zaokupi srce onoga koji govor!

- KATEKIZAM KC, BR. 1589: CRKVENI SU NAUČITELJI PRED VELIČINOM SVEĆENIČKE MILOSTI I SLUŽBE OSJEĆALI HITNIM POZIV NA OBRAĆENJE, da bi njihov život u svemu odgovarao Onome u čiju ih je službu postavio ovaj sakrament. Tako sveti Grgur Nazijanski, još kao mlad prezbiter, piše: "Treba očistiti sebe prije nego se počne čistiti druge; treba biti poučen da bi se moglo poučavati; treba postati svjetlo da bi se moglo svijetliti, približiti se Bogu da bi se druge Bogu privodilo; biti posvećen da bi se druge posvećivalo, vodilo za ruku i pametno savjetovalo. Znam čiji smo službenici, na kojoj smo razini i prema komu smo usmjereni. Poznam Božju veličinu i čovjekovu slabost, ali i snagu. [Tko je dakle svećenik?] Branitelj istine, uzdiže se s anđelima, slavi s arkandelima, uzdiže žrtve na nebeski oltar, ima udjela u Kristovu svećeništvu, preobražava stvorenje, obnavlja [u njemu] sliku [Božju], iznova ga stvara za nebeski svijet i, da reknem što je tu najveće, on je pobožanstvenjen i on pobožanstvenjuje."

- Budući da se svećenik, kao učitelj drugih, stalno nalazi u vrlo odgovornoj situaciji da treba BITI OBRAĆEN, DA TREBA ŽIVJETI TRAJNO STANJE OBRAĆENOSTI I KAO TAKAV PRENOSITI RIJEČ BOŽJU, i da mu je takvo stanje istovremeno stalno nedostižan ideal, dobro se ovdje prisjetiti pouke svetog Augustina koja vrijedi za svakoga propovjednika: "Opasna je služba učitelja, sigurnija je pozicija učenika. Sigurniji je onaj tko sluša Riječ Božju od onoga tko je izlaže. Želite li, braćo, znati koliko je vaše mjesto sigurnije negoli naše?

Navodim vam riječ Apostola koji kaže: 'Svatko neka bude brz da sluša, spor da govor' (Jak 1,19). Međutim, stvar postaje sigurnija ako, kako mi koji govorimo tako vi koji slušate, znademo da smo zajedno učenici u školi jedinoga učitelja" (Sermo 23,1-2; PL 38). - Svećenik jest učitelj svojih vjernika ali, zajedno s istim vjernicima, i svećenik je samo učenik zajedničkog Učitelja.

- Za stare crkvene duhovne pisce kršćanski propovjednik i teolog općenito, prije negoli onaj koji govoriti o Bogu bio je prije svega čovjek koji govoriti s Bogom. Novije generacije svećenika, međutim, žive u vremenu kad se i teologiju - tako smo učili - definira kao učenje o Bogu. Možda se i u tome konceptualnom osiromašenju barem dijelom krije razlog nekih današnjih stanja za koja bismo željeli da ih nema. Naime, prenaglašeno insistiranje na onome "o" tijekom priprave na svećeništvo zamagljuje druge bitne elemente. Za gotovo sve pojам "teolog" danas označava učenu osobu, profesora na sveučilištu, koji je pročitao i napisao mnogo, koji elokventno i okretno zna izložiti ono što misli... Rahner, Congar, de Lubac... A jedan od najpoznatijih starih duhovnika napisao je famoznu rečenicu: "Ako si teolog zaista ćeš moliti, a ako moliš uistinu si teolog" (Evagrije Pontik, De oratione, 60; PG 79, 1180B). Tu misao preuzeo je i sv. Grgur iz Nise, utemeljitelj kršćanske mistike, i toliki drugi... No danas zvuči skoro kao nelogična... Danas gotovo nitko neće reći da je Majka Tereza bila teolog, da je Ivan Arški bio teolog... Uza svo poštivanje pomaka i promjena terminoloških značenja moderne znanosti, cjelovita kršćanska duhovnost - i govoreći posvema slikovito - poznaje barem četiri vrste teologiziranja kao konstitutivne elemente jedne kršćanske teologije, svaki od kojih međutim sa sobom nosi i napast isključivosti:

- "sjedeća" teologija - razrađena za stolom i napisana u knjigama - **znanost**,

- "stojeća" teologija - izrečena u liturgijskom slavlju - **lex orandi - lex credendi**,

- "klečeća" teologija - oblikovana u molitvenom dijalogu - **bijeg od svijeta, kontemplacija**,

- "djelujuća" teologija - dokazana u konkretnoj brizi za Božja stvorenja - **aktivizam**.

Istina, Riječ Božja djeluje sama od sebe. Duh Sveti puše gdje hoće. Ali, Riječ Božja lakše prodire ako je ovjerena dosljednošću propovjednika. Uostalom, ljudi zaista više vjeruju svjedocima negoli govornicima. Kao što je napisao sv. Bernard (In cant., 18): "Jao pastirima koji su kanali a ne

zdenci", to jest hladno samo prenose Riječ koja ne izvire iz njihova iskustva. Stoga življena teologija svetaca, koja redovito objedinjuje više spomenutih elemenata, a ponekada čak i sve, treba nadahnjivati nas svećenike.

- Svećeničko ređenje nema za prvotni cilj posvećenje primatelja, već stvaranje osnovnih uvjeta za posvećenje Naroda Božjega. Ipak, služba Reda nije spasonosna samo za druge, već je plodosna i za onoga kome je podijeljena. Služba i unutrašnji duhovni život predstavljaju za svećenika dvojnost vrednota, koje se uzajamno prožimaju. Pastoralna služba je poticaj za posvećenje svećenika, a svećenikova posvećenost daje pozitivan biljeg njegovu pastoralnom djelovanju.

- Pobožnjačko poimanje duhovnosti, koje dolazi iz monaštva, upozoravalo je na opasnost rasipanja i pražnjenja duhovnoga u pastoralnom djelovanju. Tako su svećenikov apostolat i njegov duhovni život često promatrani kao dvije odvo-

jene vrednote, koje je doduše trebalo podržavati, ali tako da vršenje službe ne ugrozi duhovnost. Ustvari, tvrdilo se da svećenik treba težiti za svojim duhovnim savršenstvom **pored i usprkos** svoje apostolske službe.

Nepojmljiva je svećenička duhovnost koja ne bi vodila računa o službi. Jednako je nezamisliva svećenička služba koja ne bi vodila brigu o svećeničkoj duhovnosti. Svećenikova duhovnost se utjelovljuje u njegovoj službi, a njegova služba je dio njegove duhovnosti. Zapravo u vršenju svoje službe svećenik ostvaruje svoje posvećenje. Odnosno, svećenik se ne posvećuje usprkos ili pored svog apostolata, već usred svog apostolata, po svom apostolatu, ispunjavajući svoje pastoralno poslanje.

Mostar, 17. siječnja 2010.

Don Tomo Vukšić

DESETA OBLJETNICA SMRTI BISKUPA ŽANIĆA

U pondjeljak, 11. siječnja 2010., obilježena je u mostarskoj katedrali 10. obljetnica smrti pokojnoga biskupa mostarsko-duvanjskoga i apostolskog upravitelja trebinjsko-mrkanskoga, msgr. Pavla Žanića. Biskup je Žanić rođen 1918. u Kaštel Novom, zaređen je za svećenika splitskomakarske biskupije 1941. u Splitu, za biskupa posvećen 1971. u Mostaru. Preuzeo je od biskupa msgr. Petra Čule upravu hercegovačkih biskupija na Križevo 1980., a istu je upravu ostavio svomu nasljedniku u kolovozu 1993. Preminuo je u splitskoj bolnici 2000. godine i, po vlastitoj želji, pokopan na novokaštelanskom groblju. Misu za pokojnoga biskupa Pavla slavio je njegov nasljednik biskup Ratko u koncelebraciji s više mostarskih svećenika. U prigodnoj riječi biskup je naglasio kako je biskup Žanić u svojoj drugoj godini života ostao bez majke Tone. Njegova ga je sestra Jerka, starija od njega 5 godina, pratila kroz život. Čak se sama odrekla vlastite obitelji da bi mogla biti s njim po župama: Šolti, Rogotinu, Splitu, pa je s njime došla i u Mostar. A svoju ljubav prema rođenoj neupamćenoj majci sjemeništarac, bogoslov, svećenik i biskup Pavao usmjerio je prema nebeskoj Majci Mariji, kojoj je bio veoma odan: svakodnevnom molitvom krunice, propovijeda-

njem njezinih krjeposti i vjerskih istina, pisanjem članaka o njoj, pohađanjem njezinih svetišta u domovini i inozemstvu, tako da se može nazvati "marljanskim" svećenikom i biskupom. Samo to da je kao mostarski koadjutor (1971.-1980.) organizirao 11 hodočašća u Lurd, Fatimu, Sirakuzu i druga zakonita svetišta diljem svijeta, dosta govori o njegovoj želji da marljansku pobožnost ne samo osobno njeguje nego i da je na druge proširuje.

Pa i kad se pronio glas o "međugorskim ukananjima" pokazao je, prigodom osobnih istraživanja, svoju otvorenost prema događajima, braneći osobito i župnika i navodne vidioce pred napadima javnih medija. A onda se, nekako pred Božić 1981. godine, međugorska pojava neuobičajeno obrušila na biskupa Žanića zbog "hercegovačkoga slučaja" (koji vuče korijene još iz 1899. godine) optužujući ga s nereda oko podjele župa, koji je vladao u Hercegovini, a braneći neposluh nekih redovničkih kapelana u Mostaru. Biskup je ubrzo uvidio da ta "ukanjanja" i dogodovštine nemaju veze s Blaženom Djenicom Marijom, pa je postao beskompromisni protivnik svih priča o navodnim "čudesima", "porukama", "tajnama" i "objavama". U tom

smislu osobito su mu značajne deklaracije objavljene u Mostaru 1982., zatim 1984., u Međugorju 1987. i ponovno u Mostaru 1990. godine. Ostao je do kraja života uvjeren da se ne radi ni o kakvim marijanskim ukazanjima, kao što je to pokazao i rezultat dijecezanske komisije, uže i šire, u Mostaru (1982.-1986.) i izjava Biskupske konferencije održane u Zadru, u travnju 1991.

godine: "Ne može se ustvrditi da se radi o nadnaravnim ukazanjima ili objavama".

Predvoditelj misnoga slavlja biskup Ratko preporučio je dušu pokojnoga biskupa zagovoru Blažene Djevice Marije izražavajući Bogu zahvalnost za marijanskoga biskupa Pavla koji je odlučno branio čast i dostojanstvo Blažene Gospe.

Bog mu dao vječni pokoj!

ŽUPNIČKA IZVJEŠĆA

U početku godine svi župnici donose na Ordinariat, uz popunjene statističke obrasce, također izvještaje o važnijim događajima u protekloj godini u župi. Kao što smo prošlih godina činili, tako i ove godine objavljujemo dva takva izvješća

za 2009. godinu, jedno iz Mostarsko-duvanjske biskupije, iz župe Široki Brijeg, a drugo iz Trebinjsko-mrkanske biskupije, iz župe Dračevo. Zahvaljujemo župnicima na iscrpnim izvješćima.

Biskup

TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

Župni ured Dračevo

Dračevo, 15. siječnja 2010.
Prot: 16/10.

Krštenja

- U 2009. godini u župi Dračevo kršteno je 32 djece. Krštena je jedna starija osoba, tj. primila je sakramente kršćanske inicijacije. Krštenja djece u župi obavljam na pučkoj misi nedjeljom, prema želji roditelja.

Prva isповijed i pričest i pričest u župi

- Prvu sv. isповijed imali smo u subotu 18. travnja, a prvu sv. pričest u nedjelju na Mali Uskrs, 19. travnja. Bilo je 38 prvpričesnika. Prvpričesnici su vjeroučenici 3. razreda osnovne škole.

- U župi je podijeljeno oko 21.000 sv. pričesti. Od toga: uskrsnih oko 2.200, božićnih oko 3.000, mjesecnih (prvi petak, subota i nedjelja) oko 200, uz razne blagdane 5.000, nedjeljom se pričesti prosječno 160 vjernika, a svakodnevno se prosječno pričesti 5 do 6 vjernika. Glavne su isповijedi za Božić, Uskrs, Veliku Gospu, Rokovdan, sv.

Antu, Malu Gospu, ta za vjeroučenike na početku vjeronaučne godine.

- Za sv. isповijed o Uskrsu, Velikoj Gospi i Božiću bude oko 130 starih i bolesnih osoba.

Potvrda

- Ove godine, 26. travnja, bila je u župi redovita sv. krizma. Krizman je 51 vjeroučenik koji živi u župi Dračevo. Krizmanici su vjeroučenici 8. razreda osnovne škole. Prema dosadašnjoj tradiciji, krizmu su u našoj župi ove godine primili i vjeroučenici iz župe Čeljevo.

Vjenčanja

- U 2009. godini u župi je vjenčano 15 bračnih parova. Od toga jedan bračni par oboje su iz naše župe; dva su bračna para oboje prognanici; u 9 parova djevojke su se udale iz naše župe u druge, a dva su para oboje iz drugih župa. U drugim

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

župama, odakle su im bile djevojke, vjenčalo se 6 mladića iz župe Dračevo.

Pokojnici

- U 2009. godini u župi je pokopano 29 vjernika. Od toga bilo je i jedno mrtvorodenče. Na poziv roditelja otišao sam na grob i zajedno s bližom rođinom izmolio molitve predviđene za nekrštenu pokojnu djecu i molitve za roditelje ovoga djeteta. Troje vjernika koje je pokopano u župi Dračevo živjelo je u drugim župama, a jedan je pokojnik prognanik iz Sarajeva.

Vjeronauk

- Na vjeronauk su upisana sva školska djeca iz "OŠ Višići" u Višićima i filijalne škole "Dračevo" u Dračevu i još 24 djece iz Doljana koja idu u Metković u školu. Ukupno je 275 takve djece. Ova su djeca redovito na župnoj katehezi. Ima još nekoliko djece koja idu iz Doljana u Metković u školu, ali nisu se prijavila na župnu katehezu.

- Srednjoškolci imaju redoviti vjeronauk za mlade kroz Došašće i Korizmu. Inače oni su u školi u Metkoviću, Čapljini i Mostaru.

Liturgijske aktivnosti u župi

- Redovite su pobožnosti Križnoga puta, svibanske i listopadske pobožnosti, devetnica na čast Velike Gospe, te slavlja u povodu sv. Ante u Višićima, sv. Roka u Sjekosama, Male Gospe u Doljanima. Za te blagdane dane zovemo i susjedne svećenike da nam pomognu pri ispovijedanju hodočasnika, na što se oni spremno odazivaju.

- Sudjelovali smo i u karitativnim akcijama: uključili smo se u Caritasovu adventsku akciju (paket ljubavi). Prikupljali smo "zelenje" za starački dom "Sv. Josip" u Ljubuškom.

- U župi od prošle godine djeluju četiri crkvena zabora. Zbor starijih osoba koji broji oko dvadesetak članova. Imaju redovite probe petkom navečer i svake nedjelje pjevaju na ranoj svetoj misi u 8 sati u župnoj crkvi. Zbor - klapa mlađih pod nazivom "Angelus" broji petnaestak članova i redovito održava probe i pjeva na pučkoj misi u 11 sati u župnoj crkvi. Također nastupa i po okolnim župama i na hodočašćima u ime župe njegujući višeglasno liturgijsko pjevanje. Također postoji i mali dječji crkveni zbor koji povremeno nastupa na pojedinim liturgijskim slavlјima u župi. Na fi-

lijali u Doljanima od ove jeseni osnovana je skupina odraslih muškaraca koji vježbaju liturgijsko akapela pjevanje i povremeno sudjeluju svojim pjevanjem na misnim slavlјima u Doljanima.

- U župi je formirana i grupa liturgijskih čitača koja broji dvadesetak izabralih članova, a oni redovito po skupinama čitaju misna čitanja na svim liturgijskim slavlјima u župi. Imaju probe svake druge subote. Također i skupina ministranata od tridesetak članova sudjeluje u svim liturgijskim slavlјima a redovito imaju svoje sastanke svake druge subote.

Svete Mise

- U župi svake nedjelje, svetkovine i blagdana slavimo redovito tri svete mise.

- Dvije mise, rana u 8 i pučka u 11 sati, redovito se održavaju u župnoj crkvi, a na filijalama u Sjekosama i Doljanima izmjenično svake druge nedjelje u 9.30 sati.

Katolički tisak

- U 2009. godini u župi se pratio i čitao ovaj vjerski tisak: "Crkva na kamenu" 170 primjeraka i "MAK" - Mali koncil 170 primjeraka. Za prognanike i 'nepreplatnike' bilo je uvijek oko 10-ak primjeraka Cnak-a.

Radovi

- Sredinom veljače završena je temeljita obnova župne dvorane te je u župi počeo s radom novi centar za mlade. Početkom studenoga 2008. godine, počeli su radovi na staroj ruševnoj dvorani koja je do tada služila za karitativne potrebe tijekom rata i poraća. Uz svakovrsnu pomoć župljana i ostalih donatora preuređen je prostor dvorane. Radove je izvodila firma Gramax d.o.o. Stolac. Završni dio čišćenja, spremanja i uređenja napravili su mladi ove župe. U novom centru za mlade predviđeni su raznovrsni sadržaji. Već je otvorena čitaonica u kojoj su dostupne razne knjige vjerskih, duhovnih i poticajnih sadržaja. Također, prostor je dobro poslužio mlađim talentima ove župe koji su formirani u vokalno - instrumentalnu skupinu "Angelus", gdje redovito uvežbavaju svoje crkveno višeglasno pjevanje. Centar je adekvatno opremljen sredstvima potrebnim za kino-dvoranu koja će mlade kroz razne filmove i prezentacije voditi u njihovu duhovnom rastu i napretku. Uz već navedeno, prostor je pogodan

i za druga pastoralna, karitativna, vjeronaučna, ministrantska pa čak i sportska druženja.

- Kod crkve Male Gospe u Doljanima učinjen je veliki građevinski zahvat u srpnju i kolovozu: proširen je i nasut prostor prema Neretvi, na dvo-rištu podignut novi kameni nepomični oltar okrenut također prema Neretvi, a dvadesetak metara niže izgrađena kamena Gospina špilja s njezinim kipom. Msgr. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski, na svetkovinu Male Gospe, zaštitnice Doljana, blagoslovio je oltar, špilju i kip.

- Cijelo ljetno izvođeni su građevinski radovi oko kapelice sv. Nikole u Dračevu. Uređeno je i betonirano cijelo dvorište, i dio betonskoga postolja za spomenik poginulim braniteljima. Posebno me iznenadilo što još uvijek nije pribavljena građevinska dozvola za izgradnju kapelice, a radovi su započeli prije gotovo pet godina. Osobno sam ovoga ljeta pribavio urbanističku dozvolu i pred Božić predao zahtjev za građevinsku.

- U subotu 6. lipnja, u sklopu proslave Lipanjskih zora, svećano je otkriven u Višićima, župa Dračeve, spomenik poginulim hrvatskim braniteljima i civilnim žrtvama iz Domovinskog rata. Za obranu ovih hrvatskih prostora, selo Višići žrtvovalo je deset života svojih sumještana. U zahvalu i sjećanje na njih podignut je ovaj spomenik na kojem, uz njihova imena, dominiraju dva najsvetijsa simbola našega naroda, križ i hrvatski grb. Spomenik je blagoslovio župnik.

- U župnoj crkvi u Dračevu postavili smo šest jedinica klima - uređaja za hlađenje i grijanje crkve. Vrlo brzo su prikupljena sredstva za taj projekt i uspješno je završen.

- U Sjekosama pred Rokovdan uređeno je i očišćeno groblje. Uklonjena je stara ruševna kapelica i nekoliko praznih nekoristenih grobova s ciljem uređenja novoga plana groblja i boljega rasporeda novih grobnica koje se planiraju praviti.

Razno

- Na svetkovinu Duhova, 31. svibnja, župa Dračeve imala je čast ugostiti glavnoga urednika i djelatnike našeg biskupijskog mjeseca "Crkve na kamenu". Svečanu pučku misu predvodio je glavni urednik lista dr. don Božo Goluža,

inače profesor povijesti na Teološkom institutu u Mostaru i Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. U svojoj propovjedi naglasio je važnost primljenih darova od Duha Svetoga, te pohvalio ovu župu koja je inače druga župa po broju primanja ovoga biskupijskog mjeseca. S glavnim urednikom posjetile su nas i dvije urednice lista, tajnica Dragana Zovko, te lektorica Martina Arapović. Na kraju svete mise dr. don Božo uputio je vjernike u sam sadržaj ovoga lista, te u knjige koje su se mogle nabaviti ispred župne crkve. Za promociju Cnak-a, vjernicima koji ne primaju ovaj list, podijeljeno je stotinjak besplatnih primjeraka, dok su ljubitelji povijesti mogli uživati u knjigama koje izdaje i promovira ovaj naš biskupijski mjesecnik. Nakon svete mise priređen je domjenak za goste, okolne župnike i suradnike - laike iz ove župe.

- Drugomu susretu hrvatske katoličke mladeži u BiH, održanom 9. i 10. svibnja, domaćin je bio grad Livno. Na susret, koji se održavao pod gesmom "Korake nam upravljam putovima mira i dobra, Kriste" odazvala se i naša župa s 50 mlađih. Uz duhovno-meditativni program u kojem su sudjelovali popularni duhovni pjevač Luka Balvan i vokalno instrumentalni sastav "Angelus" iz naše župe mlađi su sudjelovali na Križnom putu i na svečanoj svetoj misi. Prepuni dojmova i obogaćeni vratili smo se kasno navečer svojim kućama.

- Kao župa organizirali smo i hodočašće Kraljici mira u Hrasno 10. svibnja 2009. godine. Organizirano su pošla dva autobusa, a mnogo više je bilo vjernika u osobnoj režiji s osobnim vozilima. Bilo je vrlo lijepo i ugodno provesti dan u svetištu Kraljice mira.

- Ove godine naši su ministranti i mali pjevači išli na izlet u župu Neum, posjetili crkvu i galeriju, a popodne uživali u morskim radostima.

- U mjesecu srpnju ove godine petnaest mlađih iz ove župe zajedno s mlađima iz župe Čapljina boravili su tjedan dana na susretu župnih volontera na otoku Prviću kod Šibenika u župnom dvoru župe Prvić luka. Kroz zajedničko druženje i razmjenu iskustava proveli su sedam lijepih dana na jadranskoj obali zajedno sa svojim župnicima.

- Već dugi niz godina, župljani župe Dračeve svojim donacijama pomažu starački dom koji se

skrbi za pedesetak starih i nemoćnih osoba u Ljubuškom. Tako su i ove godine, krajem listopada proveli humanitarnu akciju prikupljanja voća i povrća na koju se rado odazvao veliki broj župljana ove župe. Nakon što smo staricama, o kojima inače skrbe časne sestre milosrdnice i volonteri, predali kombi pun voća i povrća imali smo svetu misu. Svetu je misu ugodnim pjevanjem uveličala mlada mješovita klapa "Angelus" župe Dračevu te izmamila pokoju suzu na staračkim očima.

- Već drugu godinu za redom, rođenje maleg Isusa svečano je obilježeno u župi Dračevu. Mladi župljani po drugi su put u ovoj župi odlučili napraviti program i organizirati "žive jaslice".

Velike, žive jaslice bile su postavljene u dvorištu crkve, a sam program počeo je u 23.00 sata prigodnom Božićnom predstavom koju su predvodili naši osnovnoškolci i mladi. Božić današnjice opisali su u četiri poruke kroz četiri igrokaza.

- Na blagdan Svetе Obitelj, koji se ove godine slavio 27. prosinca, bio je Božićni blagoslov predškolske djece. Na misu u 11 sati došlo je jako puno roditelja sa svojom djecom. Crkva je bila prepuna. Imao sam sv. misu za njih i blagoslovio sve roditelje i malu djecu i poslije mise podijelio im preko 200 prigodnih božićnih darova.

Don Ivica Boras, župnik

MOSTARSKO-DUVANJSKA BISKUPIJA

Župni ured Široki Brijeg

14. siječnja 2010.

Važni događaji u župi Široki Brijeg kroz 2009.

U božićno se vrijeme, prema uhodanu rasporedu, obilaze obitelji i obavlja **blagoslov kuća**. U tom razdoblju od 27. prosinca 2008. do 11. siječnja 2009. godine, dakle u trinaest dana, svećenici su obišli cijelu našu župu, grad i sva sela, posjetili svaku obitelj i podijelili blagoslov. Uza sve vremenske nepogode, ovaj način pastoralnog rada i susret s ljudima ima svoju veliku vrijednost. Svećenik upozna stanje u župi, život ljudi i okolnosti u kojima oni žive, njihove potrebe, kako materijalne, tako i duhovne naravi. Dragocjeno je to iskustvo za pastoralno djelovanje u župi.

Na **svećeničkom tjednu** u Zagrebu krajem siječnja, točnije od 26. do 30. siječnja, sudjelovalo je nekoliko svećenika iz našega samostana.

U **korizmenom vremenu** pojača se način pastoralnoga djelovanja u župi. Na Čistu srijedu, 25. veljače, okupio se velik broj župljana na jutarnjoj sv. misi. I na večernjoj isto tako. No, osobito je bio velik broj mlađih na večernjoj sv. misi. Započeli su korizmu i slavili obred pepeljanja.

Svakoga petka u korizmi u večernjim satima obavljamo pobožnost Put križa s narodom. To isto činimo i svake korizmene nedjelje prije početka sv. mise. U našoj se župi to slavi na više mesta: u župnoj crkvi na Širokom Brijegu, zatim u podružnicama: Uzarići, Knešpolje, Turčinovići, Dobrkovići, Grad, Privalj i Čerigaj. Puk voli ovu pučku pobožnost i sudjeluje na njoj u velikom broju.

Također se na svim tim mjestima u korizmi i u došašcu s pukom redovito slavi pokorničko bogoslužje i ponudi sv. ispovijed.

Isto smo tako u tom vremenu **pohodili i sve stare i nemoćne** u našoj župi, ispjovedili ih i pričestili, i s njima se susreli u korisnu razgovoru. A na području naše župe ovaj put bilo je 412 starih i nemoćnih. Ispovijed starih i nemoćnih obavljamo svake godine pred Božić, pred Uskrs i pred Veliku Gospu na cijelom prostoru naše župe, a na podružnicama pred blagdan zaštitnika dotičnog mesta.

20. ožujka 2009. godine izvršena je **primopredaja župe** u nazočnosti generalnog vikara don

Srećka Majića. Generalni je vikar uveo novoga župnika u službu na pučkoj svetoj misi u nedjelju, 29. ožujka.

U Gradu se slavi zaštitnik kapelice **Navještene Blaženoj Djevici Mariji** ili Blagovijest 25. ožujka. Iako je ovaj blagdan u korizmi, slavljen je osobito svečano na večernjoj sv. misi.

U Velikom tjednu na Širokom Brijegu u obredima sudjeluje mnoštvo vjernika. Osobito je to bilo na Veliki petak, 9. travnja. Od podružne crkve na Uzarićima do župne crkve na Širokom Brijegu moli se Put križa. U ovoj pobožnosti sudjeluje veliko mnoštvo svijeta; njih više tisuća, iz naše župe, ali i iz okolnih župa. Svi oni, na kraju, sudjeluju u obredima Velikoga petka u župnoj crkvi.

Uskrs, 12. travnja, na Širokom Brijegu bio je predivan. Započeo je sv. misom Gospodnjeg uskrsnuća koja se slavila na Veliku subotu točno u pola noći. Oganj, bdijenje, pjesme, narodni običaji; sve je to uzveličalo ovu svetkovinu.

Prema uhodanu kalendaru ove župe, slavili smo **Prvu sv. pričest** na Mali Uskrs 19. travnja ove godine. Radost je bila velika osobito kod 246 dječaka i djevojčica koji su po prvi put primili Tijelo Kristovo. Njihovi roditelji, braća i sestre, prijatelji i rodbina ispunili su crkvu i crkveno dvorište. Ni kiša nije mogla pomutiti njihove radosti.

Blagoslov polja obavljali smo na području naše župe od nedjelje 26. travnja i u nedjelje kroz cijeli svibanj ove godine. Svete smo mise slavili na svim grobljima i molili da Bog blagoslovi nas, naša polja, njive, vinograde, naš trud i rad.

Sakrament sv. Potvrde podijelio je mjesni biskup msgr. Ratko Perić ovogodišnjim krizmanicima u nedjelju, 3. svibnja. Bilo je 304 mladića i djevojke. Kiša nas je zbila u crkvu, koja je za ovakve prigode pretjesna. Slavlje je bilo, uza sve to, dostojanstveno i lijepo. Biskupu je kod podjele sv. krizme pomagao don Ivan Štronja, vikar za pastoral.

Biskup je tom prigodom širokobriješkog župnika imenovao dekanom.

Blagdan Svetih Apostola, zaštitnika na Čerigu, slavio se na treću nedjelju u svibnju, 17. svibnja ove godine. Prethodila mu je trodnevница. Rado se

toga dana oko crkve na Čerigu okupe mještani i svi koji potječu iz toga mjesta. A crkveni zborovi uveličaju slavlje svojim pjevanjem u sv. misi.

Školske sestre sv. Franje hodočastile su, kao i dosadašnjih godina, na **Široki Brijeg** u subotu, 23. svibnja ove godine. Program je ispunio dan hodočašća: duhovno razmatranje, pokorničko bogoslužje, sv. misa, molitva i zajednički ručak.

Završetak školske godine na Brijegu je također jako impresivan. Maturanti slave svoj završetak euharistijskim slavlјem. Osnovne i srednje škole isto tako, naravno prema svojim smjenama. A i obljetnice matura, bilo zlatna, srebrna ili ona s ništicom na kraju, okupljale su razrede prema njihovim godištima. Jako je lijepo da svi oni znaju zahvaliti Bogu na darovima znanja i marljivosti, a naravno i da se susretnu u tim prigodama.

Ministranti su imali svoj godišnji **susret na Širokom Brijegu** u subotu 6. lipnja ove godine. Slavlje sv. mise, natjecanje u poznavanju ministranskog gradiva i vjeronauka, natjecanje u športu i zajedničko druženje, dio je programa ovoga susreta. Sve je proteklo u najljepšem redu kao i prijašnjih godina. U našoj župi ima preko 120 ministranata.

Sv. Ante omiljeni je svetac u našoj župnoj zajednici. Njemu u čast slavljen je Trinaest utoraka. U tom su se osobito isticali mladi. Prepuna crkva na svakoj sv. misi. **Na Uzarićima** je blagdanu sv. Ante prethodila Devetnica. Cijelo je selo u pokretu za ovaj blagdan. Skupine folklornih društava ponude bogat program nakon sv. mise u popodnevnim satima na sam blagdan.

U Godini sv. Pavla priredili smo i obavili **hodočašće u Rim** od 14. do 20. lipnja ove godine. Putovalo je 59 hodočasnika iz naše župe. Hodočašće je predvodio župnik. Na grobu sv. Pavla slavili smo svetu misu i molili, obavili svoje zavjete. Naravno da smo obišli sva divna mjesta u toj kolijevci kršćana. Nezaboravan je bio susret sa Svetim Ocem papom Benediktom XVI. na Trgu svetog Petra i trenutak kad nas je pozdravio na hrvatskom jeziku. Ostat će u sjećanju i naš obilazak Padove i Asiza.

U Knešpolju se slavi **sv. Ivan Krstitelj** kao zaštitnik. Trodnevnicom se pripremi za taj blagdan.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Uoči samoga blagdana svečano se slavi sv. misa u noći na izvoru rječice Crnašnice. Ovo liturgijsko slavlje prijeđe u lijepo narodno veselje. Skupine folklornih društava, koje cijene tradiciju i narodne običaje, uveličaju ovaj blagdan svojim nastupima.

U posljednju subotu u srpnju, ove je godine to bio datum 25., okupljala se mladost na svoje **Hodočašće mladih na Širokom Brijegu**. Već nekoliko godina nema toga okupljanja u onom prijašnjem opsegu i sjaju. No, ipak se na predavanje i večernju svetu misu u crkvi sabralo stotinjak mladih. Predavanje je održao i misno slavlje i propovijed predvodio fra Ivan Landeka, ml., župni vikar s Čerina.

Svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo ili Velika Gospa, nebeska je zaštitnica naše župe i općine. Toga se dana Široki Brijeg pretvori u Grad na gori ili u Brdo Tabor. Svetkovini prethodi devetnica kao duhovna priprema za samu proslavu naše nebeske zaštitnice. Prije podne u tijeku devetnice mi svećenici obilazimo stare i nemoćne na području župe dijeleći im sakramente. Na večernju se sv. misu okupi mnoštvo Gospinih štovatelja. Mnogi pristupaju sakramenu sv. ispovijedi. Posebno je veličanstven dojam sv. mise uoči Velike Gospe. Toga dana, 14. kolovoza, bude u 17.30 sati svečani mimohod s Gospinim kipom kroz grad do župne crkve. Na tri postaje budu kratka razmatranja. Molitvom i pjesmom odzvanjaju ulice našega grada. A večernja sveta misa okupi nepregledno mnoštvo vjernika.

Ove su godine u Devetnici nastupili svi dječatni provincijali franjevačkih provincija iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine kao i dominikanski. To su: provincijal Bosanske franjevačke provincije iz Sarajeva, Hercegovačke franjevačke provincije iz Mostara, Hrvatske provincije iz Zagreba, Zadarske iz Zadra, Splitske iz Splita, zatim provincijal kapucina iz Zagreba, konventualaca iz Zagreba i trećoredaca iz Zagreba, te već spomenuti provincijal dominikanaca iz Zagreba. Izbor je bio takav jer se u ovoj godini obilježavala Osamstota obljetnica odobrenja ustanove Franjevačkog reda. Naša je župna zajednica osvježena velikim bogatstvom i širinom duhovnosti tih redova koje predstavljaju provincijali. No, i oni su sami u svoje zajednice ponijeli lijepe utiske o vjeri, pobožnosti i privrženosti našega puka Bogu i Gosi.

Spomenimo ovdje još i broj podijeljenih svetih pričesti od 42.300, što dovoljno govori o broju

sudionika i o velikoj milosti koja se tih dana izlila na našu župu i mjesto.

Početak nove školske godine ove je godine zbog štrajka odgođen. Ipak su se u prvim danima početka održavanja nastave sve škole, svaka za sebe, okupile na svetu misu i tako započele svoju radnu godinu.

I sam **blagdan sv. Franje** ove je godine nekako svečaniji. Priprema je obavljena uobičajenom devetnicom. Izbor je tema i propovjednika pokazao veličinu karizme ovoga Božjeg miljenika. Što je u ovom slavlju jako lijepo jest sudjelovanje velika broja mladih, osobito FRAME.

Na Širokom se Brijegu 7. listopada ove godine okupilo **mnoštvo franjevaca** iz Bosne i Hercegovine, iz obje franjevačke provincije, na završnom slavlju Osamstote obljetnice utemeljenja Franjevačkog reda. Slavlje se odvijalo na Čerigaju i na Širokom Brijegu. U ovom je slavlju sudjelovalo i značajan broj vjernika. A broj fratara prešao je 200. Široki Brijeg do sada nije zabilježio toliki broj okupljenih fratara u jednom danu.

Na blagdan sv. Franje 4. listopada **širokobriješka gimnazija** slavi svoj dan. Na svetu su se misu okupili profesori i učenici. Misno je slavlje predvodio župnik.

Osamstota obljetnica utemeljenja Franjevačkog reda bila je prigoda da smo ponudili **hodočašće u Asiz** nazvano "Franjinim stopama". Na ovo hodočašće u kolijevku Franjevačkog reda od 18. do 24. listopada uputilo se točno 48 hodočasnika. Predvodila su ih dva fratra iz samostana i župe. Obišli su sva značajnija mjesta vezana uz Franjin život i djelo. I svi su sudionici bili prezdovoljni ovim hodočašćem.

Svetkovina Svih Svetih i Dan vjernih mrtvih, 1. i 2. studenoga, kao magnet na groblja privlače vjernike koji obilaze počivališta svojih dragih pokojnih gdje za njih mole. Mi smo na svim grobljima s vjernicima slavili sv. mise tih dana. Na molitvu se okupilo veliko mnoštvo vjernika na svim mjestima.

Napomenimo i ovo: na Širokom Brijegu rado se okupljaju na sv. misu da Bogu zahvale za sve darove i dobročinstva mnoge **skupine** prigodom

obilježavanja svojih dana. Spomenimo samo neke od njih: učitelji na dan učitelja (6. listopada); lovci na dan lovaca (sveti Hubert, 3. studenoga); dan osoba s invaliditetom (3. prosinca); policija (na sv. Mihovila, 29. rujna), i tako redom ...

U Dobrkovićima slavi se zaštitnik sv. **Nikola Tavelić**, prvi proglašeni hrvatski svetac, 14. studenoga. Trodnevница okupi mještane i lijepo se pripreme za sam blagdan. A na blagdan se okupe i njihovi raseljeni sumještani.

U Turčinovićima slavi se **Gospa od zdravlja**, 21. studenoga, kad se slavi Marijino prikazanje. I ovdje se trodnevnicom mještani pripreme za proslavu blagdana. Sam je blagdan radost svim Turčinovićima bilo gdje oni živjeli.

A na Privalju se slavi **Bezgrješno začeće Blažene Djevice Marije**, 8. prosinca. I ovdje se trodnevnicom mještani pripreme za slavlje svoje nebeske zaštitnice. Na blagdan se radosno okupe na glavnu svetu misu u 11 sati.

Sv. mise zornice slavili smo u cijelom Došašću svako jutro u 6 sati. Crkva je bila ispunjena vjernicima. Jedino je malo velik snijeg umanjio broj vjernika 21. i 22. prosinca jer se nije moglo od snijega dolaziti.

Božić je proslavljen svečano, radosno, mirno, dostojanstveno i veličanstveno. U župnoj crkvi **na Širokom Brijegu** okupilo se silno mnoštvo puka, a tako isto i na filijalama, na slavlje Božjega rođenja. Božićna se pjesma orila iz svakoga grla.

U nedjelju Svetе Obitelji 27. prosinca ove godine u župnoj crkvi na Širokom Brijegu imali smo **konzert Božićnih pjesama**. Nastupili su svi zborovi s područja naše župe, njih 7 po broju: veliki

crkveni zbor "Sveta Cecilia" sa Širokoga Brijega, mali zbor "Gospini slavuj" sa Širokoga Brijega, crkveni zbor "Sveti Ivan Krstitelj" iz Knešpolja, crkveni zbor "Sveti Ante" s Uzarića, zbor mladih "Prijatelji svetog Ante" s Uzarića, crkveni zbor Gospe od zdravlja "Laetitia" iz Turčinovića i crkveni zbor "Sveti Nikola Tavelić" iz Dobrkovića.

Tog dana, 27. prosinca, započeli smo **blagoslov kuća** u našoj župi.

Na Staru godinu, u četvrtak 31. prosinca u 18 sati slavili smo **sv. misu zahvalnicu** i imali sat klanjanja pred Presvetim Oltarskim sakramentom. Sve smo to prikazali Bogu kao naš dar zahvalnosti za sve milosti koje smo primili u protekloj godini, ali i kao naš dar zadovoljštine za uvrede koje smo mu nanijeli.

U protekloj godini poduzeti su i dovršeni sljedeći građevinski radovi u našoj župi:

- Dovršen zvonik u Dobrkovićima.
- Elektrificirana zvana u Dobrkovićima i u Turčinovićima.
- Prekrivena crkva u Turčinovićima.
- Okrečena crkva u Knešpolju.
- Izvođeni radovi oko uređenja crkvenog okoliša na Uzarićima.

Iz opisanog tijeka kalendarske godine, koji prati vjerski život i rad naše župe u kojoj živi 16.570 vjernika, razvidno je ono što smo zabilježili da i drugi uoče veličinu djela. Opisano je pokazatelj živoga i angažiranoga kršćanskog života ove župe. A Božja slava i duhovna dobit nije mjeriva opisom.

Neka bude stoga sve na slavu Božju i za naše spasenje!

Fra Stipe Biško, župnik

IZVJEŠĆE O STANJU U SVEĆENIČKOM DOMU ZA 2009. GODINU

Mostar, 25. siječnja 2010.
Prot.: 2/2010.

Kao ravnatelj Svećeničkog doma dužan sam napisati godišnje izvješće o stanju u ovoj ustanovi.

Možda će ovo izvješće biti osakaćeno, jer sam gotovo pola godine, zbog zamjenjivanja kolega na terenu, bio odsutan iz Doma. Najprije sam zamjenjivao don Mihovila Zrnu u Prisoju u dva navrata, i to od 5. siječnja do 2. lipnja, a potom od 25. srpnja do 7. kolovoza 2009. Zamjenjivao sam i don Bernarda Marijanovića na Buni od 23. listopada do 3. studenoga, kao i don Vinka Raguža na Aladinićima od 9. studenoga do 24. studenoga 2009. godine.

Trenutačno, uz niže potpisanih ravnatelja, u Domu borave stalno kao i prošle godine don Srećko Čulina, don Tadija Pavlović, don Marijan Bevanda, don Nedjeljko Galić.

Ove godine novi stalni članovi Doma postali su don Srećko Majić i don Mihovil Zrno, a zbog zdravstvenih problema u Domu je i don Aleksandar Boras koji je nakon bolničkog liječenja u Dom došao 23. listopada 2009. Don Srećko Majić došao je u Dom 16. rujna 2009.

U jednoj sobi Doma stanuje don Krešimir Pušić, župnik Svetog Ivana u gradu.

U Domu kao djelatnici rade Vinko Vučina kao kućni majstor, Ivan Lasić kao medicinski tehničar, Kata Pavlović kao kuharica za Dom i Ordinarijat, te Marina Puljić i Stana Mihić kao spremaćice. Preko vikenda smjene su uskladjene uz pomoći dviju djelatnica s Ordinarijata.

Kako je dekretom određeno, za ekonomsku stranu Doma i osoblja brine se don Ante Luburić.

Što se tiče zajedničkih točaka predviđenih Statutom Doma: svako je jutro predviđena sveta Misa s Jutarnjom u 7 sati. Svi dodu, koji mogu, ali

nikako uskladiti početak... Zato kad se svi okupimo i obučemo misno ruho, sveta Misa počinje pa i ne bilo točno 7 sati. Načelno, svakoga prvog u mjesecu slavimo svetu Misu za naše dobročinitelje.

Na zajedničke objede u blagovaonicu dolaze svi, osim dvojice kojima se hrana redovito nosi u sobe. U dekretu, koji sam dobio, spominje se duhovna obnova ili duhovne vježbe u Domu: od toga za ovu godinu nije bilo ništa. Don Nedjeljko je obavio duhovne vježbe u Njemačkoj, don Stipe i ja u Bijelom Polju...

Molbom, br. 8/2009., od 5. listopada tražio sam da se riješi problem telefona, garaže i ulaza u Dom. Do danas je samo telefon donekle riješen, ali na sastanku Svećeničke uzajamnosti u Bijelom Polju, 25. studenoga 2009. don Ante Luburić je rekao da je molba uzeta u razmatranje i da će se nešto poduzeti u rješavanju ovih problema.

Nemili događaj u Domu dogodio se u utorak 29. prosinca 2009. godine, a to je provala i krađa.... Pozvana je i policija koja je ubrzo došla, snimila postojeće stanje, i napravila o svemu zapisnik. Hoće li biti rezultata istrage, ostaje nam čekati, jer do danas nema nikakvih vijesti.

Možda sam, zbog svog izbivanja, nešto bitno ispuštio a nebitno napisao.

Na kraju ovoga izvješća bit ću slobodan iznijeti svoj prijedlog, a to je da se nađe malo vremena i sa svima nama upriliči zajednički sastanak da svatko iznese svoje mišljenje i prijedloge kako bi nam svima bilo bolje i ugodnije zajedno živjeti u ovoj našoj, Bogom danoj, ustanovi.

Srdačan pozdrav u Kristu

*Don Zdravko Ivanković
ravnatelj Svećeničkog doma*

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ RADA U CRKVI NA KAMENU ZA 2009.

Mostar, 2. siječnja 2009.
Prot. br. 1/2010.

Poštovani naslove!

Kao i proteklih godina, *Crkva na kamenu* u 2009. godini izšla je 11 puta, svaki put na 44 stranice. Dvobroj je bio za kolovoz - rujan. U protekloj 2009. godini u biblioteci Crkve na kamenu izdali smo 1 knjigu, s naslovom *Abrahame! Abrahame!* autora našega biskupa Ratka Perića. Do sada smo tiskali 112 knjiga. Tijekom protekle godine pripremili smo za tisak i tri broja našega *Službenog vjesnika*.

I prošle godine bili smo prisutni na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu. Što se tiče suradničkog kadra, nastojali smo zadržati stare suradnike i dobiti pokojega novoga. U protekloj godini bilo je 15-ak stalnih suradnika koji su pisali tematske članke i jedan broj onih koji su nam dostavljali razne vijesti. Svima im zahvaljujemo.

Ponavljamo stalni poziv našim svećenicima, ali i laicima da se javi u *Crkvi na kamenu*, kako bi vijesti koje se događaju u njihovim sredinama dođe do što većeg broja naših vjernika i čitatelja.

U protekloj godini cijelo uredništvo bilo je pozvano u dvije naše župe, pa smo se kolektivno svi rado odazvali. Bili smo u Dračevu i Neumu. Tom prilikom urednik je predvodio svete Mise. Bila je to prigoda još boljega prezentiranja Crkve na kamenu našemu vjerničkom puku. Stojimo na raspolaganju i drugim svećenicima za slične susrete.

Sve srdačno pozdravljamo, želeći vam obilje Božjeg blagoslova u 2010. godini.

*Dr. don Božo Goluža
glavni urednik*

BISKUPIJSKI CARITAS

Mostar, 5. ožujka 2010.
Prot. br.: tak 34/2010.

Tema o kojoj se u protekloj godini najviše pisalo i govorilo najvjerojatnije je recesija. Neki analitičari i stručnjaci tvrde kako vihor globalne ekonomske krize Bosnu i Hercegovinu još nije ni zahvatio i da prava recesija kriza tek predstoji. Nije je zahvatio, tvrde oni, zato što je BiH zemlja nerazvijene industrije i privrede. Drugi ovakve tvrdnje smatraju naivnima te svoje mišljenje i izjave o utjecaju svjetske globalne krize na BiH potkrjepljuju argumentima o poražavajućoj, dubokoj ekonomskoj krizi u kojoj se nalazi be-ha gospodarstvo.

Stručnjaci, naime, upozoravaju da bi zemlje Istočne Europe mogle najgore ispaštati iako nisu imale nikakva utjecaja na pojavu recesije. Nažlost, oluja svih tih negativnih procesa pogodila je i BiH što se tijekom 2009. moglo prepoznati u smanjenju bruto nacionalnog dohotka, posebice porasta nezaposlenih te smanjenja industrijske

proizvodnje za oko 20%. BiH je zemlja koja sve i svašta uvozi: osnovnu hranu u vrijednosti od 500 milijuna KM, vodu za 120 milijuna, pivo za 130 milijuna te naftne derive za 1,3 milijardi KM. Ovakav razuzdani uvoznik, kao što je BiH, može sebi pomoći samo ako iz domaće proizvodnje nadoknadi sve ono što inače uvozi.

Međutim, osim kronično bolesna stanja i konstantna opadanja domaće proizvodnje, sve je veći broj nezaposlenih i onih koji su u protekloj godini dobili otkaz zbog globalne ekonomske krize. U BiH je zbog recesije u prvih devet mjeseci 2009. bez posla ostalo 70.832 ljudi. U prosincu 2009. broj zaposlenih u FBiH je za 76.168 veći od broja nezaposlenih kojih ima 354.577. U kolovozu prošle godine broj nezaposlenih u RS popeo se na 139.974 s velikom tenzijom rasta. Dakle, do prosinca 2009. broj nezaposlenih u BiH popeo se na preko pola milijuna ljudi.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Neto plaća u prosincu 2009. u FBiH iznosila je 807,67 KM, a u RS nešto niža, odnosno 788,- KM.

Kako bi prosječna obitelj u BiH dočekala kraj mjeseca, potrebno joj je osigurati mjesečno 1.651 KM. Najveći dio, čak 652 KM, potrebno je izdvajati za hranu, a ostatkom se moraju pokriti svi drugi troškovi: uobičajena režija, odjeća, obuća, prijevoz te sve druge stvari potrebne za svakodnevni život četveročlane obitelji. Kada se to usporedi s prosječnim neto plaćama u BiH, onda za prosječni skromni život u četveročlanoj obitelji potrebno je dvoje zaposlenih.

Dakle, globalna kriza je itekako zahvatila BiH. Redovi potrebnika pred vratima Caritasa u protekloj godini bili su iz mjeseca u mjesec veći. Nije riječ isključivo o materijalnoj pomoći koju smo nastojali pružiti svima - hrana, odjeća, obuća, lijekovi, jednokratna finansijska pomoć - nego ljudi žele biti saslušani, trebaju razgovor, savjet, čeznu za duševnim i duhovnim ohrabrenjem i potporom. Mjesečno kroz Caritasov prijamni ured za razgovor prođe u prosjeku oko 350 osoba, što znači da godišnje oko 4.200 osoba bude pomognuto na različite načine. Naravno, posljedice globalne krize ponajprije su materijalne odnosno finansijske naravi, ali njezini negativni učinci ostavljaju još dublji trag u srcima i dušama ljudi u obliku dezorientiranosti i beznađa, jer u mračnom tunelu osobne i globalne krize ne vide svjetlo izlaza.

Biskupijski Caritas hercegovačkih dijeceza u protekloj je godini, zahvaljujući Božjoj milosti i providnosti, uspješno djelovao na razini svih svojih ustanova i projekata. Naravno, bilo je i takvih situacija i događaja koje su naše karitativno djelovanje znale zasjeniti, probuditi u nama neizvjesnost i nesigurnost, posebice kada je riječ o finansijskoj održivosti pojedinih projekata, ali smo na kraju ipak, uz Božju pomoć, ostali postojani u svom karitativnom djelovanju i svjedočenju. Posebice smo zahvalni Bogu, koji je izvor svake ljubavi i svakoga dobra djela, što raste broj naših domaćih dobročinitelja koji nas podržavaju u našem karitativnom radu.

Slavljenica "Mirjam" - "Mirjam" - Caritasovo prihvatište za žene i djecu, žrtve nasilja obilježilo je ove 2009. godine desetu obljetnicu svoga postojanja. U tom povodu tiskali smo jubilarni promidžbeni plakat/letak koji je poslan ne samo svim župnim uredima i crkvenim ustanovama, nego i brojnim državnim institucijama, poseb-

ce centrima za socijalni rad, medijima te svima onima koji na bilo koji način mogu doprinijeti uspješnoj borbi protiv različitih oblika nasilja u obitelji. U tekstovima plakata/letka što ih je sročila i odabrala prof. Mirjana Vlaho, voditeljica projekta "Mirjam", naglasak je stavljena na raznolikost i učestalost nasilja u obitelji s kojega treba strgati licemjernu masku privatnosti, jer nasilje bez obzira nad kime i gdje se događalo ne može i ne smije biti promatrano kao nešto privatno, što se događa između četiri zida obiteljskoga doma. Nasilje upravo zato što je nasilje uvijek je javno. Ono nikada i ničim ne može biti opravданo: Može se imati tisuće razloga za svađu, ali ne postoji nijedan za udarac.

Voditeljica projekta Mirjana Vlaho i psihologinja Mirjana Brajković bile su tijekom cijele godine angažirane oko skrbi žena i djece u prihvatištu. Sudjelovale su također na više seminara i susreta što ih je organizirala NVO (nevladina organizacija) "Udružene žene" iz Banje Luke. U RS postoje tri sigurne kuće i sve se financiraju iz budžeta nadležnoga ministarstva. U FBiH postoji šest sigurnih kuća. Nevladine organizacije koje imaju sigurne kuće u BiH rade na donošenju zajedničkih standarda i budžeta. "Mirjam" sudjeluje kako ne bismo bili izostavljeni iz proračuna. Samo usporedbe radi, standard jedne sigurne kuće predviđa 9 stalno i 5 povremeno zaposlenih osoba te godišnji budžet od 330.000,- KM.

Ovaj projekt finansijski pomaže Caritas Linz, ali i domaći dobročinitelji. Postoji nad da će projekt "Mirjam" jednoga dana biti financiran iz budžeta FBiH.

Slavljenica "Logovita" - Prvi dan srpnja 1999. otvorena je Caritasova knjižara "Logovita" u Caritasovu prostoru u Splitskoj 21 u Mostaru. Dakle, u srpnju prošle godine navršilo se punih deset godina rada "Logovite". Ovaj 10-godišnji jubilej nije posebno, odnosno nekim svečanim događajem obilježavan.

Najznačajniji događaj u protekloj godini dogodio se u siječnju kada je dotadašnji voditelj prodaje gosp. Miro Vidačak predao vođenje poslova svomu naslijedniku gosp. Viktoru Zubcu. Gosp. Zubac diplomirani je teolog - vjeroučitelj, a do tada je bio i savjetnik u Caritasovu Obiteljskom savjetovalištu. Uz vođenje poslova knjižare "Logovita", nastavio je i dalje predavati vjeronauk, a nadamo se da će barem povremeno nastaviti također s radom u Obiteljskom savjetovalištu.

Gosp. Vidačak sam je ponudio ostavku u "Logoviti". Razlog je njegovo ozbiljno narušeno zdravlje, ali i privatni poslovi kojima se želio više posvetiti. Mi smo mu zahvalni za njegov rad i zauzimanje da "Logovita" postane jedna od ugleđnijih knjižara u Mostaru. Nažalost, posljednjih godina "Logovita" je bila nekoliko puta u ozbiljnoj finansijskoj krizi, i to poglavito zbog prevelikih zaliha neprodanih knjiga.

Gosp. Zubac uspio je do svršetka 2009. podmiriti sve obveze prema dobavljačima i naplatiti od dužnika njihova dugovanja prema "Logoviti". Uspio je također steći povjerenje poslovnih partnera, koje je bilo znatno poljuljano.

U svome završnom godišnjem izvješću Ravnateljstvu Caritasa gosp. Zubac izriče svoj sud o održivosti i planovima za budućnost Caritasove knjižare "Logovita": "Uza sve probleme koji danas otežavaju poslovanje ne samo nama, nego i svima ostalima koji se bave ovim poslom, "Logovita" i dalje drži vodeće mjesto po raznovrsnosti i kvaliteti ponude i usluge u gradu, a zasigurno i šire. Obnovili smo suradnju sa starim i pokrenuli s novim partnerima kojima smo dobar znak djelovanja na ovim prostorima. Potaknuti društvenim pesimizmom, nekulturom čitanja ili ekonomskom krizom, možemo lako steći dojam da se naš trud ne isplati. Stanje, međutim, nije sasvim tako i rezultati naših napora često nas znaju iznenaditi. Jasno je da postoje mnoge stvari kojima se uspješnost našega posla može unaprijediti. Ipak, u pogledu budućnosti, a na temelju dosadašnjeg iskustva moja je ocjena optimistična i pozitivna."

Obiteljsko savjetovalište - U protekloj godini Obiteljsko je savjetovalište doživjelo značajne promjene u stručnom timu savjetnika. Naime, voditeljica Savjetovališta Anita Begić, koja je u Caritasu bila namještена kao socijalna radnica, napustila je Caritas, a Viktor Zubac je imenovan voditeljem poslova Caritasove knjižare "Logovita". U savjetovalištu su svoje djelovanje nastavili don Tomislav Ljuban - obiteljski savjetnik i psihologinja Mirjana Brajković - "geštalt" psihoterapeut, koja je od ove godine preuzela vođenje Obiteljskog savjetovališta.

Od značajnijih događaja ističemo sljedeće: Na samom početku godine psihoterapeutkinja Mirjana Brajković predstavila je *Rad s parovima iz geštalt perspektive* na Prvom Kongresu psihologa u BiH u Sarajevu. Stručni auditorij imao je prilično vidjeti statistički prikaz rada s parovima Ca-

ritasova obiteljskog savjetovališta u posljednje tri godine.

Naš je tim savjetnika na temelju iskustva iz Obiteljskog savjetovališta smatrao važnim upozoriti širu javnost na činjenicu brojnih duševnih bolesti te su zato organizirali okrugli stol u *Emausu* na temu *Duševna bolest u obitelji*. Uvodničari su bili eminentni stručnjaci iz Zagreba prof. dr. Miro Jakovljević, prof. Zdenka Pantić te isusovac prof. dr. Mijo Nikić.

Kroz proteklu su godinu terapijski tretman zatražile 94 osobe s kojima je obavljeno 260 sati razgovora. S obzirom na broj korisnika prema spolu, muškaraca je bilo 31, a žena 63. Radi se o porastu broja mlađih muškaraca u dobi između 25 i 35 godina koji dolaze u savjetovalište, dok žene najviše u zrelijoj dobi između 35 i 50 godina trebaju stručnu pomoć. Što se tiče korisnika prema vrsti terapije, i dalje je individualna terapija u prednosti, zatim obiteljska i nešto manje bračna terapija. S obzirom na samu problematiku, najveći je broj onih koji su u Savjetovalištu zatražili pomoć zbog *anksioznih poremećaja* bilo da se radi o *paničnim, anksiozno-depresivnim ili posttraumatiskim stresnim poremećajima* kojima su podjednako izloženi muškarci i žene.

Za rad Obiteljskog savjetovališta neophodna je i supervizija, koju su savjetnici imali tijekom 5 susreta od certificirane supervizorice iz Sarajeva. Savjetnici su također pohađali seminare koje je organizirao *Trauma centar* pri karitativnoj organizaciji *Kruh sv. Ante* u Sarajevu te seminar u okviru škole Psihointegrum akreditirane od Instituta za geštalt psihoterapiju s Malte.

Što se tiče preventivnih programa u prošloj je godini održana jednodnevna radionica na temu *Profesionalna iscrpljenost radoholičara* za medicinsko osoblje stacionarnog odjela *Rehabilitacijskog centra Sv. Obitelj* u *Emausu*. Zatim je održano 7 tematskih supervizija za odgajateljice i drugo stručno osoblje koje radi s djecom s posebnim potrebama također u centru *Sv. Obitelj*.

"Nazaret" i "Sv. Obitelj" - U "Nazaretu", Caritasovu centru za radno ospozobljavanje osoba s posebnim potrebama, u protekloj je godini u trima radionicama u prva tri mjeseca bilo 18, a od ožujka 17 korisnika, jer jedna korisnica zbog bolesti ali i zbog starosne dobi ne dolazi više redovito u "Nazaret", osim povremeno, da bi u centru radi druženja proboravila nekoliko sati s prijateljima.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

O aktivnostima u "Nazaretu" nema značajnijih novosti. Korisnici marljivo rade i proizvode svoje već uobičajene rukotvorine. Najviše se cijene blagdanske i slavljeničke čestitke, jer neke tvrtke uoči blagdana naručuju čestitke. Brojne su također i narudžbe uokvirivanja slika. Bilo bi poželjno kada bi instruktori u "Nazaretu" bili inventivniji te osposobili korisnike u radionicama za izradu novih rukotvorina i tako obogatili ponudu svojih proizvoda. U prošloj je godini bila organizirana samo jedna izložba, i to u župi sv. Mihovila arkanđela u Tomislavgradu.

"Nazarećani" rado sudjeluju u športskim natjecanjima te su tako njih sedmorica sudjelovala u stolnoteniskom natjecanju koje je 28. ožujka od Caritasovih djelatnika bilo organizirano u Mostaru. Sudjelovalo je 25 klubova iz cijele BiH.

U Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj" prošle je godine bilo značajnijih promjena, posebice kada je riječ o osoblju. Dvoje stručnih djelatnika - rehabilitator/somatoped i logopedistica - napustili su naš Centar, kao i jedna od odgojiteljica koja je zbog udaje otišla iz Mostara. Početkom listopada u Centru je počela raditi apsolventica Matea Biloš, edukatorica-rehabilitatorica koja bi trebala u proljeće 2010. završiti svoj studij u Tuzli. U listopadu je fizioterapeutica Marina Zelenika imenovana koordinatoricom rada ambulantnog odjela.

Do svršetka srpnja 2009. u ambulantnom odjelu je boravilo 26 djece. Skupina od 14 djece koja pohađaju mostarsku specijalnu školu borave u našem Centru samo polovicu radnog dana. U jesen na početku nove školske godine troje djece bilo je manje zbog liječenja izvan BiH, ali i zbog neorganizirana prijevoza djece iz drugih općina do Mostara. Naše korisnike prevozimo s tri prilagođena kombi vozila. Samo jedno od tih vozila u prošloj je godini tijekom 225 radnih dana prešlo gotovo 14.000 KM.

Posebnu i svakako jedinstvenu ponudu na području cijele BiH predstavlja ekipa talijanskih stomatologa volontera koji, zahvaljujući domaćem anesteziologu, pod općom anestezijom popravljaju i vade zube osobama s posebnim potrebama. Njihov je rad doista od iznimne važnosti za cijelu regiju, jer oni ne vrše zubarske usluge samo našim korisnicima nego djeci i odraslim osobama s posebnim potrebama ne samo cijele Hercegovine nego i šire. Organizaciju i realizaciju ovog projekta provodi Biskupijski caritas Trst. Tijekom ove godine urađeno je 107 pregleda, 58 anestezija

tijekom kojih se popravljaju ili vade zubi, urađene su 3 proteze te 1 operativni zahvat.

Nije nezanemariv rad volontera u ambulantnom odjelu u protekloj godini. Oni su, naime, odradili oko 450 sati pomažući djelatnicima Centra oko skrbi za djecu s posebnim potrebama.

U stacionarnom odjelu Centra, dakle, onom u kojem se skrbi danonoćno za teško hendikepirane nepokretne korisnike koji su vezani uz bolesnički krevet ili invalidska kolica tijekom 2009. boravila su 22 pacijenta. O njima skrbi pet medicinskih sestara, pet njegovateljica, fizioterapeut te po potrebi liječnik i stomatolozi. Tijekom prošle godine preminulo je pet korisnika, a primljeno je dvoje novih.

Uoči Božića povećao se broj volontera, koji su i kasnije nastavili spremno pomagati u večernjim satima posebice u hranjenju pacijenata. Tijekom došašća u nekoliko je navrata na stacionarnom odjelu organizirana radna terapija tako što su se pravili mali kolačići koje su korisnici potom dobivali za užinu. Svi su rado sudjelovali i uz pomoć djelatnika pravili kolačice.

Uplate za boravak korisnika stacionarnog odjela jesu redovite, osim Zapadnohercegovačke županije. U studenom je upravno vijeće Centra donijelo odluku o poskupljenju smještaja o čemu smo obavijestili sve centre za socijalni rad naših korisnika.

Velik je problem nabava lijekova za naše korisnike, jer to je obveza obitelji korisnika. Neprestano se mora članove obitelji podsjećati na ovu njihovu obvezu, jer se terapija ne smije prekidati. Još je veći problem pribaviti uputnicu za korisnike kao i recepte za lijekove, jer potječu iz različitih županija ili su im roditelji, odnosno najbliža rodbina stari i nemoćni. Mostarski Dom zdravlja spreman je uvijek pomoći i vrlo su brzi kada je riječ o hitnom slučaju ili velikoj potrebi, no, uvijek zahtijevaju da našega korisnika prati jedna od naših medicinskih sestara te u tom slučaju njezino je radno mjesto u Centru nepokriveno.

Već duže vremena nismo primili nijednu zamolbu za smještaj hendikepirane osobe u naš Centar, dok zamolbi za smještaj osoba koje su pretrpjeli moždani udar ili starijih osoba s frakturama kostiju ima znatan broj.

Radionica "Emanuel" - U sklopu Rehabilitacijskog centra Sveta Obitelj nalazi se radionica za osobe s posebnim potrebama *Emanuel* u čiji rad je uključeno 12 odraslih osoba s posebnim potre-

bama iz Mostara i bliže okolice. Riječ je o prilagođenoj radionici za rad s glinom i drvetom.

Ovaj je projekt započeo s radom u rujnu 2006. i u potpunosti je bio financiran od donatora (ADA - Austrian development agency) do rujna 2009. godine. Preko Biskupijskog caritasa Linz i Caritasa Austrije podnijeli smo molbu kod iste organizacije za produženje projekta na razdoblje od naredne 3 godine. Sretni smo što je među velikim brojem molbi pristiglih iz okruženja (BiH, Srbija, Makedonija, Albanija, Kosovo...) ADA prepoznala kvalitetu i vrijednost našega projekta te odobrila sredstva i za sljedeće 3 godine. U ovom su projektu zaposleni dvoje voditelja radionica te povremeno fizioterapeutica i psihologinja.

Bitno je naglasiti kako su se mladići i djevojke uključeni u ovu radionicu dobro uklopili te rado dolaze na rad i druženje. Od početka rada radionice *Emanuel* većina je usvojila određene vještine i radne navike koje im uvelike koriste u sadašnjem radu. I za roditelje korisnika ova je radionica velika podrška i pomoć u svakodnevnoj brizi za njihovu djecu. Kroz razna druženja, radionice i pojedinačne razgovore o njihovim problemima i potrebama brine naša psihologinja. Voditelji su radionice, zajedno s roditeljima i psihologinjom, u adventu pripremili i izveli prigodan Božićni program.

Raduje nas i činjenica da je javnost prepoznala naš rad i sve češće se kupuju i naručuju naši proizvodi. Samo u 2009. godini imali smo četiri veće narudžbe proizvoda za svatove i druge prigode a često nas posjećuju različite osobe i organizirane skupine te kupuju naše radove. U protekloj godini 14. lipnja organizirana je promidžbeno prodajna izložba radova u Tomislavgradu. Nakon sv. misa vjernici su s velikim zanimanjem razgledali i kupovali naše radove.

Korisnici radionice *Emanuel* zajedno s *Nazarećanima* članovi su *Specijalne olimpijade* te sudjeluju u športskim aktivnostima. Dne 28. ožujka 2009. bili smo domaćini državnog turnira u stolnom tenisu za osobe s posebnim potrebama. Sam turnir i cjelokupna organizacija obavljena je na visokoj razini i protekla je u najboljem redu. Na turniru je sudjelovalo ukupno 26 klubova iz čitave BiH s više od 160 natjecatelja. Uz natjecatelje tu su bili još i treneri, volonteri, organizatori i uzvanici što je u konačnici rezultiralo do sada rekordnim brojem od više od 260 sudionika. Sve bi to bilo nemoguće organizirati bez velike i svesrdne pomoći brojnih sponzora koji su novčano ili

materijalno potpomogli ovaj događaj te volontera koji su toga dana bili na usluzi organizatorima i sudionicima. Naši su gosti otputovali zadovoljni i prepuni pozitivnih dojmova, a domaćinima je ostala zahvala i priznanje većine sudionika o vjerojatno najbolje organiziranom natjecanju do sada.

Voditelji radionice su u travnju 2009. zajedno s ravnateljem Caritasa boravili u Linzu i posjetili nekoliko ustanova i radionica za osobe s posebnim potrebama. U lipnju 2009. posjetili su također nekoliko sličnih ustanova u Švicarskoj i obogatili se njihovim idejama i iskustvom.

Neumorna "Veronika" - "Veronika" je neuromorna u skrbi za bolesne i nemoćne, i to uglavnom starije osobe. Naš mobilni tim od dvije medicinske sestre i dvije njegovateljice požrtvovno je pružao pomoć tijekom prošle godine kroz usluge primarne medicinske skrbi, pomoći u kućanstvu te kroz materijalnu i svaku drugu pomoć redovito za 94, a povremeno za 52 starih, bolesnih i nemoćnih osoba. Dakle, ukupno za 146 korisnika, a od toga je tijekom 2009. preminulo 13 osoba.

Tijekom godine obavljeno je 3.649 kućnih posjeta, 367 puta su korisnici odvoženi na pregled liječniku, posuđena su 63 ortopedска pomagala (bolesnički kreveti, invalidska kolica, štake i sl.) Valja istaknuti i rad skupine od deset volontera iz mostarskih župa koji su se istakli svojim radom kroz ovaj projekt ili kroz slične akcije za stare i nemoćne organizirane u župnim Caritasima.

Djelatnice projekta "Veronika" zajedno s ravnateljem boravili su u studijskom posjetu Caritasu Emsdetten-Greven u Njemačkoj. Naši su nam partneri refundirali dio putnih troškova.

Ovaj projekt financira Njemački caritas do svršetka 2010. Predstoji nam, dakle, "borba" za nastavak ovoga projekta. Međutim, imamo i domaćih dobročinitelja: gorivo za vozila kućne skrbi dariva tvrtka "Media res", finansijska pomoć od Elektroprivrede Herceg-Bosne. Nažalost uza sve naše nastojanje da ovaj projekt dobije finansijsku podršku od županijskih ili općinskih vlasti, nismo uspjeli. No, to nas ne smije obeshrabriti i trebamo se i ubuduće zauzimati i lobirati kod odgovornih kako bi uvidjeli potrebu ovakvih usluga starim i nemoćnim u svakoj općini.

Antitrafficking - Već nekoliko godina, točnije od 2006. Biskupijski caritasi u BiH provode projekt Antitrafficking kojemu je glavni cilj kako mu

i samo ime govori - borba protiv trgovine ljudima. Projekt je centralno koordiniran od Caritasa BK BiH. Projektne aktivnosti se uglavnom baziraju na prevenciji i suzbijanju trgovine ljudima i provode se na više razina: lokalnoj, župnoj, biskupijskoj i nacionalnoj. Organiziraju se različiti seminari i edukacije za mlade, izrađuju se promotivni materijali s ciljem prevencije ovoga problema, zajedno s uredom državnog koordinatora za sprječavanje trgovine ljudima provode se aktivnosti prevencije i zaštite žrtava.

Jedna od važnijih aktivnosti jest *Ekonomsko osnaživanje* kojim se potencijalne žrtve direktno pomažu kroz razne donacije: pčelarska oprema, platenici, šivaće mašine, osposobljavanje za razne poslove kroz tečajeve jezika, informatike, šivanja...

U protekloj godini kroz ovu aktivnost naš biskupijski Caritas pomogao je 14 korisnika (obitelji) darivajući im pčelarsku opremu.

Opservatorij siromaštva - Projekt "Opser-vatorij siromaštva i resursa u BiH" započeo je u siječnju 2009. godine. U suradnji s Caritasom Italiana koji najvećim dijelom financira ovaj projekt. Osim Caritasa Italiana, tu su i Secours Catholique te Caritas International Belgium.

Projekt je dobio službeno odobrenje od strane BK BiH (*Vrhbosna*, 4/2008.): *Biskupi su prihvatali prijedlog da Caritas BK BiH zajedno s biskupijskim Caritasima, a u suradnji s Talijanskim Caritasom, provede projekt: "Opservatorij siromaštva i resursa u BiH" kako bi se jasnije uočili uzroci siromaštva i poboljšao odabir karitativnih programa.*

U prvom dijelu provođenja projekta radile su se tri vrste istraživanja. Prvo istraživanje provedeno je među korisnicima Caritasovih projekata, drugo je obuhvaćalo sve župne zajednice iz BiH putem pošte - popunjavanje upitnika koji su župe vraćale poštom u Caritas BK BiH i treće istraživanje je bilo u odabranim župama i odabranim obiteljima. U drugom dijelu projekta krenulo se s obradom prikupljenih podataka, pravljenjem zajedničke baze podataka, analizom SPSS tablica i kvalitativnim istraživanjem (intervjui s korisnicima). Projekt je odobren do 31.3.2010. Postoji mogućnost njegova produženja.

Dječji vrtić "Sveti Josip" započeo je radom 15. siječnja 1997. godine, i nakon 13 godina rada, Bogu hvala, i danas djeluje vrlo uspješno na zadovoljstvo djece, roditelja i utemeljitelja. Kroz go-

dinu 2009. u vrtiću je bilo 154 djece, uzrasta 1 ½ godine do polaska u školu.

U rujnu, na početku školske godine, odgajateljsko vijeće i ravnateljica vrtića naprave godišnji plan i program rada koji potom Upravno vijeće vrtića usvoji. Na temelju ovog plana i programa svaka odgojiteljica vodi svoj tjedni i mjesecni program rada nastojeći ga prilagoditi potrebama i interesima djece.

Prošlu godinu 2009. FBiH - Hercegovačko-ne-retvanska županija, Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa donijelo je novi Pravilnik o obrascima i sadržaju pedagoške dokumentacije i evidencije o djeci u predškolskim ustanovama. Iako nismo financirani iz gradskog proračuna, vodili smo cijelu navedenu dokumentaciju već godinama. Što se tiče dodatne edukacije naših djelatnika, potiče ih se da sudjeluju, prema finansijskim mogućnostima, na seminarima u BiH i Hrvatskoj. Organiziraju se također radne subote, jednom mjesечно, kada se obrađuju razne odgojne teme.

Vrtić se financira od uplate roditelja, skromnim prilogom mostarske općine i potporom naših donatora iz inozemstva. Napominjemo također da određen broj djece siromašnih roditelja ne plaća za boravak djece ili znatno umanjenu cijenu.

Korizmena i Adventska akcija - Korizmena akcija 2009. organizirana je za kupnju agregata za stacionarni odjel Svetе Obitelji. U ovoj je akciji sudjelovalo 28 župa. Prikupljen je značajan iznos za agregat te smo potom, zahvaljujući pomoći Hrvatske vlade kupili i postavili agregat u Svetoj Obitelji. Svim župama od kojih smo dobili rezultate prikupljanja zahvaljeno je i poslano izvješće o uspješnosti akcije, te fotografije postavljenog agregata.

Sedmi je put ove godine da se organizira adventska akcija *Paket ljubavi* u našim župama. Od naše početne ideje da za ovu akciju vjernici pripreme paket sa živežnim namirnicama za siromašne, župnici sve više od vjernika prikupljaju novac. Biskupijskome Caritasu su svoje podatke o uspješnosti akcije poslale 24 župe. Vjerujemo da je akcija organizirana u još nekim župama koje su prikupljeni novac i pakete ostavili za svoje potrebnike, ali Biskupijski Caritas nisu informirali o uspješnosti akcije. Što u paketima što u novcu prikupljeno je gotovo tri tisuće paketa. Biskupijskom je Caritasu dostavljeno gotovo dvije

tisuće paketa s kojima smo uoči Božića razveselili mnoge siromašne a poglavito obitelji s više djece. I ovaj put smo zahvalili svim župnicima koji su vjernike poticali da svoju djelotvornu ljubav iskažu kroz *paket ljubavi* siromašnima.

Zimski program - I u 2009. godini Njemački caritas nastavio je finansijski podržavati *Zimski program* koji ima za cilj nabavku peći na kruto gorivo i drva za ogrjev za najsilnije obitelji. U protekloj godini podijelili smo 15ak peći i više od 70m³ drva za ogrjev.

Večer Prijatelja Caritasa - Večer *Prijatelja Caritasa* upriličena je dan uoči Nedjelje Caritasa 12.12.2009. u Kući susreta Emaus. Treći je to put da Biskupijski caritas Mostar organizira za svoje dobročinitelje program zahvale. Bilo je prisutno 50-ak dobročinitelja *Prijatelja Caritasa*. Te večeri prikazan je dokumentarni film "Barijere u nama i oko nas" u kojem su kroz priče naših korisnika prikazani problemi i barijere s kojima se susreću osobe s posebnim potrebama, žrtve obiteljskog nasilja, stari i nemoćni te drugi najzapostavljeniji članovi našega društva.

Tjedan solidarnosti - I ove 2009. godine u Hrvatskoj je organizirano prikupljanje sredstava za pomoć Crkvi i ljudima u BiH. Nakon raspisanog natječaja od strane Caritasa BK BiH iz hercegovačkih biskupija pristiglo je samo 7 projekata (iz Vrhbosanske nadbiskupije 62, iz Banjalučke 9). Od ovih sedam jedan je bio iz *Centra Sveta Obitelj*, a drugi iz *Vrtića Sveti Josip*. Razlog tako malom odazivu iz hercegovačkih biskupija vjerojatno je nedovoljna i slaba informiranost te mala zainteresiranost naših ljudi da napišu i predaju projekt. Biskupijski caritas Mostar kao i ostali Caritasi u BiH od *Tjedna solidarnosti* dobio je potporu za svoje strukture.

Povijest hospicija "Betanija" - Biskupijski caritas Mostar potpisao je 2007. ugovor s udrugom "St. Joseph, the Worker, LTD" o izgradnji hospicija "Betanija" za terminalne bolesnike na Caritasovu zemljištu Džoluša u Cimu. Ugovorom se udruga obvezala izgraditi hospicij, a Caritas se obvezao darovati zemljište, platiti sve troškove raznih dozvola i održavanje hospicija.

Međutim, u prosincu 2009. direktorice spomenute udruge Sr. Muriel Geisler (časna sestra) i gospođica Mary Walsh odustale su od financi-

ranja izgradnje hospicija zbog neprikladna prijava parceri Džoluša, na kojoj je Caritas dobio građevinsku dozvolu i platio rentu te priključak Elektroprivredi. Osim ovoga bilo je još i drugih troškova bilježniku te uknjižba u katastarske i gruntovne knjige.

U proljeće 2009. započelo se s iskapanjem temelja. Namjeravali smo obilježiti i polaganje kamena temeljca na sv. Josipa, 19. ožujka 2009. Međutim, pri iskapanju temelja pojavila se podzemna, slivna voda. Direktorice, sestra Muriel i gđica Mary, zaustavile su kopanje temelja govorči kako je mjesto neprikladno, puno vlage itd. U međuvremenu ih je netko razuvjerio da se uz pomoć dobrih izolacija ipak može i na takvu zemljištu graditi. Nakon toga su počele prigovorati zbog neprikladna puta kroz naselje. Put je uistinu uzak i neravan, ali njime se služe također i svi stanovnici naselja. Zanimljivo je što su naše dobročiniteljice ovaj pristupni put vidjele i za nj znale i prije potpisivanja ugovora o izgradnji hospicija "Betanija".

Postojala je ipak još jedna mogućnost pristupa Caritasovoj parceli Džoluša. Međutim, taj je pristup onemogućen nekoliko mjeseci nakon što smo započeli s iskapanjem temelja hospicija. Naime, južno od Caritasove parcele sagradeno je nogometno igralište za Športski klub Cim. Na mjestu gdje je bila s južne strane ulazna kapija na našu parcelu uprava športskog kluba Cim izgradila je svlačionicu koja je jednim svojim dijelom nedopustivo blizu (u građevinskom smislu) našoj parceli. Pozvali smo jednim dopisom predstavnike kluba na sastanak zečeći s njima razgovarati o mogućnosti pristupa našoj parceli preko terena igrališta. Unatoč svim našim nastojanjima, nismo uspjeli doći do kompetentnih ljudi s kojima smo o tome mogli razgovarati što je bilo više nego očito da nam pristup preko budućeg parkirališta igrališta kane onemogućiti.

Ravnatelj Caritasa pokušao je pronaći drugo rješenje pristupa preko nekih drugih parcela. No, i taj je pokušaj propao.

Nakon svih ovih pokušaja dogovoren je 27. studenoga 2009. susret direktorica udruge "St. Joseph, the Worker", biskupa mons. Ratka Perića, ravnatelja Caritasa te predstavnika izvođača radova u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru. Priopćili smo donatoricama kako nismo uspjeli dogоворити novi pristup našoj parceli preko terena igrališta. Donatorice su bile vidno neraspoložene za nastavak projekta izgradnje hospicija "Betani-

ja". Razišli smo se. One su potom 7. prosinca 2009. poslale dopis u kojem priopćuju svoju odluku o poništenju sporazuma, odnosno ugovora s Caritasom, potpisanim 11. srpnja 2007.

Silno smo željeli izgraditi hospicij za terminalne bolesnike "Betanija". Nažalost, kao da su se sve sile zla urotile da spriječe ovu plemenitu zamisao. Naravno, uvjereni smo da Zli u raznolikosti svojih lica i slugu, ako i jest bio u ovom slučaju na djelu, nema posljednju riječ. Bog je onaj koji u svojoj mudrosti i providnosti čini da se ostvaruju naši planovi, ako živimo i djelujemo u skladu s njegovom voljom. Neka nam ova tužna povijest neuspjela projekta "Betanija" bude pouka: Bili mi u svojim ljudskim zamislama i planovima uspješni ili neuspješni, budimo uvijek nadahnuti i prožeti ljubavlju ne samo prema onima koji nam pomažu nego i prema onima koji nam odnemažu, jer ljubav je iznad svega, ona je veza savršenstva.

Kuća susreta "Emaus" - U protekloj godini u našoj Kući susreta "Emaus" boravilo je 877 osoba. Zabilježili smo 896 noćenja, a priređeno je 2.416 objeda.

Održano je 8 duhovnih vježbi, znatan broj edukacija i seminara jednodnevnih i višednevnih.

U našoj se kući održavala i proljetna Biskupska konferencija BiH.

U prosincu je dovršena izgradnja i opremanje prostora "Haurite" koji je namijenjen za večernje relaksirajuće susrete onih koji borave u Emausu. Osim nekih popravaka te radova koje bi trebala tvrtka MN-trade dovršiti, nije bilo znatnijih građevinskih poslova.

Naša je želja da Kuća susreta "Emaus" postane svojevrsni duhovni, pastoralni i kulturni centar naših biskupija. U tu svrhu namjeravamo pripremiti prijedlog godišnjeg programa događanja u "Emausu" i predati ga na uvid pastoralnom vikaru i ocu Biskupu. Cilj nam je da gotovo svakoga mjeseca ponudimo sa svoje strane bar jedno događanje duhovne, pastoralne ili kulturne naravi, i to jednodnevno ili višednevno. Očekujemo da će nas Ordinarijat u tome podržati i potaknuti župnike da na ova ponuđena događanja šalju svoje župljane, poglavito one na koje se oni oslanjaju u svom pastoralnom radu, ali i one koji se žele dodatno educirati ili duhovno obogatiti.

Dr. don Ante Komadina, ravnatelj Caritasa

IZVJEŠTAJ BOLNIČKE KAPELANIJE U MOSTARU ZA 2009. GODINU

Mostar, 5. siječnja 2009.

U godini 2009. u mostarskim bolnicama dogodile su se mnoge promjene. Krajem siječnja 2009. proradila je Sveučilišna klinička bolnica na Bijelome Brijegu. U novu zgradu bolnice preselila su mnoga odjeljenja iz grada. U gradu je potpuno zatvorena Stara bolnica a Kirurgija i Dispanzer i dalje su u vlasništvu bolnice s nešto izmijenjenim odjeljenjima. Na Kirurgiji se sada nalazi uprava bolnice, te zarazno i kožno odjeljenje. Fizijatrija je ostala na starom mjestu. U Dispanzer se preselila psihijatrija s Bijelograđa Brijega i iz Stare bolnice. Otvaranjem nove bolnice na Bijelome Brijegu povećan je broj bolesničkih kreveta za oko 100 tako da sada bolnice u zapadnom Mostaru imaju oko 800 kreveta.

Najveća novost za nas katolike jest otvorenje kapelice u zgradi Sveučilišne kliničke bolnice. Kapelica se nalazi u prizemlju bolnice na - 1., tj. kat ispod prijemnih odjeljenja. Kapelica je svečano otvorena i blagoslovljena 17. 12. 2009. Kapela je stavljena pod zaštitu Preobraženja Gospodinova. Opširnije se o tome može pročitati u Cnaku, br. 1/2010. Bilo je prigovora od bolničkog osoblja zašto se tako odgovrila s opremanjem i otvaranjem kapelice jer je bolnica bila predala prostor za nju u travnju 2009. godine. Kapelica sa sakristijom ima oko 80 m², na pristupačnu je mjestu i lijepo opremljena. Ovom prilikom zahvaljujem svim donatorima koji su sudjelovali u opremanju kapelice a ponajviše osoblju u Biskupskom ordinarijatu Mostar.

Posao bolničkoga kapelana ostao je isti kao i do sada. Obilazim bolnice po nešto izmijenjenom rasporedu negoli je to bilo do sada. Ove izmjene su rezultat prilagodbe na nove prostore. U bolnici redovito tjedno provedem oko 20 sati plus odlasci po pozivu. Broj poziva ili interesiranja rodbine za svoje bolesnike prilično se povećao u odnosu na dosadašnje godine. Gotovo da nema dana da se netko ne raspituje za svoga bolesnika iako i sada ima priličan broj teških bolesnika za koje nitko od rodbine ne traži svećenika.

Od kako je otvorena kapelica, nedjeljom i svetkovinama imam redovito svetu misu u 11 sati. Radnim danima tjedno imam 2 do 3 puta misu u još neustaljeno vrijeme. Uglavnom je to u vrijeme odmora za bolesnike 14-16 sati. Termine radnim danima fiksirat ću dok ustanovim kad je najpogodnije vrijeme za bolesnike a i za radno osoblje. Za vrijeme božićnih i novogodišnjih blagdana većina zdravijih bolesnika otišla je kući, a ovi koji su ostali u bolnici ne mogu doći u kapelicu na misu pa su do sada misari bili uglavnom radno osoblje bolnice. Do sada sam imao desetak sv. misa s oko 10-15 prisutnih. Kad stignu bolesnici iza novogodišnjih blagdana, nadam se da će i njih biti na svetoj misi jer mnogi su se tijekom godine raspitivali ima li misa u bolnici.

U kapelici je tabernakul s Presvetim i kapelica je stalno otvorena i u svako dobo dana i noći tko želi može se doći pomoliti.

Časne sestre svih redova u gradu iskazale su spremnost da pomognu u održavanju dolične urednosti u kapelici i da uljepšaju nedjeljne mise predvodeći liturgijsko pjevanje.

Opširnije o kapelici, svećenikovu rasporedu o posjeti bolesnicima i o djelovanju svećenika u bolnici možete pročitati na www.bolničkikapeljan-mostar.webs.com

U bolnicu u Južnom logoru idem samo po pozivu jer tamo rijetko bude katolika.

Ovdje donosim nekoliko statističkih podataka za proteklu 2009. godinu: U protekloj godini u bolnici se isповjedilo 782, a pričestilo još više osoba jer neki se bolesnici redovito pričešćuju kad ih obilazim. Bolesničko pomazanje, ako su mogli i ispovijed i pričest, primilo je 1.125 osoba (2008. - 1.003 osobe). Svakom pomazanom bolesniku dajem potvrdu o primljenim sakramentima.

Na Pedijatriji po hitnom postupku krstio sam 8 djece (2008. - 10).

U 2009. godini podijelio sam u bolnici nekoliko stotina svetih sličica, krunica, lista Crkve na kamenu, knjiga, molitvenika, kalendara, cigareta i nešto novca najpotrebnijima. U tu svrhu Biskupijski caritas Mostar darovao je 1.000 KM. Poneki župnik daruje nešto u tu svrhu. Od bolesnika ne uzimam novac, osim ako ga daju kao zavjet u dobrotvorne svrhe pa ga opet podijelim drugim potrebnijim bolesnicima. Evidenciju o potrošenom ili darovanom novcu može se pogledati u Blagajničkom dnevniku. Uredništvo Crkve na kamenu darovalo je po 10 primjeraka svakog broja lista *Crkva na kamenu* da podijelim bolesnicima ili medicinskom osoblju. Biskupija je darovala 40 knjiga od biskupa Ratka Perića. Franjevačka galerija Široki Brijeg 50 zidnih kalendara za 2009. Časna sestra Paulina Kvesić darovala je 2 paketa krunica i medaljica.

Duhovna skrb za liječnike, sestre i drugo radno osoblje nije obuhvaćena nekim mojim posebnim radom, osim svakidašnjih susreta ili im dadem ponešto od darovanog katoličkog tiska. Možda će se na tom planu moći nešto više učiniti ako oni budu dolazili u kapelicu na sv. misu gdje će moći čuti riječ Božju i njezinu primjenu na konkretan život. Stanje duhovne skrbi za bolesnike i bolničko osoblje u mostarskim bolnicama nije idealno, ali prema situaciji u kojoj se nalazimo - jest zadovoljavajuće.

Don Radoslav Zovko, bolnički kapelan

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SARAJEVU TEOLOŠKI INSTITUT MOSTAR

Mostar, 12. siječnja 2010.
Prot. br. 1/2010.

Izvješće o radu Teološkog instituta Mostar (TIM) u akademskoj godini 2008./2009.

Uprava, tajništvo i profesori. Službu predstojnika Teološkog instituta vrši dr. don Ante Pavlović, zamjenik predstojnika jest mr. don Jozo Čirko, tajnica diplomirana pravnica Ljiljana Drežnjak i domaćica gospođa Ivanka Novak. U prosincu 2009. predstojniku don A. Pavloviću istekao je trogodišnji predstojnički mandat. Na sjednici Profesorskog vijeća održanoj 10. prosinca 2009., predstojnik se zahvalio na službi koju je obnašao u više mandata. Profesorsko vijeće ipak je predložilo Ordinariju da se dosadašnjem predstojniku produži mandat do kanonskog ustavljena Instituta i donošenja njegova novoga Statuta prema *Uredbi Kongregacije za katolički odgoj* (2008.) i Statutu Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu. Na Teološkom institutu djeluje oko 30 stalnih i gostujućih profesora te vanjskih suradnika koji prema potrebi, u skladu s godišnjim nastavnim planom i programom, predaju pojedine nastavne kolegije. Uz domaće profesore svećenike, kvalificirane za pojedine predmete, na TIM-u predaju profesori Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Sarajevu (KBF), profesori gosti iz Splita, Dubrovnika te profesori laici sa Sveučilišta u Mostaru. Prošle godine iznenada je 8. svibnja preminuo jedan od prvih i višegodišnji profesor filozofije mons. dr. Marko Josipović. U ime Instituta na njegovoj sprovodnoj sv. Misi u crkvi sv. Ćirila i Metoda u Sarajevu bili su predstojnik, nekoliko profesora i predstavnici studenata. Svetu misu zadušnicu za pokojnog dr. Josipovića studenti su slavili s vjernicima biskupijskog svetišta i župe Presvetoga Srca Isusova u Studencima na svetkovinu Uzašašća, 21. svibnja 2009. Od jeseni akademске godine 2009./2010., uz dosadašnje profesore, dogmatske kolegije kristologije i eshatologije predaje vlč. dr. Mario Bernadić, svećenik Vrhbosanske nadbiskupije, a neke filozofske kolegije predaju dr. Ivica Mušić (ontologija, filozofija spoznaje) i mr. Mate Buntić (kognitologija, filozofska antropologija), nastavnici

na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Tajnica TIM-a jedina je osoba stalno zaposlena s punim radnim vremenom, mjesecnom plaćom i drugim obvezama, svi drugi nastavnici dobivaju samo simboličan honorar za svoj rad, a gostujući profesori dobivaju naknadu za gorivo i, prema potrebi, smještaj i hranu u Ordinarijatu. Članovi uprave održavaju redovite kontakte s osobama i ustanovama koje su povezane s redovitim radom TIM-a.

Kanonsko ustanovljenje TIM-a i nastavni planovi i programi. Proces preustroja i kanonskog ustanovljenja Instituta započeo je 2007. god. prema uputama Kongregacije za katolički odgoj s ciljem prilagodbe teološko-katehetskog studija *Bolonjskom procesu*. U skladu s tim procesima, u prošloj i tekucoj akademskoj godini na TIM-u se paralelno održavaju dva studijska programa: četverogodišnji i petogodišnji. Ove akademske godine završava i prestaje dosadašnji četverogodišnji program studij, te završeni studenti s četverogodišnjim studijem još ove godine dobivaju diplomu visoke stručne spreme s naslovom profesora vjeronauka - diplomiranog katehete. Ove akademske godine završava također prvi trogodišnji ciklus novoga petogodišnjeg integriranog studija (prediplomski trogodišnji i diplomski dvogodišnji), a završava ga prva generacija studenata upisana akademске godine 2007./2008. Ovogodišnji studenti treće godine ili završenoga prvog ciklusa studija, dužni su do početka listopada ove godine položiti sve propisane ispite i napisati završni rad. Oni dobivaju diplomu bakalaureata (prvostupnika) o završenu prvom ciklusu studija i stječu pravo upisa u drugi dvogodišnji diplomski ciklus i stjecanja diplome magistra religijskih znanosti i katehetike.

Službeno pokretanje postupka oko dobivanja dekreta kanonskog osnutka TIM-a, u skladu s *Uredbom Kongregacije za katolički odgoj* od lipnja

2008., započelo je u ožujku 2009. Profesorsko viće TIM-a održalo je niz sjednica oko kanonskog ustanovljenja ove Ustanove i određivanja njezine zadaće u skladu s navedenom *Uredbom Kongregacije* (2008.) i Statutom Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu (2009.). Profesorsko viće imalo je u vidu dosadašnju tradiciju, sadašnje i buduće potrebe teološko-katehetskog studija u Mostaru, posebno kad je riječ o sadašnjim i budućim evangelizacijskim i pastoralnim prilikama i potrebama biskupija u Hercegovini: problemi opadanje svećeničkih i redovničkih zvanja; potreba teološke formacije vjernika laika i stručne izobrazbe vjeroučitelja; potreba formacije vjernika laika kao pastoralnih suradnika, animatora i dr. u crkvenom pastoralu, te njihove prisutnosti u javnom društvenom i kulturnom području; potreba trajne stručne formacije vjeroučitelja i pastoralnih radnika, te provođenja drugih programa pastoralnog djelovanja mjesne Crkve. Imajući u vidu tu teološko-pastoralnu zadaću i potrebe mjesne Crkve, odlučeno je da se Teološki institut preimenuje u Teološko-katehetski institut, sastavljen je Prijedlog njegova novoga Statuta, kompletan Nastavni plan i program studija s opisom svih nastavnih kolegija po pojedinim studijskim poljima i granama, a radi se i na rješavanju drugih pitanja u skladu s *Uredbom Kongregacije za katolički odgoj*.

Studenti. U akademskoj 2008./2009. na Institut je upisano 73 studenta: 63 redoviti studenti, 3 pohađaju dopunski studij, 7 je apsolenata.

Dan Teološkog instituta i promocija diplomiranih vjeroučitelja. U subotu 14. studenoga 2009., uoči spomendana sv. Alberta Velikoga, zaštitnika TIM-a, svečanom akademijom proslavljen je Dan Teološkog instituta. Tom prigodom promovirano je 16 novih profesora vjeronauka - diplomiranih kateheti: Andrijana Drljo, Anita Goluža, Ivana Ivanković, Ružica Klarić, Irena Knezović, Katarina Matić, Ivana Menalo, Marija Mihaljević, Božimir Previšić, Vanja Raguž, Dragana Raič, Stojanka Rajić, Brankica Stojanović, Iris Šunjić i Nada Zelenika. Svečanost je održana u prostorijama katedralne župe u Mostaru uz nazočnost mjesnoga biskupa Ratka Perića, dekana KBF-a u Sarajevu dr. Pave Jurišića, predstavnika Sveučilišta dr. Ive Čolaka i raznih crkvenih, obrazovnih i kulturnih ustanova grada i županije te oko 300 gostiju. Predstojnik je podijelio i

dvije nagrade najuspješnijim studentima: prvu s. Branki Perković, a drugu studentici Klaudiji Maj. Prigodnu riječ nazočnima uputili su predstojnik TIM-a dr. don Ante Pavlović koji je naveo da su u protekle 22 godine na toj ustanovi diplomirala 173 studenta, a dekan dr. Pavo Jurišić upoznao je nazočne s promaknućem Vrhbosanske katoličke teologije u Katolički bogoslovni fakultet u Sarajevu. Biskup Ratko Perić nazočnima je protumačio, u svjetlu Govora na gori, značenje Kristova zakona za kršćanski život i vjeroučiteljevo poučavanje djece i mladeži. Pozvao je vjeroučitelje da slijede, svjedoče i navješćuju Isusa Krista koji je bio "silan na djelu i riječi", odnosno da slijede ono što je on najprije "činio", a onda druge "učio". Prigodno kratko predavanje s naslovom *Suradnja prezbitera i vjeroučitelja laika u vjerskom odgoju djece i mladeži*, održao je mr. don Ivan Perić, profesor pastoralne teologije na TIM-u. Naznačio je konkretna obilježja suradnje župnika i vjeroučitelja laika u Crkvi, i kratko je osvijetlio njihovu posebnu vjersko-odgojnou zadaću i poslanje u svjetlu crkvenih dokumenata i potreba mjesne Crkve. Svečanost Dana TIM-a uljepšao je s četiri glazbene točke i skladnim pjevanjem Mješoviti zbor studenata laika Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Sarajevu pod ravnjanjem prof. don Nike Luburića.

Aktivnosti TIM-a i profesora. Na sjednicama Profesorskog vijeća analiziran je crkveni i društveni status TIM-a, rađeno na donošenju novoga Statuta i doradi Programa, praćen je njegov akademski i administrativni rad, izvođenje nastave, radni kalendar, studentske zamolbe i aktivnosti te polaganje ispita i drugo. Predstojnik TIM-a, u ime ove ustanove, sudjelovao je na raznim susretima, sjednicama, svečanostima i promotivnim skupovima koje su organizirale crkvene, obrazovne i kulturne ustanove u gradu, županijama, u BiH i RH. Osobito je kao član Koordinacije hrvatskih županijskih ministara obrazovanja pratilo rad oko donošenja *Okvirnoga zakona za visokoškolsko obrazovanje* u BiH, rješavao je s dekanatom KBF-a potrebna pitanja oko rada TIM-a i slično. Sveučilište u Mostaru uobičajeno je objavilo u svom godišnjem "Redu predavanja" Program TIM-a s njegovom kratkom poviješću. Institut je u lipnju 2009., u suradnji s Medicinskim fakultetom u Mostaru u Hrvatskom domu hercega Stjepana Kosače, organizirao promociju knjige našega profesora dr. Stanka Lasića, *Pravo na rođenje u učenju Crkve*. O knjizi su pred brojnim sluša-

teljstvom govorili biskup dr. Ratko Perić, dr. don Tomo Vukšić i mr. medicine Siniša Skočibušić. U prošloj akademskoj godini neki su naši stalni profesori svojim predavanjima i prilozima sudje-lovali na znanstvenim simpozijima i seminarima, pastoralnim susretima i katehetskim školama. Tako su u svibnju 2009. dr. don Tomo Vukšić i dr. don Ante Pavlović održali predavanja i sudje-lovali na znanstvenom skupu s temom *Korijeni i perspektive visokoga obrazovanja u Hercegovini*, u organizaciji Sveučilišta u Mostaru i Filozof-skog fakulteta. Rad don A. Pavlovića u cijelosti se odnosi na povijest i djelovanje Teološkog instituta u Mostaru od njegova osnutka do danas. Neki su profesori također objavili niz znanstvenih i stručnih članaka u raznim zbornicima i stručnim ča-sopisima, domaćim i inozemnim. Nove su knjige objavili: Ratko Perić, *Abrahame! Abrahame!* du-hovne vježbe po Abrahamu, Crkva na kamenu, Mostar, 2009.; Stanko Lasić, *Pravo na rođenje u učenju Crkve*, Varaždin, 2009.

Pastoralni dan za svećenike i vjeroučitelje. Teološki institut u suradnji s Biskupskim ordi-narijatom u Mostaru organizirao je 15. travnja 2009. Pastoralni dan u Katedralnom pastoralnom središtu u Mostaru. Cjelodnevni Pastoralni dan obuhvaćao je tri stručna predavanja prije podne i rad po skupinama u poslijepodnevnim satima. To je drugi po redu pastoralni susret na bisku-pijskoj razini koji je u godini sv. Pavla organi-ziran s temom: *Sveti Pavao navjestitelj i odgojitelj u Crkvi*. Nakana je bila produbiti spoznaje i pobli-že razmišljati o liku sv. Pavla, njegovu poslanju i evangelizacijskom djelovanju u početcima Kri-stove Crkve, te u svjetlu Pavlova duha, inicijative i neumorna rada razmišljati o pastoralnim potre-bama i aktivnostima Crkve u Hercegovini. Pre-da-vaci su bili vlč. dr. Anto Šarić, profesor dogmatske teologije na KBF-u u Sarajevu, te naši svećenici dr. fra Iko Skoko i mr. fra Mladen Vukšić. Oni su s dogmatskog, vjersko-odgojnog i homiletskog (komunikacijskog) gledišta promatrali Pavlovu teološku misao, vjerničku poruku i njegovo pa-storalno djelovanje dajući poticaje za konkretni evangelizacijski, pastoralni i vjersko-odgojni rad u našoj Crkvi. U radu po skupinama sudionici su

razmišljali o konkretnim oblicima pastoralnog rada u župama radi što bolje pastoralne suradnje svećenika, njihovoj pripravi za naviještanje Evan-đelja te o suradnji svećenika, redovnica i vjero-ucitelja laika u vjerskom odgoju djece i mlađeži. Na tom Pastoralnom danu bilo je nazočno oko 90 sudionika, uglavnom vjeroučitelja laika i časnih sestara, i svega desetak svećenika. Kako se radi o Pastoralnom danu koji je u prvom redu namije-njen svećenicima u župnom pastoralu na podru-čju hercegovačkih biskupija, susret je tek dijelom ostvario željeni cilj.

Duhovna potpora studentima. Na blagdan Uzašašća Gospodinova, 21. svibnja 2009., orga-nizirano je jednodnevno hodočašće studenata bi-skupijskom svetištu i župi Presvetoga Srca Isuso-va u Studencima. Svetu misu, u koncelebraciji sa župnikom don Damjanom Ragužom, predvodio je predstojnik Instituta koji je propovijedao o sve-ćeničkim zvanjima i vjerničkom poslanju vjerni-ka laika u naviještanju i svjedočenju Evanđelja u duhu Kristova poziva: "Podite dakle i učinite mo-jim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih sve što sam vam zapovjedio" (Mt 28,19). Studenti su u ranim ju-tarnjim satima posjetili tvrđavu hercega Stjepana Kosače povrh Ljubuškoga, a poslije sv. mise ugo-stili su ih braća franjevcu u Franjevačkom samo-stanu na Humcu. Oni su ih proveli kroz Humački muzej i umjetničku galeriju s vrijednim skulptu-rama i slikama posvećenima temi *Majka*, i potom počastili. U popodnevnim satima studenti su pohodili vodopad *Kravice*, te uz prigodan ručak, proveli su ugodne trenutke uz rijeku Trebižat u druženju i pjesmi. Na blagdan Bezgrješnoga za-čeća B. D. Marije, 8. prosinca 2009., održana je redovita godišnja duhovna obnova studenata u župi sv. Luke apostola i evanđelista u Mostaru, a vodio ju je don Ivan Bebek, pastoralni vikar u ka-tedralnoj župi u Mostaru. Studenti su, uz razma-tranja i sv. misu, imali priliku i za sv. isповijed. Gostoprivstvo im je pružio mr. don Jozo Čirko, zamjenik predstojnika Instituta i župnik u župi sv. Luke.

*Dr. don Ante Pavlović
predstojnik Instituta*

MOSTARSKODUVANJSKA I TREBINJSKOMRKANSKA BISKUPIJA KATEHETSKI URED

Mostar, 7. siječnja 2010.
Prot. br.1/2010.

Izvješće o radu Katehetskog ureda (KU) u 2009.

Osoblje KU: Ravnatelj KU je don Ante Pavlović koji je i predstojnik Teološkog instituta Mostar. Tajničku službu obavlja tajnica Teološkog instituta Ljiljana Drežnjak.

Uredski prostor i administracija. KU Mostar sve administrativne poslove obavlja u tajništvu Teološkog instituta. Prostori Instituta koriste se i za susrete vjeroučitelja u Mostaru. Godišnji stručni skupovi vjeroučitelja održavaju se u prostorijama katedralne župe u Mostaru ili u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju, u kojoj se održavaju i duhovne vježbe za vjeroučitelje.

Vjeroučitelji u školama. Vjeronaučnu nastavu u osnovnim i srednjim školama na prostoru hercegovačkih biskupija u prošloj školskoj godini 2008./2009. održavalo je 177 vjeroučitelja i vjeroučiteljica: 28 dijecezanskih svećenika (4 s punim radnim vremenom, 7 s pola radnoga vremena i ostali honorarno po nekoliko sati), 38 svećenika franjevaca (12 s punom satnicom, 13 s pola radnoga vremena, ostali honorarno), 38 časnih se-stara (3 s pola radnoga vremena, ostale s punim radnim vremenom) i 79 vjeroučitelja laika. Pet vjeroučiteljica bilo je na porodiljnom dopustu.

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2009. godini:

1. *Administrativni rad i unaprjeđivanje vjeronauka.* KU pripremao je potrebnu dokumentaciju i predlagao biskupu ordinariju nove vjeroučitelje radi podjeljivanja kanonskih misija, a potom i imenovanja i namještanja vjeroučitelja po školama. Da bi postupak oko natječaja, imenovanja, dekretiranja i zapošljavanja vjeroučitelja bio posve razvidan i cjelovit, da bi se pratila i promicala crkvena, duhovno-vjernička i stručna zauzetost vjeroučitelja u školama - što podrazumijeva i postupak oko opoziva kanonske misije, biskup Ratko Perić osnovao je dekretom od 25.

lipnja 2009. *Povjerenstvo Katehetskog ureda Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije za kanonske mandate vjeroučiteljima.* Članovi su Povjerenstva, uz ravnatelja KU, mr. don Ivan Perić, viši savjetnik u Zavodu za školstvo Mostar, prof. fra Stipe Marković, vjeroučitelj u Gimnaziji Mostar, i prof. Zorica Miloš, vjeroučiteljica u Srednjoj ekonomskoj školi u Mostaru. Katehetski ured ima redovite službene kontakte, susrete, dogovore i korespondenciju sa županijskim ministrima prosvjete, ravnateljima osnovnih i srednjih škola na području hercegovačkih biskupija, kao i sa Zavodom za školstvo u Mostaru. Ravnatelj je tijekom 2009. godine obišao osnovnu i srednju školu u Čapljini, osnovnu školu u Višićima, Čitluku, Vitini i neke škole u Mostaru, bilo radi rješavanja pitanja vezanih za vjeroučitelje, bilo radi sudionštva u proslavama Dana škole. Također se u osmom mjesecu 2009., prigodom obilaska dekanata, susreo i razgovarao s ravnateljima većine osnovnih i srednjih škola s područja hercegovačkih biskupija. Kao član Povjerenstva BK BiH za vjeronauk u školi, ravnatelj je stalni član Koordinacije hrvatskih županijskih ministara prosvjete, pa je u redovitim mjesечnim sastancima te Koordinacije s ministrima rješavao i tekuća pitanja vjeronauka i vjeroučitelja u školama. U sklopu uvođenja devetogodišnjega obrazovanja, razmatrana su i pitanja planova i programa katoličkoga vjeronauka u školi, i stručnog usavršavanja vjeroučitelja za rad u prvom razredu osnovne škole radi specifična odgojnog rada s tom dobnom skupinom.

2. *Zavod za školstvo i rad Višega savjetnika za katolički vjeronauk.* Službu višega savjetnika i stručnoga nadzornika vršio je mr. don Ivan Perić. Viši savjetnik Zavoda za školstvo Mostar, u suradnji s ravnateljem Katehetskog ureda, izravno radi na promicanju katoličkoga vjeronauka u školama, vrši stručni nadzor vjeroučiteljskog rada

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

i vodi potrebne poslove oko pripravnog staža i polaganja stručnih ispita za vjeroučitelje. Stručni su ispit 2009. položili: Stjepana Bošnjak, Marijana Luburić, Mirjana Bašić, Danica Mihalj, s. Marijana Andrić, Marija Čule, s. Alojzija Marijana Ramljak, Hrvoje Kaleb (Prozor), Pero Petrušić, fra Ivan Landeka, mln., Ivana Malić, Maja Mioč, Ivana Kelava Matić. Don Ivan je tijekom 2009. pohodio preko 20 osnovnih i srednjih škola. Bili su to redoviti pohodi radi praćenja kandidata i priprave stručnih ispita, a bilo je i izvanrednih posjeta zbog pritužbe na dvoje vjeroučitelja. Radilo se o potrebi korigiranja nekih pedagoških mjera i pristupa učenicima koji su se pokazali neprimjerenima. Viši savjetnik dostavlja Katehetskom uredu izvješća o pohodu školama, o izvođenju vjeroučne nastave, kvaliteti vjeroučiteljskog rada i polaganju stručnih ispita vjeroučitelja. U izvješću za 2009. godinu, Viši savjetnik svjedoči kako je primijetio da djeca u velikom postotku "jako vole sat vjeroučitelji i poštaju svoje vjeroučitelje" te: "Stječe se dojam da je prosvjetni kadar u školi dobrim dijelom promijenio svoj stav prema predmetu vjeroučiteljstva koji je prvih godina imao prilično predrasuda... (što se ima toliko učiti na vjeroučitelju?, čemu drugi sat i sl.?), te da se sa sve više poštovanja i respekta promatra vjeroučitelj u njegovoj velikoj (ponajprije religioznoj) odgojno-obrazovnoj razini."

3. *Katolički vjeroučitelji u prvom razredu devetogodišnje osnovne škole.* Prošle 2009. godine u svim školama u BiH koje rade prema hrvatskom nastavnom planu i programu uvedeno je devetogodišnje osnovno obrazovanje. U Herceg-bosanskoj županiji, pa tako i u duvanjskom dekanatu, to je učinjeno prije dvije godine. Odluku o devetogodišnjem obrazovanju i polasku djece u školu sa šest navršenih godina u cijelosti su provele Zapadno-hercegovačka županija i Hercegovačko-neretvanska županija od jeseni 2009. Katolički vjeroučitelji u prvim godištima devetogodišnje škole uvedeni su u svim osnovnim školama na prostoru hercegovačkih biskupija. Prilagođena nastava, odnosno vjeroučitelji odgojni proces za tu dob, izvodi se u prilagođenim učionicama po dva nastavna sata tjedno u trajanju od 30 minuta, kao i druga područja učenja. Za prvi razred devetogodišnjih škola ne rade se klasični udžbenici nego udžbenički materijali, pa vjeroučitelji u pripremi vjerskog odgojnoga rada slijede propisani vjeroučni program za to godište i služe se priručni-

kom "Njihovo je Kraljevstvo nebesko". Prošle su godine, treću godinu zaredom, u svim godištima osnovne i srednje škole korišteni vjeroučitelji udžbenici koji su bili učenicima donirani. Oni se na početku nastavne godine podijele učenicima, a na svršetku prikupe i pohrane u školi za sljedeću školsku godinu.

4. *Stručno usavršavanje vjeroučitelja.* KU organizirao je u 2009. godini dva stručna skupa za vjeroučitelje: Pastoralni dan zajedno sa svećenicima hercegovačkih biskupija koji rade u župnom pastoralu i Katehetski dan samo za vjeroučitelje u školama. Tema, predavači i rad po skupinama na Pastoralnom danu predstavljen je u Izvješću o Teološkom institutu za 2009. Ovdje tek napominjem da su Pastoralnom danu nazočili uglavnom vjeroučitelji laici i časne sestre, iako je i tema, program i način rada bio prilagođen i svećenicima u pastoralu i školskim vjeroučiteljima. Kako su neka pitanja školskoga vjeroučitelja specifična, jer se vjerski odgoj odvija u školskom ambijentu i mora biti prilagođen školskoj didaktici, Katehetski ured u suradnji sa Zavodom za školstvo organizirao je 2. rujna 2009. poseban stručni skup za vjeroučitelje s temom *Procesi učenja, tematskog planiranja i ocjenjivanja katoličkoga vjeroučitelja u osnovnoj školi.* Na skupu je bilo prisutno oko 90 vjeroučitelja laika, časnih sestara i vjeroučitelja svećenika. U predavanjima i pedagoškim radionicama vjeroučiteljima se nastojalo pomoći oko što bolje pripreme za vjeroučitelji rad u nižim razredima osnovne škole, osobito u prvom razredu devetogodišnje škole. U prvom dijelu susreta izložene su tri teme: "*Učenje igrom*" u nižim razredima osnovne škole (predavač mr. Vesna Varunek, stručna savjetnica u Zavodu za školstvo); *Zajedničko planiranje, tematsko i didaktičko povezivanje nastavnih predmeta u školi* (predavač prof. Sabina Marunčić, viša savjetnica za vjeroučitelje pri Agenciji za odgoj i obrazovanje RH); *Praćenje, vrjednovanje i ocjenjivanje u vjeroučiteljskoj nastavi* (dr. don Ante Pavlović). U četiri pedagoške radionice vjeroučitelji su izmijenili iskustva i vježbali kako "učiti kroz igru", pripremati razrađene teme za prvi razred devetogodišnje škole, zajednički planirati nastavu i kako opisno i brojčano ocjenjivati. Pedagoške radionice vodili su naši vjeroučitelji i gosti predavači: mr. Vesna Varunek, prof. Sabina Marunčić i prof. Ružica Maleš iz Splita, prof. Ivan Sušilović, prof. Kaja Beljan, prof. Kristina Lončar, prof. Antonela Drmač, prof. Marijana Bokšić i prof. Željko Bušić.

5. *Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike.* U 2009. godini KU je organizirao dva turnusa duhovnih vježba za vjeroučitelje laike. Održani su u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju. Na duhovnim vježbama od 22. do 24 svibnja sudjelovalo je 22 vjeroučitelja. Voditelj je bio dr. Pavo Jurišić, profesor i svećenik Vrhbosanske nadbiskupije. Duhovna razmatranja don Pavo je temeljio na Svetom Pismu i konkretnim primjerima iz života velikana i svjedoka vjere poput blagopokojnoga vrhbosanskog nadbiskupa Josipa Stadlera. Posebno je govorio o kršćanskim krjepostima, odlikama i vrlinama koje trebaju resiti svakoga vjeroučitelja kao odgajatelja i svjedoka kršćanske vjere

u školi i svakodnevnom životu. Duhovne vježbe od 13. do 15. studenoga 2009. s temom *Vjernik molitelj u svjetlu Molitve Gospodnje* vodio je don Ivan Štironja, pastoralni vikar hercegovačkih biskupija. Sudjelovalo je 20 vjeroučitelja. Voditelj je duhovno-pastoralnom egzegezom *Molitve Gospodnje* i u razgovorima s vjeroučiteljima produbljivao smisao, važnost, snagu i milosni dar molitve u svakodnevnom životu vjernika, osobito vjeroučitelja koji, da bi bili dobri odgojitelji u vjeri, trebaju biti ustrajni i iskreni molitelji.

Dr. don Ante Pavlović
Ravnatelj Katehetskog ureda

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR (KIUM)

DUHOVNI SEMINAR HRVATSKIM ČASNICIMA

U kući susreta "Emaus", u Bijelom Polju kod Mostara, održan je od 4. do 6. prosinca 2009. duhovni seminar časnicima hrvatske komponente Ministarstva obrane BiH, u dogовору с рavnateljem Ureda за католичко душобриžништво у војsci, don Tomom Kneževićem. Sudjelovalo je 17 časnika с vojnim kapelanom fra Ćirom Lovrićem. Seminar je vodio mjesni biskup Ratko Perić. Voditelj je odmah u početku iznio dnevni red, с jutarnjom и večernjom molitvom, с biblijskim tekstom izabranih Isusovih prispodoba и sugerirao sudionicima da svoja razmišljanja nastoje staviti na papir: što se zabilježi, bolje se upamti! Pogotovo što bolje "drži" papir nego ljudska memorija! Kao što vojnici, predvođeni glavnim visokim časnikom, obavljaju svoje "vojne vježbe", u kojima je po više dana uposleno cijelo tijelo, tako su i u "duhovnim vježbama" uposleni sluh, razmišljanje, odlučivanje, pisanje, komuniciranje, по sugestijama voditelja. I ovdje također po više dana.

U petak navečer počelo je s refleksijama na susret Rimskoga časnika, satnika, с Gospodinom Isusom u Kafarnaumu. Strani satnik u Galileji, koji je imao u kući na smrt bolesna slugu, preko jedne židovske delegacije zamolio je Isusa da dođe i ozdravi mu slugu. Dostojan je ne samo zato što

voli slugu, nego voli и naš narod, veli izaslanstvo Isusu! Isus je prihvatio poziv. Ali u svojoj skromnosti satnik je promijenio ideju и poslao prijatelje u susret Isusu da mu reknu kako se satnik ne smatra dostoјnjim da Gospodin dođe u kuću njegovu, nego neka rekne samo jednu riječ i sluga će njegov biti zdrav. Jer, и on kao časnik, koji ima podređenih, postupa tako да se njegova zapovijed izvršava. Tako može i Isus zapovijeđu, само jednom riječju, odagnati svaku vrstu bolesti. Isus se zadivio poruci toga časnika и istaknuo da taka vjere nije vidio u svemu Izraelu. Satnika je pohvalio, и kao vjernika и kao vojnika, и slugu mu ozdravio. I pohvala i nagrada! Časnici mogu biti ponosni da je Crkva uzela riječi upravo jednoga satnika, a koji nije bio iz izabranoga naroda, da ih stavi u usta svim vjernicima prije sv. pričesti.

U subotu su na seminaru dijaloški obrađene prispodobe iz Lukina evandelja: Rasipni sin и још "rasipniji" Otac; Nepošteni svijet; Oholi farizej и skromni carinik; Sirota udovica и nepravedni sudac. Marlivo otkrivanje pojedinih vidova и poruka u biblijskim prispodobama и razmišljanje о njima nije ni dopušтало да se gleda na vrijeme predavanja. A sudjelovanje je stvaralo ugodnu atmosferu u dvorani gdje je svaki pojedinac mo-

gao iznijeti svoja pitanja i dati svoje odgovore s primjenom na konkretan vjernički život. Biskup je redovito u zaključku istaknuo bitne moralne točke Isusova nauka, koji se odnosi na sve ljude, a posebno na njegove sljedbenike. Poslije podne bila je prigoda za sv. isповијед, a nad parabolom Milosrdni Samarijanac razmišljalo se na isti način poslije večere.

Posljednjega dana, u 2. nedjelju Došašća, nakon Jutarnje molitve i razmatranja o prisopodobi Siromašni bogataš svi su sudionici pošli u župnu crkvu Presvetoga Srca Isusova gdje su prisustvovali sv. Misi koju je, na poziv mjesnoga župnika don Josipa Galića, predvodio biskup. Jedno je od čitanja pročitao jedan od časnika. U propovijedi biskup je na evanđeosku temu Isusova Preteče, sv. Ivana Krstitelja, koji je zanosno propovijedao

mnoštvo na Jordanu o poravnavanju grbavih i ispravljanju krivih putova, primjenio na pripravu ljudskih srdaca na Božićne blagdane, osobito s pomoću dobra ispita savjesti i čestito obavljene isповijedi.

Nakon objeda Ivica Jerkić, general bojnik iz Čapljine, izrazio je zahvalnost sudionika organizatorima duhovnoga seminara, prvoga ovakve vrste, kao i vodstvu i osoblju u kući. A biskup je ocijenio korisnim ovakve "vježbe" ne samo kao koncentrat intenzivnih razmišljanja i moralnih odluka, nego i kao bolje uzajamno poznавanje samih sudionika, i to s one duhovne strane. Časnici su poklonili biskupu neke publikacije iz vojničkog života, s potpisima sudionika, a biskup je svima darovao više svojih knjiga, duhovnih vježbi, žećeći svima dobru pripremu za Božić!

CARITASOVA PRIJATELJSKA VEČER

(12.12.2009.) Već više godina - barem od 2005. - dr. don Ante Komadina, ravnatelj Biskupijskoga caritasa, organizira "Večer prijatelja Caritasa": malo pjesme, malo filma, malo ravnateljeva pozdrava, malo biskupova govora, malo govora pojedinih prijatelja, i malo švedskoga stola onako sjedeći. Ove godine ta je Večer organizirana u Emausu u Bijelom Polju, u subotu, 12. prosinca, uoči Treće nedjelje Adventa zvane Caritasova. Na večernji susret odazvalo se oko pedeset prijatelja, tj. dobrotvora Caritasa, koji na razne načine pomažu Caritasovu djelatnost u Mostaru. I neki mostarski župnici. I međugorski. I hrvatski konzul. A tema cijele Večeri bila je "Barijere u nama i oko nas", kako ih prevladati. Tako se zove i Caritasov film koji je prikazan te večeri, a trajao je desetak minuta s ugodnim glasom, neugodnim slikama i izazovnim mislima. Tako je i svoj pozdrav intonirao ravnatelj Caritasa.

Tako je slično govorio i biskup Ratko. On se posebno zadržao na trima činjenicama:

Barijere Ivana Marije Vianneya, koje su konačno svladane njegovim upornim radom i voljom da, u ime Božje, postane svećenik. Bio je otpušten iz bogoslovije zbog slaba shvaćanja i pamćenja, osobito latinskoga jezika, a sve na latinskom - barijera u glavi - čak su mu prijetili i otpuštanjem iz dijeceze, da ne sramoti biskupiju, ali je volja Božja bila da on bude svećenik, i to kakav sve-

ćenik! Iako je imao mnogo barijera u životu, sve ih je uspješno, s molitvom, klanjanjem, kajanjem svladao: postigao je vrhunski stupanj svetosti, ne samo da je kanoniziran, nego je postavljen za zaštitnika svih župnika. Na čast i ponos svojoj biskupiji iz koje su ga htjeli istjerati. Kako Bog čudesno uzvisuje prijatelja svoga! Istinski prijatelji Caritasa jesu prijatelji Božji!

Drugi je slučaj sv. Pavla, kojemu su bile postavljene vanjske barijere da ne ide propovijedati Evangelje u Bitiniju i u druge pokrajine Male Azije. A on je sve to shvatio kao izravnu intervenciju Duha Božjega. Osobito je značajna ona Pavlova i Barnabina: Kroz mnoge nam je nevolje u kraljevstvo Božje (Dj 14,22). A najveća mu je barijera bila: "trn u tijelu" (2 Kor, 12,7), koja mu bijaše posebno prihvaćeno mjesto u kojem se milost Božja očitovala i usavršavala. Barijere i nevolje nisu zato da nas u djelovanju spriječe, nego zato da ih s Božjom pomoću prihvativimo i uspješno pobijedimo! Bože sačuvaj, da bih se ičim ponosio osim križem Gospodina našega Isusa Krista, tako govorase veliki Apostol koji je svladao sve barijere, i vanjske i unutarnje, i pokazao koliko vrijedi i u očima Božjim i pred pogledom ljudskim.

Gospodin Isus u sebi ima dvije naravi: božansku i ljudsku, a u jednoj Osobi, jednome božanskom JA. Ljudska se otimala patnji, križu - Isus moli u Getsemaniju da ga mimoide križ i kalež

trpljenja - ali svladava sve barijere, od kušnje u Kvarantanji do patnje na Kalvariji, i savršeno se podlaže Očevoj volji i planu. I otkupljuje čovječanstvo.

Svatko od nas ima svoj hendičep: u nekoga vidljiv, u nekoga nevidljiv. I svatko gleda ukloniti, prevladati taj hendičep na svoj način. Samo kad ga svojski prihvativimo i s pomoću Božjom svladavamo, bit će pobijeđen. Bog će nam jednom pokazati kakvu nam je beskrajno vrjedniju milost ponudio nego što nas hendičep ponižava. Bolje ti je kljastu i hromu, slijepu i gluhi ući u Kraljevstvo života, nego s objema nogama i rukama, s očima i ušima u organj vječni, govori Gospodin (Mt 18,8).

Kad vidimo kako se osobe s tjelesnim invaliditetom natječu i postižu određene rezultate i medalje, onda je to živi dokaz kako se barijere mogu svladavati. U tome im pomažu pravi prijatelji.

Troje prijatelja Caritasa također je uzelo riječ. Govorili su iz svoga iskustva o prevladavanju barijera i zaželjeli da oni zdravi još više pomažu bolesnima i nemoćnima. A milost Božja ne će izostati ni jednima ni drugima.

Pozdrav ravnatelja Caritasa na Večeri prijatelja Caritasa

Preuzvišeni oče biskupe Ratko!
Poštovani Prijatelji Caritasa!

Posljednja "Večer Prijatelja Caritasa" bila je organizirana također ovdje u Kući susreta "Emaus". Ovakvi susreti već su postali tradicija koja je izrasla iz naše iskrene želje da vam zahvalimo na vašem prijateljstvu i djelotvornoj ljubavi kojom pomažete djelovanje Caritasa te da vas upoznamo s našim djelovanjem kroz proteklo razdoblje. Zahvalni smo vam posebice što ste prihvatali naš poziv i počastili nas večeras svojom nazočnošću. Znamo što za vas, poslovne i obiteljske ljudi, znači subotnja večer nakon radnoga tjedna. Upravo zato još više cijenimo vaše sudjelovanje na "Večeri Prijatelja Caritasa" te i ovo vrijeme smatramo vašim darom.

Sveti Otac Benedikt XVI. objavio je već tri enciklike - okružnice uglavnom o Ljubavi: *Bog je Ljubav, Spašeni u nadi i Ljubav u Istini*.

Posljednja Papina enciklika "Ljubav u Istini" pobudila je izvanredno zanimanje u cijelome svijetu i prva je socijalna enciklika Benedikta XVI. Sveti Otac odmah na početku enciklike ističe

kako su cjelovitom ljudskom razvoju potrebne istina i ljubav. Bog je ljubav i istinu stavio u srce i u razum svakoga čovjeka. Budući da postoji opasnost - ističe Papa - da se ljubav pogrješno shvati, te isključi iz etičkoga života, valja je spojiti s istinom. Bez nje, naime, ljubav klizi u sentimentalizam. Kršćanstvo ljubavi bez istine može lako biti pobrkano sa zalihom dobrih osjećaja, korisnih za društveni život, ali inače sporednih (usp. *Caritas in veritate*, br. 3-4). Kršćanski humanizam, oživljen ljubavlju i vođen istinom, najveća je snaga u službi razvoja prema svijetu i društvu u kojem će svaki pojedinac živjeti život dostojan čovjeka.

Među stožerne zadaće Crkve ubrajamo življenje i svjedočenje te promoviranje djelotvorne ljubavi u suvremenom svijetu. Caritas hercegovačkih biskupija nastoji po svojim projektima i ustanovama svjedočiti i promicati tu ljubav. Istina je, međutim, da pri tome nailazimo na brojne poteškoće i barijere. Najgrublje poteškoće jesu one koje uvijek iznova doživljavamo od većine institucija nailazeći na barijeru zatvorenih vrata kada je riječ o financiranju Caritasovih ustanova i projekata što smo ih podigli zahvaljujući našim inozemnim partnerima. Istina je da u ovoj zemlji, u ovome društvu nema dostatno onih koji se osjećaju odgovornima, a pogotovo onih što nešto čine, kako bi što manje ljudi živjelo u posvemašnjem siromaštvu, kako bi briga za djecu i osobe s posebnim potrebama bila što brižljivija, kako bi među mladima bilo što manje ovisnika, u obiteljima i na ulicama što manje nasilja, kako bi usamljeni, bolesni i onemoćali starci i starice dostoјno živjeli jesen svoga života...

Transparency International tvrdi, temeljem ispitivanja iz lipnja prošle godine, kako su najveći problemi građana BiH siromaštvo, nezaposlenost i korupcija. Oko 20 % stanovništva živi ispod grane siromaštva. Navest ćemo ovdje neke pokazatelje na temelju podataka iz Caritasovih ureda i ustanova:

- Samo u mjesecu rujnu ove godine kroz Caritasov ured za razgovor prošlo je preko tri stotine osoba. Više od dvije stotine dobili su pomoć u hrani, odjeći, lijekovima ili skromnu novčanu potporu. Preko 120 osoba htjele su biti saslušane, željele su samo razgovarati... A koliko ima onih koji iz obzira ili zbog stida ili nekoga drugog razloga nisu došli u Caritas, a u velikoj su potrebi?

- Svakodnevno u Caritasovim ustanovama i projektima skrbimo za preko 80 osoba s posebnim potrebama - djece i odraslih. A koliko ta-

kve djece i osoba ima još po Hercegovini i još šire koja bi trebala stručnu pomoć i skrb?

- Godišnje naše medicinske sestre prijeđu oko 35.000 km (put oko Zemlje: 40.000 km!) i obave oko 4.000 posjeta njegujući 180 starih i nemoćnih osoba. To su starice i starci do kojih je doprla ruka Caritasovih medicinskih sestara. A što s tolikima koji čame u samoći, bolesni, bez lijekova, u njihovoj im nemoći i bijedi nitko ne pomaže?

- Naše prihvatilište za žrtve nasilja "Mirjam" ove godine slavi desetu obljetnicu postojanja. Mnogo je žena i djece koja su prošla kroz Caritasovo prihvatilište. Međutim, mnogo je više u našim obiteljima onih koji se od straha pred nasilnikom ne usuđuju zatražiti sklonište u prihvatilištu.

- U Caritasovu Obiteljskom savjetovalištu tijekom godine preko 150 osoba zatraži stručnu pomoć obiteljskih savjetnika: psihologa, teologa i svećenika. Obavi se preko 500 sati terapijskih razgovora. Najčešći problemi jesu: duševna bolest u obitelji, poremećeni obiteljski odnosi, problemi adolescenata, bračni problemi, ovisnosti... Caritasovo Obiteljsko savjetovalište jedino je na ovim širim prostorima, možete onda misliti koliko ima onih kojima je doista potreban stručni savjet da se izvuku iz svojih osobnih ili obiteljskih kriza i problema. A koliko je tek onih koje sprječavaju barijere izvanjske - što će drugi reći?!

I unutarnje - povjeriti se i otkriti svoje probleme i muke?

- Osim materijalnim siromaštvom, naše je doba pogodeno također i duhovnim siromaštvom. Zato nastojimo duhovnim susretima, duhovnim vježbama, te raznim kulturnim sadržajem i edukacijom poraditi na promicanju duhovnih i kulturnih vrjednota. U Kući susreta "Emaus" sudjelovalo je do sada preko 1.800 osoba u programima duhovnih vježbi i raznih događanja odgojne i kulturne naravi.

- Redovite su naše akcije: Adventska - *Paket ljubavi* (preko 4.000 paketa), Korizmena - *Zrno ljubavi* (priključivanje za siromašnu obitelj ili za neku drugu određenu nakanu), *Zimski program* - podijeli se 30-ak peći i preko 70 m³ drva. Na početku školske godine podjela školskoga pribora te nabava udžbenika djeci siromašnih obitelji, Škola volontarijata (20-ak mlađih).

Večeras vam želimo prikazati film izrađen u Caritasovoj kućnoj radinosti. Njime želimo potaknuti na razmišljanje o barijerama u nama i oko nas.

Prije toga želim još jednom zahvaliti svima vama što na razne načine podupirete naše naprere u zauzimanju za svijet s više socijalne pravde i ljubavi za bližnjega.

Bijelo Polje - Potoci, 12. 12. 2009.

Don Ante Komadina

STVORENI - PALI - OTKUPLJENI

Na poziv don Ive Šatala, župnika u Studencima, biskup je Ratko održao predavanje mladeži 9. prosinca uvečer. Dvorana se mlađih ispunila, bilo je i osoba starije dobi, a poneki roditelji poveli i svoju djecu iz osnovne: neka se privikavaju slušati i urastati u mladež.

Uvodno. Valja razlikovati **znati i vjerovati**, otprilike je predavač. Znati - znači osvijedočiti se u nešto što smo očima vidjeli i ušima čuli. Svjedok prve ruke, osnovna i izravna spoznaja. Tako imamo znanje o svojoj kući, kućnim osobama, školi, selu, ljudima u mjestu. A vjera - to je nešto u što smo osvijedočeni na temelju izvješća drugih, svjedoka druge ruke. Drugi je video i doživio pa nam to prenosi, kune se, čak i "glavu daje" svjedočiti da je događaj istinit. Mi vjerujemo na njegovu riječ. Ali pravo govoreći, nekada moramo imati

vjeru i u nešto najosnovnije, kao na primjer da su naši roditelji - upravo naši pravi roditelji, da nismo nečiji drugi, posvojeni, nađeni pred rodištem, donijela nas roda. U tu roditeljsku istinu moramo vjerovati i u to smo uvjereni više nego i u kakvo drugo znanje. Jer nam roditelji svjedoče svim i svačim: ljubavlju, brigom, znojem, žrtvom da su nas oni donijeli na ovaj svijet i odgojili. Ali ono što se nalazi u Svetom Pismu, da je Bog dao Deset zapovijedi i da će tražiti račun za svaku zapovijed, ili ono što nam Crkvena predaje kaže, u to moramo vjerovati katoličkom vjerom. I držati se toga u savjesti i životu, iako su nam te zapovijedi "zapisane" i u srcu.

Biblija nas uči da je Bog, prije stvaranja ovoga vidljivog svijeta, stvorio **nevidljivi svijet** anđela s devet korova. U jednome hipu. Ali andeoska

sloboda i sposobnost trebala je doći na provjeru ili kušnju da se vidi tko Boga prizna i uza nj prijstaje, a tko ne prizna i ne pristaje. Sve u jednome hipu. Tko se opredijeli za Boga, ostaje u sreći i blaženstvu; a tko se odvoji, odvojio se zauvijek u nesreću i prokletstvo. Negdje se može pročitati, u Otkrivenju (12,4), da se trećina anđela ili "zvijezda nebeskih" odijelila od Boga. Zauvijek.

Biblija nas također uči da je Bog stvorio ovaj **vidljivi svijet** u šest dana. Šesti je dan rezervirao samo za stvaranje ljudskoga bića: stvori ih muško i žensko na sliku svoje umnosti i na priliku svoje slobode. I ti su prvi ljudi morali proći kušnju, provjeru: da ne rade protiv savjesti, protiv "stabla dobra i zla"; da poštiju Božju zapovijed. Upravo su na tome pali. Ali nisu odmah otišli u smrt i pakao, nego im je dana nova šansa, novo obećanje Otkupitelja kojega će roditi Žena. Ali kazna je bila strahovita: tijelo, do kojega čovjek beskrajno drži, privremeno će propasti a o Sudnjem danu opet se Božjom snagom pojavit, a duša će nakon čovjekove smrti nastaviti živjeti, bilo u raju bilo u paklu, a o Sudnjem danu ponovno se sjediniti s uskrslim tijelom ili na život vječni ili na egzistenciju u oganju vječni.

Mi ovih dana slavimo upravo to **utjelovljenje i rođenje Druge Božanske osobe**, koja je uzela i našu ljudsku narav iz Marije Djevice Nazaretske. Božić. I Isus je morao proći sa svojom ljudskom naravi kušnje ovoga svijeta. Ali on je to savršeno položio, koliko se god ljudska narav bunila protiv patnje, križa, smrti. Isus je svu tu patnju s ljubavlju prihvatio i nakon smrti - tijelom svojim uskrsnuo.

I svatko od nas treba proći kušnju, i to ne u jednome trenutku, nego kroz cijelo život. Patnja, nerazumijevanje, nepravde, bolesti, smrt - što je drugo nego kušnja? Tko izdrži na dobru putu, ži-

vjet će uvijeke. Isus je svojim uskrsnucem zajamčio da ćemo i mi uskrsnuti ovim svojim tijelom, u Dan onaj.

Poslije predavanja biskup je odgovorio na neka pitanja:

- Grijese li oni koji ne poštuju prvu Božju zapovijed, tj. da je Bog stvorio prve ljude da rastu, množe se, i to nije uništено iako je ranjeno. Danas se mnogi neženje ispričavaju za svoje stanje svim i svačim: ekonomijom, siromaštvom, nemogućnošću da nađu adekvatna partnera itd.

Odgovor: Svaki je čovjek u savjesti dužan postupiti kako Bog zapovijeda, ali ima faktora koji čovjeka priječe da u svemu bude savršen. Ne možemo suditi zašto se netko ne ženi ili ne udaje, ali ako se mladi masovno opredjeluju protiv toga Božjeg zakona, to nije više pitanje neke zapreke ili savjesti, nego besmislena pomodarstva, ljudskih nesuvislih trendova, neuvjerljivih opravdanja, bijega od životnih obveza. Božja je jača od ljudske. I valja joj se pokoravati.

- Više se puta čuje da bi trebalo puno više govoriti o tome i u crkvi, da su i svećenici zakazali u tome naglašavanju prirodnoga zakona ženidbe i udaje.

Odgovor: Žalosno je ako se mladima mora isticati s oltara takva dužnost, koja je ujedno naravna činjenica, naravni osjećaj, naravna pojava i zahtjev ljudske prirode, stvoriteljske strukture muška i ženska. U mladima ima poseban žar ljubavi, žive nade, vjere, koja sve zapreke svladava. Ženidba je kušnja, ali je i neženidba također kušnja.

Župnik organizira kroz advent i korizmu dodatna predavanja svima mladima u župi i poziva predavače da obrade pojedine teme namijenjene mlađeži.

STANJE KATOLIČKE CRKVE U KINI

(16.12.2009.) - Iz kineskoga svijeta, zatvorena u komunističke zidine, jedva se probija po koja vijest o Crkvi u toj zemlji od milijardu i trista milijuna stanovnika, a svega 12-13 milijuna katolika. Donosimo nekoliko informacija o situaciji katolika u Kini u povodu izlaska "tajnoga" biskupa biskupije Baoding, msgr. Franje An-a Šuksin-a na javu (www.chiesa.it - 3.XII.2009).

Nedavno su se pojavila dva pisma o kineskom kleru i vjernicima, oba od kardinala najvišega položaja i utjecaja u Crkvi. Prvo je pismo kard. **Tarcisija Bertonea**, Državnoga tajnika Njegove Svetosti Benedikta XVI., a drugo je izvješće kard. **Josipa Zena Ze-kiuna** (od 23 stranice). Prvi se kardinal bavi problemima cijelog svijeta, a drugi je umirovljeni biskup Hong Konga (rođen 1932.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

u Šangaju, ređen za biskupa 1996., kardinal 2006., umirovljen 2009.) i član je Komisije koja je zadužena da provede Papino pismo među kineskim katolicima.

Oba kardinala pripadaju Salezijanskoj družbi i ova maksimalno žele pomoći Kini, i to prema Papinu pismu, od 27. svibnja 2007., svaki na svoj način. Nedavno je izbio slučaj biskupa, 60-godišnjaka, kojega nema u Papinu godišnjaku. Biskup je Šuksin koadjutor biskupa **Jakova Su Žimina**, 75-godišnjaka, koji je od 1996. godine u zatvoru i ne zna se gdje robija. I koadjutor Šuksin bio je 10 godina u zatvoru i pušten je 24. kolovoza ove godine, ali po cijenu učlanjenja u "Patriotsko udruženje", kojim se država služi da kontroliра nacionalnu Crkvu držeći je odvojenom od Svetе Stolice. Slučaj Šuksina izazvao je nemalu zburjenost među kineskim klerom i vjernicima. Biskupija Baoding nalazi se u Hebeju, kineskom području na kojem se skupilo najviše katolika, oko milijun i pol, koji nemaju nikakva službenog priznanja. Osim zatvorenoga biskupa Su Žimina, još su dva biskupa iz te regije "nestala": **Kuzma Ši Enksiang**, biskup Jiksiana, 85-godišnjak, zatvoren 13. travnja 2001., i **Julije Jia Žiguo**, biskup Žengdinga, 74 godine, uhićen 30. ožujka ove godine.

Zajedno s biskupom Šuksinom puštena su iz zatvora i dva svećenika pod istim uvjetom upisa u spomenuto udruženje pod komunističkom upravom. Slučaj je izazvao reakciju i Državnoga tajnika kard. Bertonea i kineskoga kardinala Zena.

Kardinal Bertone napisao je Pismo svećenicima Crkve u Kini, 10. studenoga prošloga, u okviru "Svećeničke godine". Iako ne spominje slučaj biskupa Šuksina, poticajna rečenica "na pomirenje u katoličkoj zajednici i na dijalog, u poštovanju i izgradnji, s civilnim vlastima, a da se ne zaniječu načela katoličke vjere", može se odnositi i na taj slučaj. Ne može se zajednica savijati nad samom sobom, bez kontakta s drugim katoličkim zajednicama, upozorava kard. Bertone. Dok kardinal potiče svećenike na krjepostan život, ističe i određene mane: česta nevjernost zavjetima siromaštva i čistoće, svađe, mlitavost u dušobrižništvu, zanemarivanje studija, nezainteresiranost za nova zvanja, nedostatak misijskoga elana.

Prema pisanju spomenute internetske agencije, Crkva je u Kini u posljednjih 10 godina ostala na istom broju vjernika, dok se broj svećenika i redovnika smanjuje. Nedostaje srednja generacija i biskupa i svećenika. Sveta Stolica već dvije godine ne uspijeva imenovati nijednoga novog biskupa.

Kardinal Zen daje nešto drukčije viđenje i upozorenje. On u pismu, od 18. studenoga ove godine, misli da se sve više probija ideja da prestane herojsko doba Crkve patnice, ušutkane i u tajnosti, a sve se više ide za tim da se izade na vidjelo, pa i da se svećenici upisuju u "Domo-vinsko udruženje" koje su komunisti osnovali i njime ravnaju. Ova ideja izaziva u Kini još veće podjarmljenje Crkve civilnoj vlasti i temelji se na neispravnu tumačenju Papina pisma, misli kardinal Zen. Kad Papa u svome pismu piše da "potajno stanje nije normalno stanje života Crkve", kard. Zen to tumači da Papa ne poziva Crkvu da iz trpljenja prijeđe u kolaboracionističko udruženje. Papa govori načelno da se čini tako da se ne izdaju katolički doktrinarni principi. Kard. Zen smatra da se nijedan katolički svećenik ili biskup ne smije učlaniti u udruženje, pa ni po cijenu slobode. Jer i ta je sloboda svojevrsno slaganstvo ili ropstvo!

Nedavno, 25. i 26. studenoga, u Pekingu je stotinjak katoličkih uglednika, među kojima i 40 biskupa, odgodilo Nacionalnu skupštinu katoličkih predstavnika. Ta je Skupština najveći auktoritet Katoličke Crkve u Kini, veća od "Patriotskog udruženja" a pogotovo od tzv. "Vijeća biskupa", neke vrste "Biskupske konferencije". Ipak kineske vlasti nisu prisilile katolike da održe Skupštinu, nego su dopustile odgodu. Možda s nadom da se u ovom periodu štograd i dogodi - veći kontakti sa Svetom Stolicom.

U Hong Kongu, regiji NR Kine od 1997. godine, koja ima blizu sedam milijuna stanovnika, od toga oko 350.000 katolika, od rujna ove godine djeluje msgr. Ante Jozić, svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije, kao voditelj "studijske misije Svetе Stolice", koja pripada Apostolskoj nuncijaturi na Filipinima. Misija je osnovana 1990. godine jer Svetă Stolica nema diplomatskih odnosa s NR Kinom, nego s Formozom ili Tajvanom, gdje nema nunciјa već više desetljeća, od 1980.

BLAGOSLOV KAPELICE GOSPODINOVA PREOBRAŽENJA U MOSTARSKOJ BOLNICI NA BIJELOM BRIJEGU

Četvrtak, dan Presvete euharistije, 17. prosinca 2009., točno u podne, vrijeme kad nas zvona s crkava pozivaju da pozdravimo Gospu, ostat će zapisan u povijesti Sveučilišne kliničke bolnice u Mostaru kao i mjesne Crkve u Hercegovini. Mjesni dijecezanski biskup Ratko Perić, u koncelebraciji s nekoliko svećenika, te sudjelovanje vjernika, ponajviše liječnika i bolničkoga osoblja, blagoslovio je kapelicu u prizemlju Bjelobriješke bolnice. Na početku biskup je zahvalio ponajprije dragomu Bogu za taj veliki dan i dar, kao i svima onima iz bolničkih struktura, na čelu s ravnateljem dr. Antonom Kvesićem, koji su doprinijeli da vjernici katolici u bolnici dobiju svoj kutak za razgovor s Bogom, Ocem svih ljudi, Stvoriteljem svega živoga. Naglasio je da će ova kapelica nositi ime Gospodinova Preobraženja, jer se u bolnici, uz Božju pomoć te pomoći liječnika i ostalog bolničkog osoblja, događaju metamorfoze iz bolesti u zdravlje.

Nakon blagoslovne molitve, biskup je poškroplio zidove nove kapelice vodom koja je znak preporođenja u Kristu kao i novi ambon i sve ostalo što se u kapelici nalazi. Ovaj prostor koji blagoslovom zadobiva novu namjenu i novo lice, bit će prostor u kojem će se vjernici moći utjecati Bogu u znak novosti života u vjeri. U svojoj propovijedi biskup je govorio na temelju svetopisamskog teksta, izvješća sv. Marka o Isusovu preobraženju na gori Taboru. Nakon pastirske riječi i vjerničkih molitava upućenih Bogu, biskup je blagoslovio novi kameni oltar na kojem će se slaviti Euharistija, nekrvna žrtva Krista, Spasitelja i Otkupitelja, koji svojim Tijelom i Krvljumu ne prestaje hraniti svoje vjerne koji mu se srcem i dušom obrate. Ovaj prostor u kojemu će stalno prebivati Spasitelj po sakramentu Presvete euharistije, u svetohraništu, svetom-hraništu, bit će ujedno i mjesto susretanja s Kristom patnikom koji je sve naše boli, tjelesne i duhovne, po svojoj muci, smrti i uskrsnuću, ponio sa sobom. I On ih jedini može preobraziti u radost.

Pjevane dijelove Mise popratila je i predvodila katedralna ženska pjevačka skupina "Narenta" na čelu s maestrom don Dragom Filipovićem.

Bolnički kapelan don Radoslav Zovko, koji već desetak godina vrši službu bolničkoga dušobrižnika, na kraju je zahvalio svima koji su dopri-

nijeli u izgradnji i uređenju kapelice: ravnatelju dr. Kvesiću i cijeloj bolničkoj upravi, koji su ustupili ovaj prostor Biskupiji da se prilagodi i koristi kao bogoslužni prostor; investitorima, tehničkim timovima i izvođačima. Zahvalio je i onima koji su uz Biskupski ordinarijat pripomogli uređenju ovoga sakralnog prostora, a to su: A. G. Kamen iz Širokoga Brijega, Coral-Interijer iz Mostara, A3-Široki Brijeg, Eco-plan iz Mostara; župa sv. Ivan apostola i evanđelista - Mostar, župe Međugorje i Aladinići, sestre milosrdnice sv. Vinka Paulskoga. Napose je zahvalio onima koji su molili i prikazivali svoje bolesničke patnje za izgradnju i ove bolnice i kapelice. Na kraju je naglasio da je početkom godine otvorena bolnica koja na svom prvom katu ima najvažnije prostorije, a to su operacijske sale. Blagoslovom kapelice bolnica je obogaćena za još jednu operacijsku salu, tj. za "operacije" i zdravlje duše po sakramantu sv. ispovijedi i pričesti, odnosno bolesničkoga pomazanja. Tako će u zdravu tijelu moći biti i zdrava duša, rekao je bolnički kapelan. Na kraju je najavio sv. Misu u nedjelju u 11 sati.

Nakon Mise i obreda, biskup je u pratnji ravnatelja i nekoliko liječnika obišao neke bolesničke sobe i susreo se s bolesnicima koji su se trenutačno našli na liječenju u ovoj vrlo važnoj ustanovi koja je zaživjela zahvaljujući dobrim ljudima ponajprije iz Republike Hrvatske.

Događaj posebne važnosti. Ovaj događaj blagoslova kapelice Gospodinova Preobraženja bio je prigoda za iskaz velike zahvalnosti svima zaslужnim, za iskrene molitve za njihovo dobro zdravlje kako bi nastavili činiti dobra djela. No, napose iskrene molitve Bogu za zdravlje liječnika, medicinskih sestara i ostalog osoblja, kao i za njihovo strpljivo služenje braći i sestrama na bolesničkim posteljama.

Mjesto posebnoga značenja. Kao što je Krist okupljaо svoje učenike na Taborskom brijegu, da ih tješi i hrabri za daljnji život i služenje, tako će svojim Preobraženjem pozivati sve one koji to budu htjeli slušati na Mostarskom Brijegu i svjedočiti im svojim životom i svjetлом da se suze, bol, poteškoće svake vrste, pa čak i smrt, mogu preobraziti u radost, i to vječnu. Bogu hvala, daj, Bože, da tako bude!

SUSRET S RODITELJIMA SVEĆENIČKIH KANDIDATA

Za predbožićnu subotu, 19. prosinca 2009., zakazan je tradicionalni susret biskupa Ratka s roditeljima biskupijskih svećeničkih kandidata, tj. dvanaest bogoslova i osam sjemeništaraca.

Najprije je bilo Biskupovo predavanje u dvorani, povezano sa "Svećeničkom godinom", o duhovnom zvanju kao nadnaravnoj činjenici.

Posebno zvanje. Kada je Isus počeo javno djelovati, stao je okupljati oko sebe skupinu učenika. Na kraju su jasno i izričito izabrana Dvanaestorica. Isus nije okupio dvanaestoricu zidara, inženjera ili lječnika, to su sve ovozemna zvanja, nužna zvanja, ali u ljudskome društvu za ljudsko društvo. Izabrao je iz raznih zvanja, osobito ribarskih, ali za novu službu: za apostole ili poslanike, misionare koji će pronositi njegovu Radosnu vijest spasenja ovim svijetom. Oni će biti samo u službi Evandelja. Nije se nitko mogao sam nametnuti u Isusovu družbu, nego su ušli samo oni koje je on primijetio i osobno pozvao. Bilo je onih koji su se sami javljali, ali ih Isus nije htio primiti, nego ih je vratio kući da svjedoče što im je Gospodin učinio (Mk 5,18-19). A bio je poneki mladić kojega je Isus izričito pozvao, ali on je okrenuo leđa i Isusu i duhovnom zvanju cijeneći više ovozemno bogatstvo od Božjega kraljevstva (Mk 10,22), radi kojega se inače bio najavio Isusu na razgovor.

Obitelj kao njiva. Isus je tu svoju upućenu riječ ili zov ljudima usporedio sa sjemenom koje sijač sije po njivi. Sudbina je sjemena vrlo različita. Čak tri zrna propadaju - ptice ga pojedoše, ljudi ga pregaziše ili ga trave ugušiše. A tek se svako četvrti zrno prima i plod donosi. A i taj plod različit - 30, 60 ili 100 novih zrna. Tako i zvanje za svećenika. Dječak, osmoškolac, koji je osjetio u srcu da

bi želio biti svećenik, stidljivo izrazi tu želju roditeljima, zatim župniku, župi, biskupu, biskupiji. Biskup ga šalje u školu, u odgojni zavod koji se upravo zove sjemenište - gdje će se to Božje sjeme razvijati u stablo, u plod svećeništva. Temeljna je podloga zvanju obitelji. Temeljna je uloga - obitelj. I temeljna je snaga u obitelji, u njezinoj molitvi Bogu, u prihvaćanju nove duhovne klice, u podržavanju i razvijanju takva Božjega zova. Ako roditelji nasrnu na dječaka koji je tiho procijedio svoju želju za sjemeništem, oni će vjerojatno svojim nastupom ugušiti u njemu duhovno sjeme. Ako roditelji s ljubavlju dočekaju takvu vijest i Bogu zahvaljuju što je pozvao njihova sina u duhovni stalež, dječak će se sigurno dobro osjećati i u školi i u sjemeništu. Eto koje je značenje obitelji u otkrivanju i razvijanju svećeničkoga zvana.

Poslije predavanja bila je mogućnost svete isповijedi.

U podne počela je sv. Misa za roditelje i njihovu djecu. Misno je slavlje predvodio biskup, a propovijedao je biskupov tajnik don Ivan Kovač. Obrazložio je smisao Došašća, u kojem se javlja Isusov preteča sv. Ivan Krstitelj, koji, iako iz roda Aronova, nije otisao u svećenike, nego u proroke, po Božjoj zamisli i zovu. A dovršio mislima o Božiću, utjelovljenju i rođenju Sina Božjega u tijelu Blažene Djevice Marije. Isus je jedini i pravi svećenik, koji samoga sebe prikazuje Ocu za sav svijet. Svećenici su dionici toga Isusova svećeništva.

Susret je završio u blagovalištu u ugodnu razgovoru i uzajamnim čestitkama za Božićne blagdane i novogodišnje dane.

BOŽIĆNO ČESTITANJE

U ponедjeljak, 21. prosinca 2009., u 10 sati biskup Mostarsko-duvanjske i apostolski upravitelj Trebinjsko-mrkanske biskupije msgr. Ratko Perić primio je na tradicionalno Božićno čestitanje u biskupskoj rezidenciji svećenike, redovnike i redovnice s područja hercegovačkih biskupija. U ime prisutnih čestitara, među kojima je bio

provincijal hercegovačkih franjevaca dr. fra Ivan Sesar i provincijalka školskih sestara franjevki s. Jelenka Puljić, biskupu je čestitao generalni vikar msgr. Tomo Vukšić.

Biskup je zahvalio na izrečenim dobrim željama te pozvao sve prisutne da se odupiru duhu vremena, osobito sekularizmu, koji je zatvoren u

sebe i nema proclaimsaja u vječnost, te da, poput biblijskih mudraca ili kraljeva, ne prestanu tražiti Isusa u poniznosti i jednostavnosti duha. Tko god Isusa traži, naći će ga. I Isus će mu doći ne samo u kuću nego i u srce sa svojim božanskim darovima radosti i mira. Nakon biskupovih pastirskih

riječi spontano se čula pjesma: "Svim na zemlji mir, veselje". Biskup je sa svakim pojedinačno razmijenio čestitke želeći obilje milosti, blagoslova i mira koji u punini dolaze od Boga - Božića, a u Novoj 2010. godini svega izobilja, napose dobra zdravlja, duhovnoga i tjelesnoga.

Božićna Misa poldanja i primanje

Sv. Misu poldanju na svetkovinu Božića predvodio je mjesni biskup Ratko u katedrali Marije Majke Crkve uz Božićne pjesme predvođene katedralnim zborom i njegovim zborovođom don Draganom Filipovićem. U koncelebraciji su sudjelovali: župnik don Luka Pavlović, generalni vikar don Tomo Vukšić i sudski vikar don Ivan Kovač.

Biskup je u propovijedi uzeo poticaj iz prvoga retka Poslanice Hebrejima (drugo čitanje). Ne zna se tko je autor te veličanstvene Poslanice. Pripisuje se sv. Barnabi ili sv. Apolonu, obojica bijahu iz kruga Pavlovića zajedničara u apostolatu. Nije ni bitno čije je pero pisalo, Bog je inspirirao autora i Bog je glavni autor Poslanice.

"Više puta i na više načina - tako svečano počinje Poslanica Hebrejima - Bog govoraše ocima u prorocima, a evo u posljednje dane progovori nama u Sinu...". Proroci, i mali i veliki, svojim su djelima navješćivali mesijanska vremena, služili se slikama i parabolama da naznače novo doba i novoga Mesiju. Prorok Izajia, koji je živio oko 700 godina prije Krista, u 5. poglavljtu svoje knji-

ge govori o vinogradu koji je vinogradar zasadio, ogradio, njegovao, poduzimao sve da rod doneše. Ali vinograd se pretvorio u vinjagu, u beskorisne loznice, brstine, bez ikakva ploda. Vinogradar je Bog - tumači Izajia - a vinograd je Izrael.

Doći će Isus, Mesija, i uzet će upravo tu sliku i reći da je vinogradar Bog, da je trs on sam, Sin, a da smo svi mi samo loze, prutovi na tome trsu. I samo kao takvi možemo rasti, primati sok i sladkor od trsa. I samo tako možemo donijeti rod. Bez Isusa Spasitelja spasa nema. Bez njega ništa ne možemo učiniti za svoje spasenje.

U molbenici Jutarnje na Božić iznosimo Bogu i ovaj zaziv: "Gospodine, došao si da budeš naš trs i da iz tebe crpimo plod života: daj da vazda ostanemo loze na tebi te ne budemo besplodni!"

Prije završnoga blagoslova i dijeljenja potpuno oprosta biskup je zahvalio don Luki i osobno katedralne župe na izraženim čestitkama.

Nakon sv. Mise brojni su vjernici mogli osobno razmijeniti Božićne čestitke s biskupom u velikoj katedralnoj dvorani.

Sveti Stjepan u Raskrižju

(26.12.2009.) - U dogovoru s novim župnikom u Raskrižju, don Stjepanom Ravlićem, koji, nakon iznenadne smrti don Pere Leventića prošloga kolovoza, vodi župu, biskup je Ratko slavio sv. Misu u župnoj crkvi sv. Ante. Crkva je bila popunjena vjernicima svih uzrasta. Župnik je pozdravljajući biskupa i vjernike zaželio sretan imandan svima koji nose ime današnjega prvomučenika sv. Stjepana. Djevojački zbor predvodio je božićne pjesme.

Biskup je u propovijedi istaknuo tri činjenice iz života sv. Stjepana, kako nam ih prenose Djela apostolska (poglavlja 6-7).

Na dobru glasu. Kad se pokazala prava potreba da se neki kršćani posvete karitativnim djelima u Jeruzalemu, a da apostolima ostane zadaća propovijedanja i dijeljenja sakramenata, narod je upro prstom na prvom mjestu u Stjepana kao čovjeka na dobru glasu i puna Duha Svetoga da ga Apostoli zarede za đakona zajedno s ostalom še-

storicom kandidata. Uvjet: da uživaju dobar glas u narodu, tj. da su čisti i čestiti vjernici; da su pošteni i plemeniti ljudi, nesebični, uslužni.

Izvrstan propovjednik. Kad se vidjelo kako Stjepan djeluje, bio je ovlašten od apostola i da propovijeda Riječ Božju, što je činio i zdušno i zanosno. Ljudi dobre volje rado su ga slušali i obraćali se, a ljudi zle volje uzeli kamenje i sasuli ga na đakona Stjepana.

Sljedbenik Isusov. Dok su ga nemilosrdno kamenovali, ne tražeći dozvolu od Rimljana da ga

ubiju, Stjepan je glasno izgovorio dvije veličanstvene rečenice: Bože, u ruke tvoje predajem duh svoj, i Bože, nemoj im ovo uzeti za grijeh. Doslovno sve preuzeo s usana Isusovih s križa na Kalvariji. Tko s takvim riječima Isusovim umire, taj nije samo Isusov sljedbenik, nego i pravi svetac i mučenik. Stjepan je đakon prvi dao svoj život za Isusa i njegovo Evanelje.

U župnoj kući, koju je don Stjepan temeljito iznutra preuređio, našlo se više svećenika koji su došli župniku čestitati imendant.

SVETI IVAN U CENTRU

U nedjelju, 27. prosinca 2009. sastalo se mnogo svetih spomena: Sveta nedjelja po Božiću, blagdan Svetе Obitelji, blagdan sv. Ivana, apostola i evanđelista, Iseljenički dan. Obrazac sv. Mise od Svetе Obitelji, a u župi sv. Ivana, evanđelista i apostola, u centru Mostara vanjska proslava apostolskoga zaštitnika župe.

Na poziv don Kreše Puljića, župnika, biskup je Ratko predvodio misno slavlje u 11,00 sati. Desetak koncelebranata. Uz oltar su i trojica kandidata za svećeništvo iz župe: Pero bogoslov i sijemenistarci Valentini i Slaven, a došao i Marin iz Cima.

Zvanje. Biskup je u propovijedi govorio o sv. Ivanu kojega je Isus izravno pozvao u svoju apostolsku službu i zajednicu. "A bijaše deseta ura" (Iv 1,40), zapisat će sv. Ivan i minutu poziva koji je čuo iz Gospodinovih usta. Isus prošao ispred Andrije i Ivana, Krstiteljevih učenika, dao se vidjeti, a oni se zanimaju gdje on stanuje: "Dođite i vidjet ćete!" Tako jednostavan poziv, ništa posebno, a sve posebno. Je li tako Bog i svakomu od nas pozvanika dao svoje signale: srce zatreperilo, oko se zacaklilo, uho čulo milozvučan glas, rođila se želja slijediti Krista u stopu: i pustinjom, i Taborom, i Kalvarijom. Jači poziv nego sve poteskoće. Ali slobodno se - i zato zasluzno! - čovjek opredjeljuje na Isusov zov. U Mostaru 12.000 studenata, 12.000 osnovaca i srednjoškolaca, a svega pet-šest kandidata na svećeništvo. Pa da to nije nadnaravni zov!

Zdesna - slijeva. Brižljiva majka Saloma, rođakinja Gospina (majke im sestre), zauzela se zdušno kod Isusa da namjesti njezinu dva sina, Jakova i Ivana, sebi zdesna i slijeva u svome zemaljskom kraljevstvu. Sve onako po ljudsku! Možete li piti čašu koju ću ja piti? pita Isus. Možemo, odgovoriše obojica u jedan glas. Čašu ćete doduše piti, a tko će zdesna a tko slijeva sjesti, to je u Očevim rukama. I doista obojica su popila čašu gorčine, a Bog je odredio tko je Isusu s jedne a tko s druge strane.

Uskrsnuće. Nakon što su žene pronijele ugodnu, ali nevjerojatnu vijest da je Gospodin uskrnuo, pošli su na grob Petar i Ivan. Ivan mlađi i brži, stigao je prvi, i čekao dok ne dođe Petar da prvi poviri u grob. Ivan poštuje prednost Petra prvaka, iako je Petar na Kajfinu dvorištu doživio pravu tragediju svoga odreknuća, a Ivan pod ruku s Gospom i svojom majkom Salomom užišao za Isusom na Kalvariju. Ivan je znao da Isus ne povlači svoj poziv i dar. Božji su darovi neopozivni! Petar je stijena na kojoj će Gospodin sagraditi Crkvu svoju, bez obzira na padove za koje se gorko kajao. Ivan je na Kalvariji doživio do tada najljepši trenutak u životu. Isus je povjerio svoju majku Mariju njemu kao novu majku, a njega svojoj vlastitoj majci kao sinu.

Za priređenom bratskom gozbom u župnoj dvorani okupili su se ne samo misnici iz grada, nego i pjevači i suradnici župnikovi. Lijep dan da se rekne iskrena hvala svima za sve dobro što ne-sebično čine u ovoj mladoj župi.

SVETA OBITELJ U KATEDRALI

(27.12.2009.) - U dogovoru sa župnikom msgr. Lukom Pavlovićem mjesni je biskup Ratko slavio večernju sv. Misu u katedrali Marije Majke Crkve na blagdan Svetе Obitelji u nedjelju, 27. prosinca. Župnik je za tu zgodu pozvao roditelje da dođu sa svojom djecom na poseban blagoslov. Iako je cito dan kiša padala, ipak se okupio velik broj i roditelja i njihove djece da zatraže pomoć od Svetе Obitelji: Isusa, Marije i Josipa. I nije lako bilo držati djecu na okupu. Najradije se zadržavaju ispred jaslica i, gledajući Djetešće u jaslama, valjda zaključuju upirući prstom: eno onoga Maloga manji je od nas malenih! Samo ih je Gospodnja molitva sve sabrala kada su sklopili ruke i svi glasno molili Oče naš...

Biskup je u propovijedi iznio dvije misli iz života Svetе Obitelji.

Prva, podložnost volji Božjoj. Koliko je samo bilo onih pravih trzaja živaca u životu Marijinu i Josipovu, tako da čovjek ne zna bi li desno ili lijevo. A s malo sabranosti, strpljivosti, očekivanja Božjega glasa, sve se sretno rješavalо:

i kada je Josip bio u krizi da otpusti Mariju zaručnicu zbog njezina iznenadna začeća,

i kada su se našli u Betlehemu u vrijeme Marijina poroda,

i kada su se nakon prikazanja u Jeruzalemu vratili u Betlehem da se u njemu nastane,

i kada su morali napustiti vlastitu zemlju i narod i naći se u dalekom Egiptu.

Ali oni su ostali ponizni, i podložni Božjoj volji koja se javljala Josipu preko običnoga noćnog snia. A Gospa nije imala nikakvih posebnih viđe-

nja i ukazanja cijelogova života, barem Evanđelja o tome šute. Živjela je iz svakodnevne muke i odluke povjeravajući se Božjoj ljubavi i providnosti.

Druga značajka Svetе Obitelji - vjernost. Marija i Josip uspješno su prebrodili krize o kojima piše Evanđelje u vrijeme Isusove dječačke dobi. Još ih je samo izostanak Isusov u Hramu, kada mu je bilo 12 godina, mogao duboko stresti. Ali, kad su se obratili u Hram da se Bogu pomole, tu su Maloga i našli.

Mladenci na dan sakramenta ženidbe drže ruke zajedno i izgovaraju obrazac vjenčanja: biti vjerni svega života i u dobru i u zlu, i u zdravlju i u bolesti. U dobru je i u zdravlju lako vjeran biti, ali u zlu, kada suprug/a počini neko zlo, teški grijeh, bračnu nevjernost, preljub, ubojstvo, dopadne u zatvor, kako tu ostati jedno drugomu vjerno, kako oprostiti, i opet zajedno kroz život. Po ljudsku teško, ali Bog snagu daje i ospozobljuje i jedno i drugo da nastave život u obnovljenoj vjernosti.

Gospodin Isus poučio nas je da se u molitvi Očenaša obraćamo Ocu nebeskomu da nas čuva od napasti, da položimo životne kušnje. Tko napast ljubi, u napasti se gubi. Tko napast traži, u njoj će i zaglaviti. A tko se napasti boji, Bog će mu pomoći.

Prije završnoga blagoslova biskup je izmolio blagoslovnu molitvu za djecu da se razvijaju skladno u svojoj dobi, u krjeposti i mudrosti i pred Bogom i pred ljudima.

KAKO SE OTKRIVA DUHOVNO ZVANJE?

(31.12.2009.) - Ako ikada, to su u ovoj "Svećeničkoj godini" svećenici - i biskupijski i redovnički - službeno pozvani da na evanđeoski način, u molitvi i prosvjetljenju, pronalaze znakove duhovnih poziva u mladim osobama: na vjeronauku, u zborovima, u pojedinim župnim sekcijama, pri-godom duhovnih razgovora, hodočašća. Isus je usporedio sjeme koje sijač sije po njivi s Božjom riječi koju on sije u ljudska srca. A njegovo zvanje nije samo riječ - Podi za mnom, nego čitav život,

životni program! U duhovnom zvanju sudjeluje prvo Bog, drugo sam pozvanik i, treće sredina u kojoj se zvanje očituje i ostvaruje: obitelj, župa, sjemenište, bogoslovija, Crkva.

Na kraju svake građanske godine na Biskupskom se ordinarijatu sastanu svećenički kandidati - sjemeništari i bogoslovi - hercegovačkih biskupija. Postoji i ustaljen program. Najprije biskup ima uvodnu riječ, dadne nazočnima određenu temu na razradu, obično izvuče tekstu iz Isusovih

prispodoba ili čudesa. I o tome se razmišlja, s olovkom u ruci na papiru pred očima, s primjonom na vlastiti život, sjemeništarski i gimnazijski, odnosno bogoslovijski i teološki.

Prošli put taj je susret bio u četvrtak, 31. prosinca 2009. Bilo je nazočno dvadesetak kandidata koji potječu iz 13 župa (četiri župe iz Mostara, Aladinići, Bijelo Polje, Blagaj-Buna, Čitluk, Gradić, Kruševo, Posuški Gradac, Stolac, Studenci). Svi su sjemeništari u Travniku, a bogoslova ima u Sarajevu, Splitu, Zagrebu i Rimu. Tema razmišljanja bila je slobodna karaktera: "Zrno zvanja u promjenljivosti životnih uvjeta". Svaki je kandidat, od ovogodišnjega početnika Marija pa sve do diplomiranoga bogoslova Davora, koji je na praksi u katedrali pred primanje đakonata, mogao prikazati kako je duhovno zvanje u sebi primjetio, otkrio, kako ga je svojima priopćio, kako se odlučio javiti župniku, biskupu i kako se sada osjeća u vrijeme svoga studija i odgoja. Jest

to doista osobna, rekli bismo intimna, stvar, ali sa zahvalnošću Bogu o njoj pišemo i govorimo, potičući i druge na slične korake i putove.

Zatim se slavila sv. Misa u kapelici Duha Svetoga, pod kojom je ove godine propovijedao don Ivan Štironja, povjerenik za duhovna zvana u biskupijama.

Pod sv. Misom, nakon propovijedi, biskup je iz obrednika pročitao uvodno obrazloženje liturgijskoga čina kojemu se pripuštaju dvojica bogoslova, Ivan Bijakšić iz Mostara i Damir Pažin iz Stoca. Oni se pripuštaju među kandidate za đakonat i prezbiterat, i to prvi za Mostarsko-duvanjsku, a drugi za Trebinjsko-mrkansku biskupiju. Taj je crkveni obred toliko značajan da se zahtjeva pisana molba i pisani odgovor kako bi sve kasnije bilo uredno i valjano.

Susret je završio u blagovalištu razgovorom o sjemenišnom i bogoslovskom životu.

Božićna čestitka pravoslavnima

(7.1.2010.) - Ovogodišnji kršćanski Božić, i po gregorijanskom i po julijanskom kalendaru, proslavljen je ne samo razmjenom pisanih čestitaka između biskupa i episkopa nego i osobnom nazočnošću svećenika. Katolički Božić proslavljen je najprije u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru, gdje je bila nazočna pravoslavna delegacija na čelu s Danilom Pavlovićem, arhimandritom u Žitomisliću, a u katedrali Male Gospe u Trebinju nazočila su dvojica pravoslavnih svećenika. Također su u Nevesinju trojica pravoslavnih svećenika bila nazočna svetoj Misi na Božić u oratoriju sv. Pavla. Dijecezanski biskup mostarsko-duvanjski Ratko Perić u svojoj uzvratnoj čestitki, 30. prosinca 2009. episkopu Grigoriju zahumsko-hercegovačkomu, istaknuo je između ostaloga:

"Iskreno Vam zahvaljujem na Božićnim čestitkama i dobrom željama. Želim i ja Vama, Vašemu kleru, monasima i monahinjama te svemu narodu povjerenu Vašoj episkopskoj skrbi i službi svaku Božju pomoć, i to milost na milost. Također Vam zahvaljujem na bratskom pozivu za Vašu Krsnu slavu, blagdan sv. Ignacija Antiohijskoga, 2. siječnja. Samo mogu iskreno podijeliti s Vama radost zbog Vašega nebeskog zaštitnika. (...) Don

Ante Luburić, nevesinjski župnik i dekan trebinjskoga dekanata, izručit će Vam ovih dana moje pozdrave i dobre želje. Neka Vas Božja pomoći prati zdrava i vesela kroz sve dane nove 2010. godine."

Osim toga na polnoćnu liturgiju, koju je u mostarskoj crkvi Rođenja Blažena Djevice Marije slavio vladika Grigorije Durić u 23,30, biskup je Ratko poslao delegaciju svećenika: don Krešu Pušiću, župnika sv. Ivana apostola, župe na čijem se području nalazi spomenuta Gospina pravoslavna crkva, zatim svoga tajnika don Ivana Kovača, te katedralnoga kapelana don Ivana Bebeka i bogoslova Davora Berezovskoga. Priključili su se također i fra Tomislav Jelić i đakon fra Stipan Klarić, koji služe u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru.

Crkveni obred u Bjelušinama počeo je 6. siječnja u 11,30 prije ponoći paljenjem badnjaka i molitvama i pjesmama. Vladika je govorio na temu Isusova rođenja kako je prikazano u sestim evanđeljima. Na kraju bogoslužja episkop je pozdravio katoličke goste. Crkva je bila posve popunjena, a bilo je dosta svijeta i pred crkvom. Nakon liturgije svi su ostali u crkvenom dvorištu, po lijepu vremenu, u bratskoj agapi.

U Trebinju liturgijske obrede Božića predvodio je umirovljeni vladika Atanasije Jevtić u hramu Gospodinova Preobraženja, a bio je nazočan i mjesni župnik don Milenko Krešić, koji je pozvan i na božićni doručak. Crkva je bila također puna vjernika.

U Nevesinju jutarnju božansku liturgiju slavio je pravoslavni svećenik Aleksa Zubac u suslavljisu dvojicom paroha, a prisustvovao je božićnom bogoslužju nevesinjski župnik don Ante Luburić.

Christus natus est! - Hristos se rodi! (Lk 2,11)

ZARUČNIČKI TEČAJEVI

(8.2.2010.) - Pohvalna praksa dekana i župnika na području hercegovačkih biskupija jest sustavno organiziranje zaručničkih tečajeva: tri do šest dana, više puta u godini, u Mostaru - Katedrali i sv. Petar i Pavao, na Humcu, u Širokom Brijegu, u Posušju, u Duvnu, u Stolačkom dekanatu s redoslijednom izmjenom župa te u Čapljinskom dekanatu. Ako se pripravnici za prvu sv. ispovijed i prvu sv. pričest te kandidati za sv. krizmu pripremaju posebnom poukom po godinu dana pohađajući vjerouauk sukladno njihovoj dobi i umnom razvoju, dostoјno je i pravedno da se takav tečaj, makar i u kraćenu obliku, održi i zaručnicima i zaručnicama, koji se dotične godine pripravljuju na sakrament crkvenoga vjenčanja. U Hercegovini godišnje ima oko 1.100 vjenčanja i svi su zaručnici obvezni pohađati taj zaručnički tečaj koji se izvodi s predavanjima iz medicine, psihologije, prava i biblijsko-teološke tematike. Zaručnici, o kojima u *Kodeksu kanonskoga prava* ima 111 kanona, dužni su u opće izvide uključiti i potvrdu da su sudjelovali u ovaku tečaju. I to je do sada dosta dobro teklo. Nema, doduše, zaručničkih ispita iz spomenutih područja, ali samo njihovo sudjelovanje i večernje praćenje predavanja pruža zaručnicima određeni uvid u problematiku koju će sami tijekom bračnoga života doživljavati i na nju se podsjećati.

Na poziv humačkoga župnika vlč. fra Mladena Sesara, dijecezanski je biskup Ratko Perić održao večernje predavanje zaručničkim parovima kojih je bilo preko 60, na Humcu, 8. veljače ove godine.

Tema je bila "Živodajne moći kao Božji talenti". Pošlo se od fizičke datosti muška i ženska, preko moralne zadatosti ili činjenice braka: zaručničke ljubavi i roditeljskoga odgovornog rađanja i odgoja djece, prolazeći kroz starozavjetne i novozavjetne stranice i primjere. Biskup je sudionicima dao predavanje da sami kroz sat i pol vremena mogu pratiti slikama i primjere iz Biblije i iz prakse. Kao dar mladim zaručničkim parovima dao je knjigu "Naravni porivi i nadnaravni darovi" (Mostar, 2008.), koji se promatraju i proučavaju više u kontrastu negoli u usporedbi, te knjigu duhovnih meditacija "Abrahame, Abrahame" (Mostar, 2009.). U njoj je prikazan praočac naše vjere koji se cijelog života probijao kroz mučne bračne kušnje i probleme: sretno se oženio pa desetljećima nije imao ploda bračne ljubavi, djeteta. U neka doba nemoralno se utekao, iako u dogovoru sa suprugom Sarom, da s egipatskom sluškinjom Hagarom ima dijete koje će se smatrati kao da je od Abrahama i Sare. Ali sve se drukčije okrenulo. Došao je u međuvremenu mali Izak, koji je bio poseban izraz Božje brige, i s kojim je Abraham morao proći kroz organj egzistencijalne kušnje, spremjan na "žrtvu" čak i samoga sina Izača. U konačnici roditelji svakim danom sve više doznaju i uviđaju da je njihovo dijete Božji dar, a ne Božji dug, dar i u začinjanju, i u rađanju, i u odgoju cijelovite osobe. Djeca su roditeljima Božji talenti s kojima se cijelog života radi i zarađuje vječnost.

ČISTA SRIJEDA U MOSTARSKOJ KATEDRALI

(17.2.2010.) - Posebno značajno vrijeme u liturgijskoj godini i za sve vjernike i za sve svećenike jest korizma (*quadragesima* - četrdesetnica, tj. četrdeset dana prije Uskrs). Podsjecaj je to na "četrdeset dana" (Mt 4,2) koje je Isus proveo i propostio u pustinji, zvanoj Kvarantnija, odolijevajući napastima sotone, s obzirom na izazove zemaljskoga kruha, slave i vlasti. Isus je sve te napasti odlučno odbio Riječju Božjom! One su se tijekom vremena stalno navraćale, i preko prijatelja i preko neprijatelja, a Isus ih je jednako odbijao od svoje osobe i djelovanja. Sve počinje Čistom srijedom, koja nas podsjeća na to da ne samo u hraničbenom smislu sve treba biti čisto od mesa ili bilo kakva mrsa, nego pogotovo na činjenicu da nam srce i misli budu čiste pred Bogom. A tomu služi i dobra riječ i odupiranje napasti i post od svega onoga što onečišćuje ljudsko srce, iz kojega "izviri opake namisli, ubojstva, preljubi, bludništva,

krade, lažna svjedočanstva, psovke. To onečišćuje čovjeka" (Mt 15,19).

U srijedu, 17. veljače, okupio se veći broj svećenika, biskupijskih i redovničkih, na duhovnu obnovu u katedralnu kriptu svetoga Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Sve je počelo u 9,30 s molitvom Srednjega časa. Nastavilo se s predavanjem dr. don Tome Vukšića, generalnoga vikara, ispitom savjesti, mogućnošću pojedinačne sv. isповijedi, kratkom stankom, pobožnošću Križnoga puta i slavlјem sv. Mise koju je predvodio mjesni biskup Ratko. Posni ručak bio je u katedralnoj dvorani. Voditelj Biskupijskoga caritasa dr. don Ante Komadina zahvalio je svećenicima na skupljanju pomoći za potrebe ugroženih zbog potresa na Haitiju. Do sada je skupljeno oko 180.000 maraka. Svota će biti uručena apostolskom nunciju na Haitiju za potrebe pogodjena pučanstva.

RAZMIŠLJANJA

SVETI AUGUSTIN IZ DRUGOGA KUTA

Augustin je rođen u Tagasti, današnjem Alžiru, 354. godine. On je jedan od najutjecajnijih teologa, filozofa, pisaca, polemičara u Katoličkoj Crkvi. Nedavno je snimljen film o njegovu životu. U tom povodu talijanski augustinjanac, o. Vittorino Grossi, profesor patrologije i patristike na Lateranu i na Augustinianumu u Rimu, izvrstan poznavatelj Augustinova lika i djela, dao je novinaru R. Allegriju intervju u kojem iznosi neke do sada neobjavljene podatke i zaključke (Zenit, 26.1.2010).

U filmu o sv. Augustinu "priča se da je Augustin, kad je bio mladić, imao sina od jedne ropkinje Etiopljanke, koja mu je neko vrijeme bila suložnica a koju je kasnije napustio radi crkvene karijere. Ova pripovijest, kako je gotovo svi biografi donose, ne odgovara istini. Augustin je u mladosti imao sina, ali ne od ropkinje. Djevojka u koju se zaljubio bila je 'posebna'. Zbog njezine ljubavi Augustin je duboko promijenio svoje ponašanje. Nažalost ta velika ljubav nije mogla završiti u redovitom braku".

Zašto?

- Evo krimi-romana, misterija, otajstva koje biografi nisu nikada uspjeli razjasniti. U svakom slučaju, istražujući detaljno i služeći se svim znakama koje o ovoj osobnoj dogodovštini Augustin daje u svojim spisima, uspijeva se rekonstruirati pripovijest vrlo čarobna: romantična, divna, iako sa završnicom, s ljudskoga gledišta, pomalo otužnom.

Možete li nam je opisati?

- Augustin je imao razbludničku mladost. On sam u svojoj autobiografskoj knjizi "Ispovijesti" opisuje da je kroz neko vrijeme bio neobuzdani slobodnjak: volio je predstave, užitke, slatki život, žene, seks, bludnice, igre, raskalašena društva. A ovo njegovo ponašanje bilo je neka vrsta

pobune zbog toga što nije mogao ostvariti svoje snove.

Potjecao je iz obitelji skromnih ekonomskih uvjeta. Njegov otac, Patricije, gradski vijećnik, bio je službenik u poreznom uredu, a Tagasta bila je malo središte i taj mu je posao donosio malu korist. Majka Monika, kršćanka i žena vrlo pobožna - bila je naime poslije smrti proglašena sveticom - dala je malomu sinu vjerski odgoj koji je Augustin u prvoj mladosti posve zaboravio.

Prvorodenac od trojice braće, bio je vrlo inteligentan dječak. U školi je uvijek bio među najboljima. Osobito je volio literaturu, posebno pjesnike. Znao je napamet Virgilija i, recitirajući odlomke Eneide, znao se do suza uzbuditi. Sanjao je da bi mogao poći u Kartagu nastaviti studij i postati glasovit govornik, tj. književnik. Ali obitelj nije imala potrebnih ekonomskih sredstava. Tako se mladić, završivši mjesne škole, osjećao ozlovoljen. Priča se da je svaki dan izlazio na jedan brežuljak, stajao satima i gledao u smjeru Kartage i snivao snove. I upravo u tom periodu, zbog žalosti i očaja, odao se svim porocima: bio je buntovan, svadljiv, kockar, kradljivac, napastovao djevojke, čak prijateljice svoje majke. Bio je škandal u Tagasti a njegova ga ožalošćena mati oplakivala.

Obiteljski prijatelj, Romanijan, čovjek vrlo bogat, cijenio je Augustina i nastojao ga izvući iz toga stanja, omogućujući mu da bude odgojiteljem njegove djece."Prihvaćam, ali samo ako mi platiš godinu rada unaprijed", reče mu Augustin. Romanijan je prihvatio. Augustin novac u džep i nestao. Pobjegao je od kuće i otišao u Kartagu i s novcem Romanijanovim upisao se u školu koja je u ono vrijeme bila Sveučilište.

Promijenio život?

- Ne odmah. Kartaga je bila pokvaren grad, pun zabave svake vrste. Augustin se osjećao svoj

na svome. Bio je ekstravertiran, zgodan, privlačan, kulturni, pisao je pjesme, postao je odmah "kralj" svečanosti i idol žena. Potom je upoznao onu misterioznu djevojku i sve se promijenilo.

Što se znade o toj djevojci?

- Malo. Ne zna joj se čak ni ime, ali nije bila rođakinja. Kao što Augustin sam priповijeda, nju je susreo u nekoj kršćanskoj zajednici, i ovaj je detalj vrlo značajan da se shvati tko je ona bila. Na sastancima ondašnjih kršćanskih zajednica žene su sudjelovale samo praćene roditeljima ili muževima i nitko se nije mogao s njima zadržavati. Međutim bila su tri ženska "reda" koji su bili uvelike cijenjeni u društvenoj i liturgijskoj strukturi prvotne Crkve: "udovice", "đakonise" i "posvećene djevice". Udovice i đakonise bile su općenito žene određene dobi. A "posvećene djevice" mogle su biti vrlo mlade i odlučile su svoj život darovati Kristu obredom posvećenja. Bile su najbolje djevojke u zajednici, bogate ljudskim i umnim osobinama.

Sve daje naslutiti da se Augustin zaljubio u jednu takvu djevojku koju je sa svojim neodoljivim čarom zaveo. Djevojka je ostala trudna i otišla je živjeti sa zaljubljenikom proizvevši veliki škandal. Ali ta njegova ljubav, duboka i velika, izazvala je drastičnu promjenu u Augustinovu životu. Bio je za nj spas, početak onoga što je kasnije postalo njegovo obraćenje. Ali, kao što je već rečeno, brak se nije mogao ozakoniti. Tadašnji crkveni zakoni, nakon Konstantinova edikta 313. i pod Justinijonom, bili su prihvaćeni i u Građanskem kodeksu. Jedan od tih zakona odnosio se i na "posvećene djevice". Ove nisu nikada mogle napustiti svoje zvanje i stoga nisu se nikada mogle zakonito vjenčati.

Kako su živjeli Augustin i njegova družica?

- Kao suložnici. Suložništvo je bilo stanje koje se civilno "toleriralo" u ono vrijeme. Završivši nauke, Augustin se vratio u Tagastu, s drugaricom i sinom, kojemu je dao ime Adeodat, "od Boga darovan". U Tagasti je želio otvoriti školu, ali nije imao sredstava. Obitelj mu nije dala nikakve pomoći. Majka je Augustina smatrala "svetogrdnjicom" jer je živio s "posvećenom djevicom" i nije ga htjela primiti u kuću. Opet je onaj Romanijan pritekao u pomoć. Dao mu velikodušan zajam i Augustin je s onim novcem otvorio svoju školu. Ali u Tagasti nije se osjećao dobro. Učenici mu nisu plaćali.

Vratio se stoga u Kartagu i otvorio novu školu. Ali ni u Kartagi nije imao sreće. Pobjegao je u Rim. U međuvremenu nastavio je studirati. Žednio je za istinom. U traganju za njom s vremenom je pristajao uz razne ideologije i filozofsko-religiozne struje toga vremena: od materializma pristupio je stoicizmu, pokretu platonaca, pelagijanizmu i konačno manihejizmu. Upravo su manihejci uvidjeli kako je taj mladić inteligen-tan i perspektivan. Bili su vrlo utjecajni u politici i odlučili su mu dati šansu. Preko Simaha, prefekta Rima, podržali su kandidaturu Augustinovu na katedri retorike u Milanu, mjestu uvelike prestižne, jer je Milano postao službeno sjedište Carstva i kandidatura je bila prihvaćena. Godine 384. bilo mu je 30 godina. Augustin je imenovan "carskim retorom" i preselio se s obitelji u Milano.

Milanski biskup bio je sv. Ambrozije. Augustin ga je veoma cijenio i počeo je ići na njegove pri-povijedi iz "estetskih motiva", kako je sam zapisaо, tj. jer je Ambrozije bio kulturni i profinjen čovjek. I u onim godinama našao je istinu koju je godinama tražio. Bog se objavio njemu i srce je Augustinovo bilo zapaljeno. Upisao se u popis katekumena i spremao se za krštenje koje mu je u noći Velične subote 387. podijelio sv. Ambrozije. Ali odmah je nastala velika zaprjeka.

Crkva je naređivala katekumenima da srede svoj život prije negoli prime krštenje. Tko je imao ljubavnicu, morao ju je napustiti. Tko je s njom živio, morao ju je vjenčati. Augustin se tako morao vjenčati, ali to nije učinio. Neki biografi tvrde da je on, kada je odlučio primiti krštenje, otpremio svoju družicu, zadržavajući sa sobom sina Adeodata, kojemu je bilo 15 godina. To nije dokumentirana verzija, i ne smatram je istinitom. Augustin je bio vrlo zaljubljen u svoju družicu. Zbog nje je promijenio život. U "Ispovijestima" piše da je u 15 godina nije nikada izdao, i to očituje njegovu veliku ljubav i nikada je ne bi napustio na onakav način. Stoga, u vrijeme krštenja, Augustin nije uopće mislio na crkvenu karijeru i nisu bili vjerodostojni razlozi zašto se ne bi oženio majkom svoga sina.

Ja mislim da se on sa svojom vlastitom družicom nije vjenčao, jer "nije mogao". A nije mogao jer mu zakon nije dopuštao da se vjenča s "posvećenom djevicom". Morao ju je otpustiti. Ali se osjećao na smrt žalostan pri toj pomisli. I ta je žena riješila pitanje, žrtvujući samu sebe. Vratila se u Rim, ostavljajući Augustinu sina. Prebolna

rastava, kao što dokazuje činjenica da Augustin nije nikada zaboravio svoju drugaricu. Njegova majka Monika uzalud ga je nastojala tješiti nudeći mu razne žene, s odličnom pozicijom, da se podigne u životu. Ali on je uvijek to odbijao. Bio je velik auktoritet u Miljanu i najbolje obitelji željele su se s njime rodbinski povezati. Ali Augustin je uvijek ostao zaljubljen u majku svoga sina i odbio je sve ponude.

Što je učinio nakon krštenja?

- Odrekao se službe carskoga retora jer se nije dobro osjećao u onom okružju. Odlučio je vratiti se u Tagastu i posvetiti se studiju, molitvi, zajedno sa svojom majkom i svojim prijateljima. Napustio je Milano i dospio u Ostiju da se ukrca u Afriku. U Ostiji je Moniku zahvatila groznica i umrla je. Augustin se premjestio u Rim, gdje se zadržao osam mjeseci. Bio je privučen monaškim zajednicama koje su se stale širiti. U Rimu ih je bilo različitih i želio ih je upoznati. Bile su to zajednice osoba koje su željele živjeti kao prvi kršćani.

Godine 388. vratio se u Tagastu, prodao ono malo dobara koja je imao, razdijelio utržak siromasima i povukao se s nekolicinom prijatelja na periferiju mjesta. Njegov novi ideal života bio je skrovište, molitva, studij zajedno s prijateljima koji su dijelili njegove poglede. Ali Augustin je bio vrlo poznat u Tagasti. Svi su se divili njegovoj ljubaznosti, dobroti, mudrosti i svakoga dana bilo je osoba koje su ga isle posjećivati i tražiti savjeta, usluge, pomoći a on nije uspijevao nikoga odbiti.

Tako je njegov život studija i molitve stalno bio ometan. I onda je odlučio napustiti Tagastu. Prenio je svoje prebivalište u gradić u blizini Sredozemnoga mora, Hipon, blizu današnje Anne-be. Ali glas ga je pretekao. Jednoga dana ušao je u crkvu u Hiponu dok je bio neki sastanak. Biskup Valerije, već ostario, vidjevši Augustina, počeo je izvikivati s oduševljenjem njegovo ime. On se stao smijati, jer nikada nije pomislio postati svećenik. Ali ondašnji glas naroda bio je glas Božji, "vox populi vox Dei". I biskup ga je prozvao i rekao mu da je to volja Božja. I nije mogao odbiti. Tako je Augustin zaređen za svećenika.

Da je izbor bio izvrstan, odmah se pokazalo. Augustin je organizirao takvu religioznu djelatnost u Hiponu i u susjednim predjelima da je nastao izvanredan rascvat vjere, djela, studija. Svi su trčali na Augustinove propovijedi. Svećenici, pa i biskupi, isli su k njemu po savjete. Hipon, zahvaljujući Augustinu, postao je odredišna to-

čka za sve afričke Crkve. Biskup Valerije, bojeći se da Augustin ne bude poslan u drugo sjedište, posvetio ga je za biskupa imenujući ga svojim nasljednikom. Posvećenje je bilo oko 396. godine. I tako se Augustin nije maknuo iz Hipona.

Augustin je umro 430., njegov je dakle episkopat potrajavao dugo

- Trajao je 34 godine. Vrijeme dugo i vrlo bogato djelatnošću. Augustin je ovoj novoj misiji posvetio dušu i tijelo. Bio je brižljiv pastir, pozoran na nevolje svojih vjernika, napose siromaha, poniženih, bolesnih. Brinuo se veoma za propovijedanje, iako ga je to koštalo velikih žrtava, jer je imao problema s plućima, i govoriti, bila mu je prava muka. Često je išao propovijedati i u druga mjesta. Bio je i u Kartagi. Zajedno s propovijedanjem nastojao je i pisati. Kamo nije mogao do spjeti riječima, želio je dosegnuti spisima. U Hiponu je bio otvorio izvanrednu Radionicu. S njim su radile razne osobe koje su bilježile sve što je izlazilo iz Augustinovih usta: razgovore, rasprave, dijaloge, propovijedi i potom su to stavljali u gotovu formu. Augustin je sve to prerađivao pripremajući knjige i traktakte. Drugi pisari prepisivali su kopije koje su bile razašljane Crkvama, biskupima i također osobama koje su tražile pomoći i savjet. Augustin je doprinosio proizvodnji knjiga s elaboratima koje je izravno pisao. Patio je od besanice, ali se nije tužio jer je na taj način mogao provesti velik dio noći u pisanju. Literarna proizvodnja, koja je iza Augustina ostala, jednostavno je nemjerljiva i još je i danas izvanredan izvor "mudrosti" teološke, mistične, filozofske za učenjake svake vrste, uključujući i Pape.

Kada je umro?

- U noći između 28. i 29. kolovoza 430. Bilo mu je 76 godina. Pogođen groznicom, nakon kratka bolovanja, otisao je u nebo. Njegovo je tijelo bilo pokopano u Hiponu. Zatim je bilo preneseno u Sardiniju potom u Paviju gdje se još nalazi u crkvi sv. Petra u zlatnom nebu.

Iz čitanja njegovih knjiga i svjedočanstava onoga koji ga je poznavao može li se imati opis kako je fizički izgledao?

- Da, ima naznaka i podataka koji nam omogućuju imati sliku prilično vjerodostojnu. Nije mogao biti vrlo visok. Zgoda koju donosi sam Augustin navodi na taj zaključak. Svi su Rimljani bili stasom srednje niski. Kada se u katakombe

ma nađe kakav kostur visoke osobe, to znači da nije bio Rimljanin. Jedna rimska gospođa imala je sina koji je trebao biti zaređen za đakona i za onu priliku kupila mu je novo odijelo. Ali mladić je umro i gospođa je odijelo darovala Augustinu, koji joj je zahvalio na daru i rekao da ga "nije mogao obući jer je bilo preveliko za njega". Iz te pojedinosti zaključuje se da je Augustin bio manji od normalnoga Rimljana svoga vremena. Bit će da je bio visok metar i 60 cm. Pripadao je pučanstvu sredozemne obale i imao je prema tomu tjelesne značajke tadašnjih Alžiraca: puti tamne, kose crne.

Sa stajališta temperamenta kakav je bio?

- Bio je ljubazan, uljudan, srdačan, željan ljubavi. Želio je biti uvijek okružen prijateljima, pa i kao starac, a patio je kada se morao udaljiti od njih. Sam o sebi kaže: "Ja sam duha blaga". Bio je

simpatičan i svi su željeli biti s njime. Posjedovao je neku urođenu plemenitost duha. Kao mladić, pohađajući društva malo preporučljiva, nije nikada sišao u vulgarno, grubo i nasilničko ponašanje. Želio je uvijek biti "legantan i fin". Bio je profinjen govornik. Očaravao je svojim govorima.

Augustin je živio prije 1600 godina, ali čini se kao da je čovjek današnjega doba. Upoznao je sve poteškoće koje napadaju osobe danas. Prije nego je susreo Boga i živio za njega, bio je žrtva neobuzdanih strasti. Tražio je istinu, ali putovima koji su bili daleko od kršćanske vjere koju je kao dijete upijao od majke. I u određenom trenutku postao je upravo neprijatelj kršćanske religije koju je smatrao lažnom. Potom se obratio provevši preostali dio svoga života veoma zaljubljen sljedbenik Isusa i jedan od najstrastvenijih širitelja Evandjelja.

RAZGOVOR S DR. ZDRAVKOM TOMCEM

Refleksije uz knjigu *Obraćenje*, Zagreb, 2008.

Isus i Nikodem. Gospodin je Isus u Jeruzalemu za blagdan Pashe (Iv 2,23). Tom ga je pri-godom želio vidjeti Nikodem, intelektualac, član Velikoga vijeća ili Sinedrija (Iv 7,50), centralnoga komiteta od 60 umnih glava, glavnih predstavnika židovske religije i nacije. Upućen u Svetu Pismo, "učitelj u Izraelu" (Iv 3,9), istinotražitelj, pomalo disidentski orijentiran, tip mislitelja koji ne drži samo do svoje pameti nego i do svoje slobode. Htio bi razgovarati s Isusom, koji je pristao na sastanak.

"Ali noću", poruči mu Nikodem. - "Može i noću", uzvrati mu Gospodin.

I, eto, jedan takav uglednik: glavar naroda, strogi farizej, bogataš, mudrac iskustvom i položajem, zaželio osobno upoznati Isusa i s njime razmijeniti mišljenje. Nikodem se odlučio k Isusu doći po noći, očito mimo konsenzusa Sinedrija. Sigurno se može prepostaviti da se uvaženi član Vijeća zanimalo za Isusova znamenja koja se nedaju protumačiti ljudskim trikovima. Bio je nadasve pošten ne sustežući se da u iskrenu razgovoru s Isusom razriješi neke svoje dvojbe koje su

mu navirale u glavu i u srce. S jedne strane, židovski službeni predstavnici Isusa ne prihvataju, a, s druge strane, vidi kako se Isusova djela ne mogu tumačiti nego "ako Bog nije s njime" (Iv 3,2). Tko je u pravu?

Bez obzira na to koji je razlog naveo židovskoga odličnika da zatraži kod Isusa povečernju audijenciju, sigurno je kako je dobrohotni posjetitelj oduzeo Učitelju dobar dio noći namijenjene potrebnu odmoru. U tome vidimo Isusovu ne samo uslužnost i prilagodljivost nego i poštovanje Nikodemove slobode. Neka sam raste u svojoj umnoj spoznaji i slobodnoj odluci. Tri su bitna čimbenika svakog obraćenja: *vjera - vrijeme - milost*. Neka sve to dođe na red: neka se vjera provjeri, neka se vrijeme poštuje i neka se milost očituje.

Nikodem je čovjek rasta, zrijenja, razvitka i napretka. Evo kako:

U Ivanovu 3. poglavljju dolazi k Isusu potkrijući. Postavlja pitanja, sluša odgovore. Intelektualno radoznao, ostaje zbumen i uzdrman. Pogotovo kad je Isusu rekao: "znamo" (Iv 3,2), a Isus ga

poziva da probudi "vjeru" u preporođenje odozgor (3,3). Taj je razgovor u njemu morao ostaviti biljeg u pamćenju i svjetlo u poimanju Isusove osobe i djela. Zaokuplja ga pitanje nepravde, smrti, spasenja. A ne može ničemu stati u kraj. On se umno razvija i u svojim 60-im godinama, kao mlađić. Vidi se to i iz sljedećega njegova nastupa.

U Ivanovu 7. poglavljju Nikodem se na plenumu Vijeća na neki način zauzima za Isusa, odnosno za poštovanje Zakona. Glavari su naime poslali svoje specijalce da Isusa uhite i privedu. Policajci se vratili neobavljeni posla: Hajde ga vi uhvatite! Nikad nitko ovako govorio nije! vele im uhode. Na to ih glavari izdevetaše: "Zar ste se i vi dali zavesti? Ta je li itko od glavara ili farizeja povjerovao u njega?" Javi se i naš Nikodem, stidljivo i bojažljivo kao ono po noći, ali se javi, i postavi ovo junačko i juridičko pitanje: "Zar naš Zakon sudi čovjeku ako ga prije ne sasluša?" Citira on *Izlazak* 23,1 i *Ponovljeni zakon* 1,16. Brani on Isusa posredno. Normalna reakcija, koju bi svaki član Sinedrija, makar i ne bio pravnik, morao primjeniti, a to formulira samo disident Nikodem. Drugi ni to. Ali nije on još uzrastao da nastupa samostalno. Da prizna Isusa "pred ljudima" (Mt 10,32). Nije u njemu vjera u Isusa nadjačala ljudske obzire i uvjerenje da je Sinedrij vječna i neuništiva ustanova. A kolege mu glavari ironično dobaciše: "Da nisi i ti iz Galileje? Istraži pa ćeš vidjeti da iz Galileje ne ustaje prorok" (Iv 7,47-52). Oni, eto, "znaju"! I razidoše se svojim kućama. Nikodem ne prestaje rasti u svom uvjerenju da je Isus više od obična čovjeka, više od proroka, više od Sinedrija!

U Ivanovu 19. poglavljju Nikodem postaje Isusov javni učenik, i to na razmeđi smrti i uskrsnica. Smogao je toliko snage da preskoči plot bojažljivosti i zajedno s Arimatejcem uzme Isusovo tijelo, oblige ga u sto libara smirne i aloja i pokopa u grob, "u koji još ne bijaše nitko položen" (Lk 23,53). Nikodem progledao kad je Isus oči zaklopio.

U predstavljanju knjige Obraćenje prof. Zdravka Tomca ovdje u Mostaru čini mi se uputnim prisjetiti se ovoga biblijskog intelektualca prije 2.000 godina. Volio bih kad bi se i ovo predstavljanje pretvorilo u dijalog, onako pošten razgovor kakav je bio one noći u Jeruzalemu, razgo-

vor koji uključuje kritičke primjedbe i prosudbe. Da iskreno postavimo neka pitanja. Svi smo učenici Gospodnjii i svima nam je rasti u duhu pred Bogom, obratiti se. Autor je svjestan na mnogim stranicama da je to proces koji nikada ne prestaje na zemlji. Dok dišemo, možemo otpasti zauvijek i možemo se spasiti zauvijek. Svima nam je moliti Gospodina Isusa: Ne dopusti da se ikada odijelimo od tebe!

Pred nama je knjiga od 470 stranica. Tu su izložene brojne teme, problemi i dvojbe. Nismo ovdje da hvalimo jedni druge, pogotovo ne dodvorački, nego da kažemo što je to obraćenje, o kojem ovisi naša vječnost. *Tomac amicus, veritas magis amica.*¹ Valja priznati pozitivne strane knjige, autorovu hrabrost i odlučnost da borbu između vjere i nevjere i rezultate razmišljanja stavi pred druge. Ograničavamo se na prvi dio - "(moja ispovijed)" - do 295. stranice. Dr. Tomac veli da je godinama pisao svoj *Dnevnik*, nekoliko tisuća stranica (str. 22, 37), i da je u ovu knjigu religioznoga značaja u dobroj mjeri iz toga *Dnevnika unio refleksije, doživljaje, bilješke iz pročitanih knjiga Pascal, Nitschea, Krleže, Junga, Tolstoja, Ivana Pavla II., Šimundže, osobito ruskih pisaca i filozofa Dostojevskoga, Berdjajeva i Solovljeva*. A knjige je čitao od dječaštva svoga. Idemo slijediti neke od tih religioznih misli i o njima progovoriti dijaloski i kritički. Uostalom i sam je autor poznati kritičar u društvu.

1 - Sloboda grijenja ili pravo na grijenje? Autor piše ovako: "Sloboda čovjeka znači pravo čovjeka ne samo na dobro nego i na zlo..." U tom smislu tumači i Dostojevskoga za kojega veli: "On misli da zlo proizlazi, izvire iz dubine ljudske duše, iz prava čovjeka na slobodu izbora, ne samo dobra nego i zla" (str. 14). Ovdje ćemo s autorom razmijeniti koje pitanje, ako doista stoji na tome da čovjek ima "pravo" grijesiti. Može li se reći da čovjek ima pravo na zlo, na kršenje Božjih zapovijedi? Odakle mu pravo na grijeh? Ako ima pravo, zar ga onda itko smije ikomu tužakati ili kažnjavati? Ne leži li u tom pravnom grmu sva suvremena drama koja klizi u tragediju? Svjetska nam politika i pravna znanost, europska napose (str. 233), tuku luk na glavi i do besvijesti tvrde, a glasovima glasača potvrđuju: da žena ima pravo na pobačaj, da supružnik ima pravo na preljub,

¹ ARISTOTEL, *Nikomahova etika*, 1096 a 16-17: "jer iako nam je oboje drago (tj. i Platon i istina), treba dati prednost istini"; hrv. prijevod: T. Ladan, Zagreb, 1992., str. 6.

da čovjek ima pravo ukrasti ženu bližnjega svoga, i to uopće nije krađa, makar se doživotno razvalila i jedna i druga obitelj sa svim katastrofalnim posljedicama na obje strane itd. Ljudsko pravo niče iz Božjega morala. Iz Božjega i naravnoga zakona, iz svih Božjih zakona. Iz svih 10 zapovijedi! Mogu, dakle, imati slobodu, mogućnost, opredjeljenje i prigodu činiti zlo, pobaciti dijete, sklopiti protunaravni brak, eutanazirati roditelje, ubiti bližnjega, opljačkati mu imovinu, ali nemam nikakvo pravo na to grijesenje. Odgovoran sam. Snosim posljedice i pred sobom, i pred drugima, i pred Bogom. Mislim da se u tome slažemo bez obzira na svu grješnu praksu svijeta i na nejasno formulirane rečenice.

Uostalom, na drugim se mjestima autor točnije izražava: "Bog je dao čovjeku slobodu izbora, dao mu je mogućnost oblikovanja sebe kao osobe i ljudskog roda u cjelini" (str. 156). To da. Ali pitam se kako onda pisac ide dalje i ovako zaključuje: "Dakle, zlo nije bilo nepoznato Bogu, i on je imao svoju tamnu stranu, barem prema mitovima iz Starog zavjeta. Zato izvore zla treba tražiti u samoj biti čovjeka, u njegovoj ljudskoj prirodi, ali i u stvoritelju koji je čovjeka stvorio da bira između dobra i zla" (str. 211). Treba jasno reći da "bog" koji ima "tamnu stranu", "bog" u kojem treba tražiti izvore čovjekova zla, nije Bog ni Staroga Zavjeta, ni kršćanstva! To može biti Jungova psihoanalitička fantazija i interpretacija Jobove knjige (str. 248-258), ali to nije katolički nauk. Bog je savršena Mudrost, savršeno Dobro, savršeno Svetlo, "Otac svjetlila u kome nema promjene ni sjene od mijene" (Jak 1,17). Ako mi Boga svojim umom ne možemo shvatiti više nego što naše svjetlo doseže, razlog je u našem svjetlu, a ne u beskrajnoj Božjoj mudrosti, svjetlosti i dobroti.

Moje pitanje: Drži li doista autor da u Bogu ima tamnih strana i da je, u konačnici, i u Bogu, koji je darovao ljudsku slobodu, izvorište čovjekova zla?

2 - Stari i Novi Zavjet. "Ne znam je li veliki grijeh - pita se Tomac - negirati Stari zavjet, koji govori o Bogu osvetniku, koji 'gazi u kaci', odnosno priznati da ne mogu prihvati Boga Staroga zavjeta. Ja sam prihvatio Novi zavjet kao konačni odgovor na moje dvojbe. Postao sam istinski vjernik Novoga zavjeta u kojem je Bog ljubav" (str. 135). Autor navodi proroka Izajiju (s. 211), koji

prikazuje Boga apokaliptički: "Zašto je crvena tvoja haljina i odijelo kao u onog koji gazi u kaci? U kaci sam sâm gazio, od naroda nikog ne bijaše. U gnjevu ih svom izgazih i zgnječih u svojoj jarosti. Krv mi njihova poprska haljine, iskaljah svu odjeću svoju" (Iz 63,2-3). Konačno će prof. Tomac istu sliku o gaženju grožđa u kaci naći i u novozavjetnom *Otkrivenju* (14,18), što simbolizira sud Božji nad narodima. Tu ne izražava sablazan (str. 252-253). Ovakav se prigovor može čuti i kada mladi studiraju Bibliju na teološkom fakultetu, dok ne zađu u ozbiljno katoličko tumačenje. Egzegeza nas upućuje da ovdje veliki prorok Izaija poetski i proročki govori o Bogu kao junaku oblivenu krvlju, koji u nama izaziva više strahopostovanja nego strahovanja. On je onaj koji naučava "pravdu" a "velik" kada spašava (Iz 63,1). Primjena ovog odlomka moguća je i na Kristovu agoniju. Može to biti simbol sve getsemanske i golgotske "kace": "Ovo je krv moja, krv Saveza, koja se za mnoge proljeva" (Mk 14,24-25). Ako želimo govoriti o Bibliji i jednoga i drugoga Saveza, nužno nam je ne samo pročitati, nego proučiti dogmatsku konstituciju o božanskoj Objavi *Dei Verbum*.² Bez te konstitucije, koja također priznaje da u knjigama Staroga Zavjeta ima ponešto "nesavršeno i privremeno",³ sigurno će nam nedostajati bitna pomoć u razumijevanju i Pisma i Objave. Uz plejadu svjetskih klasika, koje je autor pročitao, ne vidim da spominje spomenutu uredbu II. vatikanskog koncila, nezaobilazan tumač Svetog Pisma.

Ruku na srce, i u Starom Zavjetu ima divnih misli, odlomaka i knjiga o "Bogu ljubavi" kao i u Novom Zavjetu, a isto tako u Novom Zavjetu ima rečenica, odlomaka i knjiga koje govore o Bogu, pravednom sucu, kao i u Starom Zavjetu.

Na primjer, *Psalam* 51., koji je spjeval kralj David, nakon teških grijeha preljuba i ubojstva, prikazuje beskrajno milosrđe Boga našega: "Evo ti ljubiš srce iskreno, u dubini duše učiš me mudrosti" (r. 8); Ili ona Izajjina: "Sion reče: 'Jahve me ostavi, Gospod me zaboravi.' - 'Može li žena zaboravit' svoje dojenče, ne imat' sućuti za čedo utrobe svoje? Pa kad bi koja i zaboravila, tebe ja zaboraviti neću. Gle, u dlanove sam te svoje urezao..." (Iz 49,14-16). Kakve li nježnosti i ljubavi Božje! I tako redom. Može se sastaviti cijela knjiga biblijskih riječi Staroga Zavjeta o Bogu do-

² *Dei Verbum*, jedna od četiri koncilske konstitucije, ima svega 26 brojeva.

³ DV, 15 - *imperfecta et temporaria*.

brome, milosrdnome, providenosnome, o Bogu same ljubavi.

A isto tako u Novom Zavjetu ima teških prijetnji koje je Gospodin Isus, Bog ljubavi, nedvo-smisleno izgovorio: "Tko bi sablaznio jednoga od ovih najmanjih što vjeruju u mene bilo bi bolje da mu se o vrat objesi mlinski kamen pa da potone u dubinu morsku" (Mt 18,6). Rečenica citirana u knjizi (str. 277). Ili ona: "ali jao čovjeku onomu koji predaje Sina Čovječjega. Tomu bi čovjeku bolje bilo da se ni rodio nije" (Mt 25,24). Ili ona još teža: "I ti, Kafarnaume! Zar ćeš se do neba uzvisiti? Do u Podzemlje ćeš se strovaliti! Doista, da su se u Sodomi zbila čudesa koja su se dogodila u tebi, ostala bi ona do danas. Ali kažem vam: Zemlji će sodomskoj biti na Dan sudnji lakošte nego tebi" (Mt 11,23-24). Ili ona najteža: "Ali vas dobro upoznaj: ljubavi Božje nemate u sebi" (Iv 5,42). Tako Isus. Može se sastaviti cijela knjiga svetopisamskih riječi Novoga Zavjeta o Bogu pravednome, Bogu sucu, koji govori o raju pravednika i paklu nepravednika.

Ne postoji suprotnost između Boga pravde i Boga ljubavi, Boga Abrahamova i Boga Oca Isusova. Tko vjeruje u Boga ljubavi i ravna se po njegovim zapovijedima, doživjet će ljubav. A tko odbija Boga ljubavi, doživjet će svu prazninu, sud i posljedičnu "osvetu" jer nema ljubavi u sebi. Čovjek je kao odgovorno biće sam sebi kriv. Poštene je nas intelektualno prinuđuje da ne izdvajamo pojedine rečenice, pogotovo proročke, iz općega konteksta i ondašnjega vremena i cijelog Svetog Pisma, i tumačimo ih na svoj način odbacujući dio ili cio Stari Zavjet, i Boga Staroga Zavjeta.

Pitanje dr. Tomcu: Svaki čovjek ima barem dvije značajne faze života. Autor iz prve faze svoju 16. godinu uzdiže na pijedestal "misticizma". Spominje je barem desetak puta (str. 16, 38, 42, 97, 102-103, 113, 130, 180, 283) i opisuje je (str. 106-110) kao najpresudniju u doživljaju Boga. A to intenzivno duhovno iskustvo kliničke smrti nije bilo kadro izvući ga desetljećima na čistinu obraćenja. On je ipak ostao identičan i u mladosti i zreloj dobi. Može li na temelju nekih nejasnih rečenica Svetoga Pisma, koje također ima svoje faze, zanijekati objavu i vrijednost Staroga Zavjeta? Ne bismo li trebali biti poučljiviji učenici pred Riječju Gospodnjom pa radije rekli: ja ovo ne shvaćam, umjesto ja ovo ne prihvaćam?

3 - Isus se ne odriče Staroga Zavjeta! Autor se pita i čudi: "Čini mi se da sam se ipak iskreno i intuitivno, srcem opredijelio za kršćanstvo milosrđa, a ne odmazde, za kršćanstvo blagoslovljivanja, a ne proklinjanja, za Boga kao Ljubav, a ne autoritet koji nemilosrdno kažnjava. Žato sam se uvijek pitao zašto se i danas u kršćanstvu odlučnije ne raskine sa Starim zavjetom i s poimanjem vjere u Boga na temelju Staroga zavjeta, koji se zapravo temelji na judaističkim zasadama, zašto se kršćanstvo, a posebno katolicizam, potpuno ne utemelji na Novome zavjetu i Isusu. Za mene je Isus bio presudan čimbenik u otkrivanju ispravnoga puta u zamršenom labirintu moje duše" (str. 139).

Ovdje je rečeno više tvrdnji o kojima valja povesti pošten razgovor. Nije ovo samo prigovor prof. Tomca. Pročitat će se to i u drugim knjigama i čuti u razgovorima ovoga svijeta. "Kršćanstvo milosrđa" uključuje i "kršćanstvo pravednosti". Milosrđe bez pravde može nekada biti nedostatno ili naivno. Kao što i pravda bez milosrđa može biti prava nepravda. Kraljevstvo je Božje kraljevstvo istine i pravde, kraljevstvo ljubavi i mira!

Starozavjetni se David u svom dvostrukom grijehu obraća Bogu pravednomu: "Pravedan ćeš biti kad progovoriš i bez prijekora kada presudiš" (Ps 51,6); i milosrdnomu: "Žrtva Bogu duh je raskajan, srce raskajano, ponizno, Bože, nećeš prezreti" (r. 19).

A novozavjetni se Isus obraća svomu Ocu s naslovom: "Oče pravedni!" (Iv 17,25), a svima nam poručuje: "Budite milosrdni kao što je Otac vaš milosrdan" (Lk 6,36).

Bog Staroga i Novoga Zavjeta identičan je Bog Otac, Sin i Duh Sveti, makar se nama trojstveno i povjesno objavio tek u posljednja vremena. Sveti je Augustin zapamtljivo formulirao, a posljednji Koncil njegovu misao istaknuo da je Bog tako mudro rasporedio da se Novi Zavjet u Starome skriva, a Stari se u Novom otkriva!⁴ Uvijek moramo ostati potreseni dogmom/Božjom istinom, koju je Isus iznio u razgovoru sa spomenutim Nikodemom: "Uistinu, Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni" (Iv 2,16). Božja je to inicijativa ljubavi. Očeva je to providnost iz Staroga Saveza, prije Staroga Zavjeta, oduvijek. Bog je tako ljubio svijet od početka, ne kao "autoritet koji nemilosr-

⁴ DV, 16: "Deus... ita sapienter dispositus, ut Novum in Vetere lateret et in Novo Vetus pateret (Sv. AUGUSTIN, *Patrologia Latina*, 34,623).

dno kažnjava", nego ga je tako ljubio da je u određenom povijesnom trenutku dao svoga Sina da bude razapet za nas. Autor ovu rečenicu navodi uzimajući je od Ivana Pavla II. (str. 202). Ne zaboravimo: nije raspeće božanska igra, ako je već bila ljudska zlobna drama, nego najstrahovitije mučilište na ovome svijetu. Isus se na križ ispeo iz ljubavi prema Ocu i iz ljubavi prema nama koji vjerujemo. Ima ljudskih autoriteta koji nemilosrdno kažnjavaju. To znamo. Vjernik koji prihvaca povijesnu Božju objavu, koji proučava kontekstualnu egzegezu, povijesni sklop, pa i "judaističke zasade", koji poštuje biblijske "književne vrste",⁵ ne može očekivati da kršćanstvo raskine sa Stariom Zavjetom!

Pitanje dr. Tomcu: Novi Zavjet navodi 695 puta Stari Zavjet. A Isus, s apostolima, navodi ga preko 300 puta. I to uvijek pozitivno. Ako netko prihvaca Isusa Krista, kao što autor knjigom dokazuje, kako može odbiti Stari Zavjet koji je Isus osobito uvažavao i njime se služio?

4 - Eh sada: nije svako nadahnute - objava.

Nužno je upozoriti na tu razliku. Sve što je u Svetom Pismu napisano od Boga je nadahnuto ("bogoduh": 2 Tim 3,16) i u sinergiji Boga i čovjeka napisano. Famozni primjer iz Tobijine knjige: "Krenuše, a pas za njima" (Tob 11,4). To jest inspirirano, ali tu se ne radi ni o kakvoj objavi. Nije dakle sve što je napisano ujedno objavljeno radi našega spasenja. Objava se događa riječima i djelima: riječi čine objašnjuju, a djela riječi potvrđuju.⁶

Isus postavlja razliku između onoga što dolazi od tijela a što od Oca: "Blago tebi, Šimune, sine Jo-nin, jer ti to ne objavi pūt i krv, nego Otac moj nebeski. Zato i ja tebi kažem: ti si Petar stijena, i na toj stijeni..." (Mt 16,18). To je objava što je Otac učinio a Krist izrekao! Dosljedno tomu, nije sve u Svetom Pismu doslovno istinito, nego toliko toga metaforično i poetično rečeno i u tom smislu korisno za poučavanje i odgajanje. A što je obvezatna objava, a što samo povijesni ili drugi podatci, to "konačno podliježu sudu Crkve"⁷ njezina Učiteljstva.

Veliki obraćenik sv. Augustin piše kako je bio zanesen Ciceronovim filozofskim spisom *Hortensius*,⁸ i njegovim misaonim sadržajem i latin-skim stilom. Njemu se Biblija činila "nedostojna da je usporedi(m) s Ciceronovim dostojanstvom". A onda ispojedno nastavlja o Bibliji: "Ali je ona ipak bila takva da je rasla s malenima, no meni je bilo ispod časti da budem malen. Nadut od oholosti, sâm sam se sebi činio velik". Biblija je knjiga, zapravo 73 knjige, pisana u rasponu od 2.000 godina. Obuhvaća sve ljudsko radosno i žalosno iskustvo i Božju objavu potrebnu za naše spasenje. Mi možemo ljubomorno i grozničavo skupljati zelene listice po drveću ljudske prašume misli, znanosti i povijesti. Ali nema tu objektivne objave i jamstva spasenja. Sveti je Pismo, riječi su Augustinove, zdanje "s niskim ulazom, no unutra je visoko i ovijeno tajnama. A ja nisam bio takav da sam mogao ući u nj i sagnuti šiju da se prilagodim takvu hodu".⁹ Stoga se ne može čitati Biblija kao što se čita "Dvojnik" Dostojevskoga! I ne može se proučavati Biblija kao što se proučava Krležin "Banket u Blitvi" ili "Glembajevi" (str. 229-232).

5 - Tko je Isus i tko ili što je Crkva? Evo nas na sržnom dijelu i kršćanstva, i povijesti spasenja, i ove knjige. To se pitanje postavlja od Isusova upita u Cezareji Filipovoj do dana današnjega: "Što govore ljudi, tko je Sin Čovječji?", odnosno: "A vi, što vi kažete, tko sam ja?" (Mt 16,13,15). Sav je Novi Zavjet zdušno zauzet da otkrije pravo lice i pravo biće Isusa Krista: Marijin Sin? "drvo-djeljin sin?" (Mt 13,55). Čovjek iz Nazareta? Sin Čovječji? Sin Božji? Božji Logos? Druga Božanska Osoba? Gotovo svi Koncili Crkve bavili su se osobom i djelom Isusa Krista. Kristološka krivo-vjerja nastala u 3. i 4. stoljeću, i kasnije, dospjela su do nas pod raznim plaštevinama: arianizam - da je Isus samo stvorene; nestorijanizam - da su u Isusu dvije osobe, božanska i ljudska; monofizitizam - da je u Isusu jedna osoba i jedna narav; pelagijanizam - da se čovjek sam svojom snagom spašava. Itd.

Koliko je i našemu autoru Isus enigma, misterij, on otvoreno piše pitajući se: "Još sam više bio prestravljen razmišljanjem ima li i Isus svo-

⁵ DV, br. 12: *genera litteraria*.

⁶ DV, 2: "zahvatima i riječima" - *gestis verbisque*; br. 4: "rijecima i djelima" - *verbis et operibus*; br. 14: "rijecima i zahvatima" - *verbis ac gestis*.

⁷ Ondje, br. 12.

⁸ Kvint Hortenzije Hortal (114.-50. pr. Kr.), rimske govornik i filozof; M. T. CICERON, *Hortensius*, spis koji je očuvan uglavnom u citatima Augustinovih djela.

⁹ Sv. AUGUSTIN, *Ispovijesti*, III.,5,9. Svi citati u istoj glavi.

jega dvojnika u sebi ili izvan sebe. Kako objasni-
ti Antikrista, kao antipoda Kristu?” (s. 132; vidi također o Solovljevu 243-247). Antikrist kao stvorenje, luciferski pobunjenik protiv Boga, ne može biti “dvojnik” Kristu ni kao čovjeku, kamoli kao Drugoj Božanskoj Osobi. Antikrist je anti-
pod svakomu od nas tko čini dobro poput Krista, tko govoriti i svjedoči istinu poput Krista, tko teži za svjetlošću vječnom. Ukoliko je čovjek, Isus je imao slobodu reći Ocu “ne” svojom ljudskom vo-
ljom, ali nije imao konkretnu volju to reći, jer je uvijek bio okrenut na Očevu stranu. Dokazao je to i u Getsemaniju, i na Gabati, i na Golgoti! A svojim uskrsnućem nadišao je sve ljude, filozofe i prroke, kraljeve i vladare ovoga svijeta. Autor na više mesta piše o Isusu uskrsom kao rješenju zagonetke smrti. Ali čitamo i ovakvu rečenicu: “Krist kaže: ‘Prijatelju, ako znaš što radiš, blago tebi, ali ako ne znaš, proklet si i kršitelj Zakona’” (str. 254). Gdje je to Isus rekao? Kada je to on naučavao? Misli li tako možda Jung ili se s time slaže i autor?

Pitanje dr. Tomcu: Ne čini li se previše riskantno pisati o Isusu Kristu, najvećem misteriju ljudske povijesti, više na temelju filozofskih zasada i psiholoških prouka, nego na temelju biblijskih tekstova i egzegeza, crkvenih koncila i kršćanskih otaca i teologa? Ovih je drugih u knjizi puno manje negoli ovih prvih.

Pod podnaslovom “Što za mene znači biti kršćanin?” (str. 281-291) kao da je sažetak autorova *Creda*.

Prof. Tomac piše “... moj put obraćenja bio je slijedenje Isusa i izvornog kršćanstva, a ne bespogovorno prihvatanje sentimentalnog kršćanstva onako kako ga kao nadu za sve ljude tumači Crkva” (str. 280). Koje je to “izvorno kršćanstvo”, a koje “kao nadu za sve ljude tumači Crkva”? Da naša Crkva naučava “sentimentalno kršćanstvo”, i da ima pravoga kršćanstva koje se kao nada ne nudi svim ljudima? Volio bih razjašnjenje.

Dr. Tomac nastavlja: “Zastupam stajalište da se ne smije u svim uvjetima zastupati istina i da se ne smiju držati ljudi u svim uvjetima normi, dogmi i zakona. Dakle, protiv sam dogmatskog tumačenja i absolutnog važenja svih normi uključujući i Deset zapovijedi Božjih, i time slijediti Isusa više nego mnogi koji dosljedno provode na

dogmatski način sve norme i sve zapovijedi Božje bez ulaženja u konkretnu situaciju” (str. 285). Na to bismo s filozofiskog stajališta odgovorili: Dok se, s jedne strane, tom tvrdnjom žele dokinuti sve absolutne norme, ta se sama tvrdnja postavlja kao absolutna norma, pa zato ona i samu sebe dokida. U tim tvrdnjama krije se opasni relativizam.¹⁰

I slično nastavlja na drugoj stranici: “Treba se odlučiti za relativne vrednote, za Deset zapovijedi Božjih koje se primjenjuju u konkretnim uvjetima, u konkretnim situacijama. Dakle, i Deset zapovijedi Božjih primjenjuju se ovisno o situaciji i zato je nekad moguće govorenjem istine nanijeti najveće zlo drugim ljudima pa čak i dovesti do smrti i ubojstva” (str. 286). Ako ćemo tako razmišljati, naučavati i živjeti, tko će nam onda konkretno protumačiti koju će zapovijed ukinuti, umanjiti i ublažiti, a koje će se “situacijski” držati? Svatko autonomno za sebe, selektivno? Ovakvim tumačenjem “biti kršćanin” autor u teološkom pogledu upada u doktrinarni relativizam, a u moralnom pogledu u “situaciju etike”. Isus, na kojega se autor poziva, govorio je ovako: “Ne mislite da sam došao ukinuti Zakon ili Proroke. Nisam došao ukinuti, nego ispuniti” (Mt 5,17).

Pitanje dr. Tomcu: Zar se ne čini da se ovakvim rečenicama autentično kršćanstvo razvodjava, a ne afirmira? I zar se ovakvim tvrdnjama ne otvara put u diktaturu relativizma? I ne ide li se ovakvim razmišljanjem u pogibelj da se Boga prilagodi čovjeku, a ne čovjeka Bogu?

Autor će izreći svoje iskustvo: “Moj odnos prema Isusu moj je i samo moj odnos i do njega sam došao svojim putem i svojom osobnom odlukom. Drugi su mi pomogli u tome, osobito brojne knjige koje su mi otvarale nove horizonte i ukazivale mi na zamke koje moram izbjegići” (str. 281). Napominje da je najprije “postao kršćanin, prihvatio sam Isusa, ali dugo mi je trebalo da prihvatom Katoličku crkvu i da se vratim u svoje djetinjstvo kada sam bio dio te crkve” (str. 282). Kritizira “crkveno kršćanstvo” (str. 275), u određenom smislu distancira se “od crkve kao institucije” (str. 282) i očito je da ga nije Katolička Crkva privukla Kristu nego “osobito brojne knjige”!

6 - Smrt i kraj. Razum nema pravi odgovor na činjenicu smrti (str. 97). A čovjek treba naći

¹⁰ Usp. I. TADIĆ, “Protagorin i suvremen relativizam”, u: M. NIKIĆ - K. LAMEŠIĆ, *Diktatura relativizma. Zbornik radova znanstvenog simpozija održanog u Zagrebu 16. lipnja 2007.*, Zagreb, 2009., str. 41-76, ovdje 50-53.

neko rješenje ako želi "ostati normalan i psihički zdrav" (str. 259). Autor ovako o ljudskoj smrti i budućem životu: "Moja mistična iskustva, kada sam već bio na putu prema Bogu, kao kap prema moru, stvorili su u meni duboko uvjerenje da se čovjekova duša utapa u Duh Sveti, da se vraća cjelini duha (Bogu), odnosno da postaje Bog kao što kap postaje more" (str. 92). Otići ćemo u panteizam! - Naša duša, kad se u smrti rastavlja od tijela, zadržava svoju individualnost. Ne govorimo o osobi, jer je osoba duh i tijelo zajedno - i to će biti nakon Sudnjega dana - ali govorimo o besmrtnoj supstanciji koja je različita od Duha Božjega. Kako je ona povezana s Bogom, ne znamo, ali ne smatramo da se pretvara u Duha Svetoga, kao "kap u more", da postaje Bog. Ovo može biti mišljenje svećenika Sildebrandta u Krležinim "Glembajevima" ili pjesnički izraz Silesiusovih pjesama (str. 232), ali nije to katolički katekizam.

Zaključak. Autor se kreće kroz raskošnu biblioteku knjiga koje je pročitao, iz kojih bira misli, uspoređuje ih sa svojima, teoretizira obraćenje, intelektualizira vraćanje k Bogu. Citira filozofa Blaisea Pascala. On u svojim *Mislima* kaže: "Srce ima svoje razloge koje razum ne razumije."¹¹ Vrijedi i obrnuto: Razum ima svoje razloge koje srce ne razumije. Ali Pascal je izrekao i ovu misao svakomu onomu koji se uzda u svoj razum i u svoju narav: "Ponizi se, nemoćni razume; ušuti, tupoglava naravi!"¹² Drastično rečeno. Ali svatko može na sebe primijeniti koliko je to životno istinito i iskustveno izraženo!

Vratio bih se na Stari zavjet, i to na Božje riječi koje prenosi prorok Izaija: "misli vaše nisu moje misli, i puti moji nisu vaši puti!" (55, 8). Obraćenje se, dakle, događa kada ja svoje misli uskladim s Božjim mislima, a svoje pute s Božjim putovima! A k tomu molim kao prorok Jeremija: "Obraći me, da se obratim!" (31,18). To je istina! Svakim danom moramo potvrđivati svoj čin obraćenja, svoj pristanak uz Boga, uz Kristovo djelo. I čvrsto stajati na ravnu vjeru i Crkve. "Tko dakle misli da stoji, neka pazi da ne padne", poručuje nam sv. Pavao (1 Kor 10,12). Tko "misli" da stoji, a ne tko stoji! Krhko je naše obraćenje u tolikim kušnjama i uma i srca.

/U knjizi s naslovom "Obraćenje" probuđeniji bi čitatelj poželio više razmišljanja o Isusovu Evandelju, o njegovim dijalozima s osobama, o njegovim jedinstvenim prispodobama, čudesima. Čitatelj bi se radovao da nađe više prouke, refleksije, doživljaja u odnosu na Krista i konkretno njegovo djelo, na otkupljenje i križ, na apostole i Crkvu./

Na kraju, s ovim kritičkim mislima i pitanjima, i sa svim poštovanjem autorova nikodemskog traženja istine, istaknuo bih njegovu otvorenost prema Bogu i intelektualno poštenje da prizna kako je išao "za lažnim idealima i za lažnim zvjezdama" (str. 15, 111). To je dobar put da nadide i one poteškoće, koje ga, očito, još uvijek muče. I rado ga povjeravamo "Bogu i Riječi milosti njegove" (Dj 20,32), da ga kušnje učine još jačim i odvažnijim Kristovim učenikom i katoličkim vjernikom!

¹¹ B. PASCAL, *Pensées*, nr. 277: *Le cœur a ses raisons que la raison de connaît point*.

¹² B. PASCAL, *Pensées*, nr. 3: *Humiliez vous, raison impuissante; taisez vous, nature imbecille*.

MEĐUGORSKI FENOMEN

U POVODU POSJETA KARD. SCHÖNBORNA MEĐUGORJU

Mostar, 2. siječnja 2010.

Izjava

Budući da su mediji najavili i pratili boravak i javni nastup kard. Christoph Schönborna, bečkoga nadbiskupa, u Međugorju, a što je posebno kod nekih vjernika izazvalo pogrješan dojam da je Kardinal svojom nazočnošću priznao autentičnost međugorskih "ukazanja", smatram svojom dužnošću da, kao dijecezanski biskup, upoznam vjerničku javnost s tim u vezi, s napomenom da sam Kardinalu osobno uputio pismo slična sadržaja.

1 - Najprije su neki mediji prenijeli vijest da je 15. rujna 2009. u katedrali sv. Stjepana u Beču, u nazočnosti kard. Schönborna, održan susret na kojem je sudjelovala i Marija Pavlović-Lunetti, koja se predstavlja kao svakodnevna "vidjelica". Ona je, uz uobičajeno "ukazanje", svjedočila o tome kako su dnevna "ukazanja" od lipnja 1981. utjecala na promjenu njezina života. Tom je prigodom Kardinal u svom govoru istaknuo: "Velik je dar da Majka Božja želi svojoj djeci biti tako blizu! To je ona pokazala na toliko mjesta u svijetu. I već više, više godina to pokazuje na sasvim osobito bliz način u Međugorju!"

2 - Zatim je bečki *Kath.net*, od 13. studenoga 2009., najavio: "Bečki će Nadbiskup potkraj godine posjetiti poznato marijansko proštenište - Posjet župi i zajednici Cenacolo - Trebao bi također biti susret s mjesnim biskupom i kritičarima Međugorja". Ovaj Biskupski ordinarijat nije bio o tome obaviješten ni iz Nadbiskupova ureda, ni iz župnog ureda iz Međugorja.

3 - *Catholic news agency* objavila je 16. studenoga vijest: Kard. Christoph Schönborn posjetit će Međugorje, malo mjesto u BiH, gdje je šestero djece bilo svjedocima o navodnim ukazanjima Djevice Marije. Ali prema Bečkoj nadbiskupiji, posjet je "posve privat" i ne uključuje izjavu Kardinalovu o istinitosti ukazanja. Zamišljeno je

da to bude posve privatan pohod, nije bilo zamišljeno da "ide na internet", protumačio je o. Johannes Fürnkranz, Kardinalov tajnik.

4 - Dana 29. prosinca kard. Schönborn pojavio se u Međugorju, a pratili su ga mediji i sustradan i tako nekoliko dana. Vjesti su prenijele da je održao govor u crkvi sv. Jakova apostola i, ističući Očevo milosrđe, rekao: "Tko bi mogao ove stvari pokrenuti? Tko bi to mogao izmisliti? Čovjek? Ne, to nije ljudsko djelo". Novinari su 31. prosinca pisali: "Dok su neki očekivali da će Kardinalov pohod Međugorju biti privatan, on je međutim iznenadio mjesto pokazujući se vrlo vidljivim. Proveo je vrijeme slaveći misu u crkvi sv. Jakova, penjući se na brdo ukazanja s vidjelicom Marijom Lunetti, moleći tiho u klanjanju, i, možda najznačajnije, držeći svoj govor u župnoj crkvi u pratinji franjevaca".

5 - U svemu ovome moram priznati da sam osobno, kao dijecezanski biskup Mostarsko-duvanjske biskupije, ostao iznenaden. Razumijem da Kardinal Svetе Rimske Crkve ima ovlast ispovjedanja i propovijedanja Evandželja u cijeloj Katoličkoj Crkvi. Ali, što se tiče javnih nastupa izvan vlastite biskupije, postoji i među biskupima neki crkveni običaj. Naime, biskup ili kardinal kad namjerava doći u drugu biskupiju i javno nastupiti, najprije se najavi mjesnomu biskupu, što i crkve-

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

na razboritost sugerira. Smatram da se ta crkvena razboritost i to uobičajeno pravilo posebno trebalo primijeniti u ovom slučaju.

6 - Iznenađen sam, jer se iz ureda kard. Schönborna do objavlјivanja ove Izjave nitko nije javio, a pretpostavljam da je Kardinalu poznat stav Crkve o Međugorju, utemeljen na rezultatima komisijskih istraživanja i zaključaka da se ne može ustvrditi da se radi o "nadnaravnim ukazanjima ili objavama". Njegov posjet Cenacolu odnosno s. Elviri, koja, usput rečeno, kao redovnica nema dozvolu boravka i djelovanja na terenu ove biskupije, mogao se također protumačiti kao potpora njoj. I ne samo njoj, nego i većem broju neposlušnih novih zajednica i vjerničkih udruga u Međugorju, koje u Kardinalovu pohodu mogu čitati ohrabrenje za svoj crkveni neposluh.

7 - Kao dijecezanski biskup navodim, i ponavljam, neke bolne činjenice.

- Najprije ističem mučni "hercegovački slučaj" o župama koji se povezuje s "međugorskim fenomenom" od samoga početka, kada se navodna međugorska pojava jasno stavila na stranu nekih tadašnjih neposlušnih franjevaca - jedan je od njih kasnije napustio i Red i svećeništvo - optužujući tadašnjega dijecezanskog biskupa zbog nedra.

- Mi sada imamo na terenu biskupije devet bivših franjevaca koje su njihovi vrhovni poglavari otpustili iz Reda manje braće, a Sveta Stolica izgon potvrdila. Iako suspendirani *a divinis*, oni se na uzurpiranim župama ponašaju kao zakoniti svećenici. Dok međugorska navodna pojava daje odgovore na najbanalnija pitanja radoznalih, ne čuje se s te strane nijedna riječ protiv te teške zlorabe, koja udara na jedinstvo ove mjesne Crkve.

- Imali smo žalosnu pojavu, 2001. god., da su neki franjevci, već otpušteni ili neki tada još neotpušteni, pozvali starokatoličkog đakona koji se predstavio kao "nadbiskup" i u uzurpiranim župama "krizmao" preko 700 djece. Razumije se: nevaljano i svetogrdno. A kao đakon predvodio je, nevaljano, i misu u više župa. Međugorska pojava o toj zlorabi sakramenta Duha Svetoga i Euharistije ni riječi!

- Imali smo bolnu činjenicu da su dvojica takvih svećenika išla starokatoličkom biskupu u Švicarsku s prijedlogom da ih zaredi za biskupe kako bi bili daleko i od Mostara i od Rima; da stvore formalan raskol, što je starokatolički biskup odbio.

- Imali smo dvojicu posebnih karizmatskih promotora i ideatora "međugorskoga fenomena", istaknutih neposlušnika, Tomislava Vlašića, kojega su prošle godine njegovi vrhovni poglavari otpustili iz Reda manje braće, a Sveta ga Stolica, na njegov zahtjev, razriješila i svake svećeničke službe i obvezе; i fra Jozu Zovku, lišena vršenja svećeničke službe u ovoj biskupiji od 2004. godine, kojega su također njegovi redovnički poglavari, prema novinama, povukli iz Hercegovine i onemogućili mu svaki kontakt s Međugorjem.

8 - Kardinal je ushićen pred činjenicom tolikih ispovijedi u Međugorju gdje se očituje Očevo milosrđe. Mi vjerujemo da se milosrđe Oca nebeskoga jednako očituje i u Međugorju i u svakoj župi ove biskupije, i prije i nakon fenomena Međugorja. Treba vidjeti duge redove vjernika pred ispovjedaonicama u svim župama, pogotovo o Božiću, Uskrsu, godovinama i krizmama. Mnogi kažu da su te ispovijedi u Međugorju jak dokaz da se Gospa "ukazuje". Prema tom zaključku o brojnim ispovijedima Gospa bi se ukazivala u svim našim župama, a ne samo onim trima osobama jednom godišnje u Međugorju, i drugim trima svaki dan, uostalom najviše izvan Međugorja, pa navodno i u katedrali u Beču. Sve skupa do sada: oko 40.000 "ukazanja"! Štoviše, stječe se dojam kao da neki "vidioci" određuju gdje i kada će se Gospa "ukazati", jer se navodno ukazuje gdje i kada oni zaželete. Nije li to nedopustiva manipulacija i s Gospom i uopće sa Svetim?

Ovom izjavom kao dijecezanski biskup želim upoznati vjerničku javnost da dolazak i javni nastup kard. Christopha Schönborna ne znači nikakvo priznanje autentičnosti "ukazanja" vezanih za Međugorje. Žao mi je što je Kardinal ovim svojim dolaskom, nastupom i izjavama, sadašnjim patnjama ove mjesne Crkve dodao nove, koje ne pridonose njezinu tako potrebnu miru i jedinstvu.

+ Ratko Perić, biskup

KARDINAL SCHÖNBORN ODGOVORIO BISKUPU PERIĆU

(16.1.2010.) - Uzoritom gospodinu Christophu kard. Schönbornu, bečkomu nadbiskupu, nakon njegova boravka u Međugorju za Novu godinu 2010. dijecezanski biskup u Mostaru, msgr. Ratko Perić, uputio je osobno pismo, 2. siječnja, i ujedno istoga dana objavio priopćenje u kojem je izrazio svoje čuđenje s obzirom na Kardinalove izjave i posjet Međugorju. Po povratku u Beč, Kardinal je imao više intervjeta u raznim medijima. U razgovoru s "Orientierungom", 10. siječnja, iznio je mišljenje "da se nije ogriješio o ono što je pravo jednoga Biskupa i jednoga Kardinala!"

Kardinal je sredinom siječnja 2010. sudjelovao, kao član, na plenarnoj sjednici Kongregacije za nauk vjere, a 15. siječnja prije podne primio ga je u privatnu audienciju papa Benedikt XVI. Poslije podne istoga dana Kardinal je uputio faksom iz Rima mostarskomu biskupu pismo na njemačkom jeziku. Dio pisma, koji se odnosi na Kardinalov posjet Međugorju, ovdje objavljujemo.

Rim, 15. siječnja 2010.

Preuzvišeni! Dragi subrate in Christo.

Primio sam Vaše pismo od 2. siječnja ove godine. Žao mi je ako imate dojam da je moje hodočašće u Međugorje nanijelo štetu miru. Možete biti sigurni da to nije moja namjera.



Roma, il 15 gennaio 2010
An S.E. Bischof Ratko Perić
Mostar

Exzellenz! Lieber Bruder in Christo

Ihr Schreiben vom 2. Januar dieses
Jahres habe ich erhalten. Es tut mir
leid, wenn Sie den Eindruck haben,
Meine Wallfahrt nach Medjugorje
habe dem Frieden geschadet. Sie
können sicher sein, daß das nicht meine
Absicht ist.

Kardinal svoje pismo završava ovim riječima:

Majka Božja i njezin božanski Sin sigurno će sve voditi na dobro.

U tom povjerenju pozdravljam Vas u bratskoj povezanosti u Gospodinu
Vaš

+ Christoph Kard. Schönborn O. P.

DUHOVNA ZVANJA “MEĐUGORSKIH VIDJELACA”

Mnoge poznavatelje “međugorskoga fenomena”, bilo one koji su prema njemu kritični, kao i one koji prihvataju nadnaravnost njegova podrijetla, začuđuje i još više zbumjuće činjenica da nijedno od šestero navodnih vidjelaca nije ostvarilo duhovni poziv. Jednom će u vezi s tim fra Tomislav Vlašić, tadašnji župni vikar u Međugorju, zapisati u Kronici ukazanja kako “sve više dolazi do izražaja mudrost Gospina kada je vidiocima izrazila savjet u srpnju 1981, iako ih je ostavila slobodnima, da pođu u samostan”.¹ Čini se da je to bila više fra Tomislavova želja, a kasnije i želja fra Slavka Barbarića, također župnoga vikara u Međugorju, negoli samih “vidjelaca”. Štoviše, u pismu iz 1983. koje je uputio poznatom švicarskom teologu Hansu Ursu von Balthasaru, vikar ga Tomislav obavješćuje: “Djeca su odlučila poći u samostan ali čekaju trenutak koji samo oni znaju”.² Očito sva djeca, nijedno se ne isključuje! Danas sav svijet može znati da su to bile obične priče. Niti su sva međugorska “povlaštena” djeca pošla u samostan, niti su uopće znala trenutak polaska; a ona koja su bila pošla, dala su primjer kako ih u tome pogledu drugi ne trebaju naslijedovati. U ovoj “Svećeničkoj godini”, kada se posebno razmišlja o stanju “duhovnih zvanja”, Ordinarijat se ukratko osvrće na te “međugorske plodove”, odnosno povijest pokušaja i neuspjeha, u kojoj je četvero vidjelaca govorilo da će poći u samostan, čak dvoje i pošlo za tim čudesnim “glasom”, ali s vremenom sve se ohladilo. Momci se pooženili, a djevojke poudale.

Uredništvo

1. Ivan Dragičević

Ivan je rođen 25. svibnja 1965. u Mostaru, od oca Stanka i majke Zlate. Nakon završene osnovne škole pohađao je prvi razred srednje škole u Čitluku, ali ga nije položio.³ U jednom od kasnijih razgovora sa svojim prefektom u Visokom, kao jedan od razloga toga neuspjeha naveo je i poznavati “slučaj” u Međugorju.⁴ Malo čudno, ako znamo da su navodna ukazanja u Međugorju počela nakon završetka te 1981. školske godine! Slijedeći poruku međugorske pojave, koja im je savjetovala da se posvete Bogu i uđu u samostan, Ivan se javio svršetkom kolovoza 1981. u sjemenište kao kandidat Hercegovačke franjevačke provincije. Evo kako “vidjelica” Vicka, u svom razgovoru s fra Jankom Bubalom, dvije godine nakon toga događaja, opisuje njegovu “brzu” odluku o odlašku u sjemenište:

“Janko Bubalo - Vicka, gotovo općenito je poznato da vam je Gospa dosta rano savjetovala nešto o izboru vašeg životnog puta.

Vicka - Jest, jest. Mi to nikad nismo sakrivali.

J - A šta vam je govorila?

V - Govorila nam je da bi dobro bilo da se posvetimo Bogu. Da idemo u samostan ili ...

J - Je li vas to onda smelo?

V - Ja ne znam. Kako koga.

J - Je li bilo vremena za razmišljanje?

V - Da šta nego bilo! Ima ga i sada. Samo Ivan, on se mora brzo odlučit, jer je brzo trebalo poći u sjemenište, ako to želi.

J - A on?

V - On se stvarno odman odlučio.

J - I otišao?

V - Jest, jest. Otišao.

J - Možda bi bolje bilo da nije tako žurio, jer vidimo da se kasnije nekako kao smeо.

¹ Kronika ukazanja, sv. I., 4. 6. 1983., str. 501.

² D. KUTLEŠA (priр.), Ogledalo Pravde, Mostar, 2001., str. 55.

³ Ogledalo Pravde, str. 33.

⁴ Arhiv Biskupskog ordinarijata Mostar (ABOM), Fond Međugorje, Izvještaj fra Vitomira Silića o Ivanu Dragičeviću, od 20. 3. 1984.

V - Pa jest. Ali kô zna što Bog s njime namjerava! Nije to lako procinit. Ti to znaš bolje od mene”.⁵

Ivanovi poglavari poslali su ga u franjevačku gimnaziju u Visoko. I u sjemeništu je imao redovita “viđenja”, osim prvih sedam dana. Je li baš bilo tako? U jednom opisu viđenja od 1. listopada 1981. kroničar Vlašić prenosi sljedeće Vickine i Jakovljeve riječi: “Gospa im je pokazala Ivana Dragičevića (vidjelac u sjemeništu u Visokom). Sav sretan, širi ruke da poleti od radosti. Rekla je da se njemu neće ukazivati do 15. 11. 81. zbog obveza u školi. Ako do tada nekad dođe to će biti samo da ga posjeti”. Kroničar, pod istim datumom, naknadno nadodaje bilješku sljedećeg sadržaja: “Ovo je Vicka doznala od nekog hodočasnika koji je navodno razgovarao s Ivanom Dragičevićem. Kasnije smo to provjerili kod Ivana i doznali da nije istina, nego je i on imao redovno viđenja izuzev prvih 7 dana u sjemeništu”.⁶ Iznosi li Ivan neistinu, ili Vicka, bez ikakvih skrupula, u usta Gospo stavlja neprovjerene informacije koje je čula od nekog hodočasnika? Ako je točno ovo drugo, preko čega olako prelazi kroničar Vlašić, kako onda vjerovati da su ostale “poruke”, koje Vicka pripisuje Gospo, vjerodostojne? Međutim, nije ovo jedini put kada Vicka i Jakov u viđenju vide zajedno s Gospom i sjemeništarca Ivana. U opisu viđenja od 18. studenoga 1981. stoji: “Gospa je s Jakovom i Vickom bila 15 minuta. Molili su, pjevali i razgovarali. U jednom trenutku pokazala im je Ivana nasmijana s podignutim očima prema nebu”.⁷ Ivanu se dakle ne samo neka pojava ukazuje, nego se ukazuje i sam Ivan, nasmijan i s očima uprtim u nebesa.

Prema riječima Ivanova prefekta, njegove su “intelektualne sposobnosti siromašnije, za vrijeme rada, posebno školskog, često ‘odsutan’”, te dalje nastavlja: “Upozoravali smo ga na to. Primjedbe je odobravao ali je ostajao u ‘svom svijetu’”.⁸ U Visokom je Ivan sam organizirao molitvene

sastanke, s nekoliko sjemeništaraca dobrovoljaca iz Hercegovine. “Viđenja” i molitvene sastanke pretpostavlja je redovitim školskim obvezama, pa nije ni čudo što je školsku godinu završio negativnim uspjehom. Upućen je na popravni ispit. Polagao ga je u dva navrata, u lipnju i rujnu 1982. Nije uspio. Zbog toga je i otpušten iz sjemeništa iz Visokoga. Kroničar je o tome 1. rujna 1982. kratko zabilježio: “Iz Visokog se vratio Ivan Dragičević - vidjelac. On je na popravnom pao iz njemačkog i takve sjemenište otpušta. Zbog slabih intelektualnih sposobnosti pokušat ćemo da u Dubrovniku nastavi školu”.⁹

Budući da u Visokom prve godine nije u školi položio, smatralo se da će mu učenje bolje ići prijeđe li u gimnaziju u Dubrovnik. Iako je u Dubrovniku, nakon položena popravnog iz njemačkoga jezika, prešao u drugi razred,¹⁰ nije pokazao volju za školom kao za “ukazanjima”. I ovdje se umjesto na učenje dao na ukazanja. Tako fra Tomislav 5. prosinca 1982. piše u *Kronici*: “Danas sam razgovarao s Ivanom Dragičevićem. On ima problema sa školom; loše mu ide učenje. Redovno svaki dan ima viđenje”.¹¹ Iako se na više mjesta u *Kronici* spominje “kako Ivan slabo uči, a čini se da se trudi, te kako ima redovita viđenja za vrijeme kojih mu Gospa priča svoj život”,¹² ni na jednom se mjestu na kraju školske godine ne spominje Ivanov drugi promašaj, tj. da je zbog slabih ocjena morao napustiti sjemenište. Odjednom muk!

Svoj neuspjeh Ivan je pravdao zaokupljenošću onim što se događa u Međugorju i navodnim provokacijama od strane kolega.¹³ Fra Slavko 20. veljače 1985. zapisuje: “Danas je sa mnom razgovarao Ivan Dragičević. Primjećuje se kod njega siguran napredak u duhovnom pogledu. Prihvatio se i školskog materijala. Priznaje da je u Visokom bio stalno okrenut događajima ovamo i da ga je to smetalo. Za Dubrovnik veli da mu je bilo teže. Osjećao se neprestano provociran. Uviđa i svoju odgovornost za svoje školovanje. Nastojat će

⁵ J. BUBALO, *Tisuću susreta s Gospom u Međugorju*, Jelsa, 1985., str. 97.

⁶ *Kronika ukazanja*, Početci, 1. 10. 1981.

⁷ *Kronika ukazanja*, Početci, 18. 11. 1981.

⁸ ABOM, Fond Međugorje, Izvještaj fra Vitomira Silića o Ivanu Dragičeviću od 20. 3. 1984.

⁹ *Kronika ukazanja*, sv. I., str. 241.

¹⁰ *Kronika ukazanja*, sv. I., 14. 9. 1982., str. 253, fra Tomislav Vlašić bilježi: “Fr. Tomislav je odvezao Ivana Dragičevića i Miru Šegu u sjemenište u Dubrovnik”.

¹¹ *Kronika ukazanja*, sv. I., str. 314.

¹² Usp. *Kronika ukazanja*, sv. I, 4. 1. 1983., str. 349: “Ivan je loš đak ... Lijen je po prirodi. Ne smijem to izreći kao moralnu kvalifikaciju. Ima nešto u njemu u što je on uronio i što ga ‘zadržava’”; 6. 3. 1983., str. 402-403; 12. 3. 1983., str. 407; 29. 3. 1983., str. 424.

¹³ Vidi o tome u: *Ogledalo Pravde*, str. 67-68.

popraviti situaciju”.¹⁴ Nakon povratka iz Dubrovnika ne će nastaviti svoje srednjoškolsko obrazovanje, nego će najprije u Zagrebu, a kasnije u Makarskoj,¹⁵ nastojati izvanredno polagati za samostalnog ugostitelja, što će mu i uspjeti u lipnju 1985. O tome fra Slavko 12. lipnja 1985. bilježi: “Danas mi je Ivan Dragičević s ponosom pokazao svoju diplomu samostalnog ugostitelja. Polagao je u Makarskoj. Neka ima nešto u ruci!”¹⁶

Ivanov neuspjeh u Visokom i Dubrovniku ne znaće još i prestanak razmišljanja o svećeništvu. O tome nam svjedoči i jedan odlomak iz *Kronike*. Pod datumom 29. lipnja 1985. kroničar zapisuje: “Danas sam razgovarao sa fra Milanom Mikulić o cijeloj situaciji. Vrlo se mnogo zanima za događaje. Posebno se zanima za slučaj dvojice kapelana i želi pomoći. On radi inače u Americi i mnogo je već pisao o Međugorju. Reče mi da mu je Ivan Dragičević rekao da želi postati svećenik”.¹⁷ Nije nam ostalo zabilježeno je li pokušao to i ostvariti, ali znamo da je devet godina kasnije svoje duhovno zvanje neopozivo pretvorio u ženidbeni stalež. Naime, u župi sv. Leonarda u Bostonu 23. listopada 1994. oženio se bivšom miss Massachusetts Loreen Murphy. Dio godine provodi u Međugorju, a ostale mjesece u Bostonu. I još uvijek tvrdi da ima svakodnevna “viđenja”.

2. Vicka Ivanković

Vicka (Vida), možda najpoznatija od šestero “vidjelaca”, rođena je 3. rujna 1964. u Bijakovićima od oca Pere i majke Zlate. Još i danas ima redovito svakodnevna “viđenja”, te je neumorna u propovijedanju i širenju “Gospinih” poruka.¹⁸

Vicka od početka međugorskog fenomena očituje zanos za redovništвом. Već u rujnu 1981. to povjerava jednom talijanskom tjedniku: “Za dalju budućnost kakvu nadu imam? - Želim poći u

samostan, biti redovnica”.¹⁹ Potom 1982. godine u župnom uredu u Međugorju to otkriva beogradskom časopisu “Reporter”, koji donosi opširan razgovor s “devojkom koja je videla Gospu” i koja je rekla da je “upisana časna sestra”.²⁰ Iste godine to će ponoviti i dvojici posjetilaca iz Zagreba, o čemu 11. svibnja 1982. kapelan Vlašić zapisuje u *Kronici*: “Nakon molitve za bolesnike Vicka je ostala kratko u razgovoru sa dvojicom posjetilaca iz Zagreba, koji su se zanimali za njezinu budućnost. Odgovorila je sasvim jednostavno: ‘Bit ću časna sestra’. Na pitanje da li će se udavati, rekla je: ‘Ne, ne pada mi na pamet!’”²¹ A na *Dnevniku rada*, u koji je njezina sestra Ana zapisivala tijek “ukazanja od 24. do 29. lipnja 1981.”, u rubrici zanimanje pokraj Vickina imena stoji vlastoručno napisano “časna sestra”.²²

U već spomenutoj knjizi fra Janka Bubala, nakon što je govorila o Ivanovu pozivu i odzivu, odgovara na pitanje jesu li se drugi vidioci odlučili koji će životni put izabrati:

“J - Dobro, Vicka. Nego, jeste li se vi drugi i za što odlučili?

V - Za nas je bilo vrimena. A ima ga i sada. Ja i Marija smo se brzo odlučile u samostan, vidjet ćemo šta će Bog dati. To se još ne zna.

J - A reci mi, molim te, kako je Gospa tu vašu odluku primila?

V - Oh, bila je radosna! Malo kad sam je tako radosnu vidila”.²³

Iako je bila “upisana časna sestra”, iako je donijela čvrstu odluku da se ne će udavati, iako je zbog toga Gospa bila veoma radosna kao malo kada, “vidjelica” Vicka nije nikada ušla u samostan. Nakon 20 godina nailazi mladića iz Krehin Graca, Mario Mijatović, s kojim se vjenčala 26. siječnja 2002. u Međugorju.

“Vidjelica” Vicka najprije najavljuje “Urbi et orbi” da je “upisana u časne sestra”, a nakon 20

¹⁴ *Kronika ukazanja*, sv. III., str. 289.

¹⁵ *Kronika ukazanja*, sv. III., 22. 3. 1985. str. 369. Fra Slavko Barbarić zapisuje: “Ivan je otišao danas u Makarsku polagati privatnu ugostiteljsku. Motiv je da barem nešto položi i da tako ima nešto u ruci”.

¹⁶ *Kronika ukazanja*, sv. IV., str. 591.

¹⁷ *Kronika ukazanja*, sv. IV., str. 648.

¹⁸ J. BOUFLET, *Medjugorje ou la fabrication du surnaturel*, Pariz, 1999., str. 185-188, donosi sva putovanja međugorskih “vidjelaca” po zapadnome svijetu od 1990. do 1998. Tako ih je Vicka do tada imala 26.

¹⁹ *La Domenica del Corriere*, 19. 9. 1981.

²⁰ R. PERIĆ, “Međugorska ‘ukazanja’ i duhovna zvanja”, u: *Crkva na kamenu*, 12/2002., str. 12.

²¹ *Kronika ukazanja*, sv. I., str. 128.

²² ABOM, Fond Međugorje, *Dnevnik rada* Vicke Ivanković o prvim danima ukazanja. Na prvoj stranici stoji doslovno: “Prezime i ime: Ivanković Vicka; zanimanje: časna sestra, mesto: Bijakovići; ulica i broj: + + - + Bijakovići - 79456; telefon: 86-637”.

²³ J. BUBALO, *Tisuću susreta s Gospom u Međugorju*, str. 97.

godina odlazi u Rim kupiti vjenčanicu za udaju. I jednoga novinara, u siječnju 2002., malo začudilo kako nitko od šestero "vidjelaca" nije prihvatio duhovni poziv. "Vidjelica" Vicka njemu odgovara: "Gospa je svakom od nas dala slobodnu volju. Svatko se može odazvati pozivu koji želi. Bez obzira što sam se udala, ja ću nastaviti sa širenjem Gospinih poruka, jer kršćanska se vjera može svjedočiti i u braku".²⁴

S obzirom na zvanje - puna sloboda; s obzirom na "širenje Gospinih poruka" - obveza!

3. Jakov Čolo

Jakov je najmlađi od šestero navodnih međugorskih vidjelaca, rođen 6. ožujka 1971. u Bijakovićima, od oca Ante i majke Jake. Od 25. lipnja 1981. do 12. rujna 1998. imao je gotovo svakodnevna "ukazanja", a sada samo jedanput godišnje, i to na Božić.²⁵

U više puta spominjanom intervjuu koji je vodila s fra Jankom Bubalom, na pitanje o Jakovljevu budućem zvanju, Vicka odgovara da za njega još ima vremena za odluku:

"J - Nego zna li se išta za malog Jakova?

V - Ma, šta će mali! On ima još vremena za razmišljanje, pa ...

J - Pa neka razmišlja".²⁶

Naime, svršetkom 1983. kada je ovaj razgovor vođen, Jakovu je bilo 13 godina i bio je učenik sedmoga razreda osnovne škole. Pred njim je još bilo vremena da razmisli i doneše odluku hoće li ili ne će ostvariti duhovni poziv koji im je "Gospa" preporučila. On je o tome, doista, razmišljao.

Jedno se vrijeme zanosio idejom da pođe u sjemenište i postane svećenik. Kao učenik osmoga razreda, krajem rujna 1984., iznio je prvi put svoju nakanu fra Slavku Barbariću, međugorskom kapelanu i kroničaru. On 28. rujna 1984., opisujući susret i molitvu s "vidiocima" u Vickinoj kući, u *Kronici ukazanja* bilježi: "Posebno sam skrenuo pozornost, da uvijek paze da prenesu poruku doslovno, a kad god nisu sigurni, da se ne stavljuju znaci navoda. Jakov je danas prvi put pred mnom rekao da će dogodine u sjeme-

nište, da je to njegov poziv. Kod Jakova se osjeća napredak u duhovnom smislu. Postao je ozbiljniji i zrelij".²⁷

Istu je želu Jakov ponovio sredinom listopada, tj. 15. listopada 1984. Nakon povratka s ekskurzije, podnio je fra Slavku izvještaj o "ukazanjima", a on u *Kronici* zapisuje: "Potvrđuje da je imao svaki dan viđenje. Ponekad su trajala i do 15 minuta. Bili su također s njime za vrijeme viđenja poneki đaci iz razreda. I danas mi je potvrdio da želi postati svećenik".²⁸ Dalje nam kroničar, fra Slavko Barbarić, mjesecima ne spominje tu Jakovljevu želju. Zašutio Jakov, a i fra Slavko! Je li u pitanju samo trenutačno raspoloženje?

Pred kraj školske godine, 13. svibnja 1985., Jakov ne razmišlja više o sjemeništu, nego planira svoje srednjoškolsko obrazovanje nastaviti u Sarajevu, a ako bude imao zvanje da će biti svećenik. O tome je razgovarao i s fra Slavkom, a on, ukratko opisujući taj razgovor, piše: "Jakov mi je rekao da će u srednju školu u Sarajevo, a ako bude imao zvanje da će biti svećenik. Nagovarao sam ga da ostane ovdje. Pitanje je ostalo otvoreno".²⁹

Jakov je srednju školu pohađao u Čitluku, a ne u Sarajevu, kako je prvotno planirao, kako bi bio bliže međugorskim zbivanjima. Tako fra Slavko 2. rujna 1985. piše u *Kronici*: "Jakov je pošao u školu. Druga je smjena pa mu je nezgodno zbog viđenja. Pitao je Gospu večeras gdje bi i kako bi imao s njom susrete. On je pitao za dopuštenje da bude poslije mise. Veli da je Gospa dala na volju! Kasnije smo u razgovoru saznali da ipak može stizati iz škole ako ga Zdenka Bošnjak, koja svakako dolazi svaku večer uzme odmah iza nastave. Ovaj put mi je Jakov zrelo djelovao i razmišljao".³⁰

Uočljivo je kako se fra Slavkov sud o Jakovu nerijetko mijenja. Na više mjesta piše kako Jakov djeluje zrelo, da bi na jednom mjestu, isprovociran njegovim dječačkim ponašanjem, doveo u pitanje čak i njegova "viđenja". Čitamo taj fra Slavkov izvještaj pod nadnevkom 12. ožujka 1985.: "Danas odnosno večeras je u kapelici bila mučna situacija zbog sukoba između fra Slavka i Jakova. Počelo je na vjeronauku zbog nemira. Budući da se Jakov nije htio pomiriti, kad su se sreli u Bijakovićima,

²⁴ Arena, 31. 1. 2002.

²⁵ Ogledalo Pravde, str. 37.

²⁶ J. BUBALO, *Tisuću susreta s Gospom u Međugorju*, str. 98.

²⁷ *Kronika ukazanja*, sv. III., str. 43.

²⁸ *Kronika ukazanja*, sv. III., str. 71.

²⁹ *Kronika ukazanja*, sv. III., str. 512.

³⁰ *Kronika ukazanja*, sv. IV., str. 832.

fra Slavko ga je onda pred Marijom nagalamio i doveo u pitanje sve što on doživljava. Fra Slavko je govorio takvim tonom, da je Mariju šokiralo. Na pitanje o čemu se radi i zašto sve to, fra Slavko je paleći kola dodao: „Čut ćeš sve!“³¹ I kasnije, 9. lipnja 1985., isti kroničar spominje njegovo prkosno ponašanje: „Jakov je otisao sa svojom dainicom na more i ostat će tjedan dana. Vjerujem da će mu to biti dobro, jer je u zadnje vrijeme vrlo prkosan i nervozan“.³²

Ni nakon ljeta njegovo se ponašanje nije promjenilo. Tako fra Slavko bilježi da je i dalje nepokoran te naglašava da darovi (novac) i pozornost koju dobiva od međugorskih posjetitelja loše djeluju na njega. Fra Slavko 29. rujna 1985. u *Kronici* zapisuje: „Ovih dana dolazimo nekako u sukob s Jakovom. Odgovara na svaku, nepokoran, zavržljiv i nestrašan. Darovi koje dobiva, pažnja koju mu poklanjaju hodočasnici sigurno mu u ovom njegovu razvojnog vremenu ne čine dobro“.³³ A 1. listopada 1985. bilježi: „Marija Pavlović mi je saopćila da je fra Janko Bubalo napisao jedno pismo u vezi s Jakovom da Marija pita Gospu o njegovu ponašanju. Nakon pitanja Gospa je dozvolila da se pismo preda Jakovu. Pročitavši ga Jakov je mnogo plakao. Radi se o tome da mu Janko spočitava neozbiljan odnos prema misi i molitvi“.³⁴

Jesu li te kritike, koje je dobivao od fra Slavka Barbarića, od fra Janka Bubala, a o kojima je bila konzultirana i s kojima se slagala i sama „Gospa“, djelovale na njega da je ponovno počeo razmišljati o ulasku u sjemenište, ne znamo. Ali, nešto više od mjesec dana nakon toga događaja, 4. studenoga 1985., Jakov ponovno iznosi fra Slavku svoju želju, o čemu on u *Kronici* bilježi: „Jučer i u subotu (tj. 2. i 3. studenoga, op. prir.) je Jakov Čolo počeo govoriti da želi ići u sjemenište. Inzistirao je. S njim je dolazio i Filip, ujak. Mi smo mišljenja da završi godinu koju je ovdje započeo. On želi i sam otići k Provincijalu i razgovarati s njime. Ne govori što ga je posebno potaklo, ali inzistira“.³⁵ Iako ga je fra Slavko razborito savje-

tovao da završi školsku godinu, pa se onda prijavi u sjemenište, on i dalje traži razgovor s tadašnjim poglavarom Provincije: „Jakov i dalje inzistira da ide u sjemenište. Traži i razgovor s Provincijalom. Vidjet ćemo, da li je to momentalno raspoloženje ili trajna volja da bude svećenik. Pitao sam ga da li mu je Gospa što rekla. Kazao je da nije u zadnje vrijeme ništa govorila, ali da je u početku rekla da se sami odluče“.³⁶

Nije imao strpljivosti, nego je požurivao sastanak u Provincijalu. Fra Petar Ljubičić, župni vikar u Međugorju, pošao je s njim 6. studenoga 1985. k fra Jozu Pejiću, o čemu fra Slavko piše: „Danas su Jakov Čolo i fra Petar Ljubičić otišli u Mostar oko 9,30 na razgovor sa fra Jozom Pejić zbog primanja Jakova u sjemenište. Fra Jozo mu je rekao neka stane sve do Božića, a najbolje bi bilo da sve stane za kraj godine. Vidjet ćemo što će se dalje događati“.³⁷ I on mu je savjetovao da se strpi do Božića ili početka nove godine. Čini se da je pristao. Dapače, počeo se i pripremati za sjemenište, tako da je s fra Slavkom počeo vježbati i latinski: „Odlučio sam s Jakovom učiti latinski. Spreman je i prihvatio je rado“.³⁸ *Kronika* više ne spominje ni Jakovljevu ustrajnost u zvanju ni njegov napredak u latinskom jeziku. Sa sigurnošću znamo da u sjemenište nije ušao, a koji su tomu razlozi, ostaje samo njemu poznato.

I Jakov je svoje duhovno zvanje neopozivo pretvorio u ženidbeno stanje! Na Uskrs, 11. travnja 1993., pod svetom Misom koju je predvodio fra Slavko Barbarić, u koncelebraciji s međugorskim župnikom fra Ivanom Landekom, bivšim međugorskim župnikom fra Leonardom Orečom i još nekolicinom svećenika, sklopio je sakrament braka s Anna-Lisom Barozzi,³⁹ Talijankom. Imaju troje djece i žive u Međugorju.

4. Marija Pavlović

Marija je rođena 1. travnja 1965. u Bijakovićima, župa Međugorje, od oca Filipa i majke Ive. Srednju školu pohađala je u Mostaru, a „vidjelica“

³¹ *Kronika ukazanja*, sv. III., str. 343-344.

³² *Kronika ukazanja*, sv. IV., str. 583.

³³ *Kronika ukazanja*, sv. IV., str. 962.

³⁴ *Kronika ukazanja*, sv. IV., str. 932.

³⁵ *Kronika ukazanja*, sv. IV., str. 993.

³⁶ *Kronika ukazanja*, sv. IV., str. 995.

³⁷ *Kronika ukazanja*, sv. IV., str. 997.

³⁸ *Kronika ukazanja*, sv. IV., 14. 11. 1985., str. 1015.

³⁹ *Kronika ukazanja*, sv. VIII., str. 438.

je od drugoga dana navodnih ukazanja, 25. lipnja 1981.⁴⁰

Vicka u razgovoru s fra Jankom Bubalom kaže da su se ona i Marija brzo odlučile za samostan i da je Gospa radosno primila tu njihovu odluku, te nadodaje, "malo kad sam je tako radosnu viđela".⁴¹ I u razgovoru s fra Slavkom Barbarićem, od 21. rujna 1984., izjavljuje da će poći u samostan: "Marija bi se mogla zaposliti, ali neće. Razmišlja o još dvogodišnjoj školi za predškolsko. Izjavljuje da će poslije ići u časne sestre".⁴² Čini se da je ta misao bila kod nje prisutna u početcima međugorskog fenomena, a kasnije ju je pokušala i realizirati.

U vezi s pokušajem življena u samostanu, Marija je 2001. godine, na upit jednoga talijanskog novinara: "Zašto od vas nitko nije postao svećenik ili redovnica. Petero vas se vjenčalo. Znači li to da je danas važno stvarati kršćanske obitelji?", pripovijeda ovu svoju odluku: "Kroz tolike sam godine mislila da će biti časna sestra. Bila sam počela posjećivati jedan samostan, želja da tamo podem bila je vrlo jaka. Ali mi je časna poglavarića rekla: 'Marija, ako kaniš doći, dobro došla; ali ako biskup odluči da ne smiješ govoriti o Međugorju, moraš slušati'. U tom trenutku počela sam razmišljati da je možda moje zvanje u tome da svjedočim ono što sam vidjela i osjetila, i da će moći tražiti put svetosti također izvan samostana".⁴³ Marija se, dakle, suočava sa zahtjevom redovničkoga života u kojem ne može poslušati ako bi biskup odlučio da ona ne širi "ukazanja" i "poruke" koje Crkva ne proglašava istinitima. I zato odlučuje potražiti put svetosti "izvan samostana".

Međutim, nije baš tako bilo. Marija je ipak pokušala poći u jednu neobičnu mješovitu duhovnu zajednicu, koju je osnovao fra Tomislav Vlašić, u kojoj je izdržala više mjeseci. Naime, fra Tomislav Vlašić utemeljio je zajedno s Njemicom Agnes Heupel mješovitu zajednicu koju je nazvao "Kraljice mira, potpuno tvoji - po Mariji k Isusu". Agnes Heupel, bolničarka rođena 1951. godine u Münsteru, od 1974. godine patila je od djelomične pa-

ralize desne strane tijela, a kasnije i od tumora na plućima i progresivnog gubljenja pamćenja. Godine 1983. u jednom navodnom viđenju vidjela je jednu crkvu s dva zvonika okruženu svjetlošću. Tri godine kasnije, 1986., listajući jednu knjigu o Međugorju, vidjela je sliku crkve i poželjela tamo otici. Za vrijeme jednog "ukazanja" u sakristiji župne crkve u Međugorju, 12. svibnja 1986., na uočnicu Gospe Fatimske, navodno je ozdravila i više nije trebala pomagala za kretanje. Bilo je to jedno od poznatijih međugorskih "ozdravljenja".

U Međugorju je došla u kontakt sa župnim vikarom Vlašićem te za vrijeme jednoga molitvenog susreta primila "poruku" od Isusa, u kojoj najavljuje jednu novu zajednicu u kojoj bi se njih dvoje trebali darovati Bogu kao "Klara i Franjo".⁴⁴ Nakon primljenoga poziva povukli su se neko vrijeme u molitvu i osamu. Kroz to vrijeme Agnes-i su Marija i Isus davali konkretnе poruke za zajednicu, dok su fra Tomislavu govorili u Duhu i pripravljali ga za to preko unutarnjih doživljaja. Čak je i "Gospa" preko međugorske "vidjelice" Marije Pavlović, u poruci od 8. ožujka 1987., objavila: "To je Božji plan!"⁴⁵ Na kraju knjižice naslovljene "Poziv u marijanskoj godini" i Marija donosi svoje osobno svjedočanstvo, kao dodatak, i tvrdi: "Kao što vidite Gospa je dala program za zajednicu: 'Kraljice mira, potpuno smo tvoji, po Mariji k Isusu' i vodi ovu zajednicu preko o. Tomislava i Agnes, preko koje dolaze poruke za zajednicu". Dakle, sve usklađeno s fra Tomislavove, s Agnesine i s Marijine strane, ako je vjerovati tekstu Vlašićevu.

Nedugo zatim, Marija je sve to odlučno opovrgnula i napustila zajednicu. Bio je to prvi veliki lom u samoj zajednici, sukob i netrpeljivost dviju osoba, Agnes i Marije, koje su u isto vrijeme imale "viđenja" i primale poruke za zajednicu. Tako ona na taj "Gospin program" i na svoje vlastito "svjedočanstvo" oštro i vlastoručno reagira u izjavi od 11. srpnja 1988. Pred Bogom, Gospom i Crkvom Isusa Krista odlučno nijeće da je ikada bilo ikakvih "poruka" preko nje za tu zajednicu i za to

⁴⁰ Ogledalo Pravde, str. 28.

⁴¹ J. BUBALO, Tisuću susreta s Gospom u Međugorju, str. 97.

⁴² Kronika ukazanja, sv. III., str. 34-35.

⁴³ Corriere della sera (Sette), 22. 11. 2001., str. 98.

⁴⁴ T. VLAŠIĆ, Una chiamata nell'anno mariano, Milano, 1988., str. 5: "Alla vigilia dell'Immacolata, il 7 dicembre 1986, mentre pregavamo insieme il rosario meditando i misteri gaudiosi, Gesù ha dato ad Agnes un messaggio, in cui annunciava la nascita di una nuova comunità in cui noi dobbiamo offrirci entrambi a Dio, come 'Chiara e Francesco'".

⁴⁵ ISTO, str. 6: "Fra le altre cose ho posto una domanda alla Madonna tramite Marija Pavlović. Marija ha portato la risposta della Madonna dell'8 marzo 1987: 'Questo è un piano di Dio'".

“djelo Božje”, u kojem je i ona provela više mjeseci. I sve to potpisuje pred Presvetim Sakramentom.⁴⁶ To znači da je ono što je fra Tomislav Vlašić imao u temeljnem Pozivu svoje zajednice puka varka i pusta mašta, ako je sada vjerovati Mariji.

U obranu “vidjelice” Marije, nakon njezina napuštanja mješovite zajednice, svjetski poznati odvjetnik međugorskih “vidjelaca”, vlč. Laurentin priskače u pomoć i tumači:

a) da su, uz Njemicu Agnes Heupel, duhovnu suradnicu fra Tomislava Vlašića i posrednicu “Gospinih poruka” za zajednicu, Marijine mjesecne poruke neuvažene i omalovažavane, s čime se ona nije mogla pomiriti;

b) da se Paolo Lunetti u Mariju ozbiljno zaljubio, s čime se ona pomirila;

c) da je taj Talijan Paolo uspio izgladiti Marijin spor s fra Tomislavom Vlašićem, tako

d) da je Paolo podupro Marijin izlazak iz te zajednice u vrijeme “duhovnih vježbi”;

e) da joj je pomogao objaviti “otvoreno pismo” o raskidu s tom duhovnom zajednicom;

f) i da joj je pomogao da se pet godina kasnije uda za njega, za toga Paola.⁴⁷

Ovakve duhovne ljubomore između Agnes i Marije, s obzirom na “poruke” zajednici, razboritu vjerniku savjetuju da se drži podalje od ovakvih međugorskih osobnih preotimanja u interpretaciji R. Laurentina, T. Vlašića, Agnes Heupel, Marije Pavlović i drugih sudionika “fenomena”.

Dobivši 1988. usmeno odobrenje od mons. Benita Cocchia, biskupa iz Parme, mješovita zajednica djeluje kao privatna udruga vjernika. Preko Agnes dolazile su mnoge poruke od Isusa i Gospe koje su, prema riječima fra Tomislava Vlašića, u skladu s porukama šesteroma vidjelaca u Međugorju samo konkretizirane za jednu zajednicu. Te su navodne “poruke” postale i Pravilo zajednice po kojima su se članovi ravnali.

Zajednica od 1990. godine boravi i djeluje na teritoriju Mostarsko-duvanjske biskupije bez ikakva odobrenja mjerodavne crkvene vlasti. To odobrenje nije nikada ni tražila! Kako bi sebi omogućila slobodno djelovanje i bila priznata na civilno-pravnom području, ta je zajednica osnovala Udrugu građana pod istim nazivom,⁴⁸ a u Međugorju izgradila velebni objekt u obliku križa gdje i danas borave njezini članovi i primaju međugorske posjetitelje. I to je jedan od “plodova Međugorja” koji mnogi prešućuju.

5. Ivanka Ivanković

Ivanka, zvana i Ivica, rođena je u Bijakovićima, župa Međugorje, 21. lipnja 1966., od oca Ivana i majke Jagode. Stanovala je i pohađala srednju školu u Mostaru. Posljednji redoviti susret s pojavom imala je 7. svibnja 1985. Od tada, Ivanka ima “ukazanja” samo jednom godišnje, i to 25. lipnja.⁴⁹

Vicka⁵⁰ u razgovoru s fra Jankom, za Ivanka kaže da se nije odlučila za samostan. Evo kako fra Janko prenosi taj razgovor:

“J - A šta je s ovim drugima, ako to nije tajna?

V - Možda i jest, možda i nije. Nije se to baš tako krilo. Koliko ja znam, Mirjana i Ivanka se nisu odlučile za samostan. Možda još razmišljaju.

J - Ivanka je i meni rekla da ona to ne namjerava...”⁵¹

Doista, u *Kronici ukazanja*, nismo uspjeli pronaći ni najmanju aluziju o njezinu odlasku u samostan. Stoga nas čudi kako je fra Tomislav Vlašić u pismu Hansu Ursu von Balthasaru pisao kako će “djeca” poći u samostan,⁵² kada je barem za nju znao da to ne planira. Još jedno manipuliranje činjenicama. Čini se da je ona od samoga početka bila načistu s onom Gospinom preporu-

⁴⁶ Ogledalo Pravde, str. 30-31.

⁴⁷ R. LAURENTIN, Stella Maris, 5/1994., str. 8.

⁴⁸ ABOM, Fond Međugorje, Rješenje Višeg судa u Mostaru, 25/90, od 21. 8. 1990.

⁴⁹ Ogledalo Pravde, str. 36.

⁵⁰ Za Ivanka, uostalom kao i za Mirjanu, Vicka tvrdi da Gospa nije zadovoljna njihovim ponašanjem. Tako u razgovoru od 1. listopada 1981. kaže fra Tomislavu da se: “...Ivici i Mirjani ne ukazuje često kao njima troma (Marija, Jakov i Vicka) jer nisu potpuno predane. Gospa ih češće opominje za to. Očekuje da će se potpuno predati”. U “Naknadnoj bilješci” fra Tomislav piše: “Kod Ivanke sam provjerio stanje. Ona kaže da se njoj Gospa ukazuje svaki dan. Pretpostavljam da je gornji zaključak Vickin zbog propusta koje je Ivanka u očima Vicke pravila”. Ovo je jedan od mnogih primjera u kojima Vicka svoja osobna razmišljanja i zaključke stavlja u usta “Gospi”. Za fra Tomislava, očito, to ne predstavlja nikakvu poteškoću! *Kronika ukazanja*, Početci, 1. listopada 1981.

⁵¹ J. BUBALO, Tisuću susreta s Gospom u Međugorju, str. 97.

⁵² M. BOTTA - L. FRIGERIO, Le apparizioni di Medjugorje, Pessano, 1984., str. 129.

kom i savjetom, ona je od početka izabrala brak, te se kasnije udala za Rajka Eleza.

6. Mirjana Dragičević

Rođena je u Sarajevu 18. ožujka 1965., od oca Joze i majke Milene. Živjela je i školovala se u Sarajevu. Prvo je viđenje "nebeske pojave" imala 24. lipnja 1981., a posljednji redoviti susret bio joj je 25. prosinca 1982. Najprije je tvrdila da će "ukazanja" imati na svoj rođendan dok je živa, tj. 18. ožujka. Kako je to ipak dug vremenski period bez viđenja, ideju je veoma brzo promijenila. Počela je svako toliko imati "viđenja" ili čuti "Gospin" glas, da bi od 2. kolovoza 1987., svakoga drugog u mjesecu, tvrdila da u sebi čuje "Gospin" glas, a ponekad je i "vidi".⁵³ I daje "poruke" koje su danas po razglasenosti na razini onih od 25. u mjesecu!

I njoj je kroz glavu prolazila misao da uđe u samostan, čak je postojala i želja da to učini, ali, koliko nam je poznato, nije to pokušala ostvariti. Fra Tomislav Vlašić, 18. kolovoza 1982., bilježi u *Kronici*: "Mirjana se još nije opredijelila za jedan poziv. Razmišlja, a odluku će donijeti nakon mature. Kaže da ne bi mogla biti kao ove časne sestre. Ima želju, ali to još nije opredjeljenje - za sada se, reče, ne bih mogla potpuno odreći garderobe i društva - da radi kao časna među gubavcima i bijednicima ... Na putu prema tom opredjeljenju stoji joj majka koja bi željela da se njezina kćer uda".⁵⁴ Ali više nego li vlastitu želju ili preporuku iz "ukazanja" nebeske Majke, slušala je želju vlastite majke!

Fra Janko Bubalo, nakon što je Vicka rekla da se Mirjana i Ivanka nisu odlučile za samostan, piše:

"J - ...A po Mirjani se to isto tako dosta jasno vidi. A znamo i iz onoga njezina razgovora s fra Tomislavom od 10. siječnja ove godine šta ona namjerava.

V - Glavno je da ostane dobra i Bogu vjerna, a drugo ..."⁵⁵

Što se to na Mirjani "dosta jasno vidi"? Aludira li fra Janko na priče koje su o Mirjani kružile među "vidiocima" nakon što su joj prestala redovita "ukazanja"? Je su li način odijevanja ili šminka zaista razlog zašto joj se Gospa prestala "ukazivati" i znak po kojem se jasno vidi da ne planira ostvariti duhovni poziv? U razgovoru, koji kapelan Vlašić 4. siječnja 1983. prenosi u *Kronici*, Vicka kaže: "Mislim da se Gospa prestala ukazivati Mirjani zato što ne ostvaruje ono što Gospa hoće. Vidjeli ste kako se oblači, šminka, nikad je ovdje nema ... Ja tako mislim, naglasila je dobro. Osim toga Ivan Dragičević mi je povjerio - ali da to drugima ne govorim - da mu se Gospa potužila na Mirjanu i da mu je rekla da joj je već povjerila 10. tajnu i prestala se ukazivati. Meni nije ništa o njoj govorila, ističe Vicka".⁵⁶

Zaključak

Mnogi uspoređuju Međugorje s Lurdom i Fatimom, štoviše, tvrde kako je međugorski fenomen nastavak Fatime. Iako nije prikladno, pokušajmo usporediti Međugorje s dva najpoznatija, od Crkve priznata, moderna mjesta marijanskih ukazanja. U Lurd se Gospa 1858. godine ukazala 14-godišnjoj Mariji Bernardici Soubirous 18 puta. Bernardica, četiri godine nakon toga izjavljuje: "Ja moram biti redovnica, ali ne znam u kojem Redu. Sveta mi je Djevica to rekla, čekam". Dvije godine kasnije, 19. svibnja 1864., ulazi u postulaturu u samostan svetoga Gildarda blizu grada Neversa. Redovničko odijelo oblači u srpnju 1866. Boležljiva, a izdržljiva do smrti 16. travnja 1879. Blaženom ju je proglašio papa Pio IX. 14. srpnja 1925, a kanonizirao isti Papa 8. prosinca 1933.

U Fatimi Gospa se ukazuje 6 puta (od svibnja do listopada 1917.) djeci: Luciji te Franji i Jacinti,

⁵³ *Ogledalo Pravde*, str. 24.

⁵⁴ *Kronika ukazanja*, sv. I., str. 227.

⁵⁵ JANKO BUBALO, *Tisuću susreta s Gospom u Međugorju*, str. 97-98.

⁵⁶ *Kronika ukazanja*, sv. I., str. 348. Istog dana fra Tomislav je razgovarao s Ivanom Dragičevićem. On o tome kaže: "Ivan mi je potvrdio ono što je Vicka pričala za Mirjanu. Najprije, i on je uvjeren da joj se prestala Gospa ukazivati zbog njezina ponašanja. On je jedini od vidjelaca komu je Gospa prije Nove godine progovorila nešto konkretno o Mirjani i prestanku ukazanja. Kaže da mu se Gospa potužila na njezino ponašanje. Rekla mu je otprilike ovo: 'Osim molitve za vrijeme viđenja cijeli dan ništa drugo ne moli ... Ja ču svakomu dati po njegovim zaslugama'. Ovo je Ivan povjerio samo Vicki i meni. Ne želi da se to čuje po strani te da se ne šire zle glasine". *Kronika ukazanja*, sv. I., str. 349-350.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

koji umiru kao djeca: Franjo od 11 (1908.-1919.), a Jacinta od 10 godina (1910.-1920.). Blaženim ih je proglašio 13. svibnja 2000. papa Ivan Pavao II. Lucija je 1925. stupila u Institut sestara sv. Dorotheje, koji je 1948. napustila kako bi ušla u Karmel sv. Josipa u Coimbri, tražeći mir i bježeći od nastrljivaca koji su je željeli vidjeti. U Karmelu je i preminula 2005. I za nju je pokrenut dijecezanski postupak za beatifikaciju.

Četvero međugorskih "vidjelaca", koji su se nekako pokušali bar "upisati" u duhovno zvanje, iz njega su se potom "ispisali" i sretno se vjenčali. Troje od njih, Ivan u Bostonu, Vicka u Krehinu Gracu i Marija u Monzi kod Milana, još uvijek imaju redovita dnevna "ukazanja", dok druge "vidjelice", Mirjana Dragičević, udana Soldo i Ivanka Ivanković, udana Elez, nisu ni pokušavale prelaziti pragove duhovnih obitelji (zasnovale su vlastite obitelji). Prva ima "ukazanja" svakoga drugoga u mjesecu i na svoj rođendan, 18. ožujka, a druga

samo jednom godišnje, 25. lipnja! A Jakov Čolo od 12. rujna 1998. ima "ukaznja" jednom godišnje, i to na Božić.

Imajući u vidu činjenicu da su brojni hercegovački dječaci pošli u sjemenište i postali redovnički ili biskupijski svećenici i brojne djevojčice postale redovnice, a da nisu imali, barem nije poznato, nekih ukazanja, poruka, tajni, susreta i razgovora s nadnaravnim pojavama, doima se čudnim da ni jedno od međugorskih "vidjelaca", koji su u ovih gotovo 30 godina imali neprebrojivo mnoštvo ukazanja - oko 40.000 -, nije prigrlilo duhovni poziv. Ne samo ono dvoje koje nije nikada ni pokušalo, nego ni ono četvero za koje se ni njihova "pojava" nije založila, nije se u duhovnom zvanju primilo, kada je već upisano, niti učvrstilo, kada se već neko vrijeme u njemu nalazilo. Je li i to jedan od "međugorskih plodova"?

Mostar, 5. ožujka 2010.

Biskupski ordinarijat Mostar

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

Od 16. studenoga 2009. do 5. ožujka 2010.

16. studenoga 2009. primio od s. M. Valentini Fregno, odgovorne za zajednicu "Oaza mira" koja već godinama bez crkvenog odobrenja borači u Međugorju, da je zajednica dne 6. studenoga 2009. napustila Međugorje.

25. studenoga od rektora Zavoda Germanicuma-Hungaricum iz Rima, p. Franza Meuresa, isusovca, primio obavijest da je toga dana bogoslov Mostarsko-duvanjske biskupije Pero Miličević pripušten službi lektora za vrijeme euharistijiske službe koju je predvodio nadbiskup Luis F. Ladaria, tajnik Kongregacije za nauk vjere.

4.-6. prosinca održao duhovni seminar hrvatskim časnicima u Bijelom Polju. Bilo 17 sudionika.

8. prosinca održana sjednica Ordinarijata (131).

9. prosinca potpisao Ugovor o funkcioniranju kapelice s ravnateljem Sveučilišne kliničke bolnice u Mostaru, dr. Antonom Kvesićem.

- Uvečer, na poziv župnika don Ive Šutala, održao adventsko predavanje mladeži u Studencima. Govorio o razlici između znanja i vjere, te o stvaranju čovjeka i utjelovljenju Sina Božjega.

10. prosinca održana sjednica Ordinarijata.

12. prosinca, na poziv ravnatelja Biskupijskoga caritasa, don Ante Komadine, na Večeri prijatelja Caritasa u "Emausu" u Bijelom Polju govorio o nekim primjerima gdje se svladaju i unutarnje i vanjske zapreke.

13. prosinca, na poziv župnika don Ivana Tudića, održao adventsko predavanje u Čapljini.

17. prosinca pod sv. Misom blagoslovio kapelicu u okviru Sveučilišne kliničke bolnice u Mostaru. Kapelica posvećena Preobraženju Gospodnjemu.

18. prosinca primio msgr. Pier Giorgia Ragazzonija, bivšega generalnog vikara Trsta, sadašnjega voditelja raznih djela Caritasa u istoj biskupiji.

19. prosinca u bjelopoljskom Emausu održao predavanje roditeljima sjemeništaraca i bogoslova o svećeničkom zvanju kao različitu pozivu od drugih zvanja ovoga svijeta; potom slavio sv. Misu pod kojom je propovijedao don Ivan Kovač, tajnik.

20. prosinca, nedjelja, u dogovoru s don Krešom Puljićem, župnikom, slavio sv. Misu u župnoj kapelici Svetoga Ivana, apostola i evanđelista, u Mostaru.

21. prosinca priredio primanje za svećenike, redovnike i redovnice koji djeluju u hercegovačkim biskupijama.

- Čestitao Ljubi Bešliću na ponovnom izboru za službu gradonačelnika grada Mostara.

22. prosinca primio predstavnike medija i uputio Božićnu poruku javnosti.

24./25. prosinca predvodio Misu polnočku u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

25. posinca, Božić, predvodio Misu poldaniku u mostarskoj katedrali i susreo se s mnoštvom vjernika u katedralnoj dvorani na tradicionalnom Božićnom čestitanju.

26. prosinca, u dogovoru s novim župnikom don Stjepanom Ravlićem, slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Raskrižju.

27. prosinca, na poziv župnika don Kreše Puljića, slavio sv. Misu u župnoj kapelici Svetoga Ivana u Centru u 11,00, a u dogovoru s don Lukom Pavlovićem u katedrali u 18,00.

28. prosinca primio don Željka Majića, vice-rektora Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu.

31. prosinca susreo se s bogoslovima i sjemenišarcima na Ordinarijatu. Primio među kandidate za đakonat i prezbiterat bogoslove Ivana Bijakovića i Damira Pažina. Predvodio sv. Misu za hvalnicu uvečer u katedrali, a propovijedao don Ivan Kovač.

2010.

1. siječnja 2010., Nova godina, u 18,00 slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali.

2. siječnja objavio Izjavu u vezi s posjetom Međugorju bećkoga nadbiskupa kardinala Christophera Schönbornera.

3. siječnja, nedjelja, *missa pro populo* u kapelici Duha Svetoga.

4. siječnja održana sjednica Ordinarijata.

8. siječnja navratio se iz Sarajeva u bratski posjet msgr. Ante Ivas, biskup iz Šibenika.

Od 11. do 15. i 18. siječnja primao na Ordinarijatu župnike na razgovor i pregledе župnih matica i računa za prošlu 2009. godinu.

11. siječnja u mostarskoj katedrali predvodio sv. Misu za dušu pokojnoga biskupa Pavla Žanića o 10. obljetnici njegove blažene smrti.

15. siječnja predvodio sjednicu Ordinarijata proširenu *ad hoc* u Organizacijski odbor za biskupsko ređenje msgr. Petra Rajića, novoga apostolskog nuncija.

16. siječnja, na poziv don Ivana Bebeka, voditelja zaručničkih tečajeva i župnoga vikara u katedrali, u katedralnim prostorijama održao predavanje o smislu bračnoga života zaručnicima kojih je bilo 55 parova.

17. siječnja, nedjelja, *missa pro populo*, u kapelici Duha Svetoga.

23. siječnja u 9,30 zajedno s ostalim crkvenim i državnim predstavnicima dočekao na mostarskoj zračnoj luci osmočlanu delegaciju na čelu s kard. Tarcisijom Bertoneom, Državnim tajnikom Njegove Svetosti i primio ih u Biskupskom ordinarijatu.

- Sudjelovao kao suzareditelj, zajedno s Državnim tajnikom, kard. Bertoneom, kao glavnim zarediteljem, te kardinalom Vinkom Puljićem, vrhbosanskim nadbiskupom kao prvim suposvetiteljem, u biskupskom ređenju msgr. Petra Rajića, novoimenovanoga nadbiskupa Sarsenteruma i apostolskoga nuncija i apostolskoga delegata na Arapskom poluotoku.

24. siječnja, nedjelja, sudjelovao u koncelebraciji koju je predvodio novozaređeni nadbiskup i nuncij msgr. Petar Rajić u mostarskoj katedrali.

- U dogovoru s nadbiskupom splitsko-makarskim msgr. Marinom Barišićem, sudjelovao s rimskom skupinom uzvanika na don Petrovu ređenju, u razgledanju stare Narone, osobito Muzeja, te na kraju i u objedu u čast nadbiskupu Rajiću, i drugim uzvanicima.

27. siječnja izrazio sućut kancelaru Zadarske nadbiskupije don Josipu Lenkiću, u povodu jučerašnje smrti nadbiskupa Ivana Prendže.

28. siječnja, ispratio msgr. Petra Rajića, novozaređenoga nadbiskupa i nuncija, koji je zajedno s članovima svoje obitelji otplovao u Rim.

- Uvečer, primio dr. Antu Kvesića, ravnatelja Polikliničke bolnice u Mostaru, sa skupinom liječnika.

29. siječnja na Ordinarijatu predvodio sjednicu o pripremama monografije s obzirom na "Sjećanje na don Ivana Kordića", dugogodišnjega župnika u Rotimlji.

30. siječnja sudjelovao u Misi zadušnici i sprovodu pokojnoga nadbiskupa Ivana Prendže u zadarskoj katedrali sv. Stošije.

- Sa sprovoda zajedno sa suputnikom don Ivanom Štironjom, pastoralnim vikarom, otišao u Zagreb, na Jordanovac.

31. siječnja, nedjelja, na poziv s. Marianne, vrhovne glavarice Služavki Maloga Isusa, slavio sv. Misu na Numovcu s don Ivanom Štironjom.

1.-2. veljače 2010. bio na godišnjim liječničkim pretragama na Rebru.

3. veljače pozdravio dr. Matu Škegru, kirurga, na Rebru.

4. veljače susreo se s apostolskim nuncijem msgr. Robertom Cassarijem u Zagrebu.

- Dao intervju Tanji Popec, voditeljici religioznoga programa Hrvatskoga katoličkog radija u okviru "Svećeničke godine".

5. veljače pozdravio mlađega školskog kolegu don Stjepana Kožula, zagrebačkoga kanonika.

6. veljače sudjelovao s ostalim biskupima, nadbiskupima i kardinalima u koncelebriranoj Misi ustoličenja novoga biskupa dr. Vlade Košića u Sisku u crkvi sv. Križa, novoj katedrali.

8. veljače primio na ispit iz ekleziologije studente Teološkog instituta u Mostaru.

- Uvečer, na poziv župnika fra Mladena Sesara, održao predavanje zaručnicima na Humcu. Bilo je preko 60 zaručničkih parova.

9. veljače primio hrvatske političare iz Sarajeva Borjanu Krišto i Niku Lozančića.

- Održana sjednica Ordinarijata.

Od 10. do 19. veljače s don Ivanom Štironjom proveo u Fojnici na terapijama.

14. veljače, nedjelja, na poziv gvardijana i župnika fra Nikice Vujice, slavio sv. Misu u župnoj crkvi Duha Svetoga u Fojnici. Za objedom bio i kardinal Vinko Puljić i odgovorni za Biskupijski caritas i Kruh sv. Ante iz Sarajeva.

17. veljače, Čista srijeda, predvodio koncelebriranu sv. Misu na svećeničkoj rekolekciji u Mostaru. Predavanje svećenicima održao don Tomo Vukšić, generalni vikar.

18. veljače, nakon sv. Mise u župnoj crkvi, pozvan od gvardijana fra Nikice na večeru s braćom franjevcima u fojničkom samostanu, gdje se našao i don Marko Perić, kreševski dekan, župnik u Gromiljaku.

20. veljače pohodio sestre Služavke Maloga Isusa u samostanu u Gromiljaku i slavio sv. Misu.

21. veljače, nedjelja, *missa pro populo* u kapelici Duha Svetoga.

22. veljače primio u posjet don Miru Vidovića, svećenika Splitsko-makarske nadbiskupije i studenta u Rimu, s dvojicom američkih svećenika njegovih kolega.

- U katedralnoj kripti sv. Josipa podijelio sakrament sv. krizme kandidatima (15) iz raznih župa.

26. veljače susreo se s msgr. Alessandrom D'Erricom, apostolskim nuncijem na Ordinarijatu.

- Pozdravio s. Franku Bagarić, novu provincijalku u Provincijalatu, i čestitao novoj Upravi sestara franjevaka.

28. veljače, na poziv župnika don Rajka Markovića, slavio sv. Misu u stolačkoj crkvi, a propovijedao don Ivan Kovač, nakon sv. Mise održao predavanje za bračne parove.

2. ožujka, na poziv župnika fra Stipe Biške na tečaju za zaručnike u Širokom Brijegu održao predavanje o smislu bračnoga života.

4. ožujka primio s. Marinu Piljić, provincijalku sestara Služavki Maloga Isusa, i s. Krunu Akmadžić, voditeljicu odjela u Rehabilitacijskom centru u Mostaru.

5. ožujka održana sjednica Ordinarijata (135).

